

PROPOSTA PEDAGÒGICA

ÀMBIT SOCIOLINGÜÍSTIC, PR4

CURS 23-24

Professor: Jesús Boscà LLoret

Ies San Antonio de Benagéber

ÍNDIX

1. PROGRAMACIÓ DE *GEOGRAFIA I HISTÒRIA*...3-227
2. PROGRAMACIÓ DE *LENGUA CASTELLANA Y LITERATURA*...228-433
3. PROGRAMACIÓ DE *VALENCIÀ, LLENGUA I LITERATURA*...433-455
4. COMPETÈNCIA LECTORA AMB L'APLICACIÓ *FICTION EXPRESS*
5. PROGRAMA "COMUNICA" D'EDUCAIXA
6. CONCLUSIONS FINALS I INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA...456

INTRODUCCIÓ

El PMAR, Programa per a la Millora per a l'Aprenentatge, va ser introduït al nostre centre per primera vegada al curs 16-17 i va ser recuperat de nou al curs 18-19.

Al curs 23-24 partim d'un grup de 15 alumnes en una aula, l'aula del Laboratori de Física i Química, amb espai suficient per a aquesta ràtio. El nom del programa recupera ara l'antiga denominació de PDC.

L'objectiu essencial del curs és que l'alumnat acabe l'any acadèmic amb opcions reals de Graduar-se en Eso. Per aquest motiu, com ja és conegut, algunes àrees s'organitzen en Àmbits, que és una mesura d'Inclusió educativa de nivell III. Aquest és el cas de l'*Àmbit Sociolingüístic*, que engloba les matèries de *Valencià, Castellà i Geografia i Història*, amb una càrrega lectiva de 3 hores setmanals per a cada matèria, impartida per 1 professor/a del Departament.

La programació de cada àrea es basa en el Curriculum oficial de 4t d'Eso però, evidentment, **amb modificacions metodològiques i organitzatives** que faciliten la comprensió dels continguts, l'aprenentatge significatiu i l'estudi per a consolidar el treball realitzat a classe i a l'aula.

En el curs actual, 23-24, farem servir **nous materials curriculars** per a les llengües, el valencià i el castellà i el llibre de text de 4t d'Eso de l'editorial Anaya per a Geografia i Història (com a material de consulta). L'ús dels mapes (físics, polítics, etc) és també una constant i una eina que serveix de fil conductor a l'Àmbit, així com la *Competència Digital*, la qual tractem de desenvolupar en l'Aula d'Informàtica.

Finalment, ens agradaria oferir la possibilitat de treballar amb les tècniques dramàtiques amb l'alumnat. Realitzar un xicotet taller, convertir-nos en un grupet de teatre i actuar en una Residència, fer una lectura dramatitzada...estem pensant diverses alternatives sobretot per al 2n i/o Tercer Trimestre.

En aquest punt cal esmentar el programa **Comunica**, un recurs ofert per *Educaixa* que tracta el teatre com a eina expressiva i comprensiva de vital importància i la possibilitat d'explicar i aplicar el debat (l'argumentació) en l'aula.

Programació Didàctica Geografia i Història 4
Geografia i Història. Curs Acadèmic 2023-2024
Comunitat Valenciana

1. Introducció

A) **Justificació de la programació**

La Programació Didàctica Geografia i Història per al Quart curs de l'Educació Secundària Obligatòria es fonamenta, en el que fixa el Reial Decret 1105/2014 del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, del 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Secundària Obligatòria, i en el Decret 87/2015 de la Conselleria d'Educació de la Comunitat Valenciana pel qual s'estableix el Currículum de l'Educació Secundària Obligatòria per a aquesta Comunitat.

El nostre Projecte proposa un model d'ensenyament-aprenentatge comprensiu que s'emmarca dins el paradigma de l'educació universal (global o integral) que ha de preparar tots els ciutadans per tindre èxit a la vida, a través de l'adquisició i el desenvolupament de les Competències Clau. Aquest model segueix les directrius dels diferents estudis promoguts per instàncies nacionals i internacionals, entre els quals destaquen el programa PISA, el projecte DeSeCo de l'OCDE, l'informe Eurydice i els diferents informes i projectes educatius abordats des de l'àmbit del projecte de la Unió Europea Estratègia Europa 2020.

Entenem que la funció de l'ensenyament és facilitar l'aprenentatge dels alumnes i les alumnes, ajudant-los a construir, adquirir i desenvolupar les Competències Clau que els permeten integrar-se en la societat del coneixement i afrontar els canvis continus que imposen els ràpids avanços científics i la nova economia global en tots els ordres de la nostra vida.

Per competències s'entén, en un sentit ampli, la concatenació de sabers que articulen una concepció del ser, del saber, del saber fer i del saber conviure. En aquest sentit DESSECO (2003) defineix competència com "la capacitat de respondre a demandes complexes i portar a terme feines diverses de forma adequada". La competència suposa una combinació d'habilitats pràctiques, coneixements, motivació, valors ètics, actituds, emocions, i altres components socials i de comportament que es mobilitzen conjuntament per aconseguir una acció eficaç.

La inclusió de les **Competències Clau** en el currículum té com a finalitat que els alumnes i les alumnes a) facen possible el ple exercici de la ciutadania en el marc de la societat de referència; b) construïsquen un projecte de vida satisfactori; c) assolisquen un desenvolupament personal, emocional i afectiu equilibrat; i d) accedisquen a altres processos educatius i formatius posteriors amb garanties d'èxit.

En una societat que es troba en canvi constant, les demandes d'un individu varien d'una situació a una altra i d'un moment a un altre. Per aquest motiu, defensem un model de competència holístic, dinàmic i funcional que sorgeix de la combinació d'habilitats pràctiques, coneixements (inclòs el coneixement tàcit), motivació, valors ètics, actituds, emocions i altres components socials i de comportament que es mobilitzen conjuntament per tal d'assolir una acció eficaç.

Ser competent, des d'aquest punt de vista, significa que l'alumne és capaç d'activar i utilitzar els coneixements que té davant d'un problema. Des d'aquesta perspectiva ser competent suposa "mobilitzar els coneixements, destreses, actituds i valors per donar resposta a les situacions plantejades, dotar de funcionalitat els aprenentatges i aplicar el que s'aprèn des d'un plantejament integrador" (*Ordre ECD/65/2015 del Ministeri d'Educació i Ciència, per la qual es desenvolupen les Competències Clau*).

Considerem que només a partir d'aquestes premisses és possible l'aplicació d'un dels eixos fonamentals de la Programació Didàctica que presentem: la funcionalitat dels aprenentatges. Per *aprenentatge funcional* entenem que les competències puguin ser aplicades i transferides a situacions i contextos diferents per a aconseguir diversos objectius, resoldre diferents tipus de problemes i dur a terme un ampli ventall de tasques.

Cal donar una altra dimensió a aquesta funcionalitat: que els alumnes i alumnes aprenguen a aprendre. Un aprenent competent és aquell que coneix i regula els seus processos de construcció del coneixement, tant des del punt de vista cognitiu com emocional, i pot fer-ne un ús estratègic, ajustant-los a les circumstàncies específiques del problema al qual s'enfronta (Bruer, , 2003).

L'eficàcia d'aquests principis quedaria incompleta si no fórem capaços de presentar els continguts de les diferents matèries de manera articulada per facilitar el procés d'aprenentatge i el desenvolupament de les **Competències Clau** a través dels **Estàndards d'aprenentatge** fixats per a cada matèria.

Tenint en compte que cadascuna de les àrees contribueix al desenvolupament de diferents competències i, al seu torn, cadascuna de les competències s'assolirà com a conseqüència del treball en diverses àrees o matèries, la Programació Didàctica Geografia i Història - Vicens Vives- adopta una perspectiva globalitzadora i destaca aquells aprenentatges que es consideren imprescindibles des d'un plantejament integrador i orientat a l'aplicació dels sabers adquirits.

D'aquesta manera, l'aprenentatge de les *Competències Clau* tot i que va lligat a les àrees de coneixement, és global i s'adquirirà a partir de la seua contextualització en situacions reals i pròximes a l'alumne perquè pugui integrar diferents aprenentatges, tant els formals, com els informals i no formals, i utilitzar-los de manera efectiva quan li resulten necessaris en diferents situacions i contextos.

L'aplicació o desenvolupament dels coneixements tractats en la matèria dins àmbits com internet, l'ús de suports informàtics, l'anàlisi de la informació transmesa per mitjans audiovisuals, etc. es constitueixen com un element gratificant i motivador i també com un aprenentatge imprescindible per a l'adaptació de l'alumnat a futures incorporacions a diferents àmbits acadèmics o laborals.

Si a tot això hi afegim la presència d'uns continguts que, a causa de l'especial importància que tenen en la nostra societat, han d'impregnar moltes de les activitats d'aprenentatge i l'interès per a fomentar la capacitat de l'alumne per a regular el seu propi procés d'aprenentatge i continuar aprenent al llarg de la vida, tindrem els pilars sobre els quals hem el present document.

B) Contextualització general

1.1 Objectius i àmbits d'actuació de la LOMCE

La Llei orgànica per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE) sorgeix com a resposta a una sèrie de reptes educatius als quals es pretén donar resposta amb l'assoliment dels objectius següents:

Principals reptes educatius	Objectius de la LOMCE
<ul style="list-style-type: none"> -Elevades taxes d'abandonament a l'inici de l'escolarització. -Baix nivell formatiu en relació amb els estàndards internacionals (PISA, ...). - Reduït nombre d'alumnes que aconsegueix l'excel·lència. -Inadequació del sistema educatiu davant les noves demandes de formació.	<ul style="list-style-type: none"> -Canalitzar els estudiants cap a trajectòries adequades a les seues potencialitats. -Millorar els resultats augmentant el nombre de titulats de l'ESO. -Elevat els nivells d'educació i augmentar el nombre d'alumnes excel·lents. -Millorar les possibilitats de trobar feina i estimular l'esperit emprenedor de l'alumnat.

Per tal d'aconseguir aquests objectius, la LOMCE centra la seua atenció en:

-La racionalització de l'oferta educativa. **El currículum se simplificarà i es prioritzaran les matèries troncales per adquirir les competències educatives.**

-La flexibilització de les trajectòries educatives. **S'estableixen diferents itineraris educatius a partir de l'ESO.**

-L'autonomia dels centres educatius. **Permetrà prendre decisions per tal de millorar l'oferta educativa i comportarà retre comptes dels resultats obtinguts.**

-El reforç de la capacitat de gestió en la direcció dels centres. **Els directors assumiran el lideratge pedagògic i de gestió.**

- La implantació d'avaluacions externes. **Aquestes es duran a terme al final de cada etapa educativa: 6é Curs de Primària, 4t curs d'ESO i 2n curs de Batxillerat.**

A més, la LOMCE defineix tres nous àmbits d'actuació que incidiran especialment en la transformació del nostre sistema educatiu:

- La incorporació generalitzada de les Tecnologies de la Informació i Comunicació (TIC). **A través de les TIC es facilitarà la personalització de l'educació.**

-El foment del plurilingüisme. **Fixat per la Unió Europea, s'aconseguirà per la incorporació en el currículum d'una segona llengua estrangera.**

-La modernització de la Formació Professional. **S'adaptarà a les noves exigències dels sectors productius i s'implicarà les empreses en la formació de l'alumnat.**

Seguint les recomanacions de les institucions europees, la LOMCE incorpora l'educació cívica i constitucional com a contingut transversal en totes les assignatures de l'educació bàsica. L'objectiu és transmetre i posar en pràctica valors com la llibertat individual, la responsabilitat, la ciutadania democràtica, la solidaritat, la tolerància o la igualtat.

1.2 Principis del Sistema Educatiu

Per dur a terme tots els àmbits d'actuació detallats en l'epígraf anterior, es concep la LOMCE com una llei orgànica que només modifica parcialment la prèvia Llei Orgànica d'Educació (LOE) de l'any 2006. En aquest sentit, i pel que fa als principis que inspiren el Sistema Educatiu, s'han incorporat els següents:

-L'equitat i la igualtat de drets i oportunitats **que garanteixen el ple desenvolupament**

de la personalitat de l'alumnat a través de l'educació..

–**El reconeixement** dels progenitors i tutors com a primers responsables **de l'educació dels seus fills.**

–L'educació per a la prevenció i resolució pacífica de conflictes, **així com el foment de la no-violència i la prevenció de l'assetjament escolar**

–**El desenvolupament de valors que fomenten** la igualtat efectiva entre homes i dones **i que ajuden a previndre la violència de gènere.**

–La llibertat d'ensenyament, **que reconeix a les famílies l'elecció del tipus d'educació i la selecció del centre educatiu.**

Per tal de garantir el desenvolupament d'aquests principis es defineix el Sistema Educatiu com el conjunt d'Administracions educatives, professionals de l'educació i altres agents, públics i privats, que desenvolupen funcions de regulació, de finançament o de prestació de serveis per a l'exercici del dret a l'educació.

A més s'estableixen els òrgans de participació de la comunitat educativa en la programació i assessorament del govern.

1.3 Elements del currículum a la LOMCE

La LOMCE modifica els elements que componen el currículum com a regulador dels processos d'ensenyament i aprenentatge per a cada una de les etapes educatives.

Aquests elements passen a ser els següents:

–Els objectius de cada matèria i etapa educativa.

–Les competències o capacitats per a aplicar els continguts de cada ensenyament i etapa educativa.

–Els continguts, o conjunts de coneixements, habilitats, i actituds que contribueixen a l'assoliment dels objectius i a l'adquisició de competències.

Els continguts s'ordenen en assignatures, que es classifiquen en matèries, àmbits, àrees i mòduls en funció dels ensenyaments i les etapes educatives.

–Els estàndards i resultats d'aprenentatge avaluables, que permeten mesurar els èxits dels resultats d'aprenentatge en cada assignatura.

– Els criteris d'avaluació del grau d'adquisició de les competències i de l'assoliment dels objectius de cada ensenyament i etapa educativa.

–La metodologia didàctica, que comprén tant la descripció de les pràctiques docents com l'organització del treball dels docents.

C) CONTEXTUALITZACIÓ PARTICULAR

La realitat del centre educatiu és un aspecte que no solament es pot conèixer a priori, sinó que condiona tota la planificació i actuació educativa, per la qual cosa ha de ser el punt de partida de la nostra programació didàctica.

L'I.E.S. Sant Antonio de Benaixeve es troba situat en la població del mateix nom i dista 14 km de València. El seu terme pertany a la comarca del Camp de Túria limitant amb la comarca de l'Horta de València i limitant amb les localitats de L'Elia, Paterna, Bétera i La Pobla de Vallbona. La seua història és relativament moderna ja que el municipi va nàixer en la dècada dels quaranta del segle XX a causa de la creació del pantà de Benagéber, en la comarca dels Serrans, la qual cosa va obligar a emigrar de manera forçosa als habitants de la població de Benagéber. Després de diversos anys depenent de l'ajuntament de Paterna, Sant Antonio de Benagéber va ser constituït com a municipi independent l'any 1998.

Els ja més de 9000 habitants es reparteixen entre el casc urbà del municipi i diverses urbanitzacions en les quals predomina gent amb una situació econòmica acomodada. Els alumnes de l'institut procedeixen tant del casc urbà com de les urbanitzacions. La quantitat d'alumnes de procedència immigrant és molt baixa. El percentatge d'alumnes

amb una situació econòmica acomodada és superior al d'alumnes amb menys recursos. Molt alumnat del centre dedica el seu temps lliure a la realització d'activitats extraescolars de tipus esportiu, musical o artístic.

L'IES Sant Antonio de Benagéber és un centre que ve funcionant com a institut d'educació secundària des del curs 2010-2011 (abans funcionava com a secció de l'IES "Les Alfàbegues" de Bétera). S'hi imparteixen ensenyaments d'ESO i Batxillerat (modalitat de Ciències i Tecnologia i modalitat d'Humanitats i Ciències Socials) en horari diürn.

El centre compta amb gimnàs, pati, laboratoris, aules especials d'informàtica, aules de dibuix, aula de música, aules de tecnologia, biblioteca i sala d'usos múltiples. Es funciona mitjançant la modalitat aula-matèria i existeixen dues aules dedicades a informàtica, dotades d'ordinadors i canó projector.

La realitat social, cultural i econòmica que ens envolta està en estreta relació amb 'oferta que el centre proposa als alumnes que hi assisteixen.

2. Objectius i fins

A) Objectius de l'Educació Secundària Obligatòria

Objectius	Competències clau
a) Assumir responsablement els seus deures, conèixer i exercir els seus drets en el respecte als altres, practicar la tolerància, la cooperació i la solidaritat entre les persones i els grups, exercitar-se en el diàleg consolidant els drets humans i la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes, com a valors comuns d'una societat plural, i preparar-se per a l'exercici de la ciutadania democràtica.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
b) Desenvolupar i consolidar hàbits de disciplina, estudi i treball individual i en equip com a condició necessària per a una realització eficaç de les tasques de l'aprenentatge i com a mitjà de desenvolupament personal.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre.
c) Valorar i respectar la diferència de sexes i la igualtat de drets i oportunitats entre ells. Rebutjar la discriminació de les persones per raó de sexe o per qualsevol altra condició o circumstància personal o social. Rebutjar els estereotips que suposen discriminació entre homes i dones, així com qualsevol manifestació de violència contra la dona.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre.
d) Enfortir les seues capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seues relacions amb els altres, així com rebutjar la violència, els prejudicis de qualsevol tipus, els comportaments sexistes i resoldre pacíficament els conflictes.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Comunicació lingüística.
e) Desenvolupar destreses bàsiques en la utilització de les fonts d'informació per a adquirir, amb sentit crític, nous coneixements. Adquirir una preparació bàsica en el camp de les tecnologies, especialment les de la informació i la comunicació.	Competència digital. Comunicació lingüística. Aprendre a aprendre.
f) Concebre el coneixement científic com un saber integrat, que s'estructura en diferents disciplines, així com conèixer i aplicar els mètodes per a identificar els problemes en els diversos camps del coneixement i de l'experiència.	Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. Aprendre a aprendre. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
g) Desenvolupar l'esperit emprenedor i la	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

confiança en si mateix, la participació, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats.

h) Comprendre i expressar amb correcció, oralment i per escrit, en castellà i en valencià, textos i missatges complexos, i iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura.

i) Comprendre i expressar-se en una o més llengües estrangeres de manera apropiada.

j) Conèixer, valorar i respectar els aspectes bàsics de la cultura i la història pròpies i dels altres, així com el patrimoni artístic i cultural.

k) Conèixer i acceptar el funcionament del propi cos i el dels altres, respectar les diferències, consolidar els hàbits de cura i salut corporals i incorporar l'educació física i la pràctica de l'esport per a afavorir el desenvolupament personal i social. Conèixer i valorar la dimensió humana de la sexualitat en tota la seua diversitat. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura dels éssers vius i el medi ambient, i contribuir a la seua conservació i millora.

l) Apreciar la creació artística i comprendre el llenguatge de les diferents manifestacions artístiques, i utilitzar diversos mitjans d'expressió i representació.

Comunicació lingüística.
Competències socials i cíviques.

Comunicació lingüística.
Competències socials i cíviques.
Consciència i expressions culturals.

Comunicació lingüística
Aprendre a aprendre.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
Consciència i expressions culturals.
Competències socials i cíviques.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
Competència matemàtica i
competències bàsiques en ciència i
tecnologia.
Competències socials i cíviques.

Consciència i expressions culturals.
Competències socials i cíviques.
Aprendre a aprendre.

2. Objectius i finalitats

B) Finalitats de l'Educació Secundària Obligatòria

Finalitats	Competències clau
a) Adquirir els elements bàsics de la cultura, especialment en els seus aspectes humanístic, artístic, científic i tecnològic.	Comunicació lingüística. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. Consciència i expressions culturals. Competència digital.
b) Adaptar el currículum i els seus elements a les necessitats de cada alumne i alumna, de manera que es proporcione una atenció personalitzada i un desenvolupament personal i integral de tot l'alumnat, respectant els principis d'educació comuna i d'atenció a la diversitat de l'alumnat propis de l'etapa.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre.
c) Orientar a l'alumnat i els seus representants legals, si és menor d'edat, sobre el progrés acadèmic i la proposta d'itineraris educatius més adequats per a cada alumne o alumna.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
d) Preparar a l'alumnat per a la seua incorporació a estudis posteriors i per a la seua inserció laboral.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre.
e) Desenvolupar bones pràctiques que afavorisquen un bon clima de treball i la resolució pacífica de conflictes, així com les actituds responsables i de respecte pels altres.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Comunicació lingüística.
f) Desenvolupar una escala de valors que incloga el respecte, la tolerància, la cultura de l'esforç, la superació personal i la responsabilitat en la presa de decisions per part de l'alumnat, la igualtat, la solidaritat, la resolució pacífica de conflictes i la prevenció de la violència de gènere.	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Competències socials i cíviques.
g) Consolidar en l'alumnat hàbits d'estudi i de treball.	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre.
h) Formar a l'alumnat per a l'exercici dels seus drets i obligacions en la vida com a ciutadans.	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Competències socials i cíviques.
i) Desenvolupar metodologies didàctiques innovadores que incloguen l'aprenentatge cooperatiu, els projectes interdisciplinaris, l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació, així com la pràctica de l'educació inclusiva en l'aula.	Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques.
j) Basar la pràctica docent en la formació	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

permanent del professorat, en la innovació educativa i en l'avaluació de la pròpia pràctica docent.	Aprendre a aprendre.
k) Elaborar materials didàctics orientats a l'ensenyança i l'aprenentatge basats en l'adquisició de competències.	Aprendre a aprendre.
l) Utilitzar el valencià, el castellà i les llengües estrangeres com a llengües vehiculars d'ensenyament, valorant les possibilitats comunicatives de totes aquestes, i garantint l'ús normal, la promoció i el coneixement del valencià.	Comunicació lingüística. Consciència i expressions culturals.

2. Objectius Generals de la Matèria

C) Geografia i Història

Objectius	Competències Clau
1. Conèixer els processos i mecanismes que regeixen els fets socials i les interrelacions entre fets polítics, econòmics i culturals i utilitzar aquest coneixement per a comprendre la pluralitat de causes que expliquen l'evolució de les societats actuals, el paper que homes i dones exerceixen en aquestes i els seus problemes més rellevants.	Competències socials i cíviques. Aprendre a aprendre. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
2. Identificar, localitzar i analitzar, a diferents escales, els elements bàsics que caracteritzen el medi físic, les interaccions que es donen entre ells i les que els grups humans estableixen en la utilització de l'espai i dels seus recursos, valorant les conseqüències de tipus econòmic, social, cultural, polític i mediambiental.	Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. Competències socials i cíviques. Aprendre a aprendre.
3. Comprendre el territori com el resultat de la interacció de les societats sobre el medi on es desenvolupen i al que organitzen.	Competències socials i cíviques. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.
4. Identificar, localitzar i comprendre les característiques bàsiques de la diversitat geogràfica del món i de les grans àrees geoeconòmiques, així com els trets físics i humans d'Europa, Espanya i la Comunitat Valenciana.	Competències socials i cíviques. Consciència i expressions culturals.
5. Identificar i localitzar en el temps i en l'espai els processos i esdeveniments històrics rellevants de la història del món, d'Europa, d'Espanya i de la Comunitat Valenciana per a adquirir una perspectiva global de l'evolució de la Humanitat i elaborar una interpretació d'aquesta que facilite la comprensió de la pluralitat de comunitats socials a les que es pertany, reconeixent aspectes comuns i respectant els de caràcter distint.	Competències socials i cíviques. Aprendre a aprendre. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. Competència digital.
6. Valorar la diversitat cultural manifestant actituds de respecte i tolerància cap a altres cultures i cap a opinions que no coincideixen amb les pròpies, sense renunciar per aquest motiu a un judici sobre aquestes.	Consciència i expressions culturals. Comunicació lingüística. Competències socials i cíviques.
7. Comprendre els elements tècnics bàsics que caracteritzen les manifestacions artístiques en la seua realitat social i	Competències socials i cíviques. Consciència i expressions culturals. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

cultural per a valorar i respectar el patrimoni natural, his-tòric, cultural i artístic, material i immaterial, assumint la responsabilitat que suposa la seua conservació i apreciament-lo com un recurs per a l'enriquiment individual i col·lectiu.

8. Adquirir i utilitzar el vocabulari específic i les nocions de causalitat, canvi i permanència que aporten la Geografia i la Història per a que la seua incorporació al vocabulari habitual augmente la precisió en l'ús del llenguatge i millore la comunicació.

9. Buscar, seleccionar, comprendre i relacionar informació verbal, gràfica, icònica, estadística i cartogràfica, procedent de fonts diverses, incloses les històriques i les que proporciona l'entorn físic i social, els mitjans de comunicació i les tecnologies de la informació, interpretar aquesta informació críticament, tractar-la d'acord amb la finalitat perseguida i comunicar-la als altres de manera organitzada i intel·ligible.

10. Realitzar treballs en grup i participar en debats amb una actitud constructiva, crítica i tolerant, argumentant adequadament les opinions i valorant el diàleg com una via necessària per a la solució dels problemes humans i socials.

11. Conèixer el funcionament de les societats democràtiques, apreciament els seus valors i bases fonamentals, la responsabilitat en l'exercici del deure i els drets i llibertats com una fita irrenunciable i una condició necessària per a la pau, denunciant actituds i situacions violentes, discriminatòries i injustes i mostrant-se solidari amb els pobles, grups socials i persones privades dels seus drets o dels recursos econòmics necessaris.

12. Adquirir una consciència històrica i ambiental que permeta als alumnes elaborar la seua interpretació personal del món, tenir inquietud per saber, per informar-se, per afrontar la realitat amb capacitat de judici i desig de millorar-la, dignificant el valor de l'esforç i del compromís.

Aprendre a aprendre.

Comunicació lingüística.
Aprendre a aprendre.

Comunicació lingüística.
Competència digital.
Consciència i expressions culturals.

Comunicació lingüística.
Competències socials i cíviques.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
Aprendre a aprendre.

Competències socials i cíviques.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
Aprendre a aprendre.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
Comunicació lingüística.
Consciència i expressions culturals.
Competències socials i cíviques.

2. Objectius de la matèria per al quart curs

D) Geografia i història

Objectius	Competències clau
1. Analitzar l'Europa del segle XVIII: una població amb un lleuger creixement demogràfic, una economia de base agrària, una societat estamental, l'absolutisme monàrquic i l'art rococó.	Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Consciència i expressions culturals.
2. Reconèixer les causes de la Guerra de Successió, la configuració de les aliances d'ambdós bàndols i l'estruc-turació política que va comportar l'aprovació dels de-crets de Nova Planta.	Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística.
3. Entendre el significat polític dels Borbons a l'Espanya del segle XVIII: Les reformes de Felip V, Ferran VI i Carles III.	Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística.
4. Analitzar les particularitats artístiques, polítiques, econòmiques, demogràfiques, urbanístiques i socials de la Comunitat Valenciana al segle XVIII.	Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Consciència i expressions culturals.
5. Conèixer el pensament il·lustrat europeu en els seus vessants econòmic i polític i identificar els principals pensadors i les seves aportacions, i analitzar la seva repercussió a Espanya i més concretament a la Comunitat Valenciana.	Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística. Consciència i expressions culturals.
6. Comprendre la ruptura històrica que va representar la Revolució Francesa, analitzar les novetats polítiques que va aportar i reconèixer les causes i les idees que van conduir a la Restauració europea.	Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística. Consciència i expressions culturals.
7. Conèixer i diferenciar les revolucions liberals ocorregudes al segle XIX i identificar els conceptes de nacionalisme i liberalisme, prestant especial atenció a la seua influència en els processos d'unificació alemany i italià i d'independència grec i belga.	Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
8. Conèixer les bases de la revolució industrial, les noves fonts d'energia, els sectors industrials, la revolució dels transports, la nova societat industrial, l'organització del moviment obrer i les noves ideologies: marxisme, anarquisme i internacionalisme.	Aprendre a Aprendre Competències socials i cíviques. Consciència i expressions culturals.

<p>9. Analitzar el desenvolupament polític d'Espanya, en general, i de la Comunitat Valenciana en particular, durant el segle XIX: la crisi de l'Antic Règim, la restauració de l'absolutisme, la independència de les colònies americanes, la revolució liberal, el Sexenni Democràtic i la Restauració.</p>	<p>Competència digital Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística.</p>
<p>10. Reconèixer les transformacions demogràfiques, urbanís-tiques, econòmiques i socials del segle XIX a Espanya arran de la irrupció de la industrialització, prestant una atenció especial a la Comunitat Valenciana.</p>	<p>Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística.</p>
<p>11. Analitzar les particularitats artístiques, polítiques, econòmiques i socials de la Comunitat Valenciana al segle XIX.</p>	<p>Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Consciència i expressions culturals.</p>
<p>12. Explicar les causes de l'expansió colonial europea i detallar l'organització i extensió dels grans imperis colonials.</p>	<p>Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística.</p>
<p>13. Conèixer els principals corrents artístics i culturals del segle XIX a Europa i diferenciar-ne els autors principals i les obres més significatives.</p>	<p>Comunicació lingüística. Consciència i expressions culturals.</p>
<p>14. Explicar les causes de la Primera Guerra Mundial, les fases del conflicte bèl·lic i les conseqüències de la conflagració armada a Europa.</p>	<p>Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística.</p>
<p>15. Conèixer les característiques principals del període d'entreguerres: la Revolució Russa i la formació de l'URSS sota el mandat de Lenin i la posterior dictadura de Stalin, el crac del 29 i la Gran Depressió, i l'ascens dels totalitarismes a Europa: el feixisme italià i el nazisme alemany.</p>	<p>Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística.</p>
<p>16. Explicar les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, així com el desenvolupament de les principals operacions militars i l'holocaust de la població jueva dut a terme pel govern nazi.</p>	<p>Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.</p>
<p>17. Conèixer la història espanyola des del desastre del 98, la crisi de la Restauració, la II República i la Guerra Civil, prestant especial atenció a la Comunitat Valenciana.</p>	<p>Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística.</p>

18. Identificar els aspectes més significatius del món bipolar, els principals conflictes de la Guerra Freda i les característiques de cadascun dels blocs: el capitalista i el comunista.
19. Conèixer les causes de la crisi i enfonsament del comunisme i la consegüent desaparició del sistema de blocs.
20. Analitzar l'evolució dels aspectes econòmics, urbanístics, polítics, socials i culturals del règim franquista a Espanya, prestant especial atenció a la Comunitat Valenciana.
21. Conèixer el procés de transició cap a la democràcia, iniciat amb la mort de Franco, prestant especial atenció a la Comunitat Valenciana.
22. Identificar els principis que regeixen la Constitució espanyola de 1978 en la forma d'organització del govern de l'Estat i valorar-la com a garant de les llibertats individuals i col·lectives.
23. Reconèixer els diferents governs democràtics espanyols i les seves principals línees d'actuació des de la Transició fins a l'actualitat prestant una especial atenció a l'evolució política, demogràfica i econòmica de la Comunitat Valenciana.
24. Conèixer les característiques del món actual, incidint especialment en el nou ordre polític internacional, l'economia globalitzada, l'emergència de noves potències econòmiques, la crisi econòmica de 2008, els principals conflictes violents i la societat del segle XXI.
25. Identificar els principals corrents artístics del segle XX en el món prestant atenció a la contribució espanyola a les arts visuals durant aquest segle, tant en pintura, escultura com en arquitectura, i la contribució en aquest sentit de la Comunitat Valenciana.
- Aprendre a aprendre.
Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
- Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
- Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
Consciència i expressions culturals.
- Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
- Competències socials i cíviques.
Consciència i expressions culturals.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
- Aprendre a aprendre.
Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
- Competència digital.
Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
- Competències socials i cíviques.
Consciència i expressions culturals.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

26. Reconèixer les actituds i situacions discriminatòries que han tingut lloc al llarg de la història per raons de raça, sexe, religió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social i mostrar una actitud solidària amb els individus i col·lectivitats que han estat objecte de discriminació.
27. Reconèixer els mecanismes essencials que regeixen el funcionament dels fets socials i econòmics dins de l'estructura de la nostra societat i, d'aquesta manera, comprendre i saber analitzar els problemes més rellevants de les societats contemporànies (la immigració, la globalització, les desigualtats socioeconòmiques, la crisi econòmica, etc.).
28. Obtenir i relacionar informació de fonts de diverses menes i saber manejar i interpretar correctament diversos instruments de treball com els gràfics, els mapes, etc.
29. Ésser sensible als principals problemes del món actual (l'accés desigual als recursos, la globalització, la pervivència de règims autoritaris i dictatorials, els conflictes polítics, etc.), entenent-los com una problemàtica en la qual tots estem implicats i de la qual tots som responsables.
30. Valorar la diversitat cultural en el món, a Espanya i dins de la Comunitat Valenciana, i ser respectuosos i tolerants amb les actituds, creences i formes de vida de persones o grups que pertanyen a societats o cultures diferents de la pròpia.
31. Entendre els drets i llibertats de les persones com un assoliment irrenunciable de la humanitat, denunciar les actituds discriminatòries i injustes i mostrar-se solidari amb els qui estiguin privats dels seus drets o dels recursos econòmics necessaris.
- Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
- Competències socials i cíviques.
Comunicació lingüística.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
- Aprendre a aprendre.
Competència digital.
Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia.
Competència digital.
Competències socials i cíviques.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
- Competències socials i cíviques.
Consciència i expressions culturals.
- Competències socials i cíviques.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

3. Competències

3.1 Les *Competències Clau en el Currículum*

L'adquisició de competències és un llarg procés que abasta tota la vida de les persones. S'inicia en l'etapa acadèmica i prossegueix en la vida adulta. Però els anys de formació escolar són fonamentals per al posterior desenvolupament personal, social i professional. Precisament per afavorir al màxim aquest desenvolupament, s'han identificat un grup de set competències, que, pel seu rol vertebrador, s'han denominat com a Competències

Clau:

- Competència lingüística
- Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia
- Competència digital
- Aprendre a aprendre
- Competències socials i cíviques
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor
- Consciència i expressions culturals

Comunicació lingüística

La competència en comunicació lingüística és el resultat de l'acció comunicativa en un context social i cultural determinat.

És una competència complexa que inclou tant aspectes pròpiament lingüístics com socials, culturals i pràctics.

El seu desenvolupament s'articula al voltant de cinc components relacionats amb els seus àmbits d'aplicació o dimensions:

- El component lingüístic se centra, principalment, en les dimensions lèxica, gramatical, semàntica, fonològica, ortogràfica i ortològica.
- El component pragmaticodiscursiu contempla les dimensions relacionades amb l'aplicació del llenguatge i els discursos en contextos comunicatius concrets.
- El component sociocultural inclou les dimensions centrades en el coneixement del món i la dimensió intercultural.
- El component estratègic se centra en el desenvolupaments de destreses i estratègies comunicatives per a la lectura, l'escriptura, la parla, l'escolta i la conversa.
- El component personal potencia l'actitud, la motivació i els trets de la personalitat a través de la interacció comunicativa.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

a) La competència matemàtica

La competència matemàtica implica la capacitat d'aplicar el raonament matemàtic i les seves eines per descriure, interpretar i predir diferents fenòmens en el seu context.

Aquesta competència requereix coneixements sobre:

- Els nombres, les mesures i les estructures.
- Les operacions i les representacions matemàtiques.
- La comprensió dels termes i conceptes matemàtics.

La competència matemàtica comporta, al seu torn, el desenvolupament d'una sèrie de destreses que se centren en:

- L'aplicació de les eines i coneixements matemàtics en diferents contextos personals, socials, professionals o científics.
- La realització de judicis fonamentats i de cadenes argumentals en la realització de càlculs.
- L'anàlisi de gràfics i representacions matemàtiques i la manipulació d'expressions algebraïques.

Aquests coneixements i destreses s'articulen en quatre àrees interrelacionades entre si i relatives als nombres, l'àlgebra, la geometria i l'estadística:

- La quantitat se centra en la quantificació dels atributs dels objectes, les relacions, les situacions i les entitats del món.
- L'espai i la forma inclouen fenòmens del nostre entorn visual i físic com propietats, posicions d'objectes o descodificació d'informació visual.
- El canvi i les relacions se centren en els objectes i les circumstàncies en què aquests

s'interrelacionen.

–La incertesa i les dades són un element central de l'anàlisi matemàtic present en diferents moments del procés de resolució de problemes.

b) Les competències bàsiques en ciència i tecnologia

Les competències bàsiques en ciència i tecnologia proporcionen un acostament al món físic que afavoreix:

–La interacció responsable amb el medi natural a través d'accions tendents a la conservació **del medi natural**.

–El desenvolupament del pensament científic amb l'aplicació dels mètodes propis de la racionalitat científica i les destreses tecnològiques.

Els àmbits que han d'abordar-se per a l'adquisició de les competències en ciència i tecnologia són:

–Sistemes físics que estan associats al comportament de les substàncies en l'àmbit fisicoquímic.

–Sistemes biològics propis dels éssers vius dotats d'una complexitat orgànica que cal conèixer per preservar-los i evitar el seu deteriorament.

–Sistemes de la Terra i de l'espai des de la perspectiva geològica i cosmogònica, centrada en l'origen de l'univers i de la Terra.

–Sistemes tecnològics derivats, bàsicament, de l'aplicació dels sabers científics als usos quotidians d'instruments, màquines i eines.

Competència digital

La competència digital implica l'ús creatiu, crític i segur de les tecnologies de la informació i la comunicació per afavorir el seu ús a l'entorn laboral, potenciar l'aprenentatge, gestionar el temps lliure i contribuir a la participació en la societat.

Per assolir aquests fins, el desenvolupament de la competència s'articula al voltant dels següents àmbits:

– La informació, particularment la gestió de la informació, el coneixement dels suports a través dels quals es difon i l'ús de motors de recerca.

– La comunicació, mitjançant el coneixement dels mitjans de comunicació digital i la utilització de paquets de *software* de comunicació

– La creació de contingut, centrat en l'ús de diversos formats (text, àudio, vídeo, imatges) i programes o aplicacions per crear continguts.

– La seguretat, que implica conèixer els riscos associats a l'ús de les tecnologies o de recursos *online* i les estratègies o actituds adequades per evitar-los.

– La resolució de problemes, centrada en l'ús de dispositius digitals per resoldre problemes i la identificació de fonts per buscar ajuda teòrica o pràctica.

Aprendre a aprendre

La competència aprendre a aprendre es caracteritza per l'habilitat per iniciar, organitzar i persistir en l'aprenentatge.

És una competència fonamental per facilitar l'aprenentatge al llarg de la vida i s'articula al voltant de:

–La capacitat per motivar-se per aprendre, que depèn de la curiositat i la consciència de la necessitat d'aprendre de l'alumnat.

–L'organització i gestió de l'aprenentatge, que requereix conèixer i controlar els propis processos d'aprenentatge en la realització de les tasques d'aprenentatge.

Al seu torn, l'organització i gestió de l'aprenentatge es desenvolupa a través de dos aspectes clau de la competència per aprendre a aprendre:

–La comprensió de processos mentals implicats en l'aprenentatge: què se sap o desconeix i el coneixement de disciplines i estratègies per dur a terme una tasca.

–L'adquisició de destreses d'autoregulació i control fonamentats en el desenvolupament

d'estratègies de planificació, revisió i avaluació.

Competències socials i cíviques

a) La competència social

La competència social es relaciona amb el benestar personal i col·lectiu en relació amb la salut, tant física com mental, i a l'estil de vida saludable que l'afavoreix.

Aquesta competència està estretament lligada als entorns socials immediats de l'alumnat i s'articula a través de:

–Els coneixements que permeten comprendre i analitzar de manera crítica els codis de conducta i els usos de diferents societats i entorns.

–La comprensió de conceptes bàsics relatius a l'individu, al grup, a l'organització del treball, a la igualtat i a la no-discriminació.

–El reconeixement de les dimensions intercultural i socioeconòmica de les societats europees.

b) La competència cívica

La competència cívica es basa en el coneixement dels conceptes de democràcia, justícia, igualtat, ciutadania i drets civils. Aquest coneixement comporta, al seu torn:

–La comprensió de com es formulen aquests conceptes en la Constitució, la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea i altres declaracions internacionals.

–L'aplicació d'aquests conceptes en diverses institucions a escala local, regional, nacional, europea i internacional.

–La identificació dels esdeveniments contemporanis més destacats i la comprensió de processos socials i culturals de la societat actual.

La competència cívica comporta, també, el desenvolupament d'una sèrie de destreses que se centren en:

–L'habilitat per interactuar eficaçment en l'àmbit públic i per manifestar solidaritat i interès per resoldre els problemes que afectin a la comunitat.

–La reflexió crítica i creativa i la participació constructiva en les activitats de la comunitat o de l'àmbit mediat i immediat.

–La presa de decisions en els contextos local, nacional o europeu i, en particular, mitjançant l'exercici del vot i de l'activitat social i cívica.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

La competència sentit d'iniciativa i esperit emprenedor implica la capacitat de transformar les idees en actes, per a la qual cosa es requereix:

–Adquirir consciència de la situació a intervenir o resoldre.

–Planificar i gestionar els coneixements, destreses o habilitats i actituds necessaris amb criteri propi, amb la finalitat d'assolir l'objectiu previst.

Aquests fins s'assoleixen en la competència sentit d'iniciativa i esperit emprenedor a través dels següents àmbits:

–La capacitat creadora i d'innovació centrada en el desenvolupament de la creativitat, l'autoconeixement, l'autonomia, l'esforç i la iniciativa.

–La capacitat proactiva per gestionar projectes que implica destreses com la planificació, la gestió i presa de decisions o la resolució de problemes.

–La capacitat per gestionar el risc i la incertesa en diferents contextos i situacions.

–Les qualitats de lideratge i de treball, tant a nivell individual com formant part d'un equip o liderant-lo.

–El sentit crític i de la responsabilitat, especialment en tot allò que fa referència a l'assumpció de les pròpies responsabilitats.

Consciència i expressions culturals

La competència en consciència i expressions culturals s'articula al voltant dels aspectes

següents:

–Conèixer les manifestacions culturals i artístiques i valorar-les com una font d'enriquiment personal i com a part del patrimoni dels pobles.

–Desenvolupar la pròpia capacitat estètica i creadora vinculada al domini de les capacitats relacionades amb diferents codis artístics i culturals.

Aquests aspectes de la competència en consciència i expressions culturals es desenvolupa, al seu torn, a través de:

–El coneixement de gèneres, estils, tècniques i llenguatges artístics.

–El desenvolupament de la capacitat i interès per expressar-se i comunicar idees.

–La potenciació de la iniciativa, la creativitat i la imaginació.

–L'interès per les obres artístiques i la participació en la vida cultural de la comunitat.

–La capacitat d'esforç i la disciplina necessàries per a la producció artística.

3. Competències

3.2 Indicadors i descriptors de les Competències Clau

Comunicació lingüística

Indicadors	Descriptors
1.Expressar i comprendre textos orals.	Captar el sentit de les expressions orals: ordres, explicacions, indicacions, relats...
	Expressar oralment de manera ordenada i clara qualsevol mena d'informació.
	Desenvolupar la dicció, l'expressivitat i la capacitat per representar textos literaris.
2.Llegir i comprendre textos.	Gaudir amb la lectura.
	Entendre textos en una lectura comprensiva.
	Utilitzar estratègies per comprendre.
	Desenvolupar l'afició per la lectura.
	Adquirir hàbits de lectura de forma autònoma.
3.Redactar textos breus.	Escriure textos a partir del coneixement de les tipologies textuais i l'aplicació de pautes.
	Utilitzar estratègies per redactar correctament un text.
	Emprar les tecnologies de la informació en la redacció i presentació de textos.
4.Identificar i aplicar els aspectes bàsics de la llengua.	Conèixer els elements de la comunicació.
	Assumir la importància del coneixement gramatical i la seva aplicació.
	Familiaritzar-se amb les estructures sintàctiques bàsiques de la llengua.
	Assumir la importància de conèixer i usar correctament les normes ortogràfiques.
5.Desenvolupar la capacitat i l'interès per expressar-se en diverses llengües	Mantenir converses en altres llengües sobre temes quotidians en diferents contextos.
	Valorar positivament la realitat plurilingüe.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

a) La competència matemàtica

Indicadors	Descriptors
1.Conèixer i usar elements matemàtics bàsics.	Aplicar les operacions a realitzar amb nombres sencers.
	Establir relacions de proporcionalitat directa i inversa.
	Conèixer i utilitzar els elements matemàtics bàsics: operacions, magnituds, percentatges, proporcions, formes geomètriques, criteris de mesura i codificació numèrica, etc.
	Expressar-se amb propietat emprant llenguatge matemàtic.
2.Desenvolupar el raonament el logico-matemàtic	Realitzar argumentacions en qualsevol context amb esquemes logicomatemàtics.
	Seguir passos lògics i d'operativitat matemàtica en la resolució de problemes.
3.Utilitzar conceptes i procediments matemàtics per resoldre problemes	Utilitzar tècniques de registre i de representació gràfica i numèrica.
	Emprar escales i sistemes de representació.

quotidians o de diferents àrees de coneixement.	Aplicar estratègies de resolució de problemes en situacions de la vida quotidiana.
	Organitzar la informació utilitzant procediments matemàtics.
	Aplicar tècniques d'orientació en mapes i plans.

b) Les competències bàsiques en ciència i tecnologia

Indicadors	Descriptors
1. Comprendre i explicar el món natural i tecnològic	Reconèixer els aspectes bàsics dels ecosistemes i el medi natural.
	Desenvolupar la pròpia consciència mediambiental i pautes de consum sostenible.
	Reconèixer la importància de la ciència en la nostra vida quotidiana.
2.Reconèixer els trets claus de la ciència i la tecnologia	Familiaritzar-se amb els criteris que ha de complir una vaig disciplina per ser considerada científica.
	Assimilar els aspectes i elements bàsics d'una ciència i del coneixement científic.
3.Entendre i emprar el pensament, la metodologia i els coneixements científics.	Desenvolupar la capacitat per formular hipòtesis i teories de forma raonada.
	Manejar els coneixements sobre el funcionament dels objectes i aparells per solucionar problemes i comprendre el que passa al voltant nostre.
	Aplicar mètodes científics rigorosos per millorar la comprensió de la realitat circumdant en diferents àrees de coneixement.
	Manejar els coneixements sobre ciència i tecnologia per solucionar problemes, comprendre el que passa al voltant nostre i respondre preguntes.

Competència digital

Indicadors	Descriptors
1. Interpretar la informació obtinguda per diversos mitjans i transformar-la en coneixement	Interpretar i utilitzar correctament la informació obtinguda d'Internet.
	Realitzar petites investigacions o cerques d'informació.
2. Utilitzar correctament les TIC i els seus llenguatges	Emprar correctament diferents processadors de text.
	Editar informació en fulls de càlcul per organitzar la informació.
	Redactar i enviar correus electrònics.
	Emprar presentacions digitals com a mitjà de suport en la transmissió de coneixements.
3. Familiaritzar-se de forma crítica amb els mitjans de comunicació.	Aplicar criteris ètics en l'ús de les tecnologies.
	Utilitzar els diferents canals de comunicació audiovisual per transmetre informacions diverses.
	Comprendre els missatges que vénen dels mitjans de comunicació.
	Desenvolupar l'esperit crític davant els missatges publicitaris.

Aprendre a aprendre

Indicadors	Descriptors
1. Regular les pròpies capacitats acadèmiques i d'aprenentatge.	Organitzar els espais i els temps dedicats a l'estudi i al treball de forma autònoma.
	Desenvolupar estratègies que afavoreixin la comprensió rigorosa dels continguts.
	Realitzar una autoavaluació dels processos d'aprenentatge i dels seus resultats.
2. Identificar i estimular les pròpies capacitats intel·lectuals i personals.	Aplicar estratègies per a la millora del pensament creatiu, crític, emocional, interdependent,
	Identificar les inclinacions vocacionals i les pròpies motivacions.
	Desenvolupar les diferents intel·ligències múltiples.

Competències socials i cíviques

a) La competència social

Indicadors	Descriptors
1. Desenvolupar les habilitats bàsiques de relació social.	Realitzar treballs i activitats de forma col·laborativa i cooperativa.
	Dialogar en grup respectant les normes.
	Desenvolupar actituds de respecte per les opinions i formes de ser alienes.
2. Assumir capacitats i sentiments d'empatia i solidaritat.	Adoptar una actitud flexible i dialogant en situacions problemàtiques.
	Complir els acords adoptats.
	Mostar disposició d'ajuda i solidaritat amb relació als problemes d'altres persones.
	Analitzar les conseqüències de l'incompliment de les normes.
	Desenvolupar actituds i estratègies de comunicació assertiva.
Reconèixer i potenciar les pròpies habilitats socials i d'empatia.	

b) La competència cívica

Indicadors	Descriptors
1. Conèixer i interpretar la realitat social en diferents escales: local, nacional i internacional	Conèixer les activitats humanes i adquirir una idea de la realitat històrica a partir de diferents fonts.
	Identificar les implicacions que té viure en un estat social i democràtic de dret ratificat per una constitució.
	Valorar positivament la democràcia i conèixer el seu funcionament i institucions bàsiques.
2. Desenvolupar l'exercici actiu de la ciutadania.	Aplicar drets i deures de la convivència ciutadana en el context de l'escola.
	Assumir els valors i normes de convivència democràtics en diferents àmbits.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

Indicadors	Descriptors
1. Desenvolupar la pròpia autonomia personal.	Prendre consciència de les pròpies capacitats i de les estratègies per potenciar-les.
	Optimitzar recursos personals recolzant-se en les fortaleces pròpies.
	Dirimir la necessitat d'ajuda en funció de la dificultat de la tasca.

	Assumir les responsabilitats encomanades i saber donar-ne compte.
2. Entendre i assumir en què consisteix l'emprenedoria	Optimitzar l'ús de recursos materials i personals per a la consecució d'objectius.
	Mostrar iniciativa personal per iniciar o promoure accions noves.
	Assumir riscos en el desenvolupament de les tasques o projectes.
3. Assumir i potenciar la pròpia creativitat.	Adoptar una actitud de curiositat i de recerca de solucions imaginatives davant problemes diversos.
	Realitzar investigacions i projectes de forma autònoma i creativa.

Consciència i expressions culturals

Indicadors	Descriptors
1. Conèixer i apreciar diferents manifestacions artístiques..	Conèixer i valorar els llenguatges artístics.
	Descriure el contingut o la intencionalitat d'una obra artística.
	Mostrar respecte pel patrimoni cultural mundial en les seves diferents vessants i cap a les persones que han contribuït al seu desenvolupament.
	Gaudir de les manifestacions artístiques.
2. Realitzar diferents expressions culturals i artístiques	Emprar correctament diferents llenguatges artístics en l'elaboració de les pròpies produccions.
	Apreciar la bellesa de les expressions artístiques i les manifestacions de creativitat i gust per estètica en l'àmbit quotidià.
	Elaborar treballs i presentacions amb sentit estètica.

3. Competències

3.3 Contribució de la matèria al desenvolupament de les Competències Clau per a l'etapa i per al quart curs de l'ESO

Geografia i Història: les Competències Clau en l'ESO

L'aprenentatge de la Geografia i Història en l'etapa de l'ESO ha de contribuir a l'adquisició, per part dels alumnes i les alumnes, de les competències clau, tal com es recull en el Reial Decret 1105/2014 del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, de 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat.

A continuació s'indiquen les competències, per ordre d'importància en Geografia i la Història:

1) Competències socials i cíviques. La Geografia i Història ha de contribuir especialment a l'adquisició d'aquestes competències, en la mesura que facilita la comprensió de la realitat social, actual i històrica, i dota els alumnes i les alumnes de coneixements, capacitats i actituds per participar de forma activa en la societat, com a ciutadans de ple dret.

2) Consciència i expressions culturals. La contribució a l'adquisició d'aquesta competència és present especialment en la Història, a través del seu vessant de conèixer i valorar les manifestacions artístiques i culturals en les diferents societats al llarg del temps. L'anàlisi d'algunes obres rellevants afavoreix l'apreciació de les obres d'art, desenvolupa habilitats perceptives i de sensibilització, alhora que ajuda a valorar i respectar el patrimoni cultural, i a interessar-se per la seva conservació.

3) Competència en comunicació lingüística. La Geografia i la Història han de contribuir a l'adquisició d'aquesta competència a través de la utilització del llenguatge verbal, exposant opinions o informació, debatent, etcètera, però també és important desenvolupar el llenguatge no verbal, en especial el cartogràfic i la imatge, per a la comprensió de la realitat i la interpretació de llenguatges icònics, simbòlics i de representació.

4) Competència digital. S'ha de potenciar la recerca, obtenció i tractament d'informació accessible a través de les actuals tecnologies de la informació i la comunicació, i adoptar una actitud crítica davant la gran quantitat d'informació disponible, per escatir la seva fiabilitat.

5) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. La Geografia i Història pot també contribuir a l'adquisició de la competència matemàtica mitjançant la utilització d'operacions senzilles, magnituds, percentatges i proporcions, nocions d'estadística bàsica, escales numèriques i gràfiques, per al coneixement dels aspectes quantitius i espacials de la realitat, tant històrica com actual. Així mateix, la Geografia en particular ajuda a l'adquisició de competències bàsiques en ciència i tecnologia, ja que es relaciona estretament, en alguns dels seus àmbits d'estudi, amb altres disciplines científiques, com la Biologia, la Geologia o la Física, que aporten explicacions dels fenòmens geogràfics.

6) Aprendre a aprendre. El procés d'ensenyament de Geografia i Història ha de proporcionar als alumnes i a les alumnes la motivació i els instruments necessaris que els facilitin l'aprenentatge autònom i la recerca de respostes davant nous problemes o situacions que se'ls puguin plantejar en el present o en el futur.

7) Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. La Geografia i la Història poden contribuir, finalment, a l'adquisició d'aquesta competència mitjançant el desenvolupament d'activitats i investigacions en equip, que obliguin els seus integrants a planificar les etapes d'execució, a prendre decisions i, fins i tot, a elaborar propostes de solució per a determinats problemes del món actual.

Geografia i Història: les Competències Clau en el quart curs de l'ESO

L'aprenentatge de la Geografia i Història en el quart curs de l'ESO se centrarà en el desenvolupament dels següents objectius competencials per a cada una de les competències:

1. **Competències socials i cíviques**
  - Comprendre el concepte de temps històric.
  - Identificar la relació multicausal d'un fet històric i les seves conseqüències.
  - Conèixer les grans etapes i els principals esdeveniments de la Història Contemporània.
  - Comprendre el funcionament de les societats, el seu passat històric, la seva evolució i transformacions.
  - Desenvolupar l'empatia mitjançant la comprensió de les accions humanes del passat.
  - Expressar-se de forma assertiva i mostrar una actitud favorable al diàleg i al treball cooperatiu.
2. **Consciència i expressions culturals**
  - Comprendre la funció que les arts han tingut i tenen en la vida dels éssers humans.
  - Reconèixer els diferents estils de l'art contemporani i els canvis que els van motivar.
  - Analitzar obres d'art de manera tècnica i identificar el context històric que explica la seva aparició.
  - Desenvolupar una actitud activa en relació amb la conservació i la protecció del patrimoni històric.
3. **Comunicació lingüística**
  - Utilitzar adequadament el vocabulari propi de les ciències socials per construir un discurs precís.
  - Desenvolupar l'empatia i interessar-se per conèixer i escoltar opinions diferents a la pròpia.
  - Utilitzar diferents variants del discurs, en especial, la descripció i l'argumentació.
  - Llegir i interpretar textos de tipologia diversa, llenguatges icònics, simbòlics i de representació.
4. **Competència digital**
  - Relacionar i comparar la informació procedent de diverses fonts: escrites, gràfiques, audiovisuals, etc.
  - Contrastar la informació obtinguda i desenvolupar un pensament crític i creatiu.
  - Elaborar la informació transformant les dades recollides i traduint-les a un altre format o llenguatge.
  - Emprar les possibilitats que ofereixen les tecnologies de la informació i la comunicació en la recerca i el processament de la informació.
5. **Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia**
  - Elaborar i interpretar eixos cronològics.
  - Analitzar i comprendre les dades quantitatives recollits en taules, gràfics i diagrames.
  - Fer càlculs matemàtics de nombres enters i percentatges per arribar a conclusions quantitatives.
  - Identificar i localitzar els àmbits geopolítics, econòmics i culturals en els quals s'emmarquen els esdeveniments de l'Edat Contemporània.
  - Conèixer els diferents usos de l'espai i dels recursos que han fet les societats al llarg dels períodes històrics estudiats.

6. Aprendre a aprendre

- Desenvolupar una visió estratègica dels problemes, anticipar possibles escenaris i conseqüències futures de les accions individuals i/o socials.
- Buscar explicacions multicausals per comprendre els fenòmens socials i avaluar les seves conseqüències.
- Utilitzar diferents estratègies per organitzar, memoritzar i recuperar la informació: esquemes, resums, etc.
- Participar en debats i contrastar les opinions personals amb les de la resta de companys.
- Desenvolupar el gust per l'aprenentatge continu i l'actualització permanent.

7. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

- Assumir responsabilitats i prendre decisions en relació amb la planificació del procés de resolució de les activitats proposades.
- Interpretar adequadament les particularitats de cada situació i de cada problema estudiat.
- Saber argumentar de forma lògica i coherent les explicacions dels conceptes i fenòmens estudiats.
- Autoregular el propi aprenentatge: prendre consciència del que se sap i del que falta per aprendre, i realitzar autoavaluacions del propi treball.

3. Competències

3.4 Avaluació de les Competències Clau

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
1. Com. lingüística	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenrotllament del parlamentarisme. Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 007 A. 01
1. Com. lingüística	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 013 A. 06
1. Com. lingüística	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.2. Registrar els principals avanços que propicia la revolució científica des dels segles XVII i XVIII per mitjà d'una línia de temps i posar exemples de com van afectar la vida de les persones a partir de descripcions o relats de la vida quotidiana. Est. Apr. 2.2.2. Comprèn les implicacions de l'empiricisme i el mètode científic en una varietat d'àrees.	T. 01	P. 015 A. 03
1. Com. lingüística	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 015 A. 03
1. Com. lingüística	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.2. Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.	T. 01	P. 017 A. 01
1. Com. lingüística	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 021 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Acti- vats
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 01	P. 026 A. 03
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 035 A. 02
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 02	P. 039 A. 05
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 02	P. 047 A. 00 Aprèn a...
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 02	P. 048 A. 02
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 053 A. 05

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 055 A. 02
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 055 A. 06
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 057 A. 01
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 057 A. 03
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 067 A. 03
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 071 A. 04 c)

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Acti- vats
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 083 A. 04
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 091 A. 04
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 094 A. 02
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 05	P. 099 A. 03
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 05	P. 111 A. 05
1. Com. lingüística	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 117 A. 03

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
1. Com. lingüística	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.4. Comunicar de forma oral o per escrit el procés d'aprenentatge i els seus resultats per mitjà de textos corresponents a diversos gèneres, complir els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar en diversos àmbits amb un llenguatge no discriminatori i utilitzar la terminologia conceptual adequada. Est. Apr. 1.4.1. Utilitza el vocabulari adquirit amb rigor i precisió i elabora escrits amb la terminologia adequada per als temes tractats.	T. 06	P. 121 A. 05
1. Com. lingüística	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.2. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.	T. 06	P. 127 A. 04
1. Com. lingüística	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 06	P. 127 A. 04
1. Com. lingüística	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 06	P. 140 A. 01
1. Com. lingüística	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.4. Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.	T. 07	P. 147 A. 04

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
1. Com. lingüística	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.4. Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.	T. 07	P. 151 A. 05
1. Com. lingüística	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 07	P. 155 A. 05
1. Com. lingüística	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 07	P. 162 A. 01
1. Com. lingüística	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 08	P. 167 A. 04
1. Com. lingüística	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 08	P. 169 A. 04

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
1. Com. lingüística	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 177 A. 01
1. Com. lingüística	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 08	P. 184 A. 01
1. Com. lingüística	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 08	P. 184 A. 02
1. Com. lingüística	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 195 A. 02
1. Com. lingüística	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 201 A. 03

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
1. Com. lingüística	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 203 A. 06
1. Com. lingüística	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 207 A. 05
1. Com. lingüística	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 210 A. 03
1. Com. lingüística	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 230 A. 02
1. Com. lingüística	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.3. Dóna una interpretació de per què va acabar abans la guerra "europea" que la "mundial".	T. 11	P. 250 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Acti- vats
1. Com. lingüística	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.7. Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes i assumir diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, donar suport a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies Est. Apr. 1.7.1. Utilitza estratègies per dur a terme treballs, tant de manera individual com en equip, i mostra habilitats per a la resolució pacífica de conflictes.	T. 12	P. 263 A. 06
1. Com. lingüística	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 277 A. 05
1. Com. lingüística	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 13	P. 281 A. 05
1. Com. lingüística	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 289 A. 02
1. Com. lingüística	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 293 A. 04
1. Com. lingüística	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 310 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
1. Com. lingüística	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 318 A. 02
1. Com. lingüística	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Est. Apr. 8.1.2. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 15	P. 323 A. 04
1. Com. lingüística	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Interpretar la construcció de la Unió Europa com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres. Est. Apr. 6.3.2. Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 15	P. 329 A. 01
1. Com. lingüística	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.2. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. Est. Apr. 8.2.3. Crea continguts que inclouen recursos com ara textos, mapes i gràfics per presentar algun aspecte conflictiu de les condicions socials del procés de globalització.	T. 15	P. 343 A. 07
1. Com. lingüística	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.2. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. Est. Apr. 8.2.3. Crea continguts que inclouen recursos com ara textos, mapes i gràfics per presentar algun aspecte conflictiu de les condicions socials del procés de globalització.	T. 15D	P. 345 A. 03

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
1. Com. lingüística	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.2. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. Est. Apr. 8.2.2. Analitza algunes idees de progrés i retrocés en la implantació de les recents tecnologies de la informació i la comunicació, a diferents àmbits geogràfics.	T. 15D	P. 347 A. 01
1. Com. lingüística	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.2. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. Est. Apr. 8.2.2. Analitza algunes idees de progrés i retrocés en la implantació de les recents tecnologies de la informació i la comunicació, a diferents àmbits geogràfics.	T. 15D	P. 347 A. 03
1. Com. lingüística	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.3. Relacionar les manifestacions del canvi climàtic i de la crisi ambiental amb la nostra manera de viure i reconèixer els interessos enfrontats davant de les propostes per a afrontar este problema i les possibles conseqüències en diversos àmbits a través de textos periodístics que informen sobre esta controvèrsia. Est. Apr. 8.3.1. Planteja possibles beneficis o desavantatges per a les societats humanes i per al medi natural d'algunes conseqüències de l'escalfament global, com ara el desglaç del Bàltic.	T. 15D	P. 349 A. 03
2. Mat. i Ciènc. i Tecn.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 094 A. 03
2. Mat. i Ciènc. i Tecn.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 12	P. 272 A. 04

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
2. Mat. i Ciènc. i Tecn..	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglés per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 059 A. 04
2. Mat. i Ciènc. i Tecn..	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglés per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 059 A. 06
2. Mat. i Ciènc. i Tecn..	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.3. Relacionar les manifestacions del canvi climàtic i de la crisi ambiental amb la nostra manera de viure i reconèixer els interessos enfrontats davant de les propostes per a afrontar este problema i les possibles conseqüències en diversos àmbits a través de textos periodístics que informen sobre esta controvèrsia. Est. Apr. 8.3.1. Planteja possibles beneficis o desavantatges per a les societats humanes i per al medi natural d'algunes conseqüències de l'escalfament global, com ara el desglaç del Bàltic.	T. 15D	P. 349 A. 04
3. Comp. Digital	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 01	P. 027 A. 06
3. Comp. Digital	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 027 A. 07
3. Comp. Digital	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.1. Discuteix les implicacions de la violència amb diverses fonts.	T. 02	P. 033 A. 05

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
3. Comp. Digital	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 071 A. 05
3. Comp. Digital	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.1. Planificar la realització d'una indagació sobre les causes i les conseqüències de fets i processos històrics contemporanis, definir problemes a partir de preguntes i hipòtesis i proposar un pla ordenat i flexible d'accions que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'organització del temps necessari i del treball individual i grupal amb l'ajuda del docent. Est. Apr. 1.1.1. Realitza treballs i presentacions de manera individual i grupal que suposen la recerca, selecció i organització d'informació de caràcter geogràfic, social i històric.	T. 03	P. 071 A. 06
3. Comp. Digital	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.3. Interpretar les dades, evidències i informació per mitjà de la seua representació en forma de gràfiques, línies de temps, diagrames, taules, informes o síntesi de conclusions i reconèixer la importància de la perspectiva històrica per a donar sentit als fets històrics fonamentals. Est. Apr. 1.3.1. Analitza informacions relacionades amb l'àrea i fa servir imatges, taules, gràfics, esquemes, resums i les tecnologies de la informació i la comunicació.	T. 03	P. 071 A. 06
3. Comp. Digital	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 04	P. 095 A. 06
3. Comp. Digital	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 095 A. 07
3. Comp. Digital	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.5. Usar diferents ferramentes informàtiques per a buscar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents, considerats com a fonts, de forma contrastada en mitjans digitals i col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los i compartir esta informació en entorns virtuals d'aprenentatge i adoptar un comportament que previnga males pràctiques. Est. Apr. 1.5.1. Utilitza les tecnologies de la informació i la comunicació (internet, blogs, xarxes socials, etc.) per elaborar treballs amb la terminologia adequada per als temes tractats.	T. 05	P. 103 A. 05

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Acti vats
3. Comp. Digital	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglés per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.3. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 111 A. 03
3. Comp. Digital	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.2. Explica la situació laboral de dones i infants a les ciutats industrials.	T. 05	P. 117 A. 05
3. Comp. Digital	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.2. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.	T. 06	P. 131 A. 05
3. Comp. Digital	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.1. Explica de manera raonada que el concepte "imperialisme" reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.	T. 06	P. 141 A. 05
3. Comp. Digital	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.1. Explica de manera raonada que el concepte "imperialisme" reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.	T. 06	P. 141 A. 06

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Actiui tats
3. Comp. Digital	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.4. Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.	T. 07	P. 163 A. 06
3. Comp. Digital	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 191 A. 04
3. Comp. Digital	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 197 A. 03
3. Comp. Digital	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 211 A. 06
3. Comp. Digital	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.2. Reconeix la jerarquia causal (és a dir, dóna diferent importància a unes causes o a unes altres segons les diferents narratives).	T. 10	P. 219 A. 05

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
3. Comp. Digital	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.2. Reconeix la jerarquia causal (és a dir, dóna diferent importància a unes causes o a unes altres segons les diferents narratives).	T. 10	P. 221 A. 06
3. Comp. Digital	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Descriure els canvis resultat dels processos de descolonització després de la II Guerra Mundial per mitjà de la comparació de mapes històrics i reconèixer els seus límits tenint en compte la permanència de llaços de dependència entre les antigues metròpolis i els nous estats i la seua contribució a l'existència de desequilibris territorials i desigualtats socials actuals. Est. Apr. 6.1.2. Distingeix entre contextos diferents del mateix procés, per exemple l'Àfrica subsahariana (els anys cinquanta i seixanta) i l'Índia (1947).	T. 11	P. 247 A. 06
3. Comp. Digital	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.2. Explica els avenços del <i>welfare state</i> a Europa.	T. 12	P. 261 A. 06
3. Comp. Digital	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.2. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. Est. Apr. 8.2.2. Analitza algunes idees de progrés i retrocés en la implantació de les recents tecnologies de la informació i la comunicació, a diferents àmbits geogràfics.	T. 12	P. 271 A. 00 Aprèn a...
3. Comp. Digital	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Est. Apr. 8.1.2. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 12	P. 273 A. 07

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
3. Comp. Digital	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 14	P. 314 A. 01
3. Comp. Digital	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 317 A. 00 Aprèn a...
3. Comp. Digital	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.3. Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.	T. 15	P. 331 A. 01
3. Comp. Digital	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.2. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. Est. Apr. 8.2.2. Analitza algunes idees de progrés i retrocés en la implantació de les recents tecnologies de la informació i la comunicació, a diferents àmbits geogràfics.	T. 15	P. 343 A. 06
3. Comp. Digital	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.3. Relacionar les manifestacions del canvi climàtic i de la crisi ambiental amb la nostra manera de viure i reconèixer els interessos enfrontats davant de les propostes per a afrontar este problema i les possibles conseqüències en diversos àmbits a través de textos periodístics que informen sobre esta controvèrsia. Est. Apr. 8.3.1. Planteja possibles beneficis o desavantatges per a les societats humanes i per al medi natural d'algunes conseqüències de l'escalfament global, com ara el desglaç del Bàltic.	T. 15D	P. 349 A. 06

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
4. Apr. a Apr.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenrotllament del parlamentarisme. Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 007 A. 03
4. Apr. a Apr.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.2. Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.	T. 01	P. 011 A. 03
4. Apr. a Apr.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 017 A. 05
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 01	P. 026 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 027 A. 05
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 031 A. 05

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 033 A. 06
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 035 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.1. Discuteix les implicacions de la violència amb diverses fonts.	T. 02	P. 037 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 02	P. 039 A. 02
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 02	P. 039 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 043 A. 03

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
4. Apr. a Apr.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.2. Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.	T. 02	P. 048 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 061 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 061 A. 03
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 063 A. 05
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 069 A. 00 Aprèn a... Ap. 01, 02, 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 070 A. 02 d)

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Acti vats
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 070 A. 03
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 071 A. 05 c), d)
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 075 A. 05
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 077 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 077 A. 07

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 081 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 085 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 04	P. 085 A. 02
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 087 A. 07
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 089 A. 05
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 093 A. 00 Aprèn a...

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 094 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 095 A. 05
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 101 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 103 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 105 A. 05

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglés per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 115 A. 00 Aprèn a...
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglés per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 116 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglés per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.3. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 116 A. 02
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.2. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.	T. 06	P. 123 A. 06
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglés per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 06	P. 125 A. 03
4. Apr. a Apr.	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.3. Interpretar les dades, evidències i informació per mitjà de la seua representació en forma de gràfiques, línies de temps, diagrames, taules, informes o síntesi de conclusions i reconèixer la importància de la perspectiva històrica per a donar sentit als fets històrics fonamentals. Est. Apr. 1.3.1. Analitza informacions relacionades amb l'àrea i fa servir imatges, taules, gràfics, esquemes, resums i les tecnologies de la informació i la comunicació.	T. 06	P. 125 A. 05

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Acti- vats
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 06	P. 129 A. 03
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.3. Elabora un eix cronològic, diacrònic i sincrònic, amb els principals avenços científics i tecnològics que es van produir al segle XIX.	T. 06	P. 137 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.8. Realitzar de forma eficaç tasques o projectes, tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient se les seues fortaleses i debilitats, mostrar curiositat i interès durant el seu desenrotllament i actuar amb flexibilitat en la busca de solucions alternatives. Est. Apr. 1.8.1. Desenvolupa la percepció de la repercussió dels coneixements adquirits i valora la capacitat emprenedora com a eina de connexió entre els membres d'una societat. Projecta a l'àmbit professional les competències adquirides.	T. 06	P. 137 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 06	P. 139 A. 00 Aprèn a...
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglés per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 06	P. 140 A. 02

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.2. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.	T. 06	P. 140 A. 03
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.1. Explica de manera raonada que el concepte "imperialisme" reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.	T. 06	P. 141 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 07	P. 162 A. 03
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 07	P. 163 A. 05
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes interpretacions de l'aconsegueixi de la Revolució Russa en la seva època i en l'actualitat.	T. 08	P. 167 A. 03

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 08	P. 169 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 08	P. 171 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 183 A. 00 Aprèn a...
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 195 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 199 A. 04

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 209 A. 00 Aprèn a...
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 210 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 210 A. 02
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 211 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Analitzar algunes de les transformacions polítiques de la guerra i dels tractats de pau com ara la Revolució Russa, els canvis en el mapa polític d'Europa i les relacions de poder a escala mundial i deduir com això va afectar els sentiments i mentalitats de les societats dels països contendents quant als desitjos de revenja, de millorar la situació de les dones o de la participació ciutadana. Est. Apr. 4.2.1. Analitza el nou mapa polític d'Europa.	T. 10	P. 215 A. 02
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.4. Situa en un mapa les fases del conflicte.	T. 10	P. 219 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Acti vats
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 219 A. 03
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.4. Situa en un mapa les fases del conflicte.	T. 10	P. 221 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 221 A. 02
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 225 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 229 A. 00 Aprèn a...

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Acti vats
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 231 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.1 Elabora una narrativa explicativa de les causes i conseqüències de la Segona Guerra Mundial, a diferents nivells temporals i geogràfics.	T. 11	P. 237 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 11	P. 237 A. 02
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.5. Descriu les conseqüències de la Guerra del Vietnam.	T. 11	P. 239 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.1. Utilitza fonts històriques i historiogràfiques per explicar alguns dels conflictes emmarcats a l'època de la Guerra Freda.	T. 11	P. 239 A. 02

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Acti vats
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.5. Descriu les conseqüències de la Guerra del Vietnam.	T. 11	P. 239 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Descriure els canvis resultat dels processos de descolonització després de la II Guerra Mundial per mitjà de la comparació de mapes històrics i reconèixer els seus límits tenint en compte la permanència de llaços de dependència entre les antigues metròpolis i els nous estats i la seua contribució a l'existència de desequilibris territorials i desigualtats socials actuals. Est. Apr. 6.1.1. Descriu els fets rellevants del procés descolonitzador.	T. 11	P. 243 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.4. Debatre sobre com va ser possible l'Holocaust a partir de les decisions i accions d'individus tenint en compte la seua mentalitat, els seus sentiments i els interessos polítics en el context del règim nazi i la II Guerra Mundial i justificar el seu lloc en la memòria històrica de la humanitat a partir de testimonis i víctimes i d'imatges. Est. Apr. 5.4.1. Reconeix la significació de l'Holocaust en la història mundial.	T. 11	P. 245 A. 02
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Descriure els canvis resultat dels processos de descolonització després de la II Guerra Mundial per mitjà de la comparació de mapes històrics i reconèixer els seus límits tenint en compte la permanència de llaços de dependència entre les antigues metròpolis i els nous estats i la seua contribució a l'existència de desequilibris territorials i desigualtats socials actuals. Est. Apr. 6.1.2. Distingeix entre contextos diferents del mateix procés, per exemple l'Àfrica subsahariana (els anys cinquanta i seixanta) i l'Índia (1947).	T. 11	P. 247 A. 05
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.5. Descriu les conseqüències de la Guerra del Vietnam.	T. 11	P. 249 A. 00 Aprèn a...

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Acti- vats
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Descriure els canvis resultat dels processos de descolonització després de la II Guerra Mundial per mitjà de la comparació de mapes històrics i reconèixer els seus límits tenint en compte la permanència de llaços de dependència entre les antigues metròpolis i els nous estats i la seua contribució a l'existència de desequilibris territorials i desigualtats socials actuals. Est. Apr. 6.1.1. Descriu els fets rellevants del procés descolonitzador.	T. 11	P. 250 A. 02
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Descriure els canvis resultat dels processos de descolonització després de la II Guerra Mundial per mitjà de la comparació de mapes històrics i reconèixer els seus límits tenint en compte la permanència de llaços de dependència entre les antigues metròpolis i els nous estats i la seua contribució a l'existència de desequilibris territorials i desigualtats socials actuals. Est. Apr. 6.1.2. Distingeix entre contextos diferents del mateix procés, per exemple l'Àfrica subsahariana (els anys cinquanta i seixanta) i l'Índia (1947).	T. 11	P. 251 A. 03
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.1. Utilitza fonts històriques i historiogràfiques per explicar alguns dels conflictes emmarcats a l'època de la Guerra Freda.	T. 11	P. 251 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Interpretar la construcció de la Unió Europa com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres. Est. Apr. 6.3.1. Valora com d'una Europa en guerra durant el segle XX es pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.	T. 12	P. 257 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Interpretar la construcció de la Unió Europa com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres. Est. Apr. 6.3.1. Valora com d'una Europa en guerra durant el segle XX es pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.	T. 12	P. 257 A. 03

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Interpretar la construcció de la Unió Europea com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres. Est. Apr. 6.3.2. Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 12	P. 257 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.2. Explica els avenços del <i>welfare state</i> a Europa.	T. 12	P. 261 A. 02
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.2. Explica els avenços del <i>welfare state</i> a Europa.	T. 12	P. 261 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.2. Explica els avenços del <i>welfare state</i> a Europa.	T. 12	P. 261 A. 05
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 12	P. 263 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.	T. 12	P. 265 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.5. Descriu les conseqüències de la Guerra del Vietnam.	T. 12	P. 265 A. 05
4. Apr. a Apr.	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.	T. 12	P. 267 A. 02
4. Apr. a Apr.	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Est. Apr. 8.1.2. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 12	P. 267 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Interpretar la construcció de la Unió Europa com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres. Est. Apr. 6.3.2. Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 12	P. 272 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.2. Seleccionar i organitzar la informació rellevant, d'acord amb uns objectius previs, a partir de la comprensió de textos orals i escrits, continus i discontinus, usats com a fonts, a les quals es pot accedir a través de diversos mitjans (biblioteques, Internet, museus) i aplicar estratègies, d'acord amb el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació. Est. Apr. 1.2.1. Analitza i comenta diferents textos i fa servir fonts informatives que permeten la màxima comprensió de l'època estudiada.	T. 12	P. 272 A. 03
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 277 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.1. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 13	P. 291 A. 00 Aprèn a...
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 292 A. 02
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 292 A. 03
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 13	P. 293 A. 06
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.1. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 14	P. 303 A. 02
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.3. Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.	T. 14	P. 309 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.3. Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.	T. 14	P. 318 A. 03
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.3. Analitza el problema del terrorisme a Espanya durant aquesta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): gènesi i història de les organitzacions terroristes, aparició dels primers moviments associatius en defensa de les víctimes, etc.	T. 14	P. 319 A. 05
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.1. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 14	P. 319 A. 06
4. Apr. a Apr.	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Est. Apr. 8.1.2. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 15	P. 323 A. 03
4. Apr. a Apr.	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.	T. 15	P. 327 A. 03

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 15	P. 331 A. 03
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.3. Compara la crisi energètica del 1973 amb la financera del 2008.	T. 15	P. 331 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.2. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. Est. Apr. 8.2.3. Crea continguts que inclouen recursos com ara textos, mapes i gràfics per presentar algun aspecte conflictiu de les condicions socials del procés de globalització.	T. 15	P. 334 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Est. Apr. 8.1.2. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 15	P. 342 A. 01
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.3. Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.	T. 15	P. 342 A. 03

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Interpretar la construcció de la Unió Europa com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres. Est. Apr. 6.3.1. Valora com d'una Europa en guerra durant el segle XX es pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.	T. 15	P. 343 A. 04
4. Apr. a Apr.	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.2. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. Est. Apr. 8.2.3. Crea continguts que inclouen recursos com ara textos, mapes i gràfics per presentar algun aspecte conflictiu de les condicions socials del procés de globalització.	T. 15D	P. 345 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenrotllament del parlamentarisme. Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 009 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenrotllament del parlamentarisme. Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 009 A. 06
5. Soc. i cíviques	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.2. Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.	T. 01	P. 011 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.2. Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.	T. 01	P. 011 A. 04

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
5. Soc. i cíviques	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 019 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 031 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 037 A. 02
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 041 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 02	P. 041 A. 05
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 02	P. 041 A. 07

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 02	P. 043 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 02	P. 048 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 049 A. 06
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 02	P. 049 A. 08
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.2. Compara el procés d'industrialització d'Anglaterra amb el dels països nòrdics.	T. 03	P. 053 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.2. Compara el procés d'industrialització d'Anglaterra amb el dels països nòrdics.	T. 03	P. 053 A. 02

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 055 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 059 A. 02
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.2. Explica la situació laboral de dones i infants a les ciutats industrials.	T. 03	P. 059 A. 08
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 061 A. 06
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 063 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 065 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.2. Explica la situació laboral de dones i infants a les ciutats industrials.	T. 03	P. 065 A. 05
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 067 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.2. Explica la situació laboral de dones i infants a les ciutats industrials.	T. 03	P. 069 A. 00 Aprèn a... Ap. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 070 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 075 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 04	P. 075 A. 03

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 04	P. 077 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 04	P. 081 A. 02
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 083 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 04	P. 087 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 087 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 089 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 089 A. 02
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.2 Redacta una narrativa sintètica amb els principals fets d'alguna de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, acudint a explicacions causals, sospesant els pros i els contres.	T. 04	P. 091 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 05	P. 099 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 099 A. 05
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.3. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 101 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.3. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 105 A. 03

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 107 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 05	P. 107 A. 05
5. Soc. i cíviques	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.1. Explica de manera raonada que el concepte "imperialisme" reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.	T. 06	P. 121 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 06	P. 123 A. 02
5. Soc. i cíviques	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 06	P. 123 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 06	P. 127 A. 03

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 06	P. 129 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.2. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.	T. 06	P. 131 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.1. Explica de manera raonada que el concepte "imperialisme" reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.	T. 07	P. 145 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 07	P. 145 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.4. Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.	T. 07	P. 147 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
5. Soc. i cíviques	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.4. Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.	T. 07	P. 149 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps. Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 07	P. 151 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 07	P. 153 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 07	P. 153 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 07	P. 155 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 07	P. 155 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Analitzar algunes de les transformacions polítiques de la guerra i dels tractats de pau com ara la Revolució Russa, els canvis en el mapa polític d'Europa i les relacions de poder a escala mundial i deduir com això va afectar els sentiments i mentalitats de les societats dels països contendents quant als desitjos de revenja, de millorar la situació de les dones o de la participació ciutadana. Est. Apr. 4.2.2. Descriu la derrota d'Alemanya des de la seva pròpia perspectiva i des de la dels aliats.	T. 07	P. 157 A. 02
5. Soc. i cíviques	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Analitzar algunes de les transformacions polítiques de la guerra i dels tractats de pau com ara la Revolució Russa, els canvis en el mapa polític d'Europa i les relacions de poder a escala mundial i deduir com això va afectar els sentiments i mentalitats de les societats dels països contendents quant als desitjos de revenja, de millorar la situació de les dones o de la participació ciutadana. Est. Apr. 4.2.1. Analitza el nou mapa polític d'Europa.	T. 07	P. 157 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 08	P. 171 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 173 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 173 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 173 A. 05
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 08	P. 175 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 175 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 175 A. 05

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 177 A. 05
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 08	P. 179 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 08	P. 184 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 189 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 189 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 191 A. 02

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 193 A. 02
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 193 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Analitzar algunes de les transformacions polítiques de la guerra i dels tractats de pau com ara la Revolució Russa, els canvis en el mapa polític d'Europa i les relacions de poder a escala mundial i deduir com això va afectar els sentiments i mentalitats de les societats dels països contendents quant als desitjos de revenja, de millorar la situació de les dones o de la participació ciutadana. Est. Apr. 4.2.3. Discuteix les causes de la lluita pel sufragi de la dona.	T. 09	P. 193 A. 05
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 195 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 197 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 199 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 199 A. 05
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 201 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 203 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 203 A. 05
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 09	P. 205 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 09	P. 205 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 207 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil. Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 207 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 215 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 215 A. 05
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.4. Situa en un mapa les fases del conflicte.	T. 10	P. 217 A. 02
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 217 A. 03

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.1 Elabora una narrativa explicativa de les causes i conseqüències de la Segona Guerra Mundial, a diferents nivells temporals i geogràfics.	T. 10	P. 217 A. 05
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.4. Debatre sobre com va ser possible l'Holocaust a partir de les decisions i accions d'individus tenint en compte la seua mentalitat, els seus sentiments i els interessos polítics en el context del règim nazi i la II Guerra Mundial i justificar el seu lloc en la memòria històrica de la humanitat a partir de testimonis i víctimes i d'imatges. Est. Apr. 5.4.1. Reconeix la significació de l'Holocaust en la història mundial.	T. 10	P. 223 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 225 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.3. Dóna una interpretació de per què va acabar abans la guerra "europea" que la "mundial".	T. 10	P. 225 A. 05
5. Soc. i cíviques	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Interpretar la construcció de la Unió Europa com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres. Est. Apr. 6.3.1. Valora com d'una Europa en guerra durant el segle XX es pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.	T. 10	P. 227 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Acti vats
5. Soc. i cíviques	<p>Bloc 1 Crit. Aval. BL1.2. Seleccionar i organitzar la informació rellevant, d'acord amb uns objectius previs, a partir de la comprensió de textos orals i escrits, continus i discontinus, usats com a fonts, a les quals es pot accedir a través de diversos mitjans (biblioteques, Internet, museus) i aplicar estratègies, d'acord amb el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació.</p> <p>Est. Apr. 1.2.1. Analitza i comenta diferents textos i fa servir fonts informatives que permeten la màxima comprensió de l'època estudiada.</p>	T. 10	P. 227 A. 04
5. Soc. i cíviques	<p>Bloc 5 Crit. Aval. BL5.4. Debatre sobre com va ser possible l'Holocaust a partir de les decisions i accions d'individus tenint en compte la seua mentalitat, els seus sentiments i els interessos polítics en el context del règim nazi i la II Guerra Mundial i justificar el seu lloc en la memòria històrica de la humanitat a partir de testimonis i víctimes i d'imatges.</p> <p>Est. Apr. 5.4.1. Reconeix la significació de l'Holocaust en la història mundial.</p>	T. 10	P. 230 A. 01
5. Soc. i cíviques	<p>Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana.</p> <p>Est. Apr. 5.3.3. Dóna una interpretació de per què va acabar abans la guerra "europea" que la "mundial".</p>	T. 11	P. 235 A. 01
5. Soc. i cíviques	<p>Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana.</p> <p>Est. Apr. 5.3.3. Dóna una interpretació de per què va acabar abans la guerra "europea" que la "mundial".</p>	T. 11	P. 235 A. 02
5. Soc. i cíviques	<p>Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana.</p> <p>Est. Apr. 5.3.3. Dóna una interpretació de per què va acabar abans la guerra "europea" que la "mundial".</p>	T. 11	P. 235 A. 06

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
5. Soc. i cíviques	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. Reconéixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.	T. 11	P. 241 A. 02
5. Soc. i cíviques	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. Reconéixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.	T. 11	P. 241 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Descriure els canvis resultat dels processos de descolonització després de la II Guerra Mundial per mitjà de la comparació de mapes històrics i reconéixer els seus límits tenint en compte la permanència de llaços de dependència entre les antigues metròpolis i els nous estats i la seua contribució a l'existència de desequilibris territorials i desigualtats socials actuals. Est. Apr. 6.1.1. Descrui els fets rellevants del procés descolonitzador.	T. 11	P. 243 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Descriure els canvis resultat dels processos de descolonització després de la II Guerra Mundial per mitjà de la comparació de mapes històrics i reconéixer els seus límits tenint en compte la permanència de llaços de dependència entre les antigues metròpolis i els nous estats i la seua contribució a l'existència de desequilibris territorials i desigualtats socials actuals. Est. Apr. 6.1.1. Descrui els fets rellevants del procés descolonitzador.	T. 11	P. 243 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana. Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 11	P. 245 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
5. Soc. i cíviques	<p>Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Descriure els canvis resultat dels processos de descolonització després de la II Guerra Mundial per mitjà de la comparació de mapes històrics i reconèixer els seus límits tenint en compte la permanència de llaços de dependència entre les antigues metròpolis i els nous estats i la seua contribució a l'existència de desequilibris territorials i desigualtats socials actuals.</p> <p>Est. Apr. 6.1.2. Distingeix entre contextos diferents del mateix procés, per exemple l'Àfrica subsahariana (els anys cinquanta i seixanta) i l'Índia (1947).</p>	T. 11	P. 247 A. 04
5. Soc. i cíviques	<p>Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana.</p> <p>Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.</p>	T. 12	P. 255 A. 01
5. Soc. i cíviques	<p>Bloc 5 Crit. Aval BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana.</p> <p>Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.</p>	T. 12	P. 255 A. 02
5. Soc. i cíviques	<p>Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques.</p> <p>Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.</p>	T. 12	P. 259 A. 01
5. Soc. i cíviques	<p>Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques.</p> <p>Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.</p>	T. 12	P. 259 A. 02

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
5. Soc. i cíviques	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 12	P. 263 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 277 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 279 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 279 A. 02
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 279 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 13	P. 281 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 283 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 283 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 283 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.3. Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.	T. 13	P. 285 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.3. Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.	T. 13	P. 285 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.1. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 13	P. 287 A. 04

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 289 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants. Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 289 A. 06
5. Soc. i cíviques	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.3. Compara la crisi energètica del 1973 amb la financera del 2008.	T. 14	P. 297 A. 02
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 297 A. 05
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 299 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 299 A. 02
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 299 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 301 A. 02
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 301 A. 03

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.1. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 14	P. 303 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 305 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 305 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 307 A. 03

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	<p>Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques.</p> <p>Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.</p>	T. 14	P. 307 A. 04
5. Soc. i cíviques	<p>Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació.</p> <p>Est. Apr. 5.1.3. Compara la crisi energètica del 1973 amb la financera del 2008.</p>	T. 14	P. 309 A. 03
5. Soc. i cíviques	<p>Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques.</p> <p>Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.</p>	T. 14	P. 311 A. 04
5. Soc. i cíviques	<p>Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques.</p> <p>Est. Apr. 8.1.2. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.</p>	T. 15	P. 325 A. 01
5. Soc. i cíviques	<p>Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Interpretar la construcció de la Unió Europa com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres.</p> <p>Est. Apr. 6.3.1. Valora com d'una Europa en guerra durant el segle XX es pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.</p>	T. 15	P. 325 A. 03

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
5. Soc. i cíviques	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Interpretar la construcció de la Unió Europea com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres. Est. Apr. 6.3.2. Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 15	P. 327 A. 04
5. Soc. i cíviques	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Interpretar la construcció de la Unió Europea com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres. Est. Apr. 6.3.2. Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 15	P. 329 A. 02
5. Soc. i cíviques	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.2. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. Est. Apr. 8.2.1. Busca a la premsa notícies d'algun sector amb relacions globalitzades i elabora arguments a favor i en contra.	T. 15	P. 333 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.2. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. Est. Apr. 8.2.1. Busca a la premsa notícies d'algun sector amb relacions globalitzades i elabora arguments a favor i en contra.	T. 15	P. 333 A. 03
5. Soc. i cíviques	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques. Est. Apr. 8.1.2 Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorri de l'URSS.	T. 15	P. 334 A. 06

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
5. Soc. i cíviques	Bloc 8 Crit. Aval. BL8.2. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible. Est. Apr. 8.2.1. Busca a la premsa notícies d'algun sector amb relacions globalitzades i elabora arguments a favor i en contra.	T. 15	P. 337 A. 01
5. Soc. i cíviques	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Interpretar la construcció de la Unió Europa com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres. Est. Apr. 6.3.2. Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 15	P. 341 A. 00 Aprèn a...
6. Sent. d'Iniciat. i Esp. empr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.3. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 099 A. 06
6. Sent. d'Iniciat. i Esp. empr.	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.8. Realitzar de forma eficaç tasques o projectes, tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient se les seues fortaleses i debilitats, mostrar curiositat i interès durant el seu desenrotllament i actuar amb flexibilitat en la busca de solucions alternatives. Est. Apr. 1.8.1. Desenvolupa la percepció de la repercussió dels coneixements adquirits i valora la capacitat emprenedora com a eina de connexió entre els membres d'una societat. Projecta a l'àmbit professional les competències adquirides.	T. 05	P. 107 A. 06
6. Sent. d'Iniciat. i Esp. empr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global. Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 12	P. 263 A. 06
6. Sent. d'Iniciat. i Esp. empr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 12	P. 269 A. 04

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Acti- vats
6. Sent. d'Iniciat. i Esp. empr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques. Est. Apr. 7.2.1. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 14	P. 303 A. 06
6. Sent. d'Iniciat. i Esp. empr.	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.6. Buscar i seleccionar informació sobre entorns acadèmics i professionals vinculats amb els coneixements corresponents al Batxillerat i analitzar els coneixements, habilitats i competències necessàries per al seu desenrotllament i comparar-les amb les pròpies aptituds i interessos per a generar alternatives davant de la presa de decisions vocacional. Est. Apr. 1.6.1. Investiga estratègies de recerca, comparant diferents tipus de mitjans i recopilant informació de manera fiable.	T. 15D	P. 347 A. 03
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 008 A. 02
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenrotllament del parlamentarisme. Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 013 A. 02
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenrotllament del parlamentarisme. Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 013 A. 05
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.2. Registrar els principals avanços que propicia la revolució científica des dels segles XVII i XVIII per mitjà d'una línia de temps i posar exemples de com van afectar la vida de les persones a partir de descripcions o relats de la vida quotidiana. Est. Apr. 2.2.1. Aprecia tant els avenços científics com la seva aplicació a la vida diària i contextualitza el paper dels científics a la seva època.	T. 01	P. 015 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 015 A. 05
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 019 A. 02
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 021 A. 06
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 01	P. 023 A. 01
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 01	P. 023 A. 04
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 01	P. 025 A. 00 Aprèn a...
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenrotllament del parlamentarisme. Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 026 A. 01

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenrotllament del parlamentarisme. Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 026 A. 02
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme. Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 02	P. 031 A. 01
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 032 A. 01
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconéixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 02	P. 045 A. 02
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconéixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 02	P. 045 A. 04
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconéixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 02	P. 045 A. FichaArt

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 02	P. 049 A. 05
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 049 A. 07
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 067 A. 05
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 04	P. 079 A. 01
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 04	P. 079 A. 04
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 04	P. 079 A. 05

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
7. Consc. i expr. cult.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 095 A. 04
7. Consc. i expr. cult.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 05	P. 101 A. 04
7. Consc. i expr. cult.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica. Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 05	P. 109 A. 02
7. Consc. i expr. cult.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner. Est. Apr. 3.3.3. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 109 A. 03
7. Consc. i expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 05	P. 113 A. 03
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 05	P. 113 A. 04
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 05	P. 113 A. FichaArt

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconéixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 06	P. 133 A. 01
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconéixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 06	P. 133 A. 02
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconéixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.2. Compara moviments artístics europeus i asiàtics.	T. 06	P. 135 A. 01
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconéixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.2. Compara moviments artístics europeus i asiàtics.	T. 06	P. 135 A. 03
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconéixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.2. Compara moviments artístics europeus i asiàtics.	T. 06	P. 135 A. 04
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconéixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 07	P. 159 A. 01
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconéixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 07	P. 159 A. FichaArt

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Te mes	Activi tats
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat	T. 07	P. 161 A. 00 Aprèn a...
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1 Comenta analíticament quadros, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 08	P. 181 A. 02
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 08	P. 181 A. 06
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 08	P. 181 A. <i>FichaArt</i>
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 185 A. 04

Comp. Clau	Criteris d'Avaluació Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació. Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 185 A. 05
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenvolupament cultural. Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 09	P. 211 A. 05
7. Consc. y expr. cult.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra. Est. Apr. 3.4.2. Explica la situació laboral de dones i infants a les ciutats industrials.	T. 10	P. 230 A. 03

4. CONTINGUTS

4.1 Continguts, Criteris d'Avaluació i Estàndards: Quart Curs

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 1: Continguts comuns a l'aprenentatge de Geografia i Història

Continguts	Criteris d'Avaluació i Estàndards d'Aprenentatge
<p>Estratègies per a definir problemes i formular preguntes o hipòtesis sobre les causes i conseqüències, el significat i les transformacions de la història contemporània.</p> <p>Estratègies per a l'elaboració de guions o plans per a indagar sobre processos històrics contemporanis.</p> <p>Aportació de solucions originals als problemes relatius a fets històrics.</p> <p>Responsabilitat i eficàcia en la resolució de tasques.</p>	<p>BL1.1. Planificar la realització d'una indagació sobre les causes i les conseqüències de fets i processos històrics contemporanis, definir problemes a partir de preguntes i hipòtesis i proposar un pla ordenat i flexible d'accions que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'organització del temps necessari i del treball individual i grupal amb l'ajuda del docent.</p> <p>Est. Apr. 1.1.1. Realitza treballs i presentacions de manera individual i grupal que suposen la recerca, selecció i organització d'informació de caràcter geogràfic, social i històric.</p> <p>BL1.2. Seleccionar i organitzar la informació rellevant, d'acord amb uns objectius previs, a partir de la comprensió de textos orals i escrits, continus</p>

Procés estructurat de presa de decisions.

Estimació d'oportunitats i riscos. Avaluació de processos i resultats. Valoració de l'error com a oportunitat.

Ús de diversos procediments per a obtenir i registrar informació sobre fets històrics contemporanis a partir de fonts variades presentats en diferents llenguatges (verbal, audiovisual, cartogràfic, estadístic) pertanyents a diversos gèneres i obtinguts per diversos mitjans com ara ús de biblioteques, visites a museus o Internet.

Ús crític de buscadors en Internet: consideració de la qualitat, fiabilitat i caire de les fonts.

Classificació i ús crític de fonts d'informació. Procediments de citació de fonts.

Ús d'estratègies de comprensió lectora i oral adequades al seu nivell. Foment de la lectura de textos divulgatius sobre temes històrics contemporanis.

Ús de diversos procediments per a la classificació, organització, anàlisi i representació de la informació: esquemes, mapes conceptuals, mapes històrics, línies de temps o gràfiques estadístiques.

Ús de procediments d'anàlisi de diversos documents per a establir comparacions, identificar els canvis i continuïtats, les relacions de causalitat entre diversos fets històrics i per a explicar les interconnexions que subjauen en el procés de globalització.

Ús de ferramentes TIC per a

i discontinus, usats com a fonts, a les quals es pot accedir a través de diversos mitjans (biblioteques, Internet, museus) i aplicar estratègies, d'acord amb el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació.

Est. Apr. 1.2.1. Analitza i comenta diferents textos i fa servir fonts informatives que permeten la màxima comprensió de l'època estudiada.

BL1.3. Interpretar les dades, evidències i informació per mitjà de la seua representació en forma de gràfiques, línies de temps, diagrames, taules, informes o síntesi de conclusions i reconèixer la importància de la perspectiva històrica per a donar sentit als fets històrics fonamentals.

Est. Apr. 1.3.1. Analitza informacions relacionades amb l'àrea i fa servir imatges, taules, gràfics, esquemes, resums i les tecnologies de la informació i la comunicació.

BL1.4. Comunicar de forma oral o per escrit el procés d'aprenentatge i els seus resultats per mitjà de textos corresponents a diversos gèneres, complir els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar en diversos àmbits amb un llenguatge no discriminatori i utilitzar la terminologia conceptual adequada.

Est. Apr. 1.4.1. Utilitza el vocabulari adquirit amb rigor i precisió i elabora escrits amb la terminologia adequada per als temes tractats.

BL1.5. Usar diferents ferramentes informàtiques per a buscar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents, considerats com a fonts, de forma contrastada en mitjans digitals i col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los i compartir esta informació en entorns virtuals d'aprenentatge i adoptar un comportament que previnga males pràctiques.

Est. Apr. 1.5.1. Utilitza les tecnologies de la informació i la comunicació (internet, blogs, xarxes socials, etc.) per elaborar treballs amb la terminologia adequada per als temes tractats.

BL1.6. Buscar i seleccionar informació sobre entorns acadèmics i professionals vinculats amb els coneixements corresponents al Batxillerat i analitzar els coneixements, habilitats i competències necessàries per al seu desenrotllament i comparar-les amb les pròpies aptituds i interessos per a generar alternatives

organitzar (marcadors socials, fulls de càlcul), interpretar la informació i crear continguts en diferents formats: textos, línies de temps, gràfiques, blog, wiki, web, presentació de diapositives, murals, pòsters, vídeo, debats, exposicions orals, etc.

Ús d'entorns d'aprenentatge col·laboratiu.

Habilitats de comunicació pròpies del seu nivell.

Assumpció de diferents rols en equips de treball.

Solidaritat, tolerància, respecte i amabilitat.

Tècniques d'escolta activa: parafrasejar, resumir.

Diàleg igualitari.

Coneixement d'estructures i tècniques d'aprenentatges cooperatiu.

Imaginació i creativitat.

Autoconeixement. Valoració de fortaleses i debilitats.

Autoconcepte positiu.

Proactivitat.

Autoregulació d'emocions, control de l'ansietat i incertesa i capacitat d'automotivació. Resiliència, superar obstacles i fracassos.

Perseverança, flexibilitat.

Procés estructurat de presa de decisions.

Estratègies de pensament: pensament alternatiu, causal i conseqüencial, mitjans-fi, de perspectiva i alternatiu.

Sentit crític i de la responsabilitat.

davant de la presa de decisions vocacional.

Est. Apr. 1.6.1. Investiga estratègies de recerca, comparant diferents tipus de mitjans i recopilant informació de manera fiable.

BL1.7. Participar en equips de treball per aconseguir metes comunes i assumir diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, donar suport a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.

Est. Apr. 1.7.1. Utilitza estratègies per dur a terme treballs, tant de manera individual com en equip, i mostra habilitats per a la resolució pacífica de conflictes.

BL1.8. Realitzar de forma eficaç tasques o projectes, tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient se les seues fortaleses i debilitats, mostrar curiositat i interès durant el seu desenrotllament i actuar amb flexibilitat en la busca de solucions alternatives.

Est. Apr. 1.8.1. Desenvolupa la percepció de la repercussió dels coneixements adquirits i valora la capacitat emprendedora com a eina de connexió entre els membres d'una societat. Projecta a l'àmbit professional les competències adquirides.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 2: El segle XVIII i la crisi de l'Antic Règim

Continguts	Criteris d'Avaluació i Estàndards
Els canvis polítics en l'Antic	BL2.1. Descriure les característiques de les

Règim: absolutisme i parlamentarisme. El cas anglès.
La crisi de l'Antic Règim a França i a Espanya.
Les idees de la Il·lustració i la seua influència en l'acció política i el canvi cultural.
Els avanços científics i la seua repercussió social.
Els canvis en el procés creatiu. Els moviments artístics a Europa als segles XVII i XVIII.

societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenrotllament del parlamentarisme.

Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com Antic Règim i Il·lustració.

BL2.2. Registrar els principals avanços que propicia la revolució científica des dels segles XVII i XVIII per mitjà d'una línia de temps i posar exemples de com van afectar la vida de les persones a partir de descripcions o relats de la vida quotidiana.

Est. Apr. 2.2.1. Aprecia tant els avenços científics com la seua aplicació a la vida diària i contextualitza el paper dels científics a la seua època.

Est. Apr. 2.2.2. Comprèn les implicacions de l'empiricisme i el mètode científic en una varietat d'àrees.

BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme.

Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.

Est. Apr. 2.3.2. Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 3: L'era de les revolucions

Continguts	Criteris d'Avaluació i Estàndards
Noció d'interpretació històrica i explicació causal. Noció de crisi. La crisi de l'Antic Règim i les revolucions liberals i burgeses en el segle XVIII: canvis polítics i socials. Causes i conseqüències de la Revolució Francesa. Etapes de la revolució. Interpretacions sobre el seu significat històric. Les revolucions liberals i la Restauració en el segle XIX a Europa i Amèrica: processos	BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives. Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres. Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.

<p>unificadors i independentistes. Els nacionalismes. La revolució industrial. Els factors de la revolució industrial. La difusió des de Gran Bretanya a la resta d'Europa. La industrialització a Espanya. Noció de revolució. La idea de "progrés" i la revolució tecnocientífica. Controvèrsia sobre les conseqüències de la Revolució Industrial: canvis socials i econòmics, desigualtats i conflictes socials. Els avanços científics i tecnològics, la seua influència en la vida quotidiana i en el creixement econòmic.</p>	<p>i BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica.</p> <p>Est. Apr. 3.2.1. Discuteix les implicacions de la violència amb diverses fonts.</p> <p>Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.</p> <p>Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.</p> <p>BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner.</p> <p>Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.</p> <p>Est. Apr. 3.3.2. Compara el procés d'industrialització d'Anglaterra amb el dels països nòrdics.</p> <p>Est. Apr. 3.3.3. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.</p> <p>BL3.4 Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra.</p> <p>Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.</p> <p>Est. Apr. 3.4.2. Explica la situació laboral de dones i infants a les ciutats industrials.</p> <p>Est. Apr. 3.4.3. Elabora un eix cronològic, diacrònic i sincrònic, amb els principals avenços científics i tecnològics que es van produir al segle XIX.</p>
---	---

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 4: El desenrotllament del capitalisme, l'imperialisme i la I Guerra Mundial

Continguts	Criteris d'Avaluació i Estàndards d'Aprenentatge
L'imperialisme en el segle XIX: causes de l'expansió	BL4.1 Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions

<p>colonial i conflictes internacionals. Conseqüències de l'imperialisme en les metròpolis i en les colònies. Noció d'explicació causal: causes llunyanes i immediates de "la Gran Guerra" (1914.1919). Desenrotllament de la guerra i les seues conseqüències: els tractats de pau, canvis socials. La seua influència en l'àmbit dels costums, la creació artística i les mentalitats. La Revolució Russa. Orígens. La influència del comunisme en la postguerra.</p>	<p>imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps.</p> <p>Est. Apr. 4.1.1. Explica de manera raonada que el concepte "imperialisme" reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.</p> <p>Est. Apr. 4.1.2. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.</p> <p>Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.</p> <p>Est. Apr. 4.1.4. Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.</p> <p>BL4.2. Analitzar algunes de les transformacions polítiques de la guerra i dels tractats de pau com ara la Revolució Russa, els canvis en el mapa polític d'Europa i les relacions de poder a escala mundial i deduir com això va afectar els sentiments i mentalitats de les societats dels països contendents quant als desitjos de revenja, de millorar la situació de les dones o de la participació ciutadana.</p> <p>Est. Apr. 4.2.1. Analitza el nou mapa polític d'Europa.</p> <p>Est. Apr. 4.2.2. Descriu la derrota d'Alemanya des de la seua pròpia perspectiva i des de la dels aliats.</p> <p>Est. Apr. 4.2.3. Discuteix les causes de la lluita pel sufragi de la dona.</p> <p>BL4.3. Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural.</p> <p>Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.</p> <p>Est. Apr. 4.3.2. Compara moviments artístics europeus i asiàtics.</p>
--	---

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 5: Les crisis d'entreguerres i la II Guerra Mundial

Continguts	Criteris d'Avaluació i Estàndards
Noció de crisi: la crisi dels estats liberals a Europa i la	BL5.1 Explicar la crisi des estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les

societat de masses.

El feixisme italià i el nazisme alemany: orígens i desenrotllament.

La crisi de 1929 i la Gran Depressió.

La II República a Espanya: els problemes polítics, socials i econòmics i l'obra reformadora. Els conflictes interns i la reacció als canvis.

Els orígens de la Guerra Civil Espanyola, les seues conseqüències i el context internacional.

Noció de causalitat múltiple: context internacional i causes de la II Guerra Mundial.

Fases de la guerra: te guerra europea a guerra mundial.

Les repercussions en la població civil i la rereguarda.

L'Holocaust. Les evidències històriques i la diversitat d'interpretacions historiogràfiques.

conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació.

Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.

Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.

Est. Apr. 5.1.3. Compara la crisi energètica del 1973 amb la financera del 2008.

Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.

Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.

BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil.

Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.

Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.

BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana.

Est. Apr. 5.3.1. Elaborar una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.

Est. Apr. 5.3.2. Reconeix la jerarquia causal (és a dir, dóna diferent importància a unes causes o a unes altres segons les diferents narratives).

Est. Apr. 5.3.3. Dóna una interpretació de per què va acabar abans la guerra "europea" que la "mundial".

Est. Apr. 5.3.4. Situa en un mapa les fases del conflicte.

BL5.4. Debatre sobre com va ser possible l'Holocaust a partir de les decisions i accions d'individus tenint en compte la seua mentalitat, els seus sentiments i els interessos polítics en el context del règim nazi i la II Guerra Mundial i justificar el seu lloc en la memòria històrica de la humanitat a partir de testimonis i víctimes i d'imatges.

Est. Apr. 5.4.1. Reconeix la significació de l'Holocaust en la història mundial.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 6: El món després de 1945

Continguts	Criteris d'Avaluació i Estàndards d'Aprenentatge
<p>La diversitat dels processos de descolonització a Àsia i Àfrica. El neocolonialisme com nova forma de dependència i nous desequilibris territorials i desigualtats socials.</p> <p>La nova geopolítica mundial després de la II Guerra Mundial: la guerra freda, les seues fases, l'àmbit geogràfic i seus protagonistes.</p> <p>Els plans de reconstrucció postbèl·lica. La creació de l'estat de benestar a Europa. La creació del Mercat Comú i el procés cap a la creació de la Unió Europea.</p> <p>Evolució de les societats dels Estats Units i de la URSS i els seus aliats.</p>	<p>BL6.1 Descriure els canvis resultat dels processos de descolonització després de la II Guerra Mundial per mitjà de la comparació de mapes històrics i reconèixer els seus límits tenint en compte la permanència de llaços de dependència entre les antigues metròpolis i els nous estats i la seua contribució a l'existència de desequilibris territorials i desigualtats socials actuals.</p> <p>Est. Apr. 6.1.1. Descriu els fets rellevants del procés descolonitzador.</p> <p>Est. Apr. 6.1.2. Distingeix entre contextos diferents del mateix procés, per exemple l'Àfrica subsahariana (els anys cinquanta i seixanta) i l'Índia (1947).</p> <p>BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenvolupament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global.</p> <p>Est. Apr. 6.2.1. Utilitza fonts històriques i historiogràfiques per explicar alguns dels conflictes emmarcats a l'època de la Guerra Freda.</p> <p>Est. Apr. 6.2.2. Explica els avenços del welfare state a Europa.</p> <p>Est. Apr. 6.2.3. Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.</p> <p>Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.</p> <p>Est. Apr. 6.2.5. Descriu les conseqüències de la Guerra del Vietnam.</p> <p>BL6.3. Interpretar la construcció de la Unió Europea</p>

com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres.

Est. Apr. 6.3.1. Valora com d'una Europa en guerra durant el segle XX es pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.

Est. Apr. 6.3.2. Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 7: Espanya: de la dictadura franquista a la democràcia

Continguts	Criteris d'Avaluació i Estàndards
<p>La dictadura de Franco a Espanya: característiques, mecanismes de control del poder, suports socials i oposició.</p> <p>La crisi del franquisme: l'oposició política i els moviments socials.</p> <p>La crisi del petroli (1973) i la seua repercussió a Espanya.</p> <p>La transició política a Espanya: de la dictadura a la democràcia (1975.1982).</p> <p>L'acció social i el canvi polític: el pacte constitucional i la institucionalització de la democràcia.</p> <p>Els desafiaments del procés de consolidació democràtica: desmantellament del règim de la dictadura, colpisme, terrorisme, crisi econòmica i tensions nacionalistes i socials.</p> <p>La integració a Europa i a altres institucions internacionals i la nova situació geopolítica d'Espanya.</p> <p>Interpretacions historiogràfiques de la transició espanyola. El règim democràtic en la perspectiva de la història contemporània. El valor de la memòria històrica.</p>	<p>BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants.</p> <p>Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.</p> <p>BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques.</p> <p>Est. Apr. 7.2.1. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.</p> <p>Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.</p> <p>Est. Apr. 7.2.3. Analitza el problema del terrorisme a Espanya durant aquesta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): gènesi i història de les organitzacions terroristes, aparició dels primers moviments associatius en defensa de les víctimes, etc.</p> <p>BL7.3. Comparar els processos de democratització que va representar la II República i el recent procés</p>

de transició tenint en compte els seus diferents contextos i debatre el paper exercit per la memòria històrica com referent de les decisions dels agents socials que van impulsar este procés.

Est. Apr. 7.3.1. Discuteix com s'entén a Espanya i a Europa el concepte de memòria històrica.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 9: Els desafiaments del segle XXI: canvis geopolítics, globalització i crisi ambiental

Continguts	Criteris d'Avaluació i Estàndards
<p>L'afonament dels règims soviètics i les seues conseqüències.</p> <p>Les regions emergents al voltant del Pacífic.</p> <p>Tensions geopolítiques: Orient Mitjà, repúbliques postsoviètiques, Àfrica subsahariana.</p> <p>Factors de la globalització econòmica, les relacions interregionals al món i els avanços tecnològics. Les crisis en el capitalisme: conseqüències econòmiques i socials</p> <p>Canvi climàtic i crisi ambiental: el factor humà i el model de desenrotllament. Conseqüències econòmiques i polítiques del canvi climàtic. Les perspectives històriques i geogràfiques com a formes de pensament per a entendre els problemes de les societats actuals i prendre decisions informades.</p>	<p>BL8.1. Reconéixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la ciomparació de dades socioeconòmique.</p> <p>Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.</p> <p>Est. Apr. 8.1.2. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.</p> <p>BL8.2. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible.</p> <p>Est. Apr. 8.2.1. Busca a la premsa notícies d'algun sector amb relacions globalitzades i elabora arguments a favor i en contra.</p> <p>Est. Apr. 8.2.2. Analitza algunes idees de progrés i retrocés en la implantació de les recents tecnologies de la informació i la comunicació, a diferents àmbits geogràfics.</p> <p>Est. Apr. 8.2.3. Crea continguts que inclouen recursos com ara textos, mapes i gràfics per presentar algun aspecte conflictiu de les condicions socials del procés de globalització.</p> <p>BL8.3. Relacionar les manifestacions del canvi climàtic i de la crisi ambiental amb la nostra manera de viure i reconéixer els interessos enfrontats davant de les propostes per a afrontar este problema i les possibles conseqüències en diversos àmbits a través</p>

de textos periodístics que informen sobre esta controvèrsia.

Est. Apr. 8.3.1. Planteja possibles beneficis o desavantatges per a les societats humanes i per al medi natural d'algunes conseqüències de l'escalfament global, com ara el desglaç del Bàltic.

4.2 Continguts mínims exigibles per superar la matèria

Amb la finalitat de garantir el dret de l'alumnat perquè el seu rendiment escolar sigui valorat conforme a criteris de plena objectivitat, hauran de fer-se públics els criteris generals que s'hagin aplicat per a l'avaluació dels aprenentatges, promoció i titulació.

S'informarà al començament del període lectiu sobre els continguts mínims exigibles per a la superació de les diferents matèries, els procediments de recuperació i de suport previstos, i els criteris d'avaluació i els procediments de qualificació aplicables.

A continuació, i per a cadascuna de les unitats d'aquest curs, s'indiquen els continguts mínims exigibles que l'alumnat haurà d'haver adquirit per superar la matèria de Geografia i Història en el quart curs de l'ESO. Cal remarcar que, en el cas del PDC, s'hi fa una selecció de continguts (està marcada en groc) o sabers, situacions d'aprenentatge i tasques.

Unitat 1. El segle XVIII: la crisi de l'Antic Règim

Les causes de la crisi de l'Antic Règim.

Les revolucions a Anglaterra i els EUA i els seus sistemes polítics parlamentaris.

El pensament de la Il·lustració i el seu oposició a l'Antic Règim.

La influència de la Revolució Francesa i la Il·lustració a Espanya.

El Neoclassicisme i el Rococó com a reflex de la societat de l'època.

Unitat 2. L'època de les revolucions liberals

Les causes de la Revolució Francesa i el seu desenvolupament.

El paper de la dona durant la Revolució Francesa i la rellevància d'Olympe de Gouges.

La figura de Napoleó: el Consolat i l'Imperi.

L'herència de la Revolució Francesa a nivell polític, econòmic i cultural.

Els enfrontaments entre l'absolutisme, el liberalisme i el nacionalisme, i les seves conseqüències.

Unitat 3. L'origen de la industrialització

Les causes i les conseqüències de la revolució industrial.

La importància de la creació de la màquina de vapor per James Watt.

El desenvolupament industrial i les seues repercussions.

El triomf del capitalisme industrial i les seues conseqüències.

El canvi social: la nova divisió de la societat i el naixement de nous moviments socials.

Unitat 4. L'Espanya del segle XIX: la construcció del règim liberal

La invasió napoleònica i la Guerra de la Independència. Les Corts de Cadis i la Constitució de 1812.

L'obra artística de Goya i la plasmació de la crisi de l'Antic Règim.

Els regnats de Ferran VII i Isabel II i les seves característiques.

El conflicte entre absolutistes i liberals. Les guerres carlines i la gloriosa revolució.

La Restauració borbònica.

Unitat 5. Industrialització i canvi social a l'Espanya del segle XIX

El caràcter d'èxit o fracàs de la revolució industrial a Espanya.

Les conseqüències de la revolució industrial: el creixement demogràfic i econòmic.

Els pilars de la industrialització espanyola.

Els canvis socials derivats de la industrialització i el creixement del moviment obrer.

L'art del segle XIX a Espanya: neoclassicisme, romanticisme, realisme i modernisme.

Unitat 6. L'època de l'imperialisme

Les causes de l'expansió imperialista.

L'auge del capitalisme industrial.

La repartició dels imperis colonials.

Les conseqüències del colonialisme.

La revolució artística, científica i tecnològica del canvi de segle XIX al XX.

Unitat 7. La Primera Guerra Mundial i la Revolució Russa

Les causes i el desenvolupament de la Primera Guerra Mundial.

La consideració de la Primera Guerra Mundial com una "guerra total".

Les causes i el desenvolupament de la Revolució Russa.

La situació d'Europa després de la Primera Guerra Mundial.

El naixement de les avantguardes artístiques.

Unitat 8. El període d'entreguerres

La situació durant el període d'entreguerres.

La prosperitat i la crisi dels Estats Units: el crac de 1929.

L'auge dels totalitarismes: Itàlia i Alemanya.

La dictadura estalinista a la Unió Soviètica.

L'art en el període d'entreguerres.

Unitat 9. Espanya en el primer terç del segle XX (1902-1939)

Les causes de la crisi del sistema de la Restauració.

La dictadura de Primo de Rivera.

La Segona República espanyola i les seves reformes.

El context previ a la Guerra Civil: el Bienni Conservador i el Front Popular.

La Guerra Civil: causes, desenvolupament i conseqüències.

Unitat 10. La Segona Guerra Mundial

Les causes de la Segona Guerra Mundial i el seu desenvolupament.

El concepte de "guerra total": una guerra a tots els nivells.

L'holocaust jueu.

Les conseqüències de la Segona Guerra Mundial.

La fundació de l'ONU i la seua tasca.

Unitat 11. Un món dividit: Guerra Freda i descolonització

La divisió del món en dos blocs antagònics: els EUA i l'URSS.

Els conflictes bèl·lics durant la Guerra Freda.

La coexistència pacífica promoguda per Kennedy i Khrushxov.

El procés de descolonització i la necessitat del neocolonialisme.

Les causes del conflicte de l'Orient Pròxim.

Unitat 12. Capitalisme i comunisme: dos sistemes enfrontats

Les diferències entre el bloc comunista i el bloc capitalista a nivell social, econòmic, polític i artístic.

Els orígens de la construcció de la Unió Europea.

La prosperitat del món capitalista i la crisi energètica.

L'Estat del benestar: funcions i fonaments.

L'evolució del món soviètic i la seua posterior crisi.

Unitat 13. Espanya: la dictadura franquista (1939-1975)

Les bases del règim franquista.

La situació de postguerra a Espanya i el paper de les dones.

El *desarrollisme* econòmic, el seu impacte en la societat espanyola i la seva posterior crisi.

El destí dels opositors al franquisme.

El franquisme a València.

Unitat 14. Transició i democràcia a Espanya

La caiguda del franquisme després de la mort de Franco.

La transició a la democràcia: la Constitució de 1978 i les mobilitzacions populars per la democratització del Règim.

Els diferents governs de la democràcia, des del 1982 fins a l'actualitat.

Les transformacions econòmiques, demogràfiques i socials a partir de 1985 i la seva crisi posterior.

Els corrents artístics del segle XX a Espanya.

Unitat 15. El món actual

El final de la divisió del món en blocs i les seues conseqüències: la desintegració de l'URSS i l'auge dels EUA.

La construcció de la Unió Europea i les seues polítiques.

La crisi del 2008 com a crisi del model de benestar europeu.

La inestabilitat del món actual, els conflictes del segle XXI i les seues víctimes.

L'art en el món actual

-Dossier

La globalització: definició i conseqüències.

La revolució tecnològica.

Els riscos mediambientals i la necessitat d'un desenvolupament sostenible.

Projecte TIC. *La Terra: un planeta amenaçat.*

5. Unitats didàctiques

5.1 Distribució temporal de les unitats didàctiques

- **Consideracions generals:** la distribució temporal de les unitats didàctiques està supeditada a la disponibilitat del material curricular, el perfil de l'alumnat de 4t PDC i altres factors com l'horari d'aula i la disponibilitat digital dels recursos. En altres paraules, caldrà fer una selecció dels sabers més importants, centrar-se en la comprensió i expressió, repassar i consolidar quan faça falta, etc. Per tant, ens plantegem un objectiu mínim de 4 unitats didàctiques o més (hi haurà unitats en les quals només toquem alguns dels sabers). No tenim prevista la impartició de l'apartat d'Art i Literatura.

Síntesi / Taller d'història

Unitat 2. L'època de les revolucions liberals (1789-1871)

1. Pregunta clau. *Per què va esclatar una revolució a França?*

2. El desenvolupament de la Revolució Francesa (1789-1799)

3. Protagonistes de la història. *Olympe de Gouges i els drets de la dona*

4. Napoleó domina Europa

5. Passat i present. *Quina herència ens ha llegat la Revolució Francesa?*

6. Entre l'absolutisme i el liberalisme (1815-1848)

7. Descobreix. *Quins nous estats es van crear a Europa?*

8. Art i societat. *El nou art de la burgesia*
Síntesi / Taller d'història

Unitat 3. L'origen de la industrialització

1. Pregunta clau. *Com va canviar la producció de béns amb la revolució industrial?*

2. Les transformacions de l'agricultura

3. Protagonistes de la història. *James Watt i la màquina de vapor*

4. Desenvolupament de la indústria i augment del comerç

5. Passat i present. *El creixement de la població i el desenvolupament urbà*

6. El triomf del capitalisme

7. Descobreix. *La nova societat de classes*

8. Els nous moviments socials

Síntesi / Taller d'història

Unitat 5. Industrialització i canvi social a l'Espanya del segle XIX

1. Pregunta clau. *La revolució industrial a Espanya: èxit o fracàs?*

2. La població i l'agricultura

3. Descobreix. *Els inicis de la industrialització espanyola*

4. Minería, banca i xarxa ferroviària

5. El canvi social i els seus límits

6. Protagonistes de la Història. *Els pioners del moviment obrer*

7. Economia i societat valencianes durant el segle XIX

8. Art i societat. *L'art del segle XIX a Espanya*

Síntesi / Taller d'història

– Segon trimestre

Unitat 6. L'època de l'imperialisme

1. Pregunta clau. *Per què es va produir l'expansió imperialista?*

2. El triomf del capitalisme industrial

3. Protagonistes de la història. *Els emigrants europeus del segle XIX*

4. Europa, a la conquesta del món

5. Descobreix. *Com es van repartir el món els imperis colonials?*

6. Descobreix. *L'herència del colonialisme*

7. Art i societat. *El canvi de segle, cap a una revolució artística*

8. Art i societat. *La influència de l'art asiàtic i africà en l'art occidental*

9. Passat i present. *Del segle XIX al XX: una transformació constant de la ciència i la tecnologia*

Síntesi / Taller d'història

– Segon trimestre

Unitat 7. La Primera Guerra Mundial i la Revolució Russa

1. Pregunta clau. *Per què va esclatar una guerra a Europa el 1914?*

2. El desenvolupament de la guerra

3. Protagonistes de la història. *Els soldats al front*

4. Una guerra total

5. Descobreix. *Per què es va produir una revolució a Rússia?*

6. La Revolució Russa

7. Europa després de la guerra

8. Art i societat. *Les avantguardes artístiques*
Síntesi / Taller d'història

– Segon trimestre

Unitat 8. El període d'entreguerres

1. Pregunta clau. *Quins problemes van conduir a una nova guerra mundial en tan sols vint anys?*
2. Els Estats Units: de la prosperitat a la crisi
3. Descobreix. *1929, exemple de crisi de l'economia capitalista*
4. La crisi de la democràcia: el feixisme italià
5. Alemanya, l'ascens del nazisme
6. Descobreix. *El règim nazi, un sistema totalitari*
7. La Unió Soviètica, la dictadura estalinista
8. Art i societat. *L'art del període d'entreguerres*
Síntesi / Taller d'història

– Segon trimestre

Unitat 9. Espanya en el primer terç del segle XX (1902-1939)

1. Pregunta clau. *Per què va entrar en crisi el sistema de la Restauració?*
2. Descobreix. *La dictadura de Primo de Rivera*
3. La Segona República espanyola
4. Descobreix. *Quines reformes va emprendre la República?*
5. Protagonistes de la història. *Les mestres i els mestres de la República*
6. El Bienni Conservador i el Front Popular
7. La Guerra Civil: els bàndols enfrontats
8. La Guerra Civil: les fases militars
9. Descobreix. *Els desastres de la guerra*
10. València entre 1898 i 1939

Síntesi / Taller d'història

– Segon trimestre

Unitat 10. La Segona Guerra Mundial

1. Pregunta clau. *Per què es va arribar a la Segona Guerra Mundial?*
2. El desenvolupament de la guerra
3. Una guerra total
4. Descobreix. *Ocupació i violència durant la guerra*
5. Protagonistes de la història. *L'holocaust jueu*
6. Les conseqüències de la guerra
7. Passat i present. *L'Organització de les Nacions Unides (ONU)*

Síntesi / Taller d'història

– Tercer trimestre

Unitat 11. Un món dividit: Guerra Freda i descolonització

1. Pregunta clau. *Per què Europa va quedar dividida per un "teló d'acer"?*
2. Descobreix. *Alemanya, centre de la Guerra Freda*
3. Els conflictes bèl·lics de la Guerra Freda
4. Protagonistes de la història. *Kennedy /Khrusxov: cap a una coexistència pacífica?*
5. El procés de descolonització
6. Descobreix. *El conflicte del Pròxim Orient*
7. Passat i present. *Descolonització i neocolonialisme*

Síntesi / Taller d'història

– Tercer trimestre

Unitat 12. Capitalisme i comunisme: dos sistemes enfrontats

1. Pregunta clau. *Què diferenciava el bloc capitalista del comunista?*
2. La construcció d'una nova Europa unida
3. Del creixement econòmic a la crisi energètica
4. Descobreix. *Què és l'Estat del benestar?*
5. Protagonistes de la història. *Les dones, la lluita per la igualtat i la paritat*
6. L'evolució del bloc comunista
7. La crisi del món soviètic
8. Art i societat. *Dues concepcions de l'art: els EUA i l'URSS*

Síntesi / Taller d'història

– Tercer trimestre

Unitat 13. Espanya: la dictadura franquista (1939-1975)

1. Pregunta clau. *Quines van ser les bases del règim franquista?*
2. La llarga postguerra (1939-1959)
3. Protagonistes de la història. *Les dones durant el franquisme*
4. “Desarrollismo” i crisi del règim (1959-1975)
5. Descobreix. *Quin impacte va tenir el creixement econòmic en la societat espanyola?*
6. Descobreix. *L'exili i l'oposició al franquisme*
7. El franquisme a València

Síntesi / Taller d'història

– Tercer trimestre

Unitat 14. Transició i democràcia a Espanya

1. Pregunta clau. *Per què el règim franquista no va sobreviure a Franco?*
2. La transició a la democràcia (1975-1977)
3. Descobreix. *Quin nou Estat va sorgir de la Constitució de 1978?*
4. Protagonistes de la història. *Les mobilitzacions populars*
5. Els governs de la democràcia
6. Canvi econòmic i social
7. Passat i present. *Construcció i crisi de l'Estat del benestar*
8. La Comunitat Valenciana en democràcia
9. Art i societat. *Els corrents artístics del segle XX a Espanya*
10. L'art contemporani a la Comunitat Valenciana

Síntesi / Taller d'història

– Tercer trimestre

Unitat 15. El món actual

1. Pregunta clau. *Per què a principis de la dècada de 1990 es va acabar la divisió del món en blocs?*
2. Un nou ordre mundial
3. Europa després de la caiguda del mur de Berlín
4. La construcció de la Unió Europea
5. Passat i present. *Europa, la crisi del model del benestar*
6. Un món inestable
7. Descobreix. *Els conflictes del segle XXI*
8. Protagonistes de la història. *Les víctimes de les guerres actuals*

9. Art i societat. *L'art en el món actual*

Síntesi / Taller d'història

Dossier

1. Què és la globalització?

2. La revolució tecnològica

3. La necessitat d'un desenvolupament sostenible

Projecte TIC: La Terra: un planeta amenaçat

Glossari

6. Metodologia. Orientacions didàctiques

6.1. Metodologia general i específica

En el marc de la seua Programació Didàctica, els centres han de precisar, en cada Curs, els objectius que garanteixen les Competències Clau, segons el currículum, assumir-los com a objectius del centre i determinar la participació de cadascuna de les àrees del currículum en la consecució de les competències.

El caràcter multidisciplinari de moltes de les competències s'allunya de la concepció del currículum com un conjunt de compartiments estancs entre les diverses àrees i matèries i, per això, requereix una coordinació d'actuacions docents en les quals el treball en equip ha de ser una constant.

Així doncs, el desenvolupament de la Programació Docent de Centre requereix tant processos de formació i elaboració reflexiva i intel·lectual per part de l'equip docent, com diversos mètodes de treball cooperatiu. Aquests mètodes han de ser respectuosos amb la diversitat dels docents, però han de generar il·lusió per col·laborar en un projecte comú en el qual cadascú aportarà la seua millor experiència professional i aprendrà i compartirà coneixements amb altres companys.

El currículum de cada Centre no es limitarà a les competències clau, malgrat que les incloga. En el currículum hi haurà competències clau fonamentals i altres que no ho seran tant, perquè cada alumne puga desenvolupar al màxim les seues potencialitats a partir dels Estàndards d'aprenentatge propis de cada àrea o matèria. No es pot oblidar que la funció de l'escola és garantir uns mínims per a tots i, alhora, el màxim per a cada alumne. El desenvolupament de competències va acompanyat d'una pràctica pedagògica exigent tant per a l'alumnat com per al professorat. Per a l'alumnat, perquè s'ha d'implicar en l'aprenentatge i ha d'adquirir les habilitats que li permetran construir els seus propis esquemes explicatius per comprendre el món on viu, construir la seua identitat personal, interactuar en situacions variades i continuar aprenent.

Per al docent, perquè haurà de desplegar els recursos didàctics necessaris que li permetran desenvolupar els continguts propis de l'àrea com a components de les *Competències Clau*, i poder assolir els objectius del currículum. No obstant això, malgrat que les competències tenen un caràcter transversal i interdisciplinari respecte de les disciplines acadèmiques, això no ha d'impedir que des de cada àrea es determinen aprenentatges específics que resulten rellevants en la consecució de competències concretes.

El docent haurà de buscar situacions pròximes als alumnes perquè aquests puguen aplicar, en diferents contextos, els continguts dels quatre sabers que conformen cadascuna de les competències (saber, saber fer, saber ser i saber estar). Així mateix, crearà contextos i situacions que representen reptes per als alumnes, que els conviden a qüestionar-se els seus sabers actuals, que els obliguen a ampliar la perspectiva i a contrastar les seues opinions amb les dels seus companys, a justificar i a interpretar amb rigor, etc.

Per a treballar les competències bàsiques relacionades amb el domini emocional i les habilitats socials tindran un especial protagonisme les activitats de planificació i d'execució de tasques en grup que afavorisquen el diàleg, l'escolta, la cooperació i la confrontació d'opinions.

La forma d'avaluar el nivell de competència assolit serà a través de l'aplicació dels coneixements i les habilitats treballades. Ara bé, les competències suposen un domini complet de l'activitat en qüestió; no són només habilitats, malgrat que aquestes sempre estiguen presents. Per tant, a més a més de les habilitats, també es tindran en compte les actituds i els elements cognitius.

- En el marc de la seua programació didàctica, els centres han de precisar en cada curs els objectius que garanteix l'assoliment de les competències clau, segons el currículum, i assumir-los com a objectius de centre; alhora, han de determinar la

participació de cada una de les àrees del currículum en la conservació i potenciació de les competències.

6. Metodologia. Orientacions Didàctiques

6.2. Recursos didàctics i organitzatius

Recursos Didàctics

Per a cada tema, els Recursos Didàctics disponibles són els següents:

1. Llibre de l'Alumne i de l'Alumna

El llibre de l'alumnat consta de 15 temes per al quart curs de l'Educació Secundària Obligatòria en la matèria de Geografia i Història.

2. Quaderns d'Activitats

Els Quaderns d'Activitats serveixen per a reforçar continguts bàsics del Llibre de l'Alumne i de l'Alumna. D'altra banda, en combinació amb la resta de materials, són un instrument per atendre les necessitats individuals de l'alumnat, ja que permeten practicar els coneixements que seqüencien els diferents temes.

S'hi fan servir múltiples **mapes** (físics, polítics, etc.) partint del nivell més xicotet (comarques valencianes) fins al més gran (mapamundi).

Recursos Didàctics

Adreces d'internet. Cada tema disposa d'adreces d'internet que serveixen per a reforçar i complementar els continguts, les habilitats i les competències treballades a cada tema.

Activitats d'Avaluació Inicial. Una pàgina d'activitats dissenyades per a avaluar els coneixements previs de l'alumnat abans de començar l'estudi de cada tema.

Activitats de Reforç i d'Ampliació. Una pàgina d'activitats de reforç i una altra d'ampliació permeten consolidar els coneixements dels continguts del tema i ampliar-ne alguns aspectes importants.

Activitats d'Avaluació Final. Deu preguntes seguint el model de les avaluacions de diagnòstic per a l'Educació Secundària Obligatòria permeten avaluar el nivell d'assoliment dels alumnes per a cadascun dels Estàndards d'Aprenentatge assolit pels alumnes.

Activitats d'avaluacions trimestrals i de final de curs. Aquestes activitats permetran tant realitzar avaluacions de conjunt quan el docent ho consideri convenient com disposar de proves de recuperació per a l'alumnat que no hagi superat l'avaluació continuada.

Recursos Organitzatius

L'organització dels recursos materials i personals és un element bàsic per fer possible el desenvolupament del procés d'aprenentatge-ensenyament. Algunes de les decisions més rellevants en l'ús dels recursos didàctics i organitzatius seran:

Establir els mecanismes de coordinació de responsabilitats educatives (els instruments, els espais i els temps d'aquesta coordinació). S'establiran les responsabilitats de la comissió de coordinació pedagògica, dels departaments didàctics i dels equips docents en totes les mesures d'atenció a la diversitat.

Definició dels principis generals sobre metodologia i didàctica per a l'atenció a la diversitat (tal com hem vist a la secció anterior).

Definició dels criteris per assignar els espais i per distribuir els temps en l'organització de les mesures d'atenció a la diversitat.

En relació amb l'organització dels espais: s'atendran tant els processos educatius que afavoreixen la individualització de l'aprenentatge com altres més socialitzadors. En primer lloc, en relació amb els espais comuns (passadissos, patis, lavabos, biblioteca, aules d'usos múltiples, laboratoris...), es procurarà que siguin accessibles per a tots els alumnes que presenten deficiències de qualsevol mena. En segon lloc, l'interior de l'aula

habitual haurà de facilitar la realització d'una diversitat d'activitats. El mobiliari serà adaptat, lleuger i funcional..

En relació amb la distribució del temps, pel que fa a l'horari dels alumnes: tot i respectant les normes imposades des de l'administració educativa, l'atenció a la diversitat exigeix una certa flexibilitat per agrupar hores de classe diferents de les ordinàries. D'aquesta manera es facilita la realització d'activitats interdisciplinàries, d'agrupaments flexibles de reforç, aprofundiments, etc. Pel que fa a l'horari dels professors, cal establir uns temps per a la coordinació entre professors d'àrees diferents i entre professors de cursos diferents. La coordinació del professorat és un dels factors clau en l'organització i l'eficàcia de l'atenció a la diversitat.

Establir els criteris per a l'organització i la selecció dels materials curriculars i altres recursos didàctics necessaris per a l'atenció a la diversitat.

En relació amb l'organització dels materials curriculars per a l'alumnat (llibres, cartografies, material de laboratori, instruments musicals, material per a educació física...), cal tindre en compte alguns criteris com: ús compartit per tots els alumnes, que no siguin discriminatoris, que siguin segurs i adaptats a l'edat dels alumnes, que no siguin perjudicials per al medi ambient...

En relació amb els materials curriculars per al professorat: han de ser recursos útils i pràctics per a l'elaboració i el desenvolupament del projecte curricular, i per a l'elaboració de les programacions d'aula. S'ha de tindre en compte que aquests materials respecten la pluralitat d'opcions didàctiques que pot seguir el professorat...

6. Metodologia. Orientacions Didàctiques

6.3 Activitats complementàries i extraescolars

Podem definir les activitats complementàries i extraescolars com aquelles que contribueixen de manera important al desenvolupament integral de la personalitat de l'alumne i constitueixen un camp específic per a la iniciativa i la capacitat d'organització del Centre.

Les activitats complementàries i extraescolars han de considerar-se com accions complementàries que tenen com a finalitat primordial, propiciar el ple desenvolupament de la personalitat de l'alumne, en la finalitat del qual és imprescindible que transcendeixen l'àmbit purament acadèmic estenent l'acció formativa dels alumnes fins al mitjà en què el Centre Educatiu es trobe inserit i incidint en els seus aspectes econòmics, culturals, sociolaborals, etcètera, pel que no han d'enfocar-se com activitats imprescindibles per a la consecució dels objectius específics assignats a les determinades matèries, sinó com un complement de l'acció instructiva i formativa d'aquestes.

Els objectius a aconseguir amb la realització d'activitats complementàries i extraescolars són:

Afavorir el desenvolupament personal dels alumnes i el seu accés al patrimoni cultural, sense discriminació alguna per raons de sexe, raça, capacitat o origen social.

Adaptar-se a les peculiaritats i interessos individuals dels alumnes.

Respondre a les exigències d'una societat democràtica, complexa i tecnificada.

Compensar les desigualtats socials, culturals o per raó de sexe, sense incórrer en el favoritisme, però tenint en compte les diverses capacitats dels alumnes.

Preparar la inserció a la vida activa, per al desenvolupament de les responsabilitats socials i professionals pròpies de l'existència adulta.

Es consideren activitats extraescolars en els centres públics d'ensenyament, senyalant alguns aspectes que les caracteritzen:

Completen la formació mínima que han de rebre tots els ciutadans i ciutadanes.

Són activitats que no poden formar part de l'horari lectiu, és a dir, de l'horari que comprén la jornada escolar, inclosos els períodes de descans que s'estableixen entre dos classes consecutives.

Tenen caràcter voluntari, per tant cap alumne pot ser obligat a assistir a aquestes activitats.

No formen part del procés d'avaluació individual per on passa l'alumnat per a la superació dels diferents ensenyaments que integren els plans d'estudis, encara que el projecte ha de ser avaluat com a part del pla anual d'actuació del centre educatiu.

No poden constituir motiu ni mitjà de discriminació alguna per cap membre de la comunitat educativa.

No poden tindre caràcter lucratiu.

Han d'incloure's a la programació general anual, una vegada aprovades pel Consell Escolar del centre.

PROPOSTES:

Una de les AACCEE previstes en el curs actual és el *Taller de Cartografia* impartit a la Biblioteca Valenciana durant el mes de novembre.

7. Avaluació de l'alumnat

7. 1. Criteris d'Avaluació i Estàndards d'Aprenentatge

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.1. **Planificar la realització d'una indagació sobre les causes i les conseqüències de fets i processos històrics contemporanis, definir problemes a partir de preguntes i hipòtesis i proposar un pla ordenat i flexible d'accions que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'organització del temps necessari i del treball individual i grupal amb l'ajuda del docent.**

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 1.1.1. Realitza treballs i presentacions de manera individual i grupal que suposen la recerca, selecció i organització d'informació de caràcter geogràfic, social i històric.	T. 03	P. 071 A. 06

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.2. **Seleccionar i organitzar la informació rellevant, d'acord amb uns objectius previs, a partir de la comprensió de textos orals i escrits, continus i discontinus, usats com a fonts, a les quals es pot accedir a través de diversos mitjans (biblioteques, Internet, museus) i aplicar estratègies, d'acord amb el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació.**

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 1.2.1. Analitza i comenta diferents textos i fa servir fonts informatives que permeten la màxima comprensió de l'època estudiada.	T. 10	P. 227 A. 04
Est. Apr. 1.2.1. Analitza i comenta diferents textos i fa servir fonts informatives que permeten la màxima comprensió de l'època estudiada.	T. 12	P. 272 A. 03

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.3. **Interpretar les dades, evidències i informació per mitjà de la seua representació en forma de gràfiques, línies de temps, diagrames, taules, informes o síntesi de conclusions i reconèixer la importància de la perspectiva històrica per a donar sentit als fets històrics fonamentals.**

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 1.3.1. Analitza informacions relacionades amb l'àrea i fa servir imatges, taules, gràfics, esquemes, resums i les tecnologies de la informació i la comunicació.	T. 03	P. 071 A. 06
Est. Apr. 1.3.1. Analitza informacions relacionades amb l'àrea i fa servir imatges, taules, gràfics, esquemes, resums i les tecnologies de la informació i la comunicació.	T. 06	P. 125 A. 05

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.4. **Comunicar de forma oral o per escrit el procés d'aprenentatge i els seus resultats per mitjà de textos corresponents a diversos gèneres, complir els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar en diversos àmbits amb un llenguatge no discriminatori i utilitzar la terminologia conceptual adequada.**

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 1.4.1. Utilitza el vocabulari adquirit amb rigor i precisió i elabora escrits amb la terminologia adequada per als temes tractats.	T. 06	P. 121 A. 05

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.5. Usar diferents ferramentes informàtiques per a buscar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents, considerats com a fonts, de forma contrastada en mitjans digitals i col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los i compartir esta informació en entorns virtuals d'aprenentatge i adoptar un comportament que previnga males pràctiques.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 1.5.1. Utilitza les tecnologies de la informació i la comunicació (internet, blogs, xarxes socials, etc.) per elaborar treballs amb la terminologia adequada per als temes tractats.	T. 05	P. 103 A. 05

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.6. Buscar i seleccionar informació sobre entorns acadèmics i professionals vinculats amb els coneixements corresponents al Batxillerat i analitzar els coneixements, habilitats i competències necessàries per al seu desenrotllament i comparar-les amb les pròpies aptituds i interessos per a generar alternatives davant de la presa de decisions vocacional.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 1.6.1. Investiga estratègies de recerca, comparant diferents tipus de mitjans i recopilant informació de manera fiable.	T. 15D	P. 347 A. 03

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.7. Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes i assumir diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, donar suport a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 1.7.1. Utilitza estratègies per dur a terme treballs, tant de manera individual com en equip, i mostra habilitats per a la onflictos pacífica de onflictos.	T. 12	P. 263 A. 06

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.8. Realitzar de forma eficaç tasques o projectes, tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient se les seues fortalezes i debilitats, mostrar curiositat i interès durant el seu desenrotllament i actuar amb flexibilitat en la busca de solucions alternatives.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 1.8.1. Desenvolupa la percepció de la repercussió dels coneixements adquirits i valora la capacitat emprenedora com a eina de connexió entre els membres d'una societat. Projecta a l'àmbit professional les competències adquirides.	T. 05	P. 107 A. 06
Est. Apr. 1.8.1. Desenvolupa la percepció de la repercussió dels coneixements adquirits i valora la capacitat emprenedora com a eina de connexió entre els membres d'una societat. Projecta a l'àmbit professional les competències adquirides.	T. 06	P. 137 A. 04

Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenrotllament del parlamentarisme.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i>.	T. 01	P. 007 A. 01

Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. **Descriure les característiques de les societats de l'Antic Règim en les seues dimensions econòmica, social, política i cultural i inferir les contradiccions que provoquen la seua crisi i el desenrotllament del parlamentarisme.**

Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 007 A. 03
Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 009 A. 04
Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 009 A. 06
Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 013 A. 02
Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 013 A. 05
Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 026 A. 01
Est. Apr. 2.1.1. Distingeix conceptes històrics com <i>Antic Règim</i> i <i>Il·lustració</i> .	T. 01	P. 026 A. 02

Bloc 2 Crit. Aval. BL2.2. **Registrar els principals avanços que propicia la revolució científica des dels segles XVII i XVIII per mitjà d'una línia de temps i posar exemples de com van afectar la vida de les persones a partir de descripcions o relats de la vida quotidiana.**

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 2.2.1. Aprecia tant els avenços científics com la seva aplicació a la vida diària i contextualitza el paper dels científics a la seva època.	T. 01	P. 015 A. 01
Est. Apr. 2.2.2. Comprèn les implicacions de l'empiricisme i el mètode científic en una varietat d'àrees.	T. 01	P. 015 A. 03

Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. **Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme.**

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 008 A. 02
Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 013 A. 06
Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 015 A. 03
Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 015 A. 05
Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 017 A. 05
Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 019 A. 02
Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 019 A. 03
Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 021 A. 01

Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Exposar algunes de les idees de la Il·lustració a partir de textos dels mateixos il·lustrats i interpretar el seu abast com a nou moviment cultural i social a Europa i a Amèrica i les seues propostes de reforma política que qüestionaven l'absolutisme.

Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 021 A. 06
Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 027 A. 05
Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 01	P. 027 A. 07
Est. Apr. 2.3.1. Descriu les característiques de la cultura de la Il·lustració i quines implicacions té en algunes monarquies.	T. 02	P. 031 A. 01
Est. Apr. 2.3.2. Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.	T. 01	P. 011 A. 01
Est. Apr. 2.3.2. Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.	T. 01	P. 011 A. 03
Est. Apr. 2.3.2. Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.	T. 01	P. 011 A. 04
Est. Apr. 2.3.2. Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.	T. 01	P. 017 A. 01
Est. Apr. 2.3.2. Estableix, a través de l'anàlisi de diferents textos, la diferència entre l'absolutisme i el parlamentarisme.	T. 02	P. 048 A. 01

Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 01	P. 026 A. 03
Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 01	P. 026 A. 04
Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 01	P. 027 A. 06
Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 031 A. 04
Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 031 A. 05
Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 032 A. 01
Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 033 A. 06

Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives.		
Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 035 A. 01
Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 035 A. 02
Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 037 A. 02
Est. Apr. 3.1.1. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses del segle XVIII, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 049 A. 07
Est. Apr. 3.1.2 Redacta una narrativa sintètica amb els principals fets d'alguna de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, acudint a explicacions causals, sospesant els pros i els contres.	T. 04	P. 091 A. 01
Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 041 A. 04
Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 043 A. 03
Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 02	P. 049 A. 06
Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 075 A. 01
Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 075 A. 05
Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 077 A. 04
Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 077 A. 07
Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 081 A. 01
Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 083 A. 01
Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 083 A. 04

Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar els principals canvis i continuïtats que van marcar les revolucions liberals a Europa (especialment a França i a Espanya) i a Amèrica referits als aspectes polítics, socials i econòmics i ressaltar les transformacions més significatives.

Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 085 A. 01
Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 087 A. 07
Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 089 A. 01
Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 094 A. 01
Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 094 A. 03
Est. Apr. 3.1.2. Redacta una narrativa sintètica amb els fets principals d'una de les revolucions burgeses de la primera meitat del segle XIX, fa servir explicacions causals i, a més, valora els pros i els contres.	T. 04	P. 095 A. 05

Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 3.2.1. Discuteix les implicacions de la violència amb diverses fonts.	T. 02	P. 033 A. 05
Est. Apr. 3.2.1. Discuteix les implicacions de la violència amb diverses fonts.	T. 02	P. 037 A. 04
Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 02	P. 039 A. 02
Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 02	P. 039 A. 04
Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 02	P. 041 A. 05
Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 02	P. 041 A. 07
Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 02	P. 043 A. 01
Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 02	P. 048 A. 03
Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 04	P. 075 A. 03
Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 04	P. 077 A. 01
Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 04	P. 081 A. 02

Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. **Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica.**

Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 04	P. 085 A. 02
Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 04	P. 087 A. 01
Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 04	P. 095 A. 06
Est. Apr. 3.2.2. Valora les raons dels revolucionaris per actuar com ho van fer.	T. 05	P. 109 A. 02
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 02	P. 039 A. 05
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 02	P. 047 A. 00 Aprèn a...
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 02	P. 048 A. 02
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 02	P. 049 A. 05
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 02	P. 049 A. 08
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 087 A. 04
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 089 A. 02
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 089 A. 05
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 091 A. 04
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 093 A. 00 Aprèn a...
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 094 A. 02
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 095 A. 04

Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Discutir l'abast i les limitacions dels processos revolucionaris que es van desenrotllar a finals del segle XVIII i la primera mitat del segle XIX a partir dels testimonis dels seus coetanis i argumentar el seu valor com a evidència històrica.

Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 04	P. 095 A. 07
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 05	P. 099 A. 03
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 05	P. 101 A. 04
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 05	P. 107 A. 05
Est. Apr. 3.2.3. Reconeix, mitjançant l'anàlisi de fonts de diverses èpoques, el valor que tenen no només com a informació, sinó també com a evidència per als historiadors.	T. 05	P. 111 A. 05

Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 055 A. 06
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 057 A. 01
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 059 A. 04
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 059 A. 06
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 061 A. 01
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 061 A. 03
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 063 A. 03
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 063 A. 05

Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. **Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner.**

Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 067 A. 05
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 069 A. 00 Aprèn a... Ap. 01, 02, 04
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 03	P. 070 A. 02 d)
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 099 A. 05
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 101 A. 01
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 103 A. 04
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 105 A. 05
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 107 A. 04
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 115 A. 00 Aprèn a...
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 116 A. 01
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 05	P. 117 A. 03
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 06	P. 123 A. 02
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 06	P. 123 A. 03
Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 06	P. 125 A. 03

Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Explicar el procés de revolució industrial, atenent diversos factors, i les seues conseqüències econòmiques, socials i polítiques i constatar el seu caràcter desigual en diversos països europeus i especialment a Espanya i el fet diferencial del cas anglès per ser un país pioner.

Est. Apr. 3.3.1. Analitza i compara la industrialització de països d'Europa, Amèrica i Àsia, en les diferents escales temporals i geogràfiques.	T. 06	P. 140 A. 02
Est. Apr. 3.3.2. Compara el procés d'industrialització d'Anglaterra amb el dels països nòrdics.	T. 03	P. 053 A. 01
Est. Apr. 3.3.2. Compara el procés d'industrialització d'Anglaterra amb el dels països nòrdics.	T. 03	P. 053 A. 02
Est. Apr. 3.3.3. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 099 A. 06
Est. Apr. 3.3.3. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 101 A. 03
Est. Apr. 3.3.3. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 105 A. 03
Est. Apr. 3.3.3. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 109 A. 03
Est. Apr. 3.3.3. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 111 A. 03
Est. Apr. 3.3.3. Especifica algunes repercussions polítiques com a conseqüència dels canvis econòmics a Espanya.	T. 05	P. 116 A. 02

Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4. Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 053 A. 05
Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 055 A. 01
Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 055 A. 02
Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 057 A. 03
Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 059 A. 02
Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 061 A. 06
Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 065 A. 01
Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 067 A. 01
Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 067 A. 03
Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 070 A. 01

Bloc 3 Crit. Aval. BL3.4. Comparar els resultats positius i negatius a curt i llarg termini de les revolucions industrials i els avanços científics i tecnològics paral·lels quant a les condicions de vida i de treball de les persones i debatre sobre en quin grau estes revolucions van suposar un progrés per a la humanitat aportant evidències a favor i en contra.		
Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 070 A. 03
Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 071 A. 04 c)
Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 071 A. 05
Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 03	P. 071 A. 05 c), d)
Est. Apr. 3.4.1. Analitza els pros i els contres de la primera revolució industrial a Anglaterra.	T. 05	P. 099 A. 01
Est. Apr. 3.4.2. Explica la situació laboral de dones i infants a les ciutats industrials.	T. 03	P. 059 A. 08
Est. Apr. 3.4.2. Explica la situació laboral de dones i infants a les ciutats industrials.	T. 03	P. 065 A. 05
Est. Apr. 3.4.2. Explica la situació laboral de dones i infants a les ciutats industrials.	T. 03	P. 069 A. 00 Aprèn a.Ap. 03
Est. Apr. 3.4.2. Explica la situació laboral de dones i infants a les ciutats industrials.	T. 05	P. 117 A. 05
Est. Apr. 3.4.2. Explica la situació laboral de dones i infants a les ciutats industrials.	T. 10	P. 230 A. 03
Est. Apr. 3.4.3. Elabora un eix cronològic, diacrònic i sincrònic, amb els principals avenços científics i tecnològics que es van produir al segle XIX.	T. 06	P. 137 A. 01

Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps.		
Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 4.1.1. Explica de manera raonada que el concepte "imperialisme" reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.	T. 06	P. 121 A. 03
Est. Apr. 4.1.1. Explica de manera raonada que el concepte "imperialisme" reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.	T. 06	P. 141 A. 04
Est. Apr. 4.1.1. Explica de manera raonada que el concepte "imperialisme" reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.	T. 06	P. 141 A. 05
Est. Apr. 4.1.1. Explica de manera raonada que el concepte "imperialisme" reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.	T. 06	P. 141 A. 06
Est. Apr. 4.1.1. Explica de manera raonada que el concepte "imperialisme" reflecteix una realitat que influirà en la geopolítica mundial i en les relacions econòmiques transnacionals.	T. 07	P. 145 A. 01

Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. **Explicar les causes de la I Guerra Mundial i el seu desenrotllament fent referència a les tensions imperialistes i nacionalistes sorgides en l'últim quart del segle XIX i principis del XX i distingir les causes immediates de les que tenen un origen en un termini de temps major amb l'ajuda d'una línia del temps.**

Est. Apr. 4.1.2. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.	T. 06	P. 123 A. 06
Est. Apr. 4.1.2. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.	T. 06	P. 127 A. 04
Est. Apr. 4.1.2. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.	T. 06	P. 131 A. 01
Est. Apr. 4.1.2. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.	T. 06	P. 131 A. 05
Est. Apr. 4.1.2. Elabora discussions sobre eurocentrisme i globalització.	T. 06	P. 140 A. 03
Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 06	P. 127 A. 03
Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 06	P. 127 A. 04
Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 06	P. 129 A. 01
Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 06	P. 129 A. 03
Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 06	P. 139 A. 00 Aprèn a...
Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 06	P. 140 A. 01
Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 07	P. 145 A. 04
Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 07	P. 151 A. 01
Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 07	P. 162 A. 01
Est. Apr. 4.1.3. Sap reconèixer cadenes i interconnexions causals entre colonialisme, imperialisme i la Gran Guerra del 1914.	T. 07	P. 162 A. 03
Est. Apr. 4.1.4. Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.	T. 07	P. 147 A. 01
Est. Apr. 4.1.4. Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.	T. 07	P. 147 A. 04
Est. Apr. 4.1.4. Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.	T. 07	P. 149 A. 01
Est. Apr. 4.1.4. Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.	T. 07	P. 151 A. 05
Est. Apr. 4.1.4. Diferencia els esdeveniments dels processos en una explicació històrica de la Primera Guerra Mundial.	T. 07	P. 163 A. 06

Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. **Analitzar algunes de les transformacions polítiques de la guerra i dels tractats de pau com ara la Revolució Russa, els canvis en el mapa polític d'Europa i les relacions de poder a escala mundial i deduir com això va afectar els sentiments i mentalitats de les societats dels països contendents quant als desitjos de revenja, de millorar la situació de les dones o de la participació ciutadana.**

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 4.2.1. Analitza el nou mapa polític d'Europa.	T. 07	P. 157 A. 03
Est. Apr. 4.2.1. Analitza el nou mapa polític d'Europa.	T. 10	P. 215 A. 02
Est. Apr. 4.2.2. Descriu la derrota d'Alemanya des de la seva pròpia perspectiva i des de la dels aliats.	T. 07	P. 157 A. 02
Est. Apr. 4.2.3. Discuteix les causes de la lluita pel sufragi de la dona.	T. 09	P. 193 A. 05

Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. **Reconèixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural.**

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 4.3.1 Comenta analíticament quadros, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 08	P. 181 A. 02
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 01	P. 023 A. 01
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 01	P. 023 A. 04
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 01	P. 025 A. 00 Aprèn a...
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 02	P. 045 A. 02
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 02	P. 045 A. 04
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 02	P. 045 A. <i>FichaArt</i>
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 04	P. 079 A. 01
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 04	P. 079 A. 04
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 04	P. 079 A. 05
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 05	P. 113 A. 03
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 05	P. 113 A. 04
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 05	P. 113 A. <i>FichaArt</i>
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 06	P. 133 A. 01

Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Reconéixer obres d'art representatives de diferents moviments artístics del segle XIX i principis del segle XX i interpretar-les considerant el context històric en què els artistes van produir estes obres i la seua original contribució al desenrotllament cultural.

Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 06	P. 133 A. 02
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 07	P. 159 A. 01
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 07	P. 159 A. <i>FichaArt</i>
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 08	P. 181 A. 06
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 08	P. 181 A. <i>FichaArt</i>
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 09	P. 211 A. 05
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 12	P. 268 A. <i>FichaArt</i>
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 12	P. 269 A. 01
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 12	P. 269 A. 04
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 12	P. 273 A. 05
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 14	P. 313 A. 01
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 14	P. 313 A. 04
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 14	P. 314 A. 01
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 14	P. 315 A. 02
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 14	P. 315 A. 03
Est. Apr. 4.3.1. Comenta analíticament quadres, escultures i exemples arquitectònics de l'art del segle XIX.	T. 14	P. 318 A. 01
Est. Apr. 4.3.2. Compara moviments artístics europeus i asiàtics.	T. 06	P. 135 A. 01
Est. Apr. 4.3.2. Compara moviments artístics europeus i asiàtics.	T. 06	P. 135 A. 03
Est. Apr. 4.3.2. Compara moviments artístics europeus i asiàtics.	T. 06	P. 135 A. 04

Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 08	P. 167 A. 04
Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 08	P. 169 A. 01
Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 191 A. 04
Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 195 A. 02
Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 197 A. 03
Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 201 A. 03
Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 203 A. 06
Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 209 A. 00 Aprèn a...
Est. Apr. 5.1.1. Analitza interpretacions de fonts històriques i historiogràfiques de diferent procedència.	T. 09	P. 210 A. 03
Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 08	P. 169 A. 04
Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 08	P. 171 A. 03
Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 08	P. 171 A. 04
Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 08	P. 175 A. 03
Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 08	P. 184 A. 01
Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 08	P. 184 A. 02
Est. Apr. 5.1.2. Relaciona algunes qüestions concretes del passat amb el present i les possibilitats del futur, com ara l'abast de les crisis financeres del 1929 i el 2008.	T. 15	P. 331 A. 03
Est. Apr. 5.1.3. Compara la crisi energètica del 1973 amb la financera del 2008.	T. 14	P. 297 A. 02

Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació.

Est. Apr. 5.1.3. Compara la crisi energètica del 1973 amb la financera del 2008.	T. 14	P. 309 A. 03
Est. Apr. 5.1.3. Compara la crisi energètica del 1973 amb la financera del 2008.	T. 15	P. 331 A. 04
Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 173 A. 01
Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 173 A. 04
Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 173 A. 05
Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 175 A. 04
Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 175 A. 05
Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 177 A. 01
Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 177 A. 05
Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 183 A. 00 Aprèn a...
Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 185 A. 04
Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 08	P. 185 A. 05
Est. Apr. 5.1.4. Explica els factors que van fer possible l'auge del feixisme a Europa.	T. 10	P. 231 A. 06
Est. Apr. 5.1.5 Contrasta algunes interpretacions de l'aconsegueixi de la Revolució Russa en la seva època i en l'actualitat.	T. 08	P. 167 A. 03
Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 07	P. 153 A. 01
Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 07	P. 153 A. 03
Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 07	P. 155 A. 01
Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 07	P. 155 A. 03

Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació.

Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 07	P. 155 A. 05
Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat	T. 07	P. 161 A. 00 Aprèn a...
Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 07	P. 163 A. 05
Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 08	P. 179 A. 04
Est. Apr. 5.1.5. Contrasta algunes de interpretacions que s'han fet sobre l'abast de la Revolució Russa, tant a la seva època com a l'actualitat.	T. 08	P. 184 A. 03

Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Analitzar l'evolució de la II República, els desafiaments socials, econòmics i polítics que va tractar d'afrontar per mitjà de reformes i relacionar tot això i el context internacional amb la guerra civil.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 193 A. 02
Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 193 A. 03
Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 195 A. 01
Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 195 A. 04
Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 197 A. 01
Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 201 A. 04
Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 203 A. 04
Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 207 A. 04

Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa fent referència a les conseqüències de la I Guerra Mundial, la Revolució Russa i la crisi de 1929 relacionant diverses causes i conseqüències i establir connexions amb fets posteriors com les crisis econòmiques i la persistència de moviments extremistes en l'actualitat utilitzant diverses fonts d'informació especialment els mitjans de comunicació.

Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 207 A. 05
Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 210 A. 02
Est. Apr. 5.2.1. Explica les reformes que es van dur a terme durant la II República Espanyola i quines van ser-ne les principals reaccions.	T. 09	P. 211 A. 06
Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 189 A. 03
Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 189 A. 04
Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 191 A. 02
Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 199 A. 01
Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 199 A. 04
Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 199 A. 05
Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 203 A. 05
Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 210 A. 01
Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 211 A. 04
Est. Apr. 5.2.2. Explica les causes de la Guerra Civil Espanyola en el context europeu i internacional.	T. 09	P. 207 A. 01

Bloc 5 Crit. Aval. BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 5.3.1 Elabora una narrativa explicativa de les causes i conseqüències de la Segona Guerra Mundial, a diferents nivells temporals i geogràfics.	T. 10	P. 217 A. 05
Est. Apr. 5.3.1 Elabora una narrativa explicativa de les causes i conseqüències de la Segona Guerra Mundial, a diferents nivells temporals i geogràfics.	T. 11	P. 237 A. 01

Bloc 5 Crit. Aval. BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana.

Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 215 A. 04
Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 215 A. 05
Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 217 A. 03
Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 219 A. 03
Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 221 A. 02
Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 225 A. 01
Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 225 A. 03
Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 229 A. 00 Aprèn a...
Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 230 A. 02
Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 10	P. 231 A. 04
Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 11	P. 237 A. 02
Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 11	P. 245 A. 01
Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 12	P. 255 A. 01
Est. Apr. 5.3.1. Elabora una narració explicativa de les causes i les conseqüències de la Segona Guerra Mundial, en diferents àmbits temporals i geogràfics.	T. 12	P. 255 A. 02
Est. Apr. 5.3.2. Reconeix la jerarquia causal (és a dir, dóna diferent importància a unes causes o a unes altres segons les diferents narratives).	T. 10	P. 219 A. 05

Bloc 5 Crit. Aval. BL5.3. Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total a partir d'una narració dels fets amb el suport d'una línia de temps i mapes de diferent escala i establir algunes conseqüències demogràfiques, socials i polítiques de la guerra basant-les en gràfiques, mapes i descripcions de la vida quotidiana.

Est. Apr. 5.3.2. Reconeix la jerarquia causal (és a dir, dóna diferent importància a unes causes o a unes altres segons les diferents narratives).	T. 10	P. 221 A. 06
Est. Apr. 5.3.3. Dóna una interpretació de per què va acabar abans la guerra "europea" que la "mundial".	T. 10	P. 225 A. 05
Est. Apr. 5.3.3. Dóna una interpretació de per què va acabar abans la guerra "europea" que la "mundial".	T. 11	P. 235 A. 01
Est. Apr. 5.3.3. Dóna una interpretació de per què va acabar abans la guerra "europea" que la "mundial".	T. 11	P. 235 A. 02
Est. Apr. 5.3.3. Dóna una interpretació de per què va acabar abans la guerra "europea" que la "mundial".	T. 11	P. 235 A. 06
Est. Apr. 5.3.3. Dóna una interpretació de per què va acabar abans la guerra "europea" que la "mundial".	T. 11	P. 250 A. 01
Est. Apr. 5.3.4. Situa en un mapa les fases del conflicte.	T. 10	P. 217 A. 02
Est. Apr. 5.3.4. Situa en un mapa les fases del conflicte.	T. 10	P. 219 A. 01
Est. Apr. 5.3.4. Situa en un mapa les fases del conflicte.	T. 10	P. 221 A. 01

Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Descriure els canvis resultat dels processos de descolonització després de la II Guerra Mundial per mitjà de la comparació de mapes històrics i reconèixer els seus límits tenint en compte la permanència de llaços de dependència entre les antigues metròpolis i els nous estats i la seua contribució a l'existència de desequilibris territorials i desigualtats socials actuals.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 6.1.1. Descriu els fets rellevants del procés descolonitzador.	T. 11	P. 243 A. 01
Est. Apr. 6.1.1. Descriu els fets rellevants del procés descolonitzador.	T. 11	P. 243 A. 03
Est. Apr. 6.1.1. Descriu els fets rellevants del procés descolonitzador.	T. 11	P. 243 A. 04
Est. Apr. 6.1.1. Descriu els fets rellevants del procés descolonitzador.	T. 11	P. 250 A. 02
Est. Apr. 6.1.2. Distingeix entre contextos diferents del mateix procés, per exemple l'Àfrica subsahariana (els anys cinquanta i seixanta) i l'Índia (1947).	T. 11	P. 247 A. 04
Est. Apr. 6.1.2. Distingeix entre contextos diferents del mateix procés, per exemple l'Àfrica subsahariana (els anys cinquanta i seixanta) i l'Índia (1947).	T. 11	P. 247 A. 05
Est. Apr. 6.1.2. Distingeix entre contextos diferents del mateix procés, per exemple l'Àfrica subsahariana (els anys cinquanta i seixanta) i l'Índia (1947).	T. 11	P. 247 A. 06
Est. Apr. 6.1.2. Distingeix entre contextos diferents del mateix procés, per exemple l'Àfrica subsahariana (els anys cinquanta i seixanta) i l'Índia (1947).	T. 11	P. 251 A. 03

Bloc 5 Crit. Aval. BL5.4. Debatre sobre com va ser possible l'Holocaust a partir de les decisions i accions d'individus tenint en compte la seua mentalitat, els seus sentiments i els interessos polítics en el context del règim nazi i la II Guerra Mundial

i justificar el seu lloc en la memòria històrica de la humanitat a partir de testimonis i víctimes i d'imatges.

Estàndards d'aprenentatge

Temes

Activitats

Est. Apr. 5.4.1. Reconeix la significació de l'Holocaust en la història mundial.

T. 10

P. 223 A. 01

Est. Apr. 5.4.1. Reconeix la significació de l'Holocaust en la història mundial.

T. 10

P. 230 A. 01

Est. Apr. 5.4.1. Reconeix la significació de l'Holocaust en la història mundial.

T. 11

P. 245 A. 02

Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenrotllament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 6.2.1. Utilitza fonts històriques i historiogràfiques per explicar alguns dels conflictes emmarcats a l'època de la Guerra Freda.		T. 11 P. 239 A. 02
Est. Apr. 6.2.1. Utilitza fonts històriques i historiogràfiques per explicar alguns dels conflictes emmarcats a l'època de la Guerra Freda.		T. 11 P. 251 A. 04
Est. Apr. 6.2.2. Explica els avenços del <i>welfare state</i> a Europa.		T. 12 P. 261 A. 02
Est. Apr. 6.2.2. Explica els avenços del <i>welfare state</i> a Europa.		T. 12 P. 261 A. 04
Est. Apr. 6.2.2. Explica els avenços del <i>welfare state</i> a Europa.		T. 12 P. 261 A. 05
Est. Apr. 6.2.2. Explica els avenços del <i>welfare state</i> a Europa.		T. 12 P. 261 A. 06
Est. Apr. 6.2.3. Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.		T. 13 P. 285 A. 03
Est. Apr. 6.2.3. Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.		T. 13 P. 285 A. 04
Est. Apr. 6.2.3. Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.		T. 14 P. 309 A. 01
Est. Apr. 6.2.3. Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.		T. 14 P. 318 A. 03
Est. Apr. 6.2.3. Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.		T. 15 P. 331 A. 01
Est. Apr. 6.2.3. Comprèn els pros i contres de l'estat del benestar.		T. 15 P. 342 A. 03
Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.		T. 12 P. 263 A. 01
Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.		T. 12 P. 263 A. 04

Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. **Explicar les causes de la guerra freda i destacar la importància de les decisions humanes i l'enfrontament ideològics i establir les repercussions d'este enfrontament relatives als avanços econòmics, socials, com ara el desenvolupament de l'estat del benestar a Europa Occidental, i polítics i l'existència de diversos conflictes d'àmbit global.**

Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 12	P. 263 A. 06
Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 12	P. 272 A. 04
Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 13	P. 281 A. 01
Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 13	P. 281 A. 05
Est. Apr. 6.2.4. Reconeix els canvis socials derivats de la incorporació de la dona al treball assalariat.	T. 13	P. 293 A. 06
Est. Apr. 6.2.5. Descriu les conseqüències de la Guerra del Vietnam.	T. 11	P. 239 A. 01
Est. Apr. 6.2.5. Descriu les conseqüències de la Guerra del Vietnam.	T. 11	P. 239 A. 04
Est. Apr. 6.2.5. Descriu les conseqüències de la Guerra del Vietnam.	T. 11	P. 249 A. 00 Aprèn a...
Est. Apr. 6.2.5. Descriu les conseqüències de la Guerra del Vietnam.	T. 12	P. 265 A. 05

Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. **Interpretar la construcció de la Unió Europa com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres.**

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 6.3.1. Valora com d'una Europa en guerra durant el segle XX es pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.	T. 10	P. 227 A. 01
Est. Apr. 6.3.1. Valora com d'una Europa en guerra durant el segle XX es pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.	T. 12	P. 257 A. 01
Est. Apr. 6.3.1. Valora com d'una Europa en guerra durant el segle XX es pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.	T. 12	P. 257 A. 03
Est. Apr. 6.3.1. Valora com d'una Europa en guerra durant el segle XX es pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.	T. 15	P. 325 A. 03
Est. Apr. 6.3.1. Valora com d'una Europa en guerra durant el segle XX es pot arribar a una unió econòmica i política al segle XXI.	T. 15	P. 343 A. 04
Est. Apr. 6.3.2. Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 12	P. 257 A. 04
Est. Apr. 6.3.2. Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 12	P. 272 A. 01
Est. Apr. 6.3.2. Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 15	P. 327 A. 04
Est. Apr. 6.3.2. Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 15	P. 329 A. 01

Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Interpretar la construcció de la Unió Europea com un procés gradual reflectint en una línia de temps les fites que han marcat el ritme del procés i destacar el fet d'haver creat un marc comú de convivència entre països que s'havien enfrontat en guerres.

Est. Apr. 6.3.2. Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 15	P. 329 A. 02
Est. Apr. 6.3.2. Discuteix sobre la construcció de la Unió Europea i del seu futur.	T. 15	P. 341 A. 00 Aprèn a...

Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Explicar les causes que van conduir a l'establiment d'una dictadura a Espanya, després de la Guerra Civil, i que es mantinguera fins a la mort del dictador i analitzar els factors interns i externs que van marcar la seua evolució assenyalant els canvis i les continuïtats més rellevants.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 09	P. 205 A. 01
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 09	P. 205 A. 04
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 277 A. 01
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 277 A. 03
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 277 A. 05
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 279 A. 01
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 279 A. 02
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 279 A. 03
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 283 A. 01
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 283 A. 03
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 283 A. 04
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 289 A. 02
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 289 A. 03
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 289 A. 06
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 292 A. 02
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 292 A. 03
Est. Apr. 7.1.1. Coneix la situació de postguerra i repressió a Espanya i les diferents fases de la dictadura de Franco.	T. 13	P. 293 A. 04

Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 7.2.1. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 13	P. 287 A. 04
Est. Apr. 7.2.1. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 13	P. 291 A. 00 Aprèn a...
Est. Apr. 7.2.1. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 14	P. 303 A. 02
Est. Apr. 7.2.1. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 14	P. 303 A. 03
Est. Apr. 7.2.1. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 14	P. 303 A. 06
Est. Apr. 7.2.1. Compara diverses interpretacions sobre la Transició espanyola als anys setanta i a l'actualitat.	T. 14	P. 319 A. 06
Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 297 A. 05
Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 299 A. 01
Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 299 A. 02
Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 299 A. 04
Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 301 A. 02

Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. **Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques.**

<p>Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.</p>	<p>T. 14</p>	<p>P. 301 A. 03</p>
<p>Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.</p>	<p>T. 14</p>	<p>P. 305 A. 01</p>
<p>Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.</p>	<p>T. 14</p>	<p>P. 305 A. 04</p>
<p>Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.</p>	<p>T. 14</p>	<p>P. 307 A. 03</p>
<p>Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.</p>	<p>T. 14</p>	<p>P. 307 A. 04</p>
<p>Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.</p>	<p>T. 14</p>	<p>P. 310 A. 01</p>
<p>Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.</p>	<p>T. 14</p>	<p>P. 311 A. 04</p>

Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. **Examinar els factors i els protagonistes individuals i socials que van impulsar el procés de transició democràtica i reconèixer els fets més destacats i els obstacles que van dificultar este procés a partir de la comparació de diverses interpretacions historiogràfiques.**

Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 317 A. 00 Aprèn a...
Est. Apr. 7.2.2. Enumera i descriu algunes dels principals fites que van donar lloc al canvi en la societat espanyola de la Transició: coronació de Joan Carles I, Llei per a la reforma política del 1976, Llei d'amnistia del 1977, obertura de Corts Constituents, aprovació de la Constitució del 1978, primeres eleccions generals, creació de l'Estat de les autonomies, etc.	T. 14	P. 318 A. 02
Est. Apr. 7.2.3. Analitza el problema del terrorisme a Espanya durant aquesta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): gènesi i història de les organitzacions terroristes, aparició dels primers moviments associatius en defensa de les víctimes, etc.	T. 14	P. 319 A. 05

Bloc 7 Crit. Aval. BL7.3. **Comparar els processos de democratització que va representar la II República i el recent procés de transició tenint en compte els seus diferents contextos i debatre el paper exercit per la memòria històrica com referent de les decisions dels agents socials que van impulsar este procés.**

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 7.3.1. Discuteix com s'entén a Espanya i a Europa el concepte de memòria històrica.	T. 13	P. 287 A. 05

Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. **Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques.**

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.	T. 11	P. 241 A. 02
Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.	T. 11	P. 241 A. 03
Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.	T. 12	P. 259 A. 01
Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.	T. 12	P. 259 A. 02
Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.	T. 12	P. 265 A. 01
Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.	T. 12	P. 267 A. 02
Est. Apr. 8.1.1. Interpreta el renaixement i el declivi de les nacions en el nou mapa polític europeu d'aquesta època.	T. 15	P. 327 A. 03
Est. Apr. 8.1.2 Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorri de l'URSS.	T. 15	P. 334 A. 06

Bloc 8 Crit. Aval. BL8.1. Reconèixer el nou orde mundial sorgit després de l'afonament de la URSS i altres països soviètics i destacar el paper dels Estats Units i Europa i el sorgiment potències emergents a Àsia i Amèrica i inferir les possibles conseqüències geopolítiques de la nova situació a partir de la comparació de dades socioeconòmiques.

Est. Apr. 8.1.2. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 12	P. 267 A. 04
Est. Apr. 8.1.2. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 12	P. 273 A. 07
Est. Apr. 8.1.2. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 15	P. 323 A. 04
Est. Apr. 8.1.2. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 15	P. 325 A. 01
Est. Apr. 8.1.2. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 15	P. 342 A. 01
Est. Apr. 8.1.2. Analitza diversos aspectes (polítics, econòmics, culturals) dels canvis produïts després de l'ensorrament de l'URSS.	T. 15	P. 323 A. 03

Bloc 8 Crit. Aval. BL8.2. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 8.2.1. Busca a la premsa notícies d'algun sector amb relacions globalitzades i elabora arguments a favor i en contra.	T. 15	P. 333 A. 01
Est. Apr. 8.2.1. Busca a la premsa notícies d'algun sector amb relacions globalitzades i elabora arguments a favor i en contra.	T. 15	P. 333 A. 03
Est. Apr. 8.2.1. Busca a la premsa notícies d'algun sector amb relacions globalitzades i elabora arguments a favor i en contra.	T. 15	P. 337 A. 01
Est. Apr. 8.2.2. Analitza algunes idees de progrés i retrocés en la implantació de les recents tecnologies de la informació i la comunicació, a diferents àmbits geogràfics.	T. 12	P. 271 A. 00 Aprèn a...
Est. Apr. 8.2.2. Analitza algunes idees de progrés i retrocés en la implantació de les recents tecnologies de la informació i la comunicació, a diferents àmbits geogràfics.	T. 15	P. 339 A. 01
Est. Apr. 8.2.2. Analitza algunes idees de progrés i retrocés en la implantació de les recents tecnologies de la informació i la comunicació, a diferents àmbits geogràfics.	T. 15	P. 339 A. 03
Est. Apr. 8.2.2. Analitza algunes idees de progrés i retrocés en la implantació de les recents tecnologies de la informació i la comunicació, a diferents àmbits geogràfics.	T. 15	P. 343 A. 06
Est. Apr. 8.2.2. Analitza algunes idees de progrés i retrocés en la implantació de les recents tecnologies de la informació i la comunicació, a diferents àmbits geogràfics.	T. 15D	P. 347 A. 01
Est. Apr. 8.2.2. Analitza algunes idees de progrés i retrocés en la implantació de les recents tecnologies de la informació i la comunicació, a diferents àmbits geogràfics.	T. 15D	P. 347 A. 03

Bloc 8 Crit. Aval. BL8.2. Posar en perspectiva el procés de globalització i destacar els factors relatius a la difusió de les tecnologies de la comunicació, als moviments de mà d'obra, de béns (de consum i culturals) i de capitals i les seues conseqüències a diverses escales (local, regional, nacional i global) i reflexionar sobre la importància de disposar d'una perspectiva històrica per a entendre el present i projectar un futur possible.

Est. Apr. 8.2.3. Crea continguts que inclouen recursos com ara textos, mapes i gràfics per presentar algun aspecte conflictiu de les condicions socials del procés de globalització.	T. 15	P. 334 A. 01
Est. Apr. 8.2.3. Crea continguts que inclouen recursos com ara textos, mapes i gràfics per presentar algun aspecte conflictiu de les condicions socials del procés de globalització.	T. 15	P. 343 A. 07
Est. Apr. 8.2.3. Crea continguts que inclouen recursos com ara textos, mapes i gràfics per presentar algun aspecte conflictiu de les condicions socials del procés de globalització.	T. 15D	P. 345 A. 03
Est. Apr. 8.2.3. Crea continguts que inclouen recursos com ara textos, mapes i gràfics per presentar algun aspecte conflictiu de les condicions socials del procés de globalització.	T. 15D	P. 345 A. 04

Bloc 8 Crit. Aval. BL8.3. Relacionar les manifestacions del canvi climàtic i de la crisi ambiental amb la nostra manera de viure i reconèixer els interessos enfrontats davant de les propostes per a afrontar este problema i les possibles conseqüències en diversos àmbits a través de textos periodístics que informen sobre esta controvèrsia.

Estàndards d'aprenentatge	Temes	Activitats
Est. Apr. 8.3.1. Planteja possibles beneficis o desavantatges per a les societats humanes i per al medi natural d'algunes conseqüències de l'escalfament global, com ara el desglaç del Bàltic.	T. 15D	P. 349 A. 03
Est. Apr. 8.3.1. Planteja possibles beneficis o desavantatges per a les societats humanes i per al medi natural d'algunes conseqüències de l'escalfament global, com ara el desglaç del Bàltic.	T. 15D	P. 349 A. 04
Est. Apr. 8.3.1. Planteja possibles beneficis o desavantatges per a les societats humanes i per al medi natural d'algunes conseqüències de l'escalfament global, com ara el desglaç del Bàltic.	T. 15D	P. 349 A. 06

7. 6. Avaluació de l'alumnat

L'avaluació del procés d'aprenentatge de l'alumnat de l'Educació Secundària Obligatòria serà contínua i diferenciada segons les diferents matèries del currículum . Es diferenciaran dos procediments bàsics d'avaluació.

L'avaluació continuada.

L'avaluació a través de proves escrites.

En el cas de l'avaluació continuada, els procediments i instruments d'avaluació seran l'observació i seguiment sistemàtic de l'alumnat, és a dir, es prendran en consideració totes les activitats que desenvolupi, tant de caràcter individual com grupal: treballs escrits, exposicions orals i debats, activitats de classe, investigacions, actitud davant l'aprenentatge, precisió en l'expressió, autoavaluació...

Pel que fa a l'avaluació a través de proves escrites, el projecte didàctic Vicens Vives incorpora un ampli ventall de proves que faciliten l'avaluació de l'alumnat en diferents moments del curs:

Les avaluacions inicials, en les quals valorarem els coneixements previs sobre cadascun dels aspectes a avaluar abans de començar un tema o unitat didàctica, i es valorarà si són suficients, si s'han de millorar o si es desconeixen.

Les avaluacions trimestrals, a realitzar al final de cada trimestre, i que facilitaran l'avaluació de grans blocs de continguts, estàndards i competències.

Les avaluacions finals, que permetran realitzar una avaluació final o habilitar una prova de recuperació per a l'alumnat que no hagi superat prèviament el curs.

En tot cas, els procediments d'avaluació seran diversos, de forma que puguin adaptar-se a la flexibilitat que exigeix la mateixa avaluació.

L'avaluació es realitzarà igualment a través dels criteris d'avaluació i dels Estàndards d'Aprenentatge que el docent podrà avaluar a través de la rúbrica d'avaluació que aquest projecte educatiu facilita en l'apartat *6. 1. Criteris d'Avaluació i Estàndards d'Aprenentatge*. Igualment, podem portar a terme una avaluació competencial a partir de la rúbrica proposada en l'apartat *4.4 Avaluació de les Competències Clau*.

El grau d'adquisició dels objectius a assolir tant respecte dels Estàndards d'Aprenentatge com de les Competències Clau es valorarà, al seu torn, a partir de quatre nivells d'assoliments:

Assoliment – Nivell 1: Assoliment no formalitzat.

Assoliment – Nivell 2: Assoliment bàsic.

Assoliment – Nivell 3: Assoliment mitjà.

Assoliment – Nivell 4: Assoliment avançat.

7. Recuperacions i proves extraordinàries

Recuperació d'avaluacions pendents

Tenint en compte el principi d'avaluació continua es prendran les mesures adients perquè es puguin assolir els objectius de la programació sense fer-ne recuperacions específiques.

Recuperació per als alumnes amb matèries pendents d'altres cursos

Per a recuperar l'assignatura pendent del curs anterior, els alumnes hauran d'aprovar les dos primeres avaluacions de l'any en curs i presentar un treball proposat pel professor. En el cas de no complir estes condicions s'haurà de presentar a una prova escrita al tercer trimestre a on queden reflectides les capacitats determinades per les competències clau

Proves extraordinàries

Per a recuperar l'assignatura en la convocatòria extraordinària, l'alumne/a haurà de presentar-se a un examen o prova avaluable, la qual podrà combinar una prova de continguts o sabers més "clàssica" amb d'altres tasques complementàries, com ara fitxes,

vídeos, exposicions orals, etc.

7. Comunicació amb les famílies i i l'alumnat: objectius, continguts i criteris d'avaluació

Els professors del departament informaran els alumnes de la programació durant la primera setmana de curs. Es mantindrà una programació completa del departament a la direcció del centre, que podrà ser utilitzada i coneguda per l'alumnat i les seves famílies. Els alumnes i les alumnes rebran per part del docent que imparteix la matèria una informació verbal en la qual s'haurà d'indicar com a mínim:

- Nombre d'avaluacions, que seran tres.
- Procediment d'avaluació en cadascuna d'aquestes: proves escrites, avaluació continuada, etc.
- Criteris de qualificació.
- Recuperació de cada avaluació i dates aproximades.
- Materials necessaris per al curs.
- Procediments per a la recuperació de matèries pendents del curs anterior.
- Continguts mínims exigibles en cada avaluació.
- Recuperacions al juny i setembre.
- Calendari dels continguts.
- Comunicació que tota aquesta informació és a la seua disposició i de les de les seues famílies tant en el departament de la matèria com a la coordinació d'estudis del centre.

8. Mesures d'atenció a l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu o amb necessitat de compensació educativa. El cas del PDC.

Hauran de diferenciar-se els alumnes que requereixen necessitats específiques de suport educatiu en funció de les seues particularitats, que poden agrupar-se en aquests quatre àmbits:

- En primer lloc, hauran de cobrir-se les necessitats educatives especials.
- En segon lloc, es tindran en compte aquells casos que representen una incorporació tardana al Sistema Educatiu.
- En tercer lloc, haurà de posar-se un atenció especial a aquells alumnes que disposen d'unes altes capacitats intel·lectuals.
- Per últim, es dedicarà igualment una atenció especial a aquells alumnes amb Trastorn per Dèficit d'Atenció i Hiperactivitat (TDAH).

Convé assenyalar que l'atenció a aquests quatre grups d'alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu no ha de desvirtuar el que ha de ser la intenció fonamental del centre educatiu en general i de cada curs en particular, que persegueix l'educació integral de tots els alumnes i que es materialitza en la necessària integració de tot l'alumnat.

L'orientació és una activitat educativa amb diferents àmbits o dimensions. Per un costat, es dirigeix a la millora dels processos d'ensenyament i, en particular a l'adaptació de la resposta escolar a la diversitat de necessitats de l'alumnat; per un altre, es dirigeix a garantir el desenvolupament de les capacitats que faciliten la maduresa dels xiquets i les xiquetes, i que els permeten adquirir una progressiva autonomia cognitiva, personal i social al llarg de l'Educació Secundària Obligatoria .

En els instruments de planificació institucional hauran d'establir-se els mecanismes necessaris per facilitar una resposta adequada a les necessitats educatives de l'alumnat. Aquestes respostes poden ser de dos tipus:

- Les respostes de tipus curricular, que es concreten en l'elaboració, desenvolupament i avaluació de les adaptacions curriculars amb diferents graus de significació.** Aplicable al PDC.
- Les respostes organitzatives, que tenen a veure amb l'organització dels recursos humans i materials del centre per atendre a aquest alumnat i amb la planificació de les mesures educatives més adequades. És el cas del PDC.**

L'Orientació Educativa s'organitza en tres nivells que van des de l'acció tutorial, desenvolupada a l'aula, i les tasques orientadores que realitzen els Departaments d'Orientació, fins a les actuacions complementàries dels equips de suport extern. Encara que cada un d'aquests nivells té funcions específiques, es complementen entre si, donat que comparteixen la mateixa finalitat i objectius generals comuns: la personalització de l'educació i la contribució al desenvolupament dels objectius establerts en aquesta etapa educativa.

La intervenció educativa ha de contemplar com a principi la diversitat de l'alumnat, entenent que d'aquesta manera es garanteix el desenvolupament de tots ells a la vegada que una atenció personalitzada en funció de les necessitats de cada un.

Perquè l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu a què es refereix l'article 71 de la Llei Orgànica d'Educació 2/2006, de 3 de maig, i les modificacions que incorpora la LOMCE (Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa) sobre els apartats 1 i 2 de l'article esmentat, pugui assolir el desenvolupament màxim de les seues capacitats personals i els objectius de l'etapa, s'establiran les mesures curriculars i organitzatives escaients que li asseguren un progrés adequat.

Es podran prendre mesures de reforç com el suport en el grup ordinari, els agrupaments flexibles o les adaptacions del currículum. Aquestes adaptacions es realitzaran buscant el

màxim desenvolupament possible de les competències bàsiques.

L'escolarització de l'alumnat que s'incorpora tard al sistema educatiu es realitzarà tenint en compte les seues circumstàncies, coneixements, edat i historial acadèmic.

Quan els alumnes presenten greus carències en la llengua d'escolarització del centre, rebran una atenció específica que serà, en tot cas, simultània a la seua escolarització en els grups ordinaris, amb els que compartiran el major temps possible de l'horari setmanal. L'escolarització de l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals, identificat com a tal pel personal amb la deguda qualificació i en els termes que determinen les administracions educatives, es flexibilitzarà de forma que pugua anticipar-se un curs l'inici de l'escolarització en l'etapa o reduir-se la durada de la mateixa, quan es prevega que són aquestes les mesures més adequades per al desenvolupament del seu equilibri personal i el seu socialització.

L'acció tutorial està lligada a una visió integral de l'educació, la finalitat de la qual és la formació de persones que, a més a més de disposar de coneixements, desenvolupen el conjunt de les seues potencialitats i sàprien desenvolupar-se en el món actual.

El Pla d'Acció Tutorial tendirà a afavorir el seguiment personalitzat del procés d'aprenentatge de l'alumnat i establirà mesures que permeten mantindre una comunicació fluida amb les famílies, tant amb la finalitat d'intercanviar informacions sobre aquells aspectes que puguen resultar rellevants per millorar el procés d'aprenentatge dels alumnes, com per orientar-los i promoure la seua cooperació.

Així mateix, assegurarà la coherència educativa en el desenvolupament de les programacions mitjançant procediments de coordinació de l'equip educatiu que permeten adoptar acords sobre l'avaluació i sobre les mesures que han de posar-se en marxa per donar resposta a les necessitats detectades.

Els principis que regeixen l'orientació i l'acció tutorial es concreten en els següents objectius:

a)Facilitar la integració dels alumnes en el seu grup i en el conjunt de la dinàmica del col·legi.

b)Potenciar l'esforç individual i la faena en equip.

c)Afavorir els processos de maduresa personal, de desenvolupament de la pròpia identitat i sistema de valors; i la progressiva presa de decisions.

d)Proporcionar als alumnes una orientació educativa adequada, conforme a les aptituds, necessitats i interessos dels mateixos, a través d'una actuació tutorial individualitzada i planificada.

i)Efectuar un seguiment global de l'aprenentatge dels alumnes per detectar dificultats i necessitats especials i recórrer als suports o activitats adequades.

f)Promoure el desenvolupament d'habilitats socials bàsiques, fomentant activitats de cooperació i solidaritat amb els altres i aprenent a resoldre pacíficament els conflictes entre iguals.

g)Afavorir processos de millora educativa a través de la programació d'activitats formatives per part dels equips docents, i la coordinació amb l'equip de suport, realitzant les adaptacions curriculars necessàries amb les famílies per a l'assoliment d'un desenvolupament integral dels seus fills i filles.

h)Contribuir a l'adequada interacció entre els integrants de la comunitat educativa i establir els mitjans de col·laboració, suport i assessorament amb les famílies per a l'assoliment d'un desenvolupament integral dels seus fills i filles.

9. Elements Transversals

Foment de la lectura. Comprensió lectora. Expressió oral i escrita

Foment de la lectura. Comprensió lectora.

Els objectius del nostre projecte per a l'Educació Secundària:

- Potenciar el gust per la lectura i les habilitats de lectoescriptura des de la certesa que són el pilar de qualsevol aprenentatge significatiu.
- Sumar i coordinar els esforços de les diferents àrees curriculars i de les famílies, per a fer possible el propòsit esmentat.
- Dissenyar estratègies d'intervenció, que es traduïsquen en propostes lúdiques i participatives la posada en marxa de les quals comprometa tota la comunitat escolar (professors, alumnat i pares).
- Harmonitzar el pla de lectura amb el nivell de cada curs o grup i integrar-lo en la dinàmica quotidiana del centre.
- Crear ambients que afavorisquen el desig de llegir i ajuden a concebre la lectura com una activitat agradable.
- Presentar la lectura i l'escriptura com a fonts de coneixement i d'enriquiment lingüístic i personal, indispensables en la “societat de la informació”.
- Suscitar l'afició per la lectura mitjançant una selecció d'obres adequades al nivell formatiu, tenint en compte les preferències i els interessos dels estudiants.
- Desenvolupar el gust per llegir de forma expressiva i dramatitzada.
- Estimular l'elaboració pròpia de textos mitjançant la lectura comprensiva de models, i l'interès per compartir i comentar les creacions individuals.
- Promoure la sensibilitat, la imaginació, la creativitat i les habilitats crítiques i interpretatives des d'enfocaments individuals, que partisquen d'un diàleg obert amb les obres i amb els altres lectors.
- Incentivar reflexions argumentades i coherents sobre la forma i el tema de les lectures, que servisquen per definir visions personals que respecten una base textual.
- Suscitar l'anàlisi i la vivència estètica de les manifestacions literàries.
- Fomentar l'ús de la biblioteca i de l'aula d'informàtica com a espais privilegiats d'aprenentatge i gaudi.
- Activar biblioteques d'aula gestionades pels alumnes, amb la intenció d'enfortir vincles de complicitat i diàleg a partir de les seues experiències de lectura.
- Impulsar l'ús productiu de les TIC, que permeta localitzar i seleccionar dades i informacions de manera àgil i eficient, emprant les noves tecnologies com a instruments de motivació, de comunicació i d'accés a la lectura.

Metodologia per a l'ensenyament i l'aprenentatge de la lectura

1. El desenvolupament i la consolidació d'hàbits de lectura

Un bon pla de lectura ha d'assentar-se sobre uns postulats que en vertebrin el disseny i la posada en marxa. És a dir: de quina manera orientem el foment de la lectura a l'ESO, quines peculiaritats i actituds dels mediadors caldria potenciar en aquests cursos, quins inconvenients hi podem trobar, quines lectures seleccionarem per a canalitzar els nostres objectius, quines línies mestres defineixen un programa d'actuació viable i quines altres iniciatives poden entorpir-lo.

1.1. El foment de la lectura a l'ESO

Partim de la base que al llarg de l'Educació Primària s'ha anat transmetent el gust per llegir, i que els alumnes comencen la nova etapa dominant les competències funcionals associades a operacions cognitives i els automatismes elementals o ineludibles a l'hora de descodificar textos que responguen al seu nivell formatiu, sense grans dificultats. Naturalment, és una presumpció que engloba la generalitat dels alumnes i que no implica desatendre aquells que tinguen habilitats de lectura per davall de la mitjana, sinó millorar-

les mitjançant accions específiques encaminades a superar carències. Com és lògic, un gran esforç contraria la curiositat per obrir qualsevol llibre, per fascinant que sembla. En aquest sentit, podem servir-nos de lectures tutelades que permeten comentar i afrontar les dificultats més urgents.

A grans trets, ens mou el propòsit d'estimular i consolidar la motivació per llegir en els estudiants de l'ESO, mitjançant procediments creatius i lúdics que els conviden a participar-hi activament, perquè entenguin la lectura com una vivència, com un esperó per a compartir els seus gustos i inclinacions, les seues experiències amb els llibres, i perquè s'acosten a altres realitats diferents a la seua mentre reflexionen sobre els interrogants i les inquietuds que els susciten. L'objectiu final és col·laborar en la formació de lectors autònoms i prevenir que aquesta tasca s'aculla com una obligació escolar, com un capritx de professors ben intencionats que a la vegada neguen i reconeixen els punts de vista i les preferències dels seus alumnes. Per això, ens decantem per estratègies obertes i variades, que s'adapten a diferents aptituds de lectura i que tinguen en compte la diversitat dels grups.

Així mateix, el fet de treballar amb xics que ja dominen la mecànica lectora ens obliga a incidir en la disposició comprensiva, en la capacitat d'analitzar i extraure informacions, de jerarquitzar-les i relacionar-les segons l'aspecte que es vulga ressaltar, d'argumentar opinions, de saber matisar-les considerant les visions alienes i mantenint una actitud dialogant amb els escrits, que no en contradiga la base textual, etc. D'ací el valor que atorguem a parlar de les lectures en debats o fòrums de discussió i, fins i tot, a repassar-les creativament, perquè la comprensió es derive i es reforçe amb el joc interactiu. D'aquesta manera esperem fusionar la lectura comprensiva i la lectura agradable en una dinàmica, en què totes dues es retroalimenten. Tampoc no oblidem la importància que té, en tot aquest procés, impulsar i guiar recerques complementàries, és a dir, la pràctica orientada a localitzar i seleccionar informacions en biblioteques (del centre o de la localitat) i a Internet, que servisquen per aprofundir i amenitzar les lectures. L'atracció per les TIC i la predisposició al joc són els nostres aliats en el moment de presentar aquestes activitats com una aventura o una exploració detectivesca.

1.2. La figura del mediador a l'ESO

Un desenvolupament òptim del projecte de lectura exigeix que els docents de l'ESO actuen de mediadors. Hi ha nombroses característiques individuals que poden facilitar aquesta labor. Per exemple:

- Conèixer la psicologia i la conducta dels escolars.
- Ser un lector entusiasta, a més a més d'un bon coneixedor de la literatura juvenil, per poder orientar en l'elecció de lectures.
- Compartir el plaer de la lectura i aplegar el màxim de recursos didàctics, tant individuals com materials.
- Tindre clar que l'objectiu és ajudar a formar “lectors” autònoms i estables, no “llegidors” que només s'acosten als llibres per cobrir exigències formatives.
- No tindre prejudicis esteticistes sobre els tipus d'obres que més atraguen els alumnes i saber despertar la seua curiositat sense prefixar lectures per endavant.
- Saber adaptar les propostes perquè la majoria del grup no es desanime.
- Mostrar-se receptiu als valors que es desprenen dels textos, per promoure la reflexió conjunta i l'esperit crític.
- Fomentar la participació per mitjà d'estratègies lúdiques, que activen la imaginació dels xics, i intentar que superen la timidesa i la por al ridícul.
- Ser capaç de potenciar comprensivament les expectatives que generen les obres i les informacions prèvies de què es disposen sobre ficcions semblants.
- No tendir a l'asseveració “irrebatible”, que reprimisca la creativitat dels xics, i

interessar-se per les seues interpretacions individuals (encara que resulten insòlites).

–Tindre paciència per reformular, sempre que siga necessari, aclariments i instruccions, i buscar la complicitat d’alguns estudiants per aconseguir-ho.

–Disposar de coneixements per utilitzar les TIC amb intencionalitat educativa.

Si respon a aquest perfil, el mediador pot emprendre accions que redunden en la concepció de la lectura com a vivència. Al·ludim a accions senzilles com les següents:

–Llegir en veu alta fragments unitaris que combinen l’aventura, el misteri i el suspens, perquè la història atrape els alumnes; no ser reticents quan es tracte d’admetre llurs “formes de llegir”, i obrir un col·loqui sobre l’argument.

–Participar en l’evocació de lectures infantils i juvenils segons l’esquema clàssic de plantejament, nus i desenllaç, que es tanque amb comentaris que donen un sentit especial a la història explicada.

–Relacionar les lectures citades amb espais i moments vitals. Per exemple: “Vaig llegir tal o tal llibre un estiu al costat del mar; quan començava a eixir amb la meua colla; escoltant música a la meua habitació, etc.”.

–Comentar que, per a molts lectors, revisar la seua biblioteca és emprendre una mena de viatge pel seu passat, perquè cada llibre els porta records diferents.

–Parlar d’aquells moments en què un amic o un familiar ens deixa un llibre i creiem endevinar els seus gustos o la seua manera de ser, a mesura que avancem la lectura, sense deixar de pensar en les raons que l’han dut a prestar-nos-el, “(en) els senyals de fraternitat” (Daniel Pennac).

–Rememorar emocions que hem tingut amb determinades lectures. Per exemple, la contradicció entre “l’ànsia” de conèixer el final d’una obra que ens agrada molt i la “tristesa” de veure que ja s’acaba.

–Descriure l’encant de l’anticipació que experimentem quan ens regalen un llibre i n’ajornem la lectura i imaginem quina història llegirem, o l’agradable sensació de fullejar-ne les pàgines i sentir l’olor de tinta fresca.

1.3. Disseny de línies generals d’actuació

Encara que el pla de lectura siga, amb més o menys intensitat, responsabilitat de tot l’equip docent d’ESO, és oportú designar un coordinador que aglutine esforços i siga capaç d’articular les diverses accions que s’emprenquen referent a això. Seria idoni que fóra algú especialment interessat en el foment i el desenvolupament d’hàbits de lectura i que, a més a més, tinguera un bagatge de coneixements suficient i ampli sobre tècniques d’animació a la lectura, biblioteconomia i documentació. El seu paper és essencial, ja que s’ha de responsabilitzar de les funcions següents:

–Conèixer les necessitats de formació del professorat i sondejar recursos accessibles per donar-los una resposta diligent.

–Elaborar una llista dels materials didàctics que ha d’oferir una biblioteca ben equipada a partir dels suggeriments que reculla.

–Coordinar iniciatives dels responsables de la biblioteca, de l’aula d’informàtica i de la resta de professors, que activen i dinamitzen l’ús d’aquests espais.

–Organitzar un equip integrat pels membres de les diferents àrees curriculars, per programar un pla de lectura que prevega tant a les llacunes i potencialitats detectades com les competències dels seus destinataris.

–Distribuir i recopilar tots aquells instruments d’anàlisi o qüestionaris que servisquen per incentivar i avaluar el projecte de lectura amb vista a determinar, al costat de l’equip docent, mesures correctores.

–Convocar reunions de programació i seguiment del pla, on es concreten des dels horaris, els mitjans i els espais que exigeix cada proposta, fins a la selecció de lectures apropiades

a les característiques de cada curs.

–Convertir-se en una figura de referència per al conjunt de la comunitat educativa implicada en el pla (tutors, professors, bibliotecaris, alumnes, pares, etc.)

En les primeres reunions sobre el projecte, el coordinador i els professors poden esbossar un pla estructurat en dues etapes, perquè progresse en funció de les aptituds i els hàbits de lectura que els alumnes vagen interioritzant i consolidant. A continuació resumim un possible pla que es pot dur a terme:

a) A l'inici de cada curs, i especialment al Primer Cicle d'ESO, és imprescindible descobrir les habilitats de lectura que dominen els estudiants i la relació que mantenen amb els llibres, per tal d'incidir en les seues possibles mancances. Com és natural als primers cursos d'ESO, disposaran d'esquemes mentals bàsics, molt pròxims a un clicé, i amb prou faenes hauran desenvolupat les estratègies que assegurin una lectura personal, crítica i comprensiva. Per tant, el nostre primer objectiu serà reforçar les habilitats que demostren i presentar-los el pla de lectura com una oportunitat per divertir-se mitjançant el coneixement de ficcions i de personatges creats per a "adults", que deixen enrere la infància. Als preadolescents els encanta sentir que se'ls tracta com a persones "grans". Comentar-los amb certa complicitat que ens esperen, per exemple, històries de terror, crims estranys de resolució complexa, aventures de tota mena que tenen lloc a països llunyans o viatges en vaixells de terribles pirates que busquen un tresor amagat, pot ser un bon començament.

Després, orientarem l'elecció de les obres segons les seues preferències, necessitats formatives i capacitats. Així, establim diversos nivells per atendre diferents ritmes d'aprenentatge i per no descuidar els que es mostren reticents a obrir un llibre o els que tinguen més dificultats a l'hora de llegir. Evidentment, tindrem en compte que els alumnes d'aquestes edats se senten atrets per l'aventura, el misteri, els relats d'intriga o policíacs, i poden divertir-se amb històries que barregen l'humor i la fantasia o acostar-se als "clàssics adaptats", sempre que els arguments continguin algun dels ingredients esmentats. Les ficcions es decantaran per l'acció dinàmica, oferiran dades concretes que eviten la vaguetat, els desenllaços sovint seran sorprenents, i els protagonistes es definiran per trets molt marcats que els faran especials entre l'elenc de personatges.

b) Si al Primer Cicle de l'ESO era imprescindible que els alumnes se sentiren motivats per llegir a partir de l'estímul d'habilitats comprensives bàsiques des de les quals pogueren dur a terme lectures més fluides i personals, durant el Segon Cicle s'imposa treballar més l'autonomia i el pensament crític. El nostre afany serà que els alumnes acaben sent capaços d'aprofundir les obres des d'una comprensió global que no se sustente només en l'argument, i que dominen les tècniques elementals que els permeten la detecció i el processament d'informacions concretes dels textos, distingint les rellevants de les secundàries, i també les altres fonts accessibles, com la biblioteca del centre o Internet. Tot plegat ens obliga a treballar l'elaboració d'interpretacions personals en l'origen de les quals s'aprecii un diàleg obert tant amb els escrits com amb altres lectors. Així doncs, la capacitat de reflexionar lògicament i ordenadament sobre la forma i el tema de les lectures, per tal consolidar opinions que superen la simple dicotomia "m'agrada / no m'agrada", i redunde en un bon coneixement de gèneres i recursos literaris, ha de ser l'objectiu central.

En resum, la lectura ha de ser concebuda com a vehicle d'accés i de reelaboració d'informacions, pel seu caràcter d'eix transversal o mitjà per adquirir tota mena de coneixements, i com a finalitat en si mateixa o font de plaer buscada de manera voluntària i lliure, que contribuïska al reforç d'aptituds cognitives.

En les reunions inicials també s'hi poden explicitar actituds o estratègies que frustren la veritable finalitat del pla de lectura, per mirar de prevenir-les. A tall d'exemple, mirarem

de no defugir els errors següents:

- Presentar a l'alumnat el projecte de lectura com una obligació ineludible o com una assignatura més.
- Que les pràctiques o activitats que es planifiquen per al foment de la lectura impliquen sancions o premis.
- Selecció de llibres deixant de banda els gustos, els interessos i les capacitats dels destinataris.
- Desatendre els alumnes desmotivats o amb competències de lectura menys afermades i centrar-nos exclusivament en els més receptius.
- Esperar que el pla de lectura tinga resultats immediats i espectaculars.
- Oblidar que les propostes de lectura que es fan a l'aula han de fomentar la cooperació de tot el grup.
- Que les activitats lúdiques i participatives trastornen la dinàmica del centre.
- Que la concepció lúdica i participativa se circumscriba a les activitats prèvies de motivació, per adoptar pautes més acadèmiques a l'hora de treballar la comprensió i la interpretació, i refrene així l'intercanvi obert d'opinions personals i comentaris informals.
- Que les iniciatives i accions concebudes per dinamitzar el projecte de lectura tinguen un caràcter obligatori.
- Treballar sobre fragments que no tinguen unitat, és a dir, que tinguen un sentit excessivament vague o equívoc fora del context global de l'obra.
- Que els actes que se centren en el llibre com a objecte porten a descuidar la veritable intenció del pla: l'estímul o el reforç de competències i hàbits lectors.

2. Altres aspectes de rellevància

2.1. Els ambients de lectura

La configuració d'ambients que afavorisquen la lectura és essencial perquè el pla de lectura es desenvolupi convenientment. En aquest sentit, l'atenció se centra en els espais, el temps, les accions i les vivències dels qui intervenen en les pràctiques, i en les iniciatives que s'organitzen. Tot i que és una qüestió complexa, destaquem uns quants aspectes que cal tindre especialment en compte:

a) S'ha de reconèixer que, sovint, la distribució de les aules de secundària no facilita les tasques en grup ni la comunicació entre els estudiants, ni tampoc la formació de grups cohesionats els membres dels quals puguen treballar freqüentment i col·laborar en la consecució d'il·lusions i metes, i alhora desenvolupar la seua autonomia personal mitjançant la interacció cooperativa. Els pupitres alineats de dos en dos afavoreixen, com a màxim, el treball per parelles. Per això, i sempre que siga possible, mirarem de modificar la disposició espacial, ideada per a classes magistrals, en què el mestre o docent actua d'emissor i els xics de receptors més o menys passius. En les activitats que fem a l'aula és fàcil trencar aquesta dinàmica tradicional per mitjà de menuts canvis com els que destaquem a continuació:

- Ajuntarem les taules perquè els alumnes puguen treballar còmodament en grups de quatre persones.
- Planificarem debats o llibrefòrums, en què els alumnes segueixen en rotllana a l'aula per tal que l'intercanvi d'opinions guanye vivacitat i siga més àgil i participatiu, i perquè s'evite que les intervencions sempre pivoten sobre la figura del moderador o docent. D'aquesta manera, els alumnes es comunicaran i sospesaran les seues impressions o punts de vista amb més confiança i, fins i tot, amb força més complicitat. Aquesta estratègia obeeix a una certesa: en l'intercanvi d'experiències de lectura “el gaudi personal sobrepassa la subjectivitat, i el comentari es converteix en canal d'expressió per compartir (...) l'experiència de lectura amb altres receptors” (Antonio Mendoza Fillola).
- Organitzar dramatitzacions en semicercle per ampliar l'espai de la representació i

escurçar la distància entre els qui actuen i els qui miren, amb la intenció que tots es convertisquen en “participants” i puguem, fins i tot, intercanviar els seus rols. D’aquesta manera estarem més pròxims a l’assaig dramàtic lliure que de la metòdica posada en escena, i aconseguirem que l’activitat es visca com un procés de creació i recreació conjunt i obert.

b) També volem que els alumnes afirmen el seu protagonisme implicant-se en la configuració dels espais. De la mateixa manera que en aquestes edats comencen a decorar la seua habitació segons els seus gustos i interessos amb dibuixos, fotografies, pòsters o objectes decoratius, també els invitarem a opinar i a decidir sobre els entorns de lectura del centre. Podem fer-ho organitzant debats, en què cadascú expose les seues propostes i entre tots escullen aquelles que resulten més viables o suggerents. Així potenciarem llur imaginació, la capacitat de negociar, d’escoltar els altres i de saber arribar a acords.

A tall d’exemple, poden decidir com poden decorar la biblioteca o l’aula per a una activitat específica, com seran els cartells o els eslògans publicitaris que acorden fer sobre les obres que ja coneixen o sobre l’afició a la lectura, o bé si volen completar un panell amb reflexions i motius al voltant de l’experiència de llegir o amb retrats o dibuixos dels seus personatges de ficció preferits i penjar-lo en un lloc visible de l’escola: al menjador, al vestíbul, a l’entrada de la biblioteca, en algun passadís central, a les portes de les aules, etc.

c) En aquesta mateixa línia, animarem els xics a participar en l’organització i el manteniment de les biblioteques d’aula. Per fer-ho, orientarem els estudiants a responsabilitzar-se rotativament del seu bon funcionament i sobre la manera de posar-les en marxa i de gestionar-les:

–És possible que no hi haja cap espai destinat a guardar els llibres. Si és així, haurem d’aprofitar un espai que tinga un altre ús, com ara un armari o una prestatgeria, i adaptar-lo al servei que vulguem donar-li. En cas de no trobar-lo, haurem de crear un grup de voluntaris format per alumnes, docents i pares, que munte unes quantes prestatgeries per col·locar-hi els llibres.

–A continuació, haurem de proveir els prestatges de llibres. Existeixen diverses alternatives: a través de donacions d’exemplars que facen les famílies, que seran seleccionats pel tutor del grup o per un mediador; amb l’aportació d’un llibre per part de cada alumne en condició de préstec per a tot el curs lectiu; o bé creant un fons comú amb el qual s’adquirisquen obres de literatura juvenil o d’altres matèries que resulten atractives.

–Perquè la biblioteca d’aula siga dinàmica i desperte l’interés dels alumnes, és imprescindible una renovació periòdica, que impulsarem de diverses maneres: intercanviant obres amb la resta de biblioteques d’aula del mateix cicle, incloent-hi llibres en préstec de la biblioteca municipal, mitjançant documents o escrits que elaboren els mateixos usuaris al llarg del curs, etc.

–Una vegada configurada la biblioteca, n’explicarem el funcionament als xics per assegurar-ne l’ús ordenat i el control dels llibres i els documents que continga. En primer lloc, els hauran de registrar en una llista. El més còmode és recórrer al programa Excel, amb el suport d’algun docent que el conega, i elaborar un registre que s’actualitze regularment.

d) Finalment, els espais de lectura no s’han de circumscriure als límits de l’aula, sinó que s’han d’ampliar a llocs adjacents. Per exemple, es poden reservar i condicionar alguns passadissos o zones del pati ben il·luminades com a “racons de lectura” amb butaques, bancs còmodes o arbres envoltats de gespa. Els alumnes poden confeccionar cartells o dibuixos per decorar aquests espais, i organitzar-hi debats en grups reduïts sobre les obres que estiguen llegint o preparar activitats conjuntes: dramatitzacions breus, assajos

d'exposicions orals, etc.

Pel que fa a la biblioteca del centre, suposem que durant l'Educació Primària els xics ja s'han familiaritzat amb els seus diferents usos i normes elementals: consulta d'obres de referència (enciclopèdies i diccionaris), servei de préstec, participació en activitats lúdiques o informatives que s'hi organitzen... Per tant, és un bon moment perquè la senten més propera i aprofundisquen en el seu coneixement. Les iniciatives següents poden resultar eficaces:

–Involucrar-se en la gestió de la biblioteca, portant a terme totes aquelles faenes que la persona responsable delegue en ells. Abans, òbviament, confeccionarem una llista de voluntaris disposats a fer aquesta tasca.

–Decorar algunes prestatgeries amb dibuixos que il·lustren els rètols de les diferents matèries, per tal que els més menuts s'hi orienten millor.

–Informar els companys nous i els usuaris més menuts de Primària sobre les normes bàsiques d'ús.

–Exercir de mediadors amb xiquets més menuts, o de la seua edat, per recomanar lectures que els hagen agradat especialment.

–Planificar i guiar determinades propostes d'animació com ara organitzar, dins la biblioteca, àrees temàtiques relacionades amb les lectures, on s'evoque un gènere, una cultura o un país concret amb fotografies, notícies de premsa o objectes que hi tinguen relació.

Les Tecnologies de la Informació i de la Comunicació (TIC) són, també, un recurs fonamental a l'hora de despertar l'afició pels llibres i reforçar les competències de lectoescriptura. La importància creixent que els ordinadors i Internet han adquirit en la nostra vida traça una nova frontera d'alfabetització, en la qual el domini de la llengua escrita és la clau per assimilar coneixements informàtics cada vegada més ineludibles. Així doncs, cal aprofitar els ordinadors connectats a la Xarxa i proveïts d'impressores, escàners, etc., que tenen gairebé tots els centres educatius, i també els recursos educatius virtuals o en suport digital que ens resulten útils.

2.2. Implicació de les famílies en el pla de lectura

El pla de lectura ha d'arribar a totes les llars mitjançant reunions periòdiques o fullets informatius, tant per fomentar la lectura entre els xics com per buscar suports actius o orientar els que es mostren poc optimistes quant a aquest tema.

Podem començar emfatitzant dues idees bàsiques. En primer lloc, aclarirem per què la lectura és un eix educatiu de màxima importància i, després, que l'ESO és un moment idoni per estimular l'afició pels llibres, ja que els alumnes i les alumnes estan definint la seua personalitat i els seus gustos. Després podem adaptar i ampliar els diversos suggeriments que es recullen en el projecte de lectura de Primària, pensant en la Secundària. Heus ací unes quantes idees:

–Els pares i les mares són models de conducta per als seus fills i filles. En conseqüència, si els pares no tenen cap hàbit de lectura és improbable que transmeten l'afició pels llibres als fills. Malgrat tot, poden comprar habitualment el diari i comentar a casa notícies que els criden l'atenció o tindre un llibre a la tauleta de nit i manifestar així certa curiositat per la lectura.

–Amb tot, cal matisar que no parlem d'un determinisme sociocultural, ja que els pares que desperten l'interès per la lectura mitjançant de l'exemple són casos excepcionals. I cal tindre present que, tanmateix, d'ambients bibliòfils sorgeixen persones sense cap devoció per la lectura, mentre que famílies menys lletrades aconseguen estimular una passió que no secunden, valorant que els seus fills lligen. Potser la solució siga connotar positivament la lectura i no sacralitzar-la.

–Naturalment, si pares, iaïos o germans tenen l'hàbit de llegir, és bo que comenten les

lectures amb els xics o els en parlen. Els en poden explicar l'argument, qui els ha recomanat el llibre, per què els interessa el tema, com són els personatges, quin episodi prefereixen, etc. A més a més, si encara conserven el gust per l'aventura, la sorpresa i el misteri, tindran ocasió de gaudir de les lectures juvenils juntament amb els xics.

–En aquestes situacions, s'ha de recordar que els gustos quant a la lectura són personals i no tenen perquè coincidir entre germans o entre pares i fills. És fàcil que un preadolescent motivat per la lectura llija, indistintament, obres de certa qualitat i best-sellers per al gran públic, sense arraconar les seues lectures infantils. Per tant, adoctrinar-lo sobre excel·lències literàries és un error, ja que el seu desig s'alimenta sempre que troba un llibre que respon a les seues capacitats i interessos, encara que ens resulten llunyans.

–És beneficiós que pares i fills isquen junts a comprar llibres o a adquirir algun exemplar en concret que agrade llegir als pares. Alhora també és bo que els adults respecten el menor tant si opta per no triar cap llibre com si s'interessa per un que l'atrege per un motiu o altre, ja que és una manera indirecta de promoure la creació o l'ampliació d'una biblioteca personal per part dels mateixos xics.

–També pot resultar agradable anar a passar una estona en una biblioteca municipal amb el propòsit de tafanejar sense pressions, amb llibertat d'elecció.

–Així mateix, paga la pena que quan els familiars vulguen regalar bons llibres als xics en dates assenyalades, recorren a l'assessorament d'experts en literatura infantil i juvenil (bibliotecaris, llibreters, docents, etc.), sense que això supose que l'obsequi siga predictable i el costum es veja com una rutina tediosa.

–És fonamental no confondre el temps de lectura amb el profit obtingut. És preferible que el xic llija poc i bé, que no es passe moltes hores davant d'un llibre i que no en comprenga el contingut.

–Sovint, els pares i les mares poden animar els seus fills a llegir en veu alta, mostrar interès pel que escolten i ajudar-los si ensopeguen amb paraules el significat de les quals desconegen. La consulta al diccionari serà un suport en aquells casos en què els adults també ignoren la definició d'un terme. S'ha d'aprendre a perdre la por a dir el que hom desconeix i també a expressar el plaer de descobrir paraules noves.

–Igualment, són molt profitoses les lectures conjuntes i espontànies de contes, relats breus, entrevistes, reportatges, etc., sobre temes que interessin tota la família i inciten els comentaris informals.

–Una altra opció és animar els xics a escriure aquelles experiències que consideren significatives, en forma de diari o de contes breus, i comentar-los que així podran recordar-les més bé quan siguin grans.

–En darrer lloc, podem suggerir a les mares, als pares i als iaïos i iaïes més predisposats que, en horaris convinguts i fonamentalment als dos primers cursos de l'ESO, narren contes, reciten poemes o expliquen històries que recorden de la seua infantesa o de la seua joventut a grups d'alumnes; o bé que exposen i compartisquen les seues preferències sobre la lectura: quins llibres els agradaven quan eren adolescents, per què elegien obres de tal autor o personatge, quan i on solien llegir, etc.

A més a més, en les primeres sessions informatives podem animar aquells familiars que es vegem incapaços de motivar hàbits de lectura entre els seus fills, reflexions com les que exposem a continuació, que alhora ajudaran a llimar escepticismes:

–Adquirir l'afició de llegir requereix temps, no és un hàbit que sorgisca d'un dia per l'altre. És important no perseverar en actituds que no han aconseguit suscitar l'interès per la lectura en els xics i buscar-ne altres capaces d'animar-los-hi. Premiar la lectura amb un augment de la paga, prohibir els xics de jugar a la consola o castigar-los sense eixir si es mostren reticents a llegir, per exemple, són mesures que només aconsegueixen que la lectura esdevinga moneda de canvi.

–No deixarem els xics sols davant certes lectures si sabem que tenen dificultats de comprensió. És preferible ajudar-los a llegir i plantejar un avanç progressiu per impedir que sorgisca el rebuig i la frustració.

–No hem de retraure mai als nostres fills el fet que no tinguen prou d’habilitat a l’hora de llegir, ni negar-los el dret a saltar-se pàgines o a abandonar un llibre.

–Una estratègia intel·ligent és transmetre que l’acte de llegir amaga el desig de conèixer altres mons i maneres de pensar diferents i particulars. És a dir, cal aprofitar l’afany que tenen els xics preadolescents de sentir-se singulars, sobretot davant determinats convencionalismes socials dels adults.

3. Objectius generals del Pla de Lectura

A continuació, ens disposem a enumerar els objectius generals, a definir les condicions marc des de les quals impulsarem el nostre pla de lectura, i que més endavant es matisaran amb d’altres centrats en la progressiva estimulació de pràctiques i competències de lectura durant l’ESO. Abans que res, però, volem recordar que l’adquisició d’hàbits de lectura és un procés que es remunta al mateix instant en què s’aprén a llegir, que es consolida durant l’Educació Primària i que experimenta una inflexió significativa en el transcurs de l’Ensenyament Secundari. Com ja hem advertit anteriorment, en aquesta nova etapa, el desenvolupament de l’autonomia individual i de les aptituds cognitives dels alumnes adquireixen tal protagonisme, que fins i tot poden determinar el seu futur com a lectors estables i el seu rendiment escolar o acadèmic. Conscients d’això, partim d’un escenari, on la motivació és un element clau, tal com es posa de manifest en la següent síntesi global d’intencions:

a) VOLER LLEGIR → Incentivar la motivació per afavorir hàbits de lectura constants i autònoms.

b) SABER LLEGIR → Desenvolupar aptituds de lectura, especialment en el vessant crític i interpretatiu.

c) PODER LLEGIR → Generar ambients propicis a la lectura, que permeten interioritzar els dos punts anteriors.

Si comparem aquest esquema amb el previst per a l’Educació Primària, a l’inici de l’aventura de llegir, veiem que l’ordre dels blocs s’ha modificat a favor del que du per títol “voler llegir”. La causa d’aquest canvi és òbvia: la majoria dels alumnes comencen l’ESO amb unes competències de lectoescriptura que els permeten gaudir de textos apropiats al seu nivell, però en una edat problemàtica, en què l’atracció per la lectura disminueix si no troba al·licients que competeixen amb els suggeridors productes audiovisuals i altres inquietuds de caràcter afectiu i social, com eixir amb el grup d’amigues i amics o els primers flirtejos amorosos.

Una vegada exposades algunes premisses rellevants, adjuntem una llista amb els principals objectius que vertebraran el nostre projecte de lectura per a l’Educació Secundària Obligatoria:

–Potenciar el gust per la lectura i les habilitats de lectoescriptura des de la certesa que són el pilar de qualsevol aprenentatge significatiu.

–Sumar i coordinar els esforços de les diferents àrees curriculars i de les famílies, per fer possible el propòsit esmentat.

–Dissenyar estratègies d’intervenció, que es tradueixen en propostes lúdiques i participatives la posada en marxa de les quals comprometa tota la comunitat escolar (professors, alumnat i pares).

–Harmonitzar el pla de lectura amb el nivell de cada curs o grup i integrar-lo en la dinàmica quotidiana del centre.

- Crear ambients que afavorisquen el desig de llegir i ajuden a concebre la lectura com una activitat agradable.
- Presentar la lectura i l’escriptura com a fonts de coneixement i d’enriquiment lingüístic i personal, indispensables en la “societat de la informació”.
- Suscitar l’afició per la lectura mitjançant una selecció d’obres adequades al nivell formatiu, tenint en compte les preferències i els interessos dels estudiants.
- Desenvolupar el gust per llegir de forma expressiva i dramatitzada.
- Estimular l’elaboració pròpia de textos mitjançant la lectura comprensiva de models, i l’interés per compartir i comentar les creacions individuals.
- Promoure la sensibilitat, la imaginació, la creativitat i les habilitats crítiques i interpretatives des d’enfocaments individuals, que partisquen d’un diàleg obert amb les obres i amb els altres lectors.
- Incentivar reflexions argumentades i coherents sobre la forma i el tema de les lectures, que servisquen per definir visions personals que respecten una base textual.
- Suscitar l’anàlisi i la vivència estètica de les manifestacions literàries.
- Fomentar l’ús de la biblioteca i de l’aula d’informàtica com a espais privilegiats d’aprenentatge i gaudi.
- Activar biblioteques d’aula gestionades pels alumnes, amb la intenció d’enfortir vincles de complicitat i diàleg a partir de les seues experiències de lectura.
- Impulsar l’ús productiu de les TIC, que permeta localitzar i seleccionar dades i informacions de manera àgil i eficient, emprant les noves tecnologies com a instruments de motivació, de comunicació i d’accés a la lectura.

Expressió Oral i Escrita

El desenvolupament de les capacitats d’expressió oral i escrita és un aspecte fonamental per al desenvolupament tant cognitiu com competencial i social de l’alumnat. Més enllà del seu tractament específic en algunes de les assignatures de cada etapa, l’expressió oral i escrita i el desenvolupament de l’habilitat per comunicar coneixements de forma escrita o oral és un eix clau per al desenvolupament personal de l’alumnat.

Al llarg de les diferents etapes i en les diferents àrees o matèries l’alumnat aprendrà a elaborar diferents tipus de text oral o escrit amb l’objectiu de poder aplicar els coneixements que adquireix i poder transmetre’ls de forma correcta.

El desenvolupament de les capacitats d’expressió oral i escrita també ha d’aportar les eines i els coneixements necessaris per eixir-se’n satisfactòriament en qualsevol situació comunicativa de la vida familiar, social i professional. Aquests coneixements són els que articulen els processos de comprensió i expressió oral, d’una banda, i de comprensió i expressió escrita, de l’altra. L’estructuració del pensament de l’ésser humà es realitza a través del llenguatge, d’ací que aquesta capacitat de comprendre i d’expressar-se siga el millor i més eficaç instrument d’aprenentatge.

El desenvolupament de l’Expressió Oral i Escrita, en tant que eix transversal educatiu, té com a finalitat el desenvolupament de les habilitats bàsiques en l’ús de la llengua: escoltar, parlar, llegir i escriure, de forma integrada. L’adquisició d’aquestes habilitats comunicatives només pot aconseguir-se a través de la lectura i audició de diferents classes de textos, de la seua comprensió i de la reflexió sobre ells, tot tenint present que aquesta no ha d’organitzar-se a l’entorn de sabers disciplinaris estancs i descontextualitzats que prolonguen la separació entre la reflexió lingüística i l’ús de la llengua.

El desenvolupament de l’Expressió Oral no pot, en aquest sentit, circumscriure’s a les àrees o matèries lingüístiques. Ha d’estar estretament vinculat a les diferents àrees o matèries del Currículum Educatiu. D’aquesta forma es potencia el desenvolupament competencial de l’alumnat, tot i implicant-lo en la utilització, aplicació i transmissió dels

coneixements i habilitats que va adquirint al llarg del seu ensenyament.

El treball dels diferents continguts i competències treballats en les diferents àrees o matèries incorporarà en aquest sentit l'ensenyament de pautes, indicacions i estratègies per aprendre a escriure, explicar oralment, aplicar en l'elaboració de diferents tipus de treballs escrits o d'exposicions orals...

Així mateix, els estàndards d'avaluació i els indicadors d'assoliment que avaluen l'aprenentatge de l'alumnat avaluaran o valoraran també elements de l'expressió oral i escrita de l'alumnat com a part integrant de l'aprenentatge de l'alumnat.

Per últim, és fonamental ensenyar a l'alumnat a realitzar un ús social de la llengua oral i escrita adequat en diferents àmbits: privats i públics, familiars i escolars. La forma de parlar i d'escoltar d'una persona determina la percepció que els altres en tenen. És per tant imprescindible dotar l'alumnat d'estratègies que afavorisquen un correcte aprenentatge d'aquesta dimensió oral de la competència comunicativa i que li assegure un ús efectiu de les situacions de comunicació en els àmbits personal, social, acadèmic i professional al llarg de la seua vida.

9. Elements transversals

9.2 Comunicació audiovisual. Tecnologies de la informació i la comunicació

A l'actualitat la introducció i generalització de l'ús de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació tant a l'entorn social de l'alumnat com, específicament, a l'àmbit escolar fan necessari que els educands es familiaritzen amb aquesta nova realitat des d'edats el més primerenques possibles.

El terme TIC engloba, a més, una gran diversitat de realitats socials i educatives a les que el professorat haurà de fer front des de l'aula. Per estructurar adequadament la faena educativa de les TIC en el Primer Curs de Primària afrontarem aquest nou repte educatiu a partir d'aquests tres objectius:

- a) Portar a terme un primera aproximació a l'adquisició de les habilitats i destreses directament relacionades amb els eines informàtiques.
- b) Iniciar la familiarització de l'alumnat amb els entorns comunicatius i socials que suposen les TIC en la seua més àmplia accepció.
- c) Desenvolupar la pròpia tasca educativa a través de l'ús dels nous mitjans i eines que aporten les TIC.

El primer d'aquests tres objectius seria de caràcter instrumental i psicomotriu. L'alumnat començaria a familiaritzar-se amb els entorns informàtics i, molt especialment, amb l'ús del ratolí i les habilitats psicomotrius que requereix el seu ús.

En el segon objectiu, la familiarització amb els nous entorns comunicatius i socials que suposen les TIC, es desenvoluparà la capacitat de l'alumnat per identificar i comprendre algunes de les realitats tecnològiques i de comunicació que estan presents en el seu entorn immediat. Per a això, seria convenient integrar de forma transversal en les diferents àrees de coneixement l'anàlisi de missatges o continguts oferts a través dels anomenats *mass media*, principalment la televisió.

Així mateix, al llarg d'aquest segon objectiu, seria interessant l'alumnat tinguera una noció de les noves realitats sorgides a l'entorn de la Informàtica i Internet.

Un tercer objectiu, i no menys ambiciós, es centraria en la transformació dels processos d'aprenentatge a partir de l'ús de les noves eines i realitats tecnològiques. No es tractaria per tant, únicament, d'introduir canvis menors o puntuals a les activitats formatives, sinó d'iniciar la capacitat de l'alumnat en l'aplicació dels coneixements i competències bàsiques que vaja adquirint a l'entorn de les TIC:

Per començar aquesta tasca, en els cursos inicials de l'Educació Secundària Obligatòria haurà introduir-se a l'alumnat en el coneixement i ús de l'ordinador mitjançant la seua utilització com a recurs didàctic complementari per reforçar o ampliar els aprenentatges que es duen a terme a l'aula. Els diferents continguts i competències clau es treballaran tant des de l'ús de les eines tradicionals com en la realització d'activitats interactives, comentari d'imatges o vídeos extrets d'Internet o amb el suport d'altres continguts i aplicacions procedents de la web o dels *mass media*.

Finalment, per l'atractiu que els formats digitals tenen sobre l'alumnat, caldria incidir en l'ús de les TIC en els processos de desenvolupament i potenciació de les Competències Clau relacionades amb la lectoescriptura.

9. Elements transversals

9.3 Emprenedoria

Marta STONE “els alumnes que van a l’escola han de desenvolupar la comprensió, no tan sols memoritzar fets i xifres. Els líders empresaris adopten aquestes metes perquè la majoria dels treballadors han de saber com aprendre i com pensar per tindre èxit en aquesta època de canvi constant i de desenvolupament tecnològic... En les últimes dècades, els teòrics de l’aprenentatge han demostrat que els alumnes no recorden ni comprenen gran part del que se’ls ensenya” (STONE, M., 2003, pàg. 23). La comprensió consisteix en un tipus de coneixement flexible en el qual l’alumne/a relaciona el que sap amb experiències, valors i actituds, produeix alguna cosa nova a partir del que sap, és a dir, utilitza la informació de manera innovadora, i aquesta flexibilitat mental és una condició que està molt relacionada amb la competència emprenedora.

No s’ha de confondre la comprensió tal com l’entenen aquests autors, amb la comprensió lectora o altres tipus de comprensió com l’han emprat els educadors de manera habitual. El concepte de comprensió que manejarem es refereix a processos més amplis que simple memorització i enteniment. D’altra banda, no es refereix tan sols a conceptes i teories, sinó també a marcs conceptuals, actituds i valors. És difícil portar a la pràctica un valor i adquirir-lo si no se’n comprén bé el significat en un camp ampli de situacions i experiències.

L’emprenedoria, la competència per emprendre, es pot definir com un conjunt de subcompetències, categories o dimensions bàsiques, les especificitats de les quals serien determinades pels valors i les actituds que impregnen el projecte educatiu de Vicens Vives. Seguint els autors citats abans, el desenvolupament de l’Emprenedoria se centra en el treball de cinc dimensions o capacitats de l’alumnat:

1. Dimensió de la interacció social. Som éssers en relació, en comunicació amb els altres. Cap projecte d’emprenedoria té sentit en solitari; la xarxa de persones i contactes amb clients, proveïdors i altres professionals és essencial. La cooperació amb altres persones en projectes de talent compartit en multiplica els resultats.

2. Dimensió de la motivació i la força interior. La motivació d’assoliment, les emocions proactives, les creences positives, la realització personal, el desenvolupament dels talents propis i l’autonomia personal són essencials per a l’emprenedoria, per eixir de la zona de confort i afrontar els reptes amb il·lusió i valentia.

3. Dimensió de la millora-innovació. La creativitat és una eina bàsica en l’emprenedor, la capacitat de satisfer noves necessitats, millorar processos i aportar valor. Això implica obertura i curiositat, perseverança, imaginació i també rigor.

4. Dimensió eticohumanista. Els bons negocis els fan les bones persones. Un negoci dolent, des del punt de vista ètic, acaba sent un mal negoci. Per desgràcia cada dia veiem notícies i exemples de mals negocis. L’emprenedor/a necessita una ètica com a principi personal i també com a estratègia a llarg termini de la sostenibilitat del seu negoci, amb la construcció de relacions de confiança amb els seus clients.

5. Dimensió simbolicomunicativa. La capacitat d’expressar les idees en diversos formats comunicatius, com dibuixos, mapes, narracions, maneres de parlar tant verbals com no verbals, és fonamental per a l’emprenedoria, perquè no serveix de res tindre bones idees i projectes si no els sabem vendre, si no en convencem la societat, si no persuadim.

9. Elements transversals

9.4 Educació cívica i constitucional

En l'educació actual és cada vegada més necessari disposar d'un currículum en el qual valors, coneixements, pràctiques i comportaments tinguen com a finalitat comuna aconseguir que en el futur l'alumnat participe plenament en una societat tolerant, solidària, responsable i dialogant. L'Educació cívica i constitucional contribueix a desenvolupar aquest nou repte educatiu propiciant l'adquisició d'habilitats i virtuts cíviques per exercir la ciutadania democràtica, desenvolupant el coneixement de les nostres institucions i del nostre ordenament jurídic bàsic i afavorint la convivència en societat.

Així, aquest element educatiu transversal pretén el desenvolupament dels alumnes com a persones dignes i íntegres, la qual cosa exigeix reforçar l'autonomia, l'autoestima i l'afany de superació, i afavorir l'esperit crític per ajudar a la construcció de projectes personals de vida. També es contribueix a millorar les relacions interpersonals en la mesura que l'educació cívica i constitucional afavoreix la utilització sistemàtica del diàleg. Per a això, es proposen activitats que afavoreixen la convivència, la participació, i el coneixement de la diversitat i de les situacions de discriminació i injustícia, que han de permetre consolidar les virtuts cíviques necessàries per a una societat democràtica.

Així mateix, es contribueix a adquirir el coneixement dels fonaments i les formes d'organització de les societats democràtiques, a valorar positivament la conquesta dels drets humans, i a rebutjar els conflictes entre els grups humans i les situacions d'injustícia. La identificació dels deures ciutadans, i l'assumpció i l'exercici d'hàbits i virtuts cíviques adequats a la seua edat en l'entorn escolar i social, permetran que els futurs ciutadans s'iniciïn en la construcció de societats més cohesionades, lliures, pròsperes, equitatives i justes.

D'altra banda, l'educació cívica i constitucional proposa l'estímul de les virtuts i les habilitats socials, l'impuls de la faena en equip, la participació i l'ús sistemàtic de l'argumentació, que requereix el desenvolupament d'un pensament propi. La síntesi de les idees pròpies i alienes, la presentació raonada del propi criteri i la confrontació ordenada i crítica de coneixement, informació i opinió afavoreixen, també, els aprenentatges posteriors.

Igualment, des de l'Educació cívica i constitucional es desenvolupen iniciatives de planificació, presa de decisions, participació, organització i assumpció de responsabilitats. L'Educació cívica i constitucional entrena en el diàleg i el debat, en la participació, en l'aproximació respectuosa a les diferències socials, culturals i econòmiques i en la valoració crítica d'aquestes diferències, com també de les idees. El currículum atén a la construcció d'un pensament propi, i a l'adopció de postures sobre problemes i les seues possibles solucions. D'aquesta manera, es reforça l'autonomia dels alumnes a l'hora d'analitzar, valorar i decidir, des de la confiança en ells mateixos i el respecte envers les altres persones.

S'afavoreix, també, el coneixement i l'ús de termes i conceptes relacionats amb la societat i la vida democràtica. A més a més, l'ús sistemàtic del debat contribueix específicament a aquesta competència, perquè exigeix exercitar-se en l'escolta, l'exposició i l'argumentació.

9. Elements transversals

9.5 Altres elements transversals

A més a més dels elements transversals específicament treballats en els anteriors epígrafs de l'apartat 9 d'aquesta Programació Didàctica, i tal com s'estableix en el Reial Decret 1105/2014, de 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Secundària Obligatoria i del Batxillerat, es treballaran de forma específica els següents elements transversals:

a) El desenvolupament de la igualtat efectiva entre homes i dones, la prevenció de la violència de gènere o contra persones amb discapacitat, i els valors inherents al principi d'igualtat de tracte i no discriminació envers qualsevol condició o circumstància personal o social.

b) L'aprenentatge de la prevenció i resolució pacífica de conflictes en tots els àmbits de la vida personal, familiar i social, així com dels valors que sustenten la llibertat, la justícia, la igualtat, el pluralisme polític, la pau, la democràcia, el respecte als drets humans, el respecte als homes i dones per igual, a les persones amb discapacitat i el rebuig a la violència terrorista, la pluralitat, el respecte a l'estat de dret, el respecte i consideració a les víctimes del terrorisme, i la prevenció del terrorisme i de qualsevol mena de violència.

c) La prevenció de la violència de gènere, de la violència contra les persones amb discapacitat, de la violència terrorista i de qualsevol forma de violència, racisme o xenofòbia, inclòs l'estudi de l'holocaust jueu com a fet històric. S'evitaran, en tot cas, comportaments sexistes i estereotips que suposin discriminació.

d) Elements curriculars relacionats amb el desenvolupament sostenible i el medi ambient, els riscos d'explotació i abús sexual, l'abús i maltractament de persones amb discapacitat, les situacions de risc derivades de la inadequada utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació, així com la protecció davant d'emergències i catàstrofes.

d) Foment de l'alimentació equilibrada i l'activitat física moderada com a fonts de salut.

10. Avaluació de la pràctica docent

Rúbrica d'avaluació de la pràctica docent	Poc Satisfactori	Satisfactori	Molt Satisfactori	Aspectes positius a destacar	Aspectes a millorar	Plans o propostes de millora
Calendarització de les unitats i els continguts						
Exposició de la informació						
Eficàcia de les activitats i recursos						
Diversitat de recursos						
Estratègies de motivació de l'alumnat						
Interacció amb l'alumnat						

Avaluació dels aprenentatges						
-------------------------------------	--	--	--	--	--	--

Els docents avaluen tant els aprenentatges de l'alumnat com els processos d'ensenyament i la seva pròpia pràctica docent, a través dels Estàndards d'Aprenentatge incorporats en la programació docent.

Els Estàndards d'Aprenentatge, considerats com concrecions dels criteris d'avaluació del currículum de cada àrea o matèria, ens permeten definir els resultats d'aprenentatge i concretar el que l'alumnat alumne ha de saber, comprendre i saber fer en cada assignatura. Al seu torn, aquests estàndards es valoren a partir dels indicadors dels assoliments, que ens permeten avaluar en quatre nivells els aprenentatges que l'alumnat ha consolidat respecte als objectius marcats en cada estàndard.

Aquest fet permet al docent, al seu torn, avaluar els resultats de les estratègies i mesures educatives que ha adoptat al llarg de la seva pràctica educativa per facilitar que l'alumnat aconseguixi els objectius establerts en cada estàndard d'aprenentatge.

L'avaluació tant dels processos d'aprenentatge de l'alumnat com de la pròpia pràctica docent serà continuada. L'avaluació docent tindrà com a objectiu, al seu torn, adaptar les estratègies educatives adoptades al llarg del curs a les necessitats específiques de l'alumnat.

Els Estàndards d'Aprenentatge i, en el seu cas, els indicadors d'assoliments permeten, en aquest sentit, identificar els coneixements, capacitats, competències..., que amb relació a un alumne individual o al conjunt del grup classe han de ser consolidats, i que han de permetre adaptar la pràctica educativa a les necessitats específiques dels alumnes perquè puguin assolir els coneixements establerts en els corresponents Estàndards d'Aprenentatge.

Amb relació a la pràctica docent, els indicadors d'assoliments permeten valorar:

- Si s'està complint amb la planificació: activitats, temps, responsabilitats,...
- Si existeix desviació entre l'objectiu definit i l'acció o accions dissenyades per assolir-lo.
- Si s'estan assolint altres coses diferents a les planificades intencionadament.
- Si s'està progressant en la línia definida en l'objectiu.
- Si els resultats obtinguts generen satisfacció en els implicats

Dins del procés d'ensenyament i aprenentatge, l'equip docent de cada grup d'alumnes celebrarà sessions d'avaluació per valorar tant els aprenentatges de l'alumnat, com els processos d'ensenyament i la seva pròpia pràctica docent.

L'equip docent haurà d'adoptar les mesures ordinàries o extraordinàries més adequades. Aquestes mesures es fixaran en plans de millora de resultats col·lectius o individuals que permetin solucionar les dificultats, en col·laboració amb les famílies i mitjançant recursos de suport educatiu.

Com eina auxiliar per reflexionar i valorar l'activitat docent oferim a continuació una rúbrica de la pràctica docent en què es valoren els següents aspectes:

Calendarització de les unitats i els continguts. Planificació de les unitats didàctiques al llarg del curs i calendarització dels continguts a abordar en cada unitat.

Exposició de la informació. Claredat en les explicacions docents, amb una recepció i una interacció adequada amb l'alumnat per comprovar l'assimilació de les informacions

transmeses.

Eficàcia de les activitats i recursos. Elecció i ús adequats de les activitats i recursos emprats per a la consecució dels objectius didàctics i els criteris d'avaluació plantejats.

Diversitat de recursos. Ús de gran diversitat de recursos i materials, incloent-hi les TIC i l'ús educatiu dels mitjans de comunicació, per fomentar un aprenentatge ampli i una bona motivació de l'alumnat.

Estratègies de motivació de l'alumnat. Elaboració de propostes que animin a l'alumnat a desenvolupar les seves capacitats en funció dels seus propis interessos i a mantenir l'interès i l'esforç durant el seu aprenentatge.

Interacció amb l'alumnat. Relació fluida del docent amb l'alumnat afavorint amb això el desenvolupament de les activitats d'aprenentatge.

Avaluació dels aprenentatges. Avaluació dels continguts i les competències adquirits a través dels Estàndards d'Aprenentatge.

Lengua Castellana y Literatura

PROPUESTA PEDAGÓGICA SITUACIONES DE APRENDIZAJE

4.º ESO

Índice

1. **¡Error! Marcador no definido.**
2. Concreción y contextualización
  - 2.1. Competencias específicas
  - 2.2. Criterios de evaluación
  - 2.3. Saberes básicos
3. 184
4. Principios metodológicos y didácticos
5. Procedimientos e instrumentos de evaluación
6. Criterios de calificación
7. Recursos y materiales didácticos
8. Medidas de atención a la diversidad
9. Actividades complementarias y extraescolares
10. Evaluación de la programación y del proceso

1. Introducción: la materia de *Lengua Castellana y Literatura*

La materia de Lengua Castellana y Literatura tiene como objetivos finales de la etapa la capacidad de comprender y de expresar con corrección, oralmente y por escrito, tanto en valenciano como en castellano, textos y mensajes complejos, y también iniciarse en el conocimiento, la lectura y el estudio de la literatura.

Los principios pedagógicos del perfil de salida de esta etapa también involucran directamente las materias de Valenciano: Lengua y Literatura y de Lengua Castellana y Literatura en cuanto a la correcta expresión oral y escrita, la comprensión lectora, el hábito lector, la comunicación audiovisual y la creatividad. Además, al final de esta etapa, todo el alumnado tiene que haber adquirido los elementos básicos de la cultura, en el caso de nuestras materias, los aspectos humanísticos y artísticos.

El valenciano y el castellano, como lenguas vehiculares de la enseñanza son, también, la herramienta fundamental que tiene que garantizar el acceso del alumnado al conocimiento en las diferentes materias. El dominio eficaz de las dos lenguas, resulta imprescindible, por lo tanto, para devenir un aprendiz autónomo a lo largo de la vida.

El enfoque plurilingüe del currículum tiene que ayudar también a integrar de manera creativa y eficaz los procesos de aprendizaje de las diferentes lenguas curriculares. En cuanto a la Educación Secundaria, el valenciano, el castellano, la lengua extranjera y la segunda lengua extranjera, si fuera el caso.

2. Concreción y contextualización

2.1. Competencias específicas

Presentamos las competencias específicas de la materia.

Competencia específica 1. Multilingüismo e interculturalidad

Describir y apreciar la diversidad lingüística y cultural de la Comunidad Valenciana, de España y del mundo, a través del reconocimiento de las lenguas del alumnado y de la realidad multilingüe e intercultural del entorno, analizando las características, el origen y el desarrollo sociohistórico de las dos lenguas oficiales y de las principales variedades lingüísticas, y combatiendo los prejuicios lingüísticos.

Competencia específica 2. Comprensión oral y multimodal

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la escucha activa, aplicando estrategias de comprensión oral, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Competencia específica 3. Comprensión escrita y multimodal

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Competencia específica 4. Expresión oral

Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.

Competencia específica 5. Expresión escrita y multimodal

Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.

Competencia específica 6. Interacción oral, escrita y multimodal

Interactuar de manera oral, escrita y multimodal, de forma progresivamente autónoma, a través de textos de complejidad creciente de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, utilizando un lenguaje no discriminatorio y estrategias básicas de comprensión, expresión y resolución dialogada de conflictos, de forma síncrona y asíncrona.

Competencia específica 7. Mediación oral, escrita y multimodal

Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.

Competencia específica 8. Lectura autónoma

Leer obras y textos de carácter diverso y de complejidad progresiva, seleccionados con autonomía, reflexionando sobre el perfil lector que se va configurando.

Competencia específica 9. Competencia literaria

Leer y producir textos literarios, contextualizados en la cultura y la sociedad, como fuente de placer y de conocimiento.

2.2. Criterios de evaluación

Relacionados con la competencia específica 1

1.1. Identificar y valorar las lenguas de España y del mundo, y las variedades lingüísticas de las dos lenguas oficiales de la Comunidad Valenciana a partir de la explicación de su origen y de su desarrollo socio-histórico, contrastando aspectos lingüísticos y discursivos, así como los rasgos de las diferentes variedades, en manifestaciones orales, escritas y multimodales.

1.2. Mostrar interés por el uso del valenciano en las diferentes situaciones comunicativas del ámbito personal, social, educativo y profesional, y valorar su importancia como lengua propia del territorio.

1.3. Mostrar interés y respeto por las diversas variedades lingüísticas, identificando y contrastando sus características principales, y diferenciándolas otras variedades en diferentes contextos de uso.

1.4. Identificar y cuestionar prejuicios y estereotipos lingüísticos a partir del análisis de la diversidad lingüística del entorno, de las lenguas en contacto, y de los derechos lingüísticos individuales y colectivos, con una actitud de respeto y valoración de la riqueza cultural, lingüística y dialectal.

1.5. Formular generalizaciones, con progresiva autonomía, sobre aspectos del funcionamiento de las lenguas, a partir de la manipulación, la comparación y la transformación de enunciados, como también de la formulación de hipótesis y la busca de ejemplos, haciendo uso del metalenguaje específico y consultando diccionarios, manuales y gramáticas.

Relacionados con la competencia específica 2

2.1. Escuchar de forma activa, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad e idoneidad del canal utilizado.

2.2. Interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.

2.3. Extraer e interpretar información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, identificar incongruencias entre texto y elementos no verbales, valorar de manera crítica y razonada los contenidos, el propósito del texto y la intención del emisor.

Relacionados con la competencia específica 3

3.1. Leer, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad y la idoneidad del canal utilizado, así como la eficacia de los procedimientos comunicativos empleados.

3.2. Aplicar, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distinguir las ideas principales de las secundarias, obtener información literal, interpretar información explícita e implícita y valorar de manera razonada y crítica los contenidos, el propósito de diferentes textos y la intención del emisor.

3.3. Identificar las tipologías textuales y los géneros discursivos, reconocer la estructura compleja y el formato de los textos y las características lingüísticas específicas de cada tipo de texto.

3.4. Localizar, seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertenencia en función de los objetivos de lectura y evitando los riesgos de manipulación y desinformación, en diferentes textos multimodales en medios digitales, de manera autónoma, del ámbito personal, social, educativo y profesional.

3.5. Aplicar, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para la busca, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimientos de manera responsable, contrastar y valorar la información de fuentes diversas, atendiendo el contexto y la intención comunicativa y utilizarla citando las fuentes y respetando los principios de propiedad intelectual.

Relacionados con la competencia específica 4

4.1. Producir, con autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social,

educativo y profesional, con adecuación, coherencia y cohesión, manifestando una conciencia crítica hacia el tema.

4.2. Producir discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos, los recursos no verbales y diferentes soportes audiovisuales que refuercen las ideas expresadas y capten la atención del receptor.

4.3. Realizar producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis, reflexionando sobre la lengua, su uso y el propósito comunicativo.

4.4. Seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia, reelaborarla y comunicarla de manera creativa adoptando un punto de vista crítico respetando los principios de propiedad intelectual.

Relacionados con la competencia específica 5

5.1. Producir, de manera autónoma, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.

5.2. Utilizar un lenguaje no discriminatorio detectando, de forma autónoma, los usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.

5.3. Utilizar, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.

5.4. Planificar, textualizar, revisar y editar, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.

Relacionados con la competencia específica 6

6.1. Interactuar oralmente, con autonomía, sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa del ámbito personal, social, educativo y profesional, a través de diferentes soportes, utilizando un vocabulario rico y correcto y no discriminatorio e implicándose activa y reflexivamente con una actitud dialogante y de escucha para la construcción de un discurso común consensuado.

6.2. Identificar y rechazar, de forma autónoma, los usos discriminatorios y manipuladores de la lengua a partir de la reflexión y el análisis de los elementos verbales y no verbales utilizados en el discurso.

6.3. Utilizar estrategias, de manera autónoma, para la gestión dialogada de conflictos en el ámbito personal, educativo y social.

6.4. Interactuar en textos escritos y multimodales complejos de manera asíncrona y síncrona, con autonomía; mostrando empatía y respeto por las diferentes necesidades, ideas y motivaciones de los interlocutores, con adecuación, coherencia, cohesión, corrección y vocabulario rico y no discriminatorio.

Relacionados con la competencia específica 7

7.1. Mostrar interés por participar en la solución de problemas de comprensión recíproca entre hablantes de lenguas o variedades lingüísticas diferentes, sobre asuntos diversos del ámbito personal, social, educativo y profesional.

7.2. Comprender, comunicar, describir y parafrasear textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

7.3. Seleccionar y aplicar, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

Relacionados con la competencia específica 8

8.1. Leer obras diversas y textos escritos y multimodales del ámbito personal, social, educativo y profesional, seleccionando de manera autónoma aquellos que mejor se ajustan en cada momento vital a sus gustos, intereses y necesidades personales.

8.2. Dejar constancia del propio itinerario lector y cultural, explicando los criterios de selección de las lecturas, las formas de acceso a la cultura literaria y las experiencias lectoras.

8.3. Compartir las experiencias de lectura, en diferentes soportes, participando en comunidades lectoras en el ámbito educativo y social, y relacionando el sentido de la obra con la propia experiencia biográfica, lectora y cultural.

Relacionados con la competencia específica 9

9.1. Leer y escuchar fragmentos literarios y obras completas, de manera autónoma, teniendo en cuenta los intereses del alumno.

9.2. Interpretar la información relevante de las obras literarias, de manera autónoma, y aportar conclusiones con reflexión y visión crítica.

9.3. Establecer, de manera progresivamente autónoma, vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos, mostrando, además implicación y respuesta personal del lector en la lectura.

9.4. Expresar opinión sobre textos y obras literarias, utilizando los recursos retóricos fundamentales, el metalenguaje y las características de los géneros, de manera autónoma.

9.5. Crear textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones) aplicando los recursos literarios adecuados a cada género, de manera autónoma.

9.6. Organizar y participar en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.

2.3. Saberes básicos

A. Bloque 1: Lengua y uso

Las lenguas y sus hablantes

- Biografía lingüística personal. Diversidad lingüística del entorno.
- Plurilingüismo, las familias lingüísticas y las lenguas del mundo.
- Variación lingüística.
- Desarrollo sociohistórico de las lenguas de España.
- Aproximación a las lenguas de signos.
- Reflexión interlingüística.
- Estrategias de exploración y cuestionamiento de prejuicios y estereotipos lingüísticos. Fenómenos del contacto entre lenguas.
- Derechos lingüísticos y su expresión en leyes y declaraciones institucionales.
- Expresiones idiomáticas de la lengua.

B. Bloque 2: Estrategias comunicativas

Subbloque 2.1 Saberes comunes

- Estrategias para adaptar el discurso a la situación comunicativa: grado de formalidad y carácter público o privado; distancia social entre los interlocutores; propósitos comunicativos e interpretación de intenciones; canal de comunicación y elementos no verbales de la comunicación.
- Tipologías textuales y géneros discursivos.
- Géneros discursivos propios del ámbito profesional: el currículum vitae, la carta de motivación y la entrevista de trabajo.
- Propiedades textuales: coherencia, cohesión y adecuación.
- Estrategias de detección y uso de un lenguaje verbal e icónico no discriminatorio.
- Estrategias de reflexión sobre el proceso de aprendizaje, autoevaluación y autocorrección.
- Estrategias de gestión de las emociones en la comunicación.

Subbloque 2.2 Alfabetización informacional

- Redes sociales y medios de comunicación. Etiqueta digital. Riesgos de desinformación, manipulación y vulneración de la privacidad en la red.
- Hábitos y conductas para la comunicación segura en entornos virtuales.

- Análisis de la imagen y elementos paratextuales de los textos icónico-verbales y multimodales.
- Usos de la escritura para la organización del pensamiento: notas, esquemas, mapas conceptuales, resúmenes, etc.
- Estrategias de búsqueda en fuentes documentales diversas y con distintos soportes y formatos con criterios de fiabilidad, calidad y pertinencia.
- Estrategias de uso y tratamiento de fuentes documentales diversas.
- Uso de modelos para analizar, valorar, reorganizar y sintetizar la información en esquemas propios.
- Comunicación y difusión creativa y respetuosa con la propiedad intelectual.
- Utilización de la biblioteca y de los recursos digitales.
- Herramientas digitales para el trabajo colaborativo y la comunicación.

Subbloque 2.3 Reflexión sobre la lengua

- La implicación del emisor en los textos.
- La expresión de la subjetividad en textos.
- Adecuación del registro a la situación de comunicación.
- Cohesión: Conectores textuales temporales, explicativos, de orden y de contraste, distributivos, causa, consecuencia, condición e hipótesis.
- Cohesión: Mecanismos de referencia interna gramaticales (sustituciones pronominales) y léxicos (nominalizaciones e hiperónimos de significado abstracto, sinónimos, repeticiones y elipsis).
- Uso coherente de las formas verbales en los textos.
- Correlación temporal en la coordinación y subordinación de oraciones.
- Corrección lingüística y revisión ortográfica y gramatical de los textos.
- Uso de diccionarios, manuales de consulta y de correctores en soporte analógico o digital.
- Los signos de puntuación como mecanismo organizador del texto escrito. Su relación con el significado.
- Observación, comparación y manipulación de estructuras lingüísticas.
- Estrategias para el contraste y la transferencia entre las lenguas.
- Diferencias e intersecciones entre lengua oral y lengua escrita en situaciones comunicativas.
- La lengua como sistema y sus unidades básicas.
- Formas gramaticales y funciones sintácticas.
- Relación entre los esquemas semántico y sintáctico de la oración simple. Observación y transformación de enunciados y uso de la terminología sintáctica.
- Procedimientos léxicos (afijos) y sintácticos para el cambio de categoría gramatical.
- Procedimientos de adquisición y formación de palabras: los cambios en su significado.
- Las relaciones semánticas entre palabras y sus valores en función del contexto y el propósito comunicativo.

Subbloque 2.4 Comunicación e interacción oral

G1: Comprensión oral

- Estrategias de comprensión oral: sentido global del texto y relación entre sus partes, selección y retención de la información relevante.
- Valoración de la forma y el contenido del texto.

G2: Expresión oral

- Discursos orales en situaciones comunicativas de carácter formal.
- Rasgos discursivos y lingüísticos de la oralidad formal. Deliberación oral argumentada.
- Adecuación a la audiencia y al tiempo de exposición.
- Planificación, producción y revisión de textos orales y multimodales.
- Rasgos discursivos y lingüísticos de la oralidad formal.
- Estrategias de expresión oral: interpretación y uso de elementos de la comunicación no verbal.

G3: Interacción oral

- Estrategias de escucha activa, asertividad y resolución dialogada de los conflictos, teniendo en cuenta la perspectiva de género.
- Interacciones orales en situaciones comunicativas de carácter formal e informal.
- Estrategias de cortesía lingüística y cooperación conversacional.

Subbloque 2.5 Comprensión escrita

- Estrategias de comprensión antes de la lectura: conocimientos previos, objetivos de lectura, hipótesis a través de información paratextual, tipología, género y estructura del texto.
- Estrategias de comprensión durante la lectura: coherencia interna del texto, inferencias, sentidos figurados y significados no explícitos.
- Estrategias de comprensión después de la lectura: tema, tesis, idea principal, argumentos, intención del autor y organización del contenido.
- Valoración de la forma y el contenido del texto.

Subbloque 2.6 Expresión escrita y multimodal

- Estrategias del proceso de escritura y multimodal: planificación, textualización, revisión y corrección.

- Aplicación de las normas ortográficas y gramaticales. Propiedad léxica.
- Presentación cuidada de las producciones escritas.
- Elementos gráficos y paratextuales.
- Interacciones escritas en situaciones comunicativas de carácter formal e informal.

C. Bloque 3: Lectura y literatura

Subbloque 3.1 Hábito lector

- Identidad lectora: selección de obras variadas y lectura autónoma, conciencia y verbalización de los propios gustos.
- Identidad lectora: valoración crítica de los textos y sobre la propia práctica de lectura.
- Expresión de la experiencia lectora y de diferentes formas de apropiación y recreación de los textos leídos.
- Uso de la biblioteca escolar y pública. Circuito literario y lector. Participación en actos culturales.
- Estrategias para la recomendación de las lecturas.

Subbloque 3.2 Literatura

- Obras relevantes del patrimonio literario nacional y universal y de la literatura actual inscritas en itinerarios temáticos o de género, que incluyan la presencia de autoras y autores.
- Estrategias de construcción compartida de la interpretación de las obras. Conversaciones literarias.
- Lectura y comprensión de textos literarios: estructura, aspectos formales, recursos estilísticos y retóricos.
- Estrategias de utilización de información sociohistórica, cultural y artística básica para construir la interpretación de las obras literarias.
- Relación y comparación de los textos leídos con otros textos, orales, escritos o multimodales, y manifestaciones artísticas y culturales, y con las nuevas formas de ficción en función de temas, tópicos, estructuras y lenguajes. Elementos de continuidad y ruptura.
- Estrategias para interpretar obras y fragmentos literarios atendiendo a los valores culturales, éticos y estéticos presentes en los textos. Lectura con perspectiva de género.
- Lectura expresiva, dramatización y recitación de los textos atendiendo a los procesos de comprensión, apropiación y oralización implicados.
- Planificación y creación de textos a partir de la apropiación de las convenciones del lenguaje literario y en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación).
-

3. Planificación y organización de las situaciones de aprendizaje

Situación de aprendizaje	Objetivos de Desarrollo Sostenible	Se aprende a...
1. ¡Larga vida a las palabras!	<p>ODS 4: Educación de calidad</p> <p>ODS 10: Reducción de las desigualdades</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Comprender e interpretar el sentido global, la estructura, la información más relevante y la intención de textos de diferentes tipologías. ● Elaborar un reportaje audiovisual del paisaje lingüístico de tu localidad. ● Valorar la diversidad lingüística de España y del resto del mundo.
2. Aquí jugamos todos	<p>ODS 3: Salud y bienestar</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Redactar la crónica de un acontecimiento deportivo. ● Identificar los recursos lingüísticos y literarios propios de las crónicas deportivas. ● Participar en interacciones orales respetando la opinión y el turno de los demás. ● Identificar los cambios que ha experimentado la lengua española a lo largo del tiempo.
3. Expongo y solicito	<p>ODS 16: Paz, justicia e instituciones sólidas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Reflexionar sobre diferentes situaciones en las que podemos reclamar y cómo es la mejor forma de hacerlo. ● Valorar la adecuación de los textos según la situación comunicativa en la que se empleen. ● Redactar una reclamación. ● Identificar las partes de las que constan diferentes textos administrativos y analizar su función.
4. Un torbellino de emociones	<p>ODS 5: Igualdad de género</p> <p>ODS 10: Reducción de las desigualdades</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Elaborar instrucciones para sobrevivir a la adolescencia. ● Crear un diálogo de una situación cotidiana y dramatizarlo. ● Leer fragmentos literarios para su uso en redes sociales.

		<ul style="list-style-type: none"> ● Reflexionar sobre el concepto de uno mismo, la empatía y la resiliencia.
5. Un mundo irreconocible	<p>ODS 13: Acción por el clima</p> <p>ODS 15: Vida de ecosistemas terrestres</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Valorar la naturaleza a través de la percepción de autores y autoras del Renacimiento. ● Conocer la estructura de un contrato. ● Redactar un manifiesto. ● Elaborar una campaña publicitaria para concienciar sobre una problemática relacionada con el medioambiente.
6. Para gustos, los colores	<p>ODS 4: Educación de calidad</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Organizar un encuentro literario con un escritor o escritora. ● Valorar las críticas literarias realizadas en redes sociales como herramienta para fomentar el hábito lector. ● Reflexionar sobre la importancia que tienen los elementos extraliterarios, como la cubierta de un libro, a la hora de atraer a los lectores. ● Configurar tu propia biblioteca digital y conocer diferentes plataformas digitales de lectura.
7. Héroes vs. <i>hater</i>	<p>ODS 5: Igualdad de género</p> <p>ODS 16: Paz, justicia e instituciones sólidas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Crear la personalidad de un héroe o heroína que represente unos valores positivos que contribuyan a la mejora de la sociedad. ● Analizar los valores de los héroes de la Antigüedad y de la Edad Media. ● Analizar textos literarios de la Edad Media y del Barroco. ● Detectar noticias falsas.
8. Consejos vendo	<p>ODS 2: Hambre cero</p> <p>ODS 4: Educación de calidad</p> <p>ODS 6: Agua limpia y saneamiento</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Pedir y recibir consejos. ● Leer textos literarios medievales para comprender la pervivencia de temas y motivos.

	<p>ODS 8: Trabajo decente y crecimiento económico</p> <p>ODS 12: Producción y consumo responsables</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Analizar un relato marco a partir de los ejemplos de <i>El conde Lucanor</i>. ● Elaborar un relato marco para aconsejar sobre cómo actuar ante un problema global.
9. <i>Prime time</i>	<p>ODS 4: Educación de calidad</p> <p>ODS 5: Igualdad de género</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Poner en valor los clásicos de la literatura y contextualizarlos en la época en la que fueron creados. ● Reflexionar sobre los grandes temas de la literatura universal y su modernidad. ● Investigar sobre el contexto histórico de <i>La Celestina</i>, así como sobre su autor y su argumento, y extraer las ideas más importantes. ● Adaptar, de forma coherente y adecuada, <i>La Celestina</i> a un formato televisivo actual.
10. Imperfectos, pero reales	<p>ODS 1: Fin de la pobreza</p> <p>ODS 5: Igualdad de género</p> <p>ODS 10: Reducción de las desigualdades</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Conocer las características de la novela picaresca. ● Valorar la utilización de un personaje femenino en la tradición picaresca. ● Identificar los rasgos de la parodia en el personaje del Quijote. ● Reflexionar sobre el valor de la literatura realista como un reflejo de la sociedad.
11. Don dinero, don dinero	<p>ODS 1: Fin de la pobreza</p> <p>ODS 10: Reducción de las desigualdades</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Debatir siguiendo las reglas del debate académico. ● Defender tus ideas o rebatir las contrarias de forma empática y educada. ● Documentarse y saber seleccionar información de calidad para argumentar de forma rigurosa tus opiniones. ● Reflexionar sobre el valor del dinero en la sociedad actual.
12. Ladrones invisibles	<p>ODS 3: Salud y bienestar</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Buscar información fiable.

	<p>ODS 4: Educación de calidad</p> <p>ODS 16: Paz, justicia e instituciones sólidas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Detectar algunos peligros de Internet y saber cómo prevenirlos y denunciarlos. ● Reflexionar sobre el comportamiento propio en Internet y en redes sociales. ● Reflexionar acerca de cómo actuar ante un caso de ciberacoso. ● Participar de manera activa en interacciones orales. ● Trabajar en equipo con actitud de escucha activa y utilizando estrategias de cooperación.
<p>Proyecto ApS: Pongamos freno al acoso</p>	<p>ODS 10: Reducción de las desigualdades</p> <p>ODS 16: Paz, justicia e instituciones sólidas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Crear una campaña de concienciación para la prevención del acoso.

CUARTO ESO

Situación de aprendizaje	Objetivos de Desarrollo Sostenible	Se aprende a...
1. Dime cómo hablas...	ODS 10: Reducción de las desigualdades	<ul style="list-style-type: none"> ● Valorar y respetar las diferentes variedades de la lengua. ● Identificar y desterrar estereotipos culturales y lingüísticos. ● Reflexionar acerca de la pronunciación del español. ● Apreciar las diferentes formas de expresión oral. ● Elaborar y representar un monólogo divulgativo.

2. Laboratorio de textos	ODS 4: Educación de calidad	<ul style="list-style-type: none"> ● Diferenciar qué es un texto y qué no lo es. ● Reconocer las características de los textos. ● Reflexionar acerca de la intención comunicativa. ● Crear un cómic a partir de una anécdota.
3. Juntos sumamos	ODS 16: Paz, justicia e instituciones sólidas	<ul style="list-style-type: none"> ● Exponer con concreción tus ideas y ser un reclamo para producir cambios en la sociedad. ● Distinguir historias de ficción de testimonios reales. ● Reconocer las características de la literatura epistolar. ● Comunicarte de forma adecuada en Internet. ● Crear una campaña propagandística solidaria.
4. Encaminando mi futuro	ODS 8: Trabajo decente y crecimiento económico	<ul style="list-style-type: none"> ● Reflexionar sobre las diferentes ofertas educativas y las salidas profesionales. ● Reconocer cuáles son tus aptitudes y habilidades. ● Conocer la estructura de un currículum y las características de una carta de motivación.

		<ul style="list-style-type: none"> ● Producir un videocurrículum.
5. En la onda	ODS 17: Alianzas para lograr los objetivos	<ul style="list-style-type: none"> ● Reconocer las características propias de la radio. ● Poner en valor el medio radiofónico y sus particularidades. ● Diferenciar las características propias de los distintos géneros radiofónicos. ● Crear un guion radiofónico. ● Grabar un programa de radio.
6. No dejes para mañana...	ODS 4: Educación de calidad	<ul style="list-style-type: none"> ● Distinguir la información de la opinión. ● Valorar la lectura como fuente de placer y enriquecimiento personal. ● Producir y comprender la estructura de textos argumentativos como medio para expresar opiniones. ● Escribir un manifiesto a favor de la lectura.
7. Sobrevivir a las redes sociales	ODS 3: Salud y bienestar	<ul style="list-style-type: none"> ● Familiarizarte con conceptos y vocabulario relacionados con el uso de Internet y los contenidos digitales. ● Utilizar los recursos de la lengua para que tu lenguaje sea

		<p>respetuoso en las conversaciones en redes sociales.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Reflexionar sobre el uso de las pantallas y las redes sociales. ● Redactar un manual de supervivencia de redes sociales.
8. El adulto que seremos	ODS 17: Alianzas para lograr los objetivos	<ul style="list-style-type: none"> ● Conocer, a través de la historia de la literatura, cómo han sido las relaciones paternofiliales. ● Analizar fragmentos teatrales de diferentes épocas y trabajar el texto dialogado. ● Identificar las clases de oraciones coordinadas y analizarlas. ● Escribir un guion teatral.
9. Somos naturaleza	ODS 13: Acción por el clima	<ul style="list-style-type: none"> ● Valorar la relación entre la naturaleza y la lírica. ● Conocer poemas de distintas épocas y de diferentes autores inspirados en elementos naturales. ● Analizar la forma y el contenido de textos poéticos. ● Reflexionar sobre la importancia de respetar la naturaleza para la supervivencia de todos los seres vivos.

		<ul style="list-style-type: none"> ● Componer un poema sobre la naturaleza.
10. Toda una vida	ODS 5: Igualdad de género	<ul style="list-style-type: none"> ● Entender la estética y los preceptos de la literatura realista y naturalista en España. ● Conocer la vida y la obra de Emilia Pardo Bazán, como autora representante del movimiento naturalista. ● Valorar la relación epistolar de dos grandes figuras de la literatura española: Benito Pérez Galdós y Emilia Pardo Bazán. ● Realizar una exposición monográfica sobre Emilia Pardo Bazán.
11. El arte por el arte	ODS 17: Alianzas para lograr los objetivos	<ul style="list-style-type: none"> ● Entender la estética y los preceptos de la literatura de vanguardia. ● Conocer las características de las principales vanguardias. ● Valorar la tarea de Gómez de la Serna como difusor de las vanguardias en España. ● Crear un movimiento vanguardista.
12. ¡Cómo hemos cambiado!	ODS 10: Reducción de las desigualdades	<ul style="list-style-type: none"> ● Reconocer las características de la narrativa desde el Romanticismo hasta la Edad Contemporánea.

		<ul style="list-style-type: none"> ● Reflexionar sobre el proceso de cambio que experimentamos a lo largo de nuestra vida e identificar aquello que permanece en el tiempo. ● Razonar sobre cómo han plasmado el cambio diferentes autores de la historia de la literatura española. ● Escribir una cápsula del tiempo literaria.
Proyecto ApS: <i>Geocaching</i> literario	ODS 16: Paz, justicia e instituciones sólidas	<ul style="list-style-type: none"> ● Crear un juego de geolocalización para todos los colectivos sobre escritores o escritoras de vuestra zona.

4. Principios metodológicos y didácticos

La metodología consistirá en un aprendizaje basado en competencias, que permite conectar contenidos de las distintas materias curriculares, así como abordar los diferentes elementos transversales.

Para lograr este objetivo metodológico, se llevará a cabo lo siguiente:

- Actividades que parten de la observación y la experimentación, trabajando con el método científico a través de diversas investigaciones y trabajos, y desarrollando estructuras de aprendizaje cooperativo.
- Tareas de aprendizaje integrado que facilitan la contextualización de proyectos, pequeñas investigaciones en el entorno, la resolución de problemas concretos, y la realización de debates sobre temas de actualidad (medio ambiente, salud, juegos educativos...) en los que el alumnado avanza en el desempeño de sus competencias.
- Tareas en las que los alumnos han de planificar, diseñar, proponer y comunicar diferentes propuestas y proyectos a las situaciones presentadas, fomentando la creatividad, utilizando la información que les proporcionan los medios tecnológicos, y empleando de forma eficiente las distintas herramientas y dispositivos digitales.
- La realización de proyectos significativos y actuales que parten de los conocimientos previos de los alumnos y de su entorno inmediato, así como de sus centros de interés, que fomenten su curiosidad y motivación por el aprendizaje.

Para realizar estas actividades:

- Partiremos de los conocimientos previos de los alumnos, teniendo en cuenta su aprendizaje previo y su desarrollo cognitivo y emocional. Durante cada curso, los alumnos deberán acceder al conocimiento a partir de sus centros de interés y su entorno más próximo.
- Las explicaciones del profesor irán acompañadas de apoyo visual con imágenes, vídeos y la creación de esquemas y mapas conceptuales.

Utilizaremos una metodología activa, manipulativa y contextualizada, acercando a los alumnos al descubrimiento activo a través de la realización de preguntas, la búsqueda de información en distintas fuentes seguras y fiables, así como la realización de experimentos en investigaciones relacionadas con los diferentes elementos naturales, favoreciendo la realización de tareas de aprendizaje integradas y contextualizadas.

- Realizaremos prácticas de trabajo individual y en equipo, favoreciendo la inclusión de todo el alumnado a través del trabajo cooperativo en la resolución conjunta de proyectos y tareas.
- Utilizaremos diferentes técnicas de aprendizaje cooperativo; por un lado, dinámicas de cohesión grupal (La pelota, Un mundo de colores, La blanca y la diana, ...) y, por el otro, estructuras cooperativas que se desarrollarán en diferentes momentos de las unidades didácticas para trabajar el contenido (Parada de 3 minutos, Lápiz central, Folio giratorio, Estructura 1-2-4...).
- Después del trabajo individual y grupal, compartiremos en gran grupo.

5. Procedimientos e instrumentos de evaluación

A modo de ejemplo, proponemos un modelo de la diversidad de procedimientos e instrumentos que permiten evaluar al alumno en esta área.

Procedimientos			
Escritos	Orales	Observación directa y sistemática	Otros

**I
n
s
t
r
u
m
e
n
t
o
s**

- Tareas diversas realizadas por el alumnado en la actividad diaria de la clase.
- Cuaderno de clase del alumno.
- Dossier individual
- Actividades de evaluación (libro, fichas fotocopiales, pruebas escritas individuales ...).
- Trabajos de grupo.
- Resolución de ejercicios y problemas.
- Actividades interactivas.
- Portfolio, e-portfolio.
- ...

- Preguntas individuales y grupales.
- Participación del alumno.
- Intervenciones en la clase.
- Puestas en común.
- Entrevistas.
- Pruebas orales individuales.
- Exposiciones orales.
- ...

- Registro de observación competencial.
- Listas de control.
- Registros anecdóticos personales.
- Registros de incidencias.
- Ficha de registro individual.
- ...

- Rúbricas de evaluación (Aprendizajes, Habilidades generales ...).
- Autoevaluación.
- ...

6. Criterios de calificación

La calificación estará relacionada con el grado de adquisición de las competencias del alumno a través de todas las actividades que lleve a cabo.

A continuación se expone una propuesta de criterios de calificación para cada una de las posibles actividades.

Trabajo autónomo

Criterios

- Realización sin ayuda externa.
- Estimación del tiempo invertido para resolver una actividad.
- Grado de adquisición de aprendizajes básicos.
- Orden y limpieza en la presentación.
- Caligrafía.
- Destrezas.
- Revisión del trabajo antes de darlo por finalizado.
- Valoración entre el trabajo en clase y en casa.
- Creatividad.

Pruebas orales y escritas

Criterios

- Valoración del aprendizaje de los contenidos.
- Valoración de los procesos seguidos y los resultados.
- Expresión oral del procedimiento seguido al resolver una actividad. Coherencia y adecuación.
- Valoración tiempo invertido/tiempo necesario para resolver una actividad.
- Orden, limpieza y estructura del trabajo presentado.
- Caligrafía legible.
- Tiempo de realización.
- Destrezas.

Actividades TIC

Criterios

- Uso adecuado y guiado del ordenador y de alguna herramienta telemática.
- Utilización de las TIC, de forma responsable y con ayuda, para buscar información sencilla o resolver una actividad.
- Tipo de participación (autónoma, con apoyo, ninguna).
- Grado de elaboración de la respuesta.
- Interés, motivación.

Participación y seguimiento de las clases (intervenciones orales, tipo de respuesta...)

Crterios

- Nivel y calidad de las intervenciones.
- Mensaje estructurado.
- Uso de vocabulario apropiado.
- Comportamiento.
- Esfuerzo.
- Interés.

Trabajo cooperativo. Valoración individual y grupal

Crterios

- Capacidad de trabajo cooperativo.
- Grado de comunicación con los compañeros.
- Resolución de conflictos.
- Interés, motivación.
- Creatividad.
- Iniciativa.
- Opinión personal del trabajo y de cómo se ha llevado a cabo.

Dossier de trabajo individual

Crterios

- Capacidad de trabajo cooperativo.
- Grado de comunicación con los compañeros.
- Resolución de conflictos.
- Interés, motivación.
- Creatividad.
- Iniciativa.
- Opinión personal del trabajo y de cómo se ha llevado a cabo.

7. Recursos y materiales didácticos

Recursos personales

Formado por todos los profesionales del centro educativo, como tutores, personal especialista en AL y PT, departamento de orientación, profesores especialistas, etc. Además, hay que destacar los recursos personales externos con los que podemos contar, como son las familias, la E.O.E. y todas aquellas organizaciones institucionales que nos ayudan en nuestra labor como docentes.

Recursos materiales

- Libro de texto: Lengua Castellana y Literatura, marjal, De otra manera.

Son la base para el aprendizaje experiencial, la realización de proyectos y el trabajo a través del método científico. Entre los materiales podemos destacar: material fungible (cuadernos, lápices, hojas, cartulinas...), plastilina y otras pastas de modelar, material de laboratorio (probetas, probetas, placas de petri...), poleas, balanzas, maquetas, diccionarios, hojas de apoyo visual, libros de referencia...

Recursos tecnológicos

Ordenadores, robots educativos, pizarras digitales, proyectores, tabletas, gafas y materiales de realidad virtual, pizarras programables, placas de programación (Arduino, micro:bit, Makey-Makey...), etc.

Recursos digitales

- Plataforma EdebeON+.
- Libro digital Edebé

Aula virtual, enciclopedias online, app para generar mapas mentales, vídeos educativos, libros digitales, actividades con realidad aumentada, aplicaciones para introducir a los alumnos en el lenguaje de programación según su edad (ScratchJr, Scratch, mblock o makeblock...), kahoot o plickers para realizar actividades de revisión y evaluación, entre otras. Estos recursos pueden ser útiles para facilitar la adquisición de contenidos y reforzar el aprendizaje.

Recursos espaciales

El aula ordinaria propiamente dicha, la biblioteca del centro, el patio de recreo, el laboratorio, el aula de convivencia (para resolver los conflictos que puedan surgir), así como los diferentes espacios del entorno.

8. Medidas de atención a la diversidad

En cuanto a las medidas de atención a la diversidad, hay que tener en cuenta a la hora de realizar esta programación, por un lado, las medidas ordinarias, y por el otro, las extraordinarias, que se pondrán en funcionamiento una vez agotadas las medidas ordinarias.

Así, entre las medidas ordinarias, hay que tener en cuenta la adaptación de esta programación a las características del centro y del alumnado. Por otro lado, se realizarán refuerzos educativos con aquellos profesores con disponibilidad horaria, además de programas de habilidades sociales para trabajar la autoestima o la empatía que facilitarán el trabajo en equipo. Finalmente, en cuanto a las medidas ordinarias, cabe destacar el programa de enriquecimiento curricular para aquellos alumnos con altas capacidades.

Por otro lado, entre las medidas extraordinarias podemos encontrar: adaptaciones curriculares, agrupaciones flexibles, apoyo de profesores especialistas en pedagogía terapéutica o de audición y lenguaje, flexibilidad en el periodo de escolarización, así como alumnos que no pueden acudir al centro educativo por motivos de diversa índole o atención educativa domiciliaria u hospitalaria.

Teniendo en cuenta esta información sobre las medidas de atención a la diversidad, se realizarán aquellas que correspondan a la diversidad del aula, como las siguientes:

- Mejorar los hábitos de estudio y las técnicas de aprendizaje de los alumnos, potenciando la adquisición de competencias mediante la creación de esquemas, mapas conceptuales, claves dicotómicas, resúmenes, etc.
- Desarrollar las habilidades de los alumnos teniendo en cuenta sus características y circunstancias familiares, tales como: la adaptación de medios, el uso de la agenda escolar, la adaptación de tiempos en la realización de pruebas o tareas, el uso de imágenes, las aplicaciones digitales...
- Realizar actividades de refuerzo para aquellos alumnos que no hayan conseguido adquirir los contenidos trabajados, como el uso de imágenes o soportes visuales.
- Diseñar actividades de ampliación para aquellos alumnos que ya hayan adquirido los contenidos mediante la relación de tareas de aprendizaje integrado que aborden contenidos de otras asignaturas, profundizando en los conocimientos adquiridos.
- Realizar actividades complementarias que amplíen los aspectos curriculares, como salidas al medio natural (playa, montaña, ecosistema de campo), visitas a museos, exposiciones, charlas formativas, etc.
- Establecer colaboraciones con otras instituciones (ayuntamiento, diputación, entidades sin ánimo de lucro), así como los materiales aportados por fundaciones como la ONCE.
- Participar en planes y programas de la Consejería de Educación y otras entidades. Algunos ejemplos pueden ser los Planes Projecta+ o Voz Natura, entre otros.

9. Actividades complementarias y extraescolares

Relación de las actividades complementarias y extraescolares planificadas por el centro y relacionadas con el área.

Ejemplo

- Visita a la biblioteca escolar o pública, a librerías, a exposiciones literarias, etc.
- Participación en la semana cultural organizada por el centro educativo, en talleres lingüísticos y literarios, en el Día del Libro, etc.
- Asistencia a actos culturales vinculados con el circuito literario y lector: recitales de poesía, representaciones teatrales, presentaciones de libros, etc. interesantes desde el punto de vista del área.

- Preparación de lecturas expresivas, dramatizaciones y recitados de textos.
- Intervención en actos culturales de otras disciplinas artísticas: exposiciones, tertulias, etc.

10. Evaluación de la programación y del proceso

Procedimientos de evaluación de la programación didáctica, del proceso de enseñanza y de la práctica docente.

ADECUACIÓN DE LA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA		Resultados académicos	Propuestas de mejora
Preparación de la clase y de los materiales didácticos	Hay coherencia entre lo programado y el desarrollo de las clases		
	Existe una distribución temporal equilibrada.		
	El desarrollo de la clase se adecúa a las características del grupo.		
Utilización de una metodología adecuada	Se han tenido en cuenta aprendizajes significativos. Se tiene en cuenta la interdisciplinariedad (en actividades, tratamiento de los contenidos, etc.).		
	La metodología fomenta la motivación y el desarrollo de las capacidades del alumno.		
Regulación de la práctica docente	Grado de seguimiento de los alumnos.		
	Validez de los recursos utilizados en clase para los aprendizajes.		
	Los criterios de promoción están consensuados entre los profesores.		
Evaluación de los aprendizajes e información que se ofrece sobre ellos a los alumnos y las familias	Los criterios para una evaluación positiva se encuentran vinculados a los objetivos y contenidos.		
	Los instrumentos de evaluación permiten registrar numerosas variables del aprendizaje.		
	Los criterios de calificación están ajustados a la tipología de las actividades planificadas.		
	Los criterios de evaluación y los criterios de calificación se han dado a conocer: <ul style="list-style-type: none"> ● A los alumnos. ● A las familias. 		

Utilización de medidas para la atención a la diversidad	Se adoptan medidas con antelación para conocer las dificultades de aprendizaje.		
	Se ha ofrecido respuesta a las diferentes capacidades y ritmos de aprendizaje.		
	Las medidas y los recursos ofrecidos han sido suficientes.		
	Se aplican medidas extraordinarias recomendadas por el equipo docente atendiendo a los informes psicopedagógicos.		

Programación de aula. SITUACIONES DE APRENDIZAJE.

1. Planificación y organización de las situaciones de aprendizaje

Situación de aprendizaje	Objetivos de Desarrollo Sostenible	Se aprende a...
1. Dime cómo hablas...	ODS 10: Reducción de las desigualdades	<ul style="list-style-type: none"> • Valorar y respetar las diferentes variedades de la lengua. • Identificar y desterrar estereotipos culturales y lingüísticos. • Reflexionar acerca de la pronunciación del español. • Apreciar las diferentes formas de expresión oral. • Elaborar y representar un monólogo divulgativo.
2. Laboratorio de textos	ODS 4: Educación de calidad	<ul style="list-style-type: none"> • Diferenciar qué es un texto y qué no lo es. • Reconocer las características de los textos. • Reflexionar acerca de la intención comunicativa. • Crear un cómic a partir de una anécdota.
3. Juntos sumamos	ODS 16: Paz, justicia e instituciones sólidas	<ul style="list-style-type: none"> • Exponer con concreción tus ideas y ser un

		<p>reclamo para producir cambios en la sociedad.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Distinguir historias de ficción de testimonios reales. ● Reconocer las características de la literatura epistolar. ● Comunicarte de forma adecuada en Internet. ● Crear una campaña propagandística solidaria.
4. Encaminando mi futuro	ODS 8: Trabajo decente y crecimiento económico	<ul style="list-style-type: none"> ● Reflexionar sobre las diferentes ofertas educativas y las salidas profesionales. ● Reconocer cuáles son tus aptitudes y habilidades. ● Conocer la estructura de un currículum y las características de una carta de motivación. ● Producir un videocurrículum.
5. En la onda	ODS 17: Alianzas para lograr los objetivos	<ul style="list-style-type: none"> ● Reconocer las características propias de la radio. ● Poner en valor el medio radiofónico y sus particularidades.

		<ul style="list-style-type: none"> ● Diferenciar las características propias de los distintos géneros radiofónicos. ● Crear un guion radiofónico. ● Grabar un programa de radio.
6. No dejes para mañana...	ODS 4: Educación de calidad	<ul style="list-style-type: none"> ● Distinguir la información de la opinión. ● Valorar la lectura como fuente de placer y enriquecimiento personal. ● Producir y comprender la estructura de textos argumentativos como medio para expresar opiniones. ● Escribir un manifiesto a favor de la lectura.
7. Sobrevivir a las redes sociales	ODS 3: Salud y bienestar	<ul style="list-style-type: none"> ● Familiarizarte con conceptos y vocabulario relacionados con el uso de Internet y los contenidos digitales. ● Utilizar los recursos de la lengua para que tu lenguaje sea respetuoso en las conversaciones en redes sociales.

		<ul style="list-style-type: none"> ● Reflexionar sobre el uso de las pantallas y las redes sociales. ● Redactar un manual de supervivencia de redes sociales.
8. El adulto que seremos	ODS 17: Alianzas para lograr los objetivos	<ul style="list-style-type: none"> ● Conocer, a través de la historia de la literatura, cómo han sido las relaciones paternofiliales. ● Analizar fragmentos teatrales de diferentes épocas y trabajar el texto dialogado. ● Identificar las clases de oraciones coordinadas y analizarlas. ● Escribir un guion teatral.
9. Somos naturaleza	ODS 13: Acción por el clima	<ul style="list-style-type: none"> ● Valorar la relación entre la naturaleza y la lírica. ● Conocer poemas de distintas épocas y de diferentes autores inspirados en elementos naturales. ● Analizar la forma y el contenido de textos poéticos. ● Reflexionar sobre la importancia de

		<p>respetar la naturaleza para la supervivencia de todos los seres vivos.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Componer un poema sobre la naturaleza.
10. Toda una vida	ODS 5: Igualdad de género	<ul style="list-style-type: none"> ● Entender la estética y los preceptos de la literatura realista y naturalista en España. ● Conocer la vida y la obra de Emilia Pardo Bazán, como autora representante del movimiento naturalista. ● Valorar la relación epistolar de dos grandes figuras de la literatura española: Benito Pérez Galdós y Emilia Pardo Bazán. ● Realizar una exposición monográfica sobre Emilia Pardo Bazán.
11. El arte por el arte	ODS 17: Alianzas para lograr los objetivos	<ul style="list-style-type: none"> ● Entender la estética y los preceptos de la literatura de vanguardia. ● Conocer las características de las principales vanguardias.

		<ul style="list-style-type: none"> • Valorar la tarea de Gómez de la Serna como difusor de las vanguardias en España. • Crear un movimiento vanguardista.
12. ¿Cómo hemos cambiado!	ODS 10: Reducción de las desigualdades	<ul style="list-style-type: none"> • Reconocer las características de la narrativa desde el Romanticismo hasta la Edad Contemporánea. • Reflexionar sobre el proceso de cambio que experimentamos a lo largo de nuestra vida e identificar aquello que permanece en el tiempo. • Razonar sobre cómo han plasmado el cambio diferentes autores de la historia de la literatura española. • Escribir una cápsula del tiempo literaria.
Proyecto ApS: <i>Geocaching</i> literario	ODS 16: Paz, justicia e instituciones sólidas	<ul style="list-style-type: none"> • Crear un juego de geolocalización para todos los colectivos sobre escritores o escritoras de vuestra zona.

Temporalización

La puesta en práctica de las situaciones de aprendizaje (SA) requiere destinar el tiempo necesario a cada una de las fases, de manera que el alumnado:

- Se sitúe y se implique en el contexto en el que se va a desarrollar la SA.
- Pueda activar el conocimiento previo relacionado con la SA.
- Disponga del tiempo necesario para realizar de manera satisfactoria las actividades y los retos propuestos.
- Reflexione sobre el propio aprendizaje y pueda elaborar una síntesis y construir conocimiento relevante y significativo.
- ...

Por ello, con carácter orientativo, se propone la siguiente temporalización, por fases:

- **Inicio.** Por lo general, será suficiente con destinar media sesión (30 minutos aproximadamente) para despertar el interés y motivar a la clase, contextualizar la SA y activar los conocimientos previos de los alumnos.
- **Desarrollo.** A esta fase conviene dedicarle 6 o 7 sesiones, ya que constituye el núcleo del trabajo relacionado con la SA.
- **Cierre.** 2 sesiones finales permitirán reflexionar sobre el proceso y los aprendizajes realizados; de esta manera, el alumno podrá elaborar su propia síntesis de lo aprendido.

Evidentemente, esta temporalización puede verse alterada en función de la propia clase (motivación, intereses, etc.), circunstancias externas (noticias, sucesos, clima, festividades, etc.) y la propia organización del tiempo escolar del centro.

2. Programación y concreción curricular de las situaciones de aprendizaje

Situación de aprendizaje 1: Dime cómo hablas...

a. Justificación

Contextualización

Dotar al alumnado de las habilidades y destrezas que le permitan profundizar en sus conocimientos relacionados con la asimilación y valoración de las diversas formas de pronunciación del español, así como en la técnica y los factores que influyen en la expresión oral a la hora de hablar en público. Se retomarán los conocimientos adquiridos en cursos anteriores sobre el origen y evolución del español, los prejuicios lingüísticos, la argumentación y la conferencia, las clases de palabras, la sintaxis y los sintagmas.

Relación con los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS)

- **ODS 10: Reducción de las desigualdades**

Elementos transversales

- **Comunicación audiovisual**
- **Emprendimiento**
- **Educación emocional y en valores**
- **Cooperación entre iguales**

Recursos y propuestas para la Inclusión

Fichas, actividades multinivel, trabajo cooperativo, materiales adaptados, aprendizaje entre iguales, actividades DUA, aplicaciones y recursos TIC (audios, vídeos, etc.).

b. Concreción curricular. Mapa de relaciones curriculares

Competencias específicas de las situaciones de aprendizaje

Competencia específica 1

Describir y apreciar la diversidad lingüística y cultural de la Comunidad Valenciana, de España y del mundo, a través del reconocimiento de las lenguas del alumnado y de la realidad multilingüe e intercultural del entorno, analizando las características, el origen y el desarrollo sociohistórico de las dos lenguas oficiales y de las principales variedades lingüísticas, y combatiendo los prejuicios lingüísticos.

Criterios de evaluación

1.1. Identificar y valorar las lenguas de España y del mundo, y las variedades lingüísticas de las dos lenguas oficiales de la Comunidad Valenciana a partir de la explicación de su origen y de su desarrollo socio-histórico, contrastando aspectos lingüísticos y discursivos, así como los rasgos de las diferentes variedades, en manifestaciones orales, escritas y multimodales.

1.2. Mostrar interés por el uso del valenciano en las diferentes situaciones comunicativas del ámbito personal, social, educativo y profesional, y valorar su importancia como lengua propia del territorio.

1.3. Mostrar interés y respeto por las diversas variedades lingüísticas, identificando y contrastando sus características principales, y diferenciándolas de otras variedades en diferentes contextos de uso.

1.4. Identificar y cuestionar prejuicios y estereotipos lingüísticos a partir del análisis de la diversidad lingüística del entorno, de las lenguas en contacto, y de los derechos lingüísticos individuales y colectivos, con una actitud de respeto y valoración de la riqueza cultural, lingüística y dialectal.

1.5. Formular generalizaciones, con progresiva autonomía, sobre aspectos del funcionamiento de las lenguas, a partir de la manipulación, la comparación y la transformación de enunciados, como también de la formulación de hipótesis y la busca de ejemplos, haciendo uso del metalenguaje específico y consultando diccionarios, manuales y gramáticas.

Competencia específica 2

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la escucha activa, aplicando estrategias de comprensión oral, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

2.1 Escuchar de forma activa, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad e idoneidad del canal utilizado.

2.2. Interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.

2.3. Extraer e interpretar información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, identificar incongruencias entre texto y elementos no verbales, valorar de manera crítica y razonada los contenidos, el propósito del texto y la intención del emisor.

Competencia específica 3

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

3.1 Leer, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad y la idoneidad del canal utilizado, así como la eficacia de los procedimientos comunicativos empleados.

3.2 Aplicar, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distinguir las ideas principales de las secundarias, obtener información literal, interpretar información explícita e implícita y valorar de manera razonada y crítica los contenidos, el propósito de diferentes textos y la intención del emisor.

3.3 Identificar las tipologías textuales y los géneros discursivos, reconocer la estructura compleja y el formato de los textos y las características lingüísticas específicas de cada tipo de texto.

3.4 Localizar, seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertenencia en función de los objetivos de lectura y evitando los riesgos de manipulación y desinformación, en diferentes textos multimodales en medios digitales, de manera autónoma, del ámbito personal, social, educativo y profesional.

3.5 Aplicar, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para la busca, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimientos de manera responsable, contrastar y valorar la información de fuentes diversas, atendiendo el contexto y la intención comunicativa y utilizarla citando las fuentes y respetando los principios de propiedad intelectual.

Competencia específica 4

Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.

Criterios de evaluación

4.1 Producir, con autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, con adecuación, coherencia y cohesión, manifestando una conciencia crítica hacia el tema.

4.2 Producir discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos, los recursos no verbales y diferentes soportes audiovisuales que refuercen las ideas expresadas y capten la atención del receptor.

4.3 Realizar producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis, reflexionando sobre la lengua, su uso y el propósito comunicativo.

4.4 Seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia, reelaborarla y comunicarla de manera creativa adoptando un punto de vista crítico respetando los principios de propiedad intelectual.

Competencia específica 7

Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.

Criterios de evaluación

7.1 Mostrar interés por participar en la solución de problemas de comprensión recíproca entre hablantes de lenguas o variedades lingüísticas diferentes, sobre asuntos diversos del ámbito personal, social, educativo y profesional.

7.3 Seleccionar y aplicar, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

Saberes básicos

Bloque 1: Lengua y uso.

Las lenguas y sus hablantes.

- **Biografía lingüística personal. Diversidad lingüística del entorno.**
- **Plurilingüismo, las familias lingüísticas y las lenguas del mundo.**
- **Variación lingüística.**
- **Desarrollo sociohistórico de las lenguas de España.**
- **Aproximación a las lenguas de signos.**
- **Reflexión interlingüística.**

- Estrategias de exploración y cuestionamiento de prejuicios y estereotipos lingüísticos. Fenómenos del contacto entre lenguas.
- Derechos lingüísticos y su expresión en leyes y declaraciones institucionales.
- Expresiones idiomáticas de la lengua.

Bloque 2: Estrategias comunicativas.

Sub-bloque 2.1 Saberes comunes.

- Estrategias para adaptar el discurso a la situación comunicativa: grado de formalidad y carácter público o privado; distancia social entre los interlocutores; propósitos comunicativos e interpretación de intenciones; canal de comunicación y elementos no verbales de la comunicación.
- Tipologías textuales y géneros discursivos.
- Propiedades textuales: coherencia, cohesión y adecuación.

Sub-bloque 2.2 Alfabetización informacional.

- Redes sociales y medios de comunicación. Etiqueta digital. Riesgos de desinformación, manipulación y vulneración de la privacidad en la red.
- Hábitos y conductas para la comunicación segura en entornos virtuales.
- Análisis de la imagen y elementos paratextuales de los textos icónico-verbales y multimodales.
- Usos de la escritura para la organización del pensamiento: notas, esquemas, mapas conceptuales, resúmenes, etc.
- Estrategias de búsqueda en fuentes documentales diversas y con distintos soportes y formatos con criterios de fiabilidad, calidad y pertinencia.
- Estrategias de uso y tratamiento de fuentes documentales diversas.
- Uso de modelos para analizar, valorar, reorganizar y sintetizar la información en esquemas propios.
- Comunicación y difusión creativa y respetuosa con la propiedad intelectual.
- Utilización de la biblioteca y de los recursos digitales.
- Herramientas digitales para el trabajo colaborativo y la comunicación.

Sub-bloque 2.3 Reflexión sobre la lengua.

- La implicación del emisor en los textos.
- La expresión de la subjetividad en textos.
- Adecuación del registro a la situación de comunicación.

Sub-bloque 2.4 Comunicación e interacción oral.

G1: Comprensión oral

- Estrategias de comprensión oral: sentido global del texto y relación entre sus partes, selección y retención de la información relevante.
- Valoración de la forma y el contenido del texto.

G2: Expresión oral

- Discursos orales en situaciones comunicativas de carácter formal.
- Rasgos discursivos y lingüísticos de la oralidad formal. Deliberación oral argumentada.
- Adecuación a la audiencia y al tiempo de exposición.
- Planificación, producción y revisión de textos orales y multimodales.
- Rasgos discursivos y lingüísticos de la oralidad formal.
- Estrategias de expresión oral: interpretación y uso de elementos de la comunicación no verbal.

G3: Interacción oral

- Estrategias de escucha activa, asertividad y resolución dialogada de los conflictos, teniendo en cuenta la perspectiva de género.
- Interacciones orales en situaciones comunicativas de carácter formal e informal.
- Estrategias de cortesía lingüística y cooperación conversacional.

Sub-bloque 2.5 Comprensión escrita.

- Estrategias de comprensión antes de la lectura: conocimientos previos, objetivos de lectura, hipótesis a través de información paratextual, tipología, género y estructura del texto.
- Estrategias de comprensión durante la lectura: coherencia interna del texto, inferencias, sentidos figurados y significados no explícitos.
- Estrategias de comprensión después de la lectura: tema, tesis, idea principal, argumentos, intención del autor y organización del contenido.
- Valoración de la forma y el contenido del texto.

c. Secuencia didáctica

Inicio

- Motivación inicial

Diálogo inicial entre el alumnado sobre la importancia de la oratoria.

- Contextualización y significado

Leer el texto introductorio y contestar a las preguntas planteadas.

- Preguntamos al alumnado por situaciones en las que hayan tenido que pronunciar algunas palabras en público y por cómo se han sentido en ese momento.
- Activación y conocimiento previo

Activar los conocimientos previos del alumnado a través de las destrezas de pensamiento *Lluvia de ideas* y *Las partes y el todo*. Comentar el ODS 10.

Desarrollo

- Investigación e información

¿Hablas como escribes?

En este apartado se busca reflexionar sobre las particularidades de la pronunciación de la lengua castellana.

- La actividad 1 invita a reflexionar sobre la idea de que el español no se habla como se escribe y propone un ejercicio práctico para desmentirla; la 2 profundiza en esta consideración, pidiendo al alumnado que invente oraciones que muestren el fenómeno apuntado en la actividad anterior.
- La actividad 3 propone la creación de un inventario de desajustes entre grafías y fonemas para continuar reflexionando sobre la idea de que el español no se habla como se escribe. Se puede consultar la ficha 2 del material *Saberes y destrezas*.
- En la actividad 4 el alumnado deberá reflexionar sobre otras lenguas del mundo.

En la variedad está el gusto

La finalidad de este apartado es hacer reflexionar al alumnado sobre las variedades del español y ayudar a desterrar prejuicios lingüísticos con argumentos sólidos.

- Las actividades 5 y 7 se detienen en el estudio de la pronunciación de /z/ y /s/, para hacer reflexionar al alumnado sobre las diferentes pronunciaciones que pueden tener estos sonidos según la variedad a la que pertenezca el hablante. La actividad 6 propone un vídeo sobre el origen de la última letra del alfabeto.
- La actividad 8 invita a elaborar un manifiesto en defensa de las variedades lingüísticas. Se cuenta con el apoyo de las fichas 1, 4 y 6 del material *Saberes y destrezas*.

Dime con quién te juntas y te diré cómo pronuncias

El objetivo de este apartado es que el alumnado identifique los factores implicados en la pronunciación y valore su importancia en el contexto de la comunicación oral.

- La actividad 9 parte de una locución en la que hablan diferentes personas, en diferentes contextos y situaciones comunicativas.
- En la actividad 10 el alumnado escuchará unos doblajes poéticos de un famoso actor y fotógrafo español.

Practicando, practicando...

El objetivo de este apartado y del siguiente es practicar la expresión oral tomando como ejemplo las charlas TED.

- En la actividad 11 el alumnado aprenderá las características de las charlas TED.
- La actividad 12 propone la visualización de un vídeo de una charla TED para que el alumnado analice su contenido y características propias.
- Las actividades 13 y 14 continúan trabajando las características propias de las charlas TED para que se vayan adquiriendo las competencias necesarias para poder afrontar el producto final con las herramientas necesarias para su producción. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de las fichas 15 y 16 del material de *Saberes y destrezas*.

...voy progresando

Este apartado profundiza en la dramatización de los textos.

- Las actividades 15 y 16 giran en torno a las leyendas. Para ello se parte de la leyenda de Bécquer, Maese Pérez, el organista. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de las fichas 74 y 76 del material de *Saberes y destrezas*.
- Estructuración y consolidación
- Actividades sistemáticas de *Saberes y destrezas*.
- Fichas.

Cierre

- Síntesis

Iniciarse en las charlas TED

En esta situación de aprendizaje se ha dotado al alumnado de herramientas para crear una charla TED.

- La actividad 17 da instrucciones concretas y detalladas para elaborar una charla TED, y pide centrarla en algún aspecto de la expresión oral
- Reflexión y metacognición

REVISAR-T

Actividad de metacognición para que el alumnado reflexione sobre su proceso de aprendizaje y cómo se ha sentido a lo largo del mismo, además de valorar su grado de participación en los trabajos de grupo.

Evidencia de aprendizaje	Metodología
<ul style="list-style-type: none"> ● Participación en clase y en las rutinas y destrezas de pensamiento. ● Actividades propias de la situación de aprendizaje y de <i>Saberes y destrezas</i>. ● Fichas de trabajo. ● Creación de una charla TED. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Expositiva. ● Investigación guiada. ● Enseñanza no directiva. ● Memorística.

d. Evaluación

Rúbrica de la SA					Instrumento s/ Actividades
Competencias específicas	Indicador Nivel 1	Indicador Nivel 2	Indicador Nivel 3	Indicador Nivel 4	

<p>1. Describir y apreciar la diversidad lingüística y cultural de la Comunidad Valenciana, de España y del mundo, a través del reconocimiento de las lenguas del alumnado y de la realidad multilingüe e intercultural del entorno, analizando las características , el origen y el desarrollo sociohistórico de las dos lenguas oficiales y de las principales variedades lingüísticas, y combatiendo los prejuicios lingüísticos.</p>	<p>Muestra graves dificultades para identificar las lenguas de España y del mundo, y las variedades lingüísticas de las dos lenguas oficiales de la Comunidad Valenciana.</p>	<p>Identifica algunas de las lenguas de España y del mundo, y algunas de las variedades lingüísticas de las dos lenguas oficiales de la Comunidad Valenciana, identificando nociones básicas de las lenguas.</p>	<p>Identifica y valora las lenguas de España y del mundo, y las variedades lingüísticas de las dos lenguas oficiales de la Comunidad Valenciana, identificando nociones básicas de las lenguas.</p>	<p>1.1. Identifica y valora las lenguas de España y del mundo, y las variedades lingüísticas de las dos lenguas oficiales de la Comunidad Valenciana a partir de la explicación de su origen y de su desarrollo socio-histórico, contrastando aspectos lingüísticos y discursivos, así como los rasgos de las diferentes variedades, en manifestaciones orales, escritas y multimodales .</p>	<p>Observación .</p> <p>Análisis de las producciones del alumnado.</p> <p>Ejercicios.</p> <p>Actividades SA: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.</p>
	<p>Demuestra un gran desinterés por el uso del valenciano en las diferentes situaciones comunicativas del ámbito</p>	<p>Le cuesta mostrar algo de interés por el uso del valenciano en las diferentes situaciones comunicativas del ámbito</p>	<p>Presenta algo de interés por el uso del valenciano en las diferentes situaciones comunicativas del ámbito personal,</p>	<p>1.2. Muestra interés por el uso del valenciano en las diferentes situaciones comunicativas del ámbito personal,</p>	

personal, social, educativo y profesional.	personal, social, educativo y profesional.	social, educativo y profesional.	social, educativo y profesional, y valorar su importancia como lengua propia del territorio.
Evidencia poco respeto e interés por las variedades lingüísticas.	Demuestra algo de interés y respeto por las variedades lingüísticas.	Muestra interés y respeto por las variedades lingüísticas, contrastando algunas de sus características en diferentes contextos de uso.	1.3 Muestra interés y respeto por las diversas variedades lingüísticas, identificando y contrastando sus características principales, y diferenciándolas otras variedades en diferentes contextos de uso.
Le cuesta identificar prejuicios y estereotipos lingüísticos.	Identifica algunos prejuicios y estereotipos lingüísticos a partir de la observación de la diversidad lingüística del entorno.	Identifica prejuicios y estereotipos lingüísticos a partir de la observación de la diversidad lingüística del entorno.	1.4 Identifica y cuestiona prejuicios y estereotipos lingüísticos a partir del análisis de la diversidad lingüística del entorno, de las lenguas en contacto, y de los derechos

			lingüísticos individuales y colectivos, con una actitud de respeto y valoración de la riqueza cultural, lingüística y dialectal.
Apenas reflexiona y ejemplifica aspectos del funcionamiento de las lenguas.	Reflexiona y ejemplifica, con mucha ayuda, aspectos del funcionamiento de las lenguas.	Generaliza, con progresiva autonomía, sobre aspectos del funcionamiento de las lenguas, a partir de la manipulación, la comparación y la transformación de enunciados, como también de la formulación de hipótesis y la busca de ejemplo	1.5. Formula generalizaciones, con progresiva autonomía, sobre aspectos del funcionamiento de las lenguas, a partir de la manipulación, la comparación y la transformación de enunciados, como también de la formulación de hipótesis y la busca de ejemplos, haciendo uso del metalenguaje específico y consultando diccionarios,

				manuales y gramáticas.	
2. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la escucha activa, aplicando estrategias de comprensión oral, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.	Comete errores básicos en la escucha activa e interpretación y valoración de textos orales y multimodales de géneros, registros y tipologías diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Ocasionalmente escucha de forma activa, interpreta y valora, con progresiva autonomía, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Escucha de forma activa, interpreta y valora, con progresiva autonomía, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	2.1 Escucha de forma activa, interpreta y valora, de manera autónoma, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad e idoneidad del canal utilizado.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 6, 7, 10, 12, 14
	Carece de criterios para interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos	Le cuesta interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos	Interpreta el sentido global y algunas de las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales	2.2. Interpreta el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y	

	orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	complejos y ajustados a la situación comunicativa.	de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	
	Muestra una gran dificultad en la extracción e interpretación de los textos orales y multimodales.	Extrae e interpreta información explícita de los textos orales y multimodales, pero le cuesta de los elementos no verbales.	Extrae e interpreta información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, e identifica incongruencias entre texto y elementos no verbales	2.3. Extrae e interpreta información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, identifica incongruencias entre texto y elementos no verbales, valora de manera crítica y razonada los contenidos, el propósito del texto y la intención del emisor.	
3. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma,	Evidencia grandes problemas en la lectura, interpretación y	Lee, interpreta y valora, con mucha ayuda por parte del docente, textos escritos y	Lee, interpreta y valora, de manera autónoma, textos escritos	3.1 Lee, interpreta y valora, de manera autónoma, textos	Observación . Análisis de las producciones

<p>textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.</p>	<p>valoración de textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social y educativo.</p>	<p>multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma.</p>	<p>y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma.</p>	<p>escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad y la idoneidad del canal utilizado, así como la eficacia de los procedimientos comunicativos empleados.</p>	<p>s del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 5, 16</p>
	<p>Es incapaz de aplicar alguna estrategia para comprender el sentido global y la información específica.</p>	<p>Aplica, con progresiva autonomía, algunas estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distinguiendo algunas ideas principales y secundarias.</p>	<p>Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distingue las ideas principales de</p>	<p>3.2 Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distingue las ideas principales</p>	

		<p>las secundarias, obtiene información literal, interpreta información explícita e implícita.</p>	<p>de las secundarias, obtiene información literal, interpreta información explícita e implícita y valora de manera razonada y crítica los contenidos, el propósito de diferentes textos y la intención del emisor.</p>	
<p>Le cuesta identificar las tipologías textuales y los géneros discursivos.</p>	<p>Identifica algunas tipologías textuales y géneros discursivos, y reconoce su estructura.</p>	<p>Identifica las tipologías textuales y los géneros discursivos y reconoce su estructura.</p>	<p>3.3 Identifica las tipologías textuales y los géneros discursivos, reconoce la estructura compleja y el formato de los textos y las características lingüísticas específicas de cada tipo de texto.</p>	
<p>Muestra muchas dificultades en localizar, seleccionar y contrastar información</p>	<p>Localiza y selecciona, pero nunca contrasta, información procedente de diferentes fuentes,</p>	<p>Localiza, selecciona y alguna vez contrasta información procedente de diferentes</p>	<p>3.4 Localiza, selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes,</p>	<p>Observación . Análisis de las producciones</p>

<p>procedente de diferentes fuentes.</p>	<p>evaluando su fiabilidad y pertinencia, en diferentes textos multimodales en medios digitales, con progresiva autonomía, del ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>fuentes, evaluando su fiabilidad y pertinencia, en diferentes textos multimodales en medios digitales, con progresiva autonomía, del ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>evaluando su fiabilidad y pertinencia en función de los objetivos de lectura y evitando los riesgos de manipulación y desinformación, en diferentes textos multimodales en medios digitales, de manera autónoma, del ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>s del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 7, 10, 14</p>
<p>Demuestra un escaso interés en aplicar estrategias de búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales.</p>	<p>Le cuesta aplicar, con progresiva autonomía, estrategias para la búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales.</p>	<p>Aplica, con progresiva autonomía, todo tipo de estrategias para la búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimiento</p>	<p>3.5 Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para la busca, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimientos de manera</p>	

			s de manera responsable.	responsable, contrastar y valorar la información de fuentes diversas, atendiendo el contexto y la intención comunicativa y utilizarla citando las fuentes y respetando los principios de propiedad intelectual.	
4. Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.	Le cuesta producir discursos orales extensos sobre conocimiento ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Produce, con progresiva autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, pero tiene fallos en la adecuación y en la coherencia.	Produce, con progresiva autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, con adecuación y coherencia.	4.1 Produce, con autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, con adecuación, coherencia y cohesión, manifestando	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 17

			una conciencia crítica hacia el tema.
Pronuncia con dificultad y presenta una pobre entonación.	Mejora en la pronunciación y entonación, utilizando algunos elementos prosódicos y recursos no verbales adecuados que refuercen el discurso.	Produce discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos y los recursos no verbales.	4.2 Produce discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos, los recursos no verbales y diferentes soportes audiovisuales que refuercen las ideas expresadas y capten la atención del receptor.
Muestra poco interés en la producción oral, con un vocabulario poco preciso y, en ocasiones, discriminatorio.	Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma.	Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso	4.3 Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso

		de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis .	de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis , reflexionando sobre la lengua, su uso y el propósito comunicativo .	
Evidencia un gran desinterés en seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes.	Selecciona información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, pero no la contrasta.	Selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia.	4.4 Selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia, la reelabora y la comunica de manera creativa adoptando un punto de vista crítico respetando los principios	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 7, 10, 14

				de propiedad intelectual.	
7. Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.	Muestra un nulo interés por participar en la solución de problemas de comprensión recíproca entre hablantes de lenguas o variedades lingüísticas diferentes.	Demuestra algo de interés por participar en la solución de problemas de comprensión recíproca entre hablantes de lenguas o variedades lingüísticas diferentes.	Muestra interés por participar en la solución de algunos problemas de comprensión recíproca entre hablantes de lenguas o variedades lingüísticas diferentes.	7.1 Muestra interés por participar en la solución de problemas de comprensión recíproca entre hablantes de lenguas o variedades lingüísticas diferentes, sobre asuntos diversos del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.
	Muestra poco interés en seleccionar y aplicar estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.	Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, algunas estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.	Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.	7.3 Selecciona y aplica, de forma autónoma, estrategias de simplificación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 6, 7, 10, 12, 14

			repertorio lingüístico (L1-L1, L1- L2, L2-L1).
--	--	--	---

Situación de aprendizaje 2: Laboratorio de textos

a. Justificación

Contextualización

Dotar al alumnado de habilidades y destrezas que le permitan profundizar en los conocimientos relacionados con las características de un texto: la intención comunicativa, así como la adecuación y la coherencia textuales, bajo el hilo conductor de lo que, en este sentido, puede aportar una herramienta como la inteligencia artificial. Además, se trabajan otros contenidos gramaticales, como las clases de palabras y la oración.

Relación con los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS)

- ODS 4: Educación de calidad

Elementos transversales

- Comprensión lectora
- Expresión oral y escrita
- Competencia digital

Recursos y propuestas para la Inclusión

Fichas, actividades multinivel, trabajo cooperativo, materiales adaptados, aprendizaje entre iguales, actividades DUA, aplicaciones y recursos TIC (audios, test interactivo, etc.).

b. Concreción curricular. Mapa de relaciones curriculares

Competencias específicas de las situaciones de aprendizaje

Competencia específica 3

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

3.1 Leer, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad y la idoneidad del canal utilizado, así como la eficacia de los procedimientos comunicativos empleados.

3.2 Aplicar, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distinguir las ideas principales de las secundarias, obtener información literal, interpretar información explícita e implícita y valorar de manera razonada y crítica los contenidos, el propósito de diferentes textos y la intención del emisor.

3.3 Identificar las tipologías textuales y los géneros discursivos, reconocer la estructura compleja y el formato de los textos y las características lingüísticas específicas de cada tipo de texto.

Competencia específica 5

Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.

Criterios de evaluación

5.1 Producir, de manera autónoma, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.

5.2 Utilizar un lenguaje no discriminatorio detectando, de forma autónoma, los usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.

5.3. Utilizar, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.

5.4 Planificar, textualizar, revisar y editar, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.

Competencia específica 7

Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.

Criterios de evaluación

7.2 Comprender, comunicar, describir y parafrasear textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

7.3 Seleccionar y aplicar, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

Saberes básicos

Bloque 2: Estrategias comunicativas.

Sub-bloque 2.1 Saberes comunes.

- **Estrategias para adaptar el discurso a la situación comunicativa: grado de formalidad y carácter público o privado; distancia social entre los interlocutores; propósitos comunicativos e interpretación de intenciones; canal de comunicación y elementos no verbales de la comunicación.**
- **Tipologías textuales y géneros discursivos.**
- **Propiedades textuales: coherencia, cohesión y adecuación.**

Sub-bloque 2.3 Reflexión sobre la lengua.

- **La implicación del emisor en los textos.**
- **La expresión de la subjetividad en textos.**
- **Adecuación del registro a la situación de comunicación.**

- **Relación entre los esquemas semántico y sintáctico de la oración simple. Observación y transformación de enunciados y uso de la terminología sintáctica.**
- **Procedimientos de adquisición y formación de palabras: los cambios en su significado.**
- **Las relaciones semánticas entre palabras y sus valores en función del contexto y el propósito comunicativo.**

Sub-bloque 2.4 Comunicación e interacción oral.

G3: Interacción oral

- **Estrategias de escucha activa, asertividad y resolución dialogada de los conflictos, teniendo en cuenta la perspectiva de género.**
- **Interacciones orales en situaciones comunicativas de carácter formal e informal.**
- **Estrategias de cortesía lingüística y cooperación conversacional.**

Sub-bloque 2.5 Comprensión escrita.

- **Estrategias de comprensión antes de la lectura: conocimientos previos, objetivos de lectura, hipótesis a través de información paratextual, tipología, género y estructura del texto.**
- **Estrategias de comprensión durante la lectura: coherencia interna del texto, inferencias, sentidos figurados y significados no explícitos.**
- **Estrategias de comprensión después de la lectura: tema, tesis, idea principal, argumentos, intención del autor y organización del contenido.**
- **Valoración de la forma y el contenido del texto.**

Sub-bloque 2.6 Expresión escrita y multimodal.

- **Estrategias del proceso de escritura y multimodal: planificación, textualización, revisión y corrección.**
- **Aplicación de las normas ortográficas y gramaticales. Propiedad léxica.**
- **Presentación cuidada de las producciones escritas.**
- **Elementos gráficos y paratextuales.**
- **Interacciones escritas en situaciones comunicativas de carácter formal e informal.**

c. Secuencia didáctica

Inicio

- **Motivación inicial**

Observación de la fotografía que aparece en la portada y lectura del título de la situación de aprendizaje.

- **Contextualización y significado**

Tras charlar con el alumnado sobre las múltiples utilidades de la inteligencia artificial, preguntaremos por los usos que se puede hacer de ella en el terreno de la lengua.

- Responderemos a las preguntas planteadas y repasaremos las diferentes modalidades oracionales y las funciones del lenguaje.

➤ **Activación y conocimiento previo**

Activar los conocimientos previos del alumnado mediante la destreza de pensamiento *Lluvia de ideas*. Comentar el ODS 4, que será trabajado a lo largo de la situación de aprendizaje.

Desarrollo

➤ **Investigación e información**

IA, ¿me puedes ayudar?

En este apartado se pretende trabajar el concepto de texto y las tipologías textuales.

- Las actividades 1 y 2 invitan al alumnado a reflexionar sobre qué es un texto y qué no lo es. Para la resolución de estas actividades, se cuenta con el apoyo de la ficha 7 del material de *Saberes y destrezas*.
- En la actividad 3 se proponen una serie de ejemplos para introducir la relación entre la intención comunicativa y la tipología textual de forma deductiva.
- La actividad 4 tiene como objetivo trabajar la hiponimia y la hiperonimia. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 105 del material *Saberes y destrezas*.

La intención es lo que cuenta

La finalidad de este apartado es reflexionar sobre la intención comunicativa de los textos y en cómo influye en la producción de una clase u otra de textos.

- En la actividad 5 el alumnado deberá responder a la pregunta que se ha formulado en el chat de IA.
- La actividad 6 parte de un texto que, a priori, sería propio de los textos instructivos para hacer reflexionar a los alumnos sobre la importancia de la intención en la creación textual. Si el docente lo considera conveniente, puede aplicar la metodología *flipped classroom* y pedir al alumnado que realice la actividad 7 en casa.
- La actividad 8 propone trabajar los tipos de oraciones según la naturaleza del predicado y según su complejidad a partir de dos oraciones de la lectura. Para su resolución, se cuenta con el apoyo de la ficha 77 del material de *Saberes y destrezas*.
- En la actividad 9 el alumnado tendrá que buscar ejemplos de lenguaje metafórico en un texto y explicar su significado.
- La actividad 10 propone al alumnado contar anécdotas propias atendiendo a la intención comunicativa.
- La actividad 11 sigue trabajando la importancia de la intención y la situación comunicativas en la producción de textos. Además, se trabajarán las clases de palabras, concretamente, el adjetivo y el verbo, en esta misma actividad. Para su resolución, se cuenta con el apoyo de la ficha 74 del material de *Saberes y destrezas*.

Sin orden ni concierto no hay texto

En este apartado se quiere profundizar en la importancia del orden de los elementos de un texto para que este resulte inteligible.

- Las actividades 12, 13 y 14 giran en torno al trabajo de un texto de Cortázar, «Por escrito gallina una», con el fin de evidenciar la necesidad de ordenar un texto para poder comprender el sentido.
- La actividad 15 propone un microtexto de Luis Britto García, sobre el que el alumnado deberá intervenir hasta conseguir un relato coherente y cohesionado. Este relato, además, sirve para trabajar aspectos relacionados con la oración, las clases de oraciones según su complejidad y la naturaleza del predicado, así como para identificar palabras variables e invariables.
- En las actividades 16, 17 y 18 se sigue trabajando en la coherencia del texto, proponiendo al alumnado escribir su propio texto.

Un sinsentido

Este apartado tiene como objetivo trabajar el concepto de coherencia textual.

- La actividad 19 propone trabajar los aparentes errores de coherencia y pertinencia en un texto de Ionesco, e invita a reelaborarlo para que este cobre sentido.
- En la actividad 20 el alumnado deberá buscar ejemplos de incoherencia textual.
- La actividad 21 pretende hacer reflexionar al alumnado sobre las características de los textos y que piense si modificaría toda o parte de la respuesta que ha dado en la actividad 2.
  - Estructuración y consolidación
- Actividades sistemáticas de *Saberes y destrezas*.
- Fichas.

Cierre

- Síntesis

Siempre la misma historia

Esta situación de aprendizaje ha servido para dotar al alumnado de argumentos que apoyen que la inteligencia artificial, en determinados contextos, no puede llegar a emular la capacidad creativa, emocional e interpretativa de las personas.

- En la actividad 22, el alumnado demostrará su capacidad creativa a través de la elaboración de un cómic partiendo de una anécdota dada.
  - Reflexión y metacognición

REVISA-T

Actividad de metacognición para que el alumnado reflexione sobre su proceso de aprendizaje y cómo se ha sentido a lo largo del mismo, además de valorar su grado de participación en los trabajos de grupo.

- **Participación en clase y en las rutinas y destrezas de pensamiento.**
- **Actividades propias de la situación de aprendizaje y de *Saberes y destrezas*.**
- **Fichas de trabajo.**
- **Elaboración de un cómic**

- **Investigación grupal.**
- **Investigación guiada.**
- **Enseñanza no directiva.**
- **Rutinas de pensamiento.**

d. Evaluación

Rúbrica de la SA					Instrumento s/ Actividades
Competencias específicas	Indicador Nivel 1	Indicador Nivel 2	Indicador Nivel 3	Indicador Nivel 4	
<p>3. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.</p>	<p>Evidencia grandes problemas en la lectura, interpretación y valoración de textos escritos y multimodales de géneros, registros y tipos de géneros, registros y tipos de registros propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma.</p>	<p>Lee, interpreta y valora, con mucha ayuda por parte del docente, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma.</p>	<p>Lee, interpreta y valora, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma.</p>	<p>3.1 Lee, interpreta y valora, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad y la idoneidad del canal utilizado, así como la eficacia de los procedimientos comunicativos empleados.</p>	<p>Observación .</p> <p>Análisis de las producciones del alumnado.</p> <p>Ejercicios.</p> <p>Actividades SA: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21.</p>

<p>Es incapaz de aplicar alguna estrategia para comprender el sentido global y la información específica.</p>	<p>Aplica, con progresiva autonomía, algunas estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distinguiendo algunas ideas principales y secundarias.</p>	<p>Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distingue las ideas principales de las secundarias, obtiene información literal, interpreta información explícita e implícita.</p>	<p>3.2 Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distingue las ideas principales de las secundarias, obtiene información literal, interpreta información explícita e implícita y valora de manera razonada y crítica los contenidos, el propósito de diferentes textos y la intención del emisor.</p>
<p>Le cuesta identificar las tipologías textuales y los géneros discursivos.</p>	<p>Identifica algunas tipologías textuales y géneros discursivos, y reconoce su estructura.</p>	<p>Identifica las tipologías textuales y los géneros discursivos y reconoce su estructura.</p>	<p>3.3 Identifica las tipologías textuales y los géneros discursivos, reconoce la estructura compleja y el formato de</p>

				los textos y las características lingüísticas específicas de cada tipo de texto.	
5. Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.	Presenta grandes dificultades en la producción, con progresiva autonomía, de textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa.	Le cuesta producir, con progresiva autonomía, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	Produce, con progresiva autonomía, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con algunos fallos en la adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	5.1 Produce, de manera autónoma, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 7, 10, 14, 15, 18, 22.
	Utiliza un lenguaje discriminatorio.	Suele utilizar un lenguaje no discriminatorio, pero le cuesta detectar, de manera progresivamente autónoma, los posibles usos manipuladores de la lengua	Utiliza en la mayoría de las ocasiones un lenguaje no discriminatorio detectando, de manera progresivamente autónoma,	5.2 Utiliza un lenguaje no discriminatorio detectando, de forma autónoma, los usos manipuladores de la lengua	

	durante el proceso de composición escrita.	algunos de los posibles usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.	durante el proceso de composición escrita.
Evidencia de dificultades al utilizar los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza algunos de los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza, durante el proceso de escritura, con mucha ayuda del profesorado e incorporando progresivamente el metalenguaje, los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	5.3. Utiliza, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando el metalenguaje, los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.
Pone poco interés en planificar y textualizar durante el proceso de escritura.	Le cuesta planificar y textualizar, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura.	Planifica y textualiza, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.	5.4. Planifica, textualiza, revisa y edita, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.

<p>7. Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>Evidencia dificultades en la comprensión, comunicación y descripción de textos de cierta complejidad en diferentes soportes.</p>	<p>Comprende, comunica y describe algunos textos de cierta complejidad en diferentes soportes.</p>	<p>Comprende, comunica y describe textos de cierta complejidad en diferentes soportes, pero le cuesta explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico.</p>	<p>7.2 Comprende, comunica, describe y parafrasea textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).</p>	<p>Observación .</p> <p>Análisis de las producciones del alumnado.</p> <p>Ejercicios.</p> <p>Actividades SA: 8, 9.</p>
	<p>Muestra poco interés en seleccionar y aplicar estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.</p>	<p>Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, algunas estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.</p>	<p>Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.</p>	<p>7.3 Selecciona y aplica, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico</p>	<p>Observación .</p> <p>Análisis de las producciones del alumnado.</p> <p>Ejercicios.</p> <p>Actividades SA: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21.</p>

(L1-L1, L1-
L2, L2-L1).

Situación de aprendizaje 3: Juntos sumamos

a. Justificación

Contextualización

Esta situación de aprendizaje tiene como objetivo acercar al alumnado una realidad social, como es la de las personas refugiadas, para que tomen conciencia de esta problemática y valoren la labor del voluntariado. Se trabajarán aspectos relacionados con la narrativa, la comunicación oral y escrita, los mensajes propagandísticos, entre otros temas relacionados con la lengua. Asimismo, se reforzarán los conocimientos relacionados con el análisis morfosintáctico y los tipos de palabras.

Relación con los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS)

- ODS 16: Paz, justicia e instituciones sólidas

Elementos transversales

- Comprensión lectora
- Expresión oral y escrita
- Fomento de la creatividad
- Espíritu crítico
- Formación para el respeto mutuo
- Cooperación entre iguales

Recursos y propuestas para la Inclusión

Fichas, actividades multinivel, trabajo cooperativo, materiales adaptados, aprendizaje entre iguales, actividades DUA, aplicaciones y recursos TIC (audios, test interactivo, etc.).

b. Concreción curricular. Mapa de relaciones curriculares

Competencias específicas de las situaciones de aprendizaje

Competencia específica 2

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la escucha activa, aplicando estrategias de comprensión oral, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

2.1 Escuchar de forma activa, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del

ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad e idoneidad del canal utilizado.

2.2. Interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.

2.3. Extraer e interpretar información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, identificar incongruencias entre texto y elementos no verbales, valorar de manera crítica y razonada los contenidos, el propósito del texto y la intención del emisor.

Competencia específica 3

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

3.1 Leer, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad y la idoneidad del canal utilizado, así como la eficacia de los procedimientos comunicativos empleados.

3.2 Aplicar, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distinguir las ideas principales de las secundarias, obtener información literal, interpretar información explícita e implícita y valorar de manera razonada y crítica los contenidos, el propósito de diferentes textos y la intención del emisor.

3.3 Identificar las tipologías textuales y los géneros discursivos, reconocer la estructura compleja y el formato de los textos y las características lingüísticas específicas de cada tipo de texto.

Competencia específica 4

Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.

Criterios de evaluación

4.1 Producir, con autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, con adecuación, coherencia y cohesión, manifestando una conciencia crítica hacia el tema.

4.2 Producir discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos, los recursos no verbales y diferentes soportes audiovisuales que refuercen las ideas expresadas y capten la atención del receptor.

4.3 Realizar producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis, reflexionando sobre la lengua, su uso y el propósito comunicativo.

Competencia específica 5

Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.

Criterios de evaluación

5.1 Producir, de manera autónoma, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.

5.2 Utilizar un lenguaje no discriminatorio detectando, de forma autónoma, los usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.

5.3. Utilizar, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.

5.4 Planificar, textualizar, revisar y editar, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.

Competencia específica 7

Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.

Criterios de evaluación

7.3 Seleccionar y aplicar, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

Saberes básicos

Bloque 2: Estrategias comunicativas.

Sub-bloque 2.1 Saberes comunes.

- **Estrategias para adaptar el discurso a la situación comunicativa: grado de formalidad y carácter público o privado; distancia social entre los interlocutores; propósitos comunicativos e interpretación de intenciones; canal de comunicación y elementos no verbales de la comunicación.**
- **Tipologías textuales y géneros discursivos.**
- **Propiedades textuales: coherencia, cohesión y adecuación.**

Sub-bloque 2.3 Reflexión sobre la lengua.

- **Corrección lingüística y revisión ortográfica y gramatical de los textos.**
- **Uso de diccionarios, manuales de consulta y de correctores en soporte analógico o digital.**

Sub-bloque 2.4 Comunicación e interacción oral.

G1: Comprensión oral

- **Estrategias de comprensión oral: sentido global del texto y relación entre sus partes, selección y retención de la información relevante.**
- **Valoración de la forma y el contenido del texto.**

G2: Expresión oral

- **Discursos orales en situaciones comunicativas de carácter formal.**
- **Rasgos discursivos y lingüísticos de la oralidad formal. Deliberación oral argumentada.**
- **Adecuación a la audiencia y al tiempo de exposición.**
- **Planificación, producción y revisión de textos orales y multimodales.**
- **Rasgos discursivos y lingüísticos de la oralidad formal.**
- **Estrategias de expresión oral: interpretación y uso de elementos de la comunicación no verbal.**

Sub-bloque 2.5 Comprensión escrita.

- **Estrategias de comprensión antes de la lectura: conocimientos previos, objetivos de lectura, hipótesis a través de información paratextual, tipología, género y estructura del texto.**
- **Estrategias de comprensión durante la lectura: coherencia interna del texto, inferencias, sentidos figurados y significados no explícitos.**
- **Estrategias de comprensión después de la lectura: tema, tesis, idea principal, argumentos, intención del autor y organización del contenido.**
- **Valoración de la forma y el contenido del texto.**

Sub-bloque 2.6 Expresión escrita y multimodal.

- **Estrategias del proceso de escritura y multimodal: planificación, textualización, revisión y corrección.**
- **Aplicación de las normas ortográficas y gramaticales. Propiedad léxica.**
- **Presentación cuidada de las producciones escritas.**
- **Elementos gráficos y paratextuales.**
- **Interacciones escritas en situaciones comunicativas de carácter formal e informal.**

c. Secuencia didáctica

Inicio

- **Motivación inicial**

Leer el título y presentar la generalidad de la situación de aprendizaje. Preguntar al alumnado por noticias positivas y negativas que hayan escuchado últimamente.

- **Contextualización y significado**

Hablaremos con el alumnado sobre el papel que desempeñan las ONG en la lucha por reducir las desigualdades.

- **Responderemos a las preguntas planteadas y comentaremos la importancia de pedir ayuda en las situaciones desagradables que vivimos puntualmente.**
- **Activación y conocimiento previo**

Activar los conocimientos previos del alumnado mediante la destreza de pensamiento *Lluvia de ideas*. Comentar el ODS 16.

Desarrollo

➤ Investigación e información

Una historia ¿real?

El objetivo de este apartado es empezar a contextualizar el tema que va a guiar esta situación de aprendizaje a partir de un texto narrativo de ficción. Se puede completar el trabajo de comprensión lectora de este apartado con la realización de la ficha 26 del material *Saberes y destrezas*.

- En las actividades 1, 2, 3 y 4 el alumnado trabajará preguntas de comprensión lectora.

Un testimonio real

La finalidad de este apartado es hacer reflexionar al alumnado sobre cómo de real puede llegar a ser un texto de ficción a partir del relato verdadero de una persona refugiada.

- En la actividad 5 el alumnado deberá encontrar las semejanzas entre los relatos de Álex y Yure y el de Anna.
- En la actividad 6 se escuchará la carta que le manda Álex a Yure y el alumnado responderá a las preguntas planteadas.
- La actividad 7 propone la locución de un audio con un relato en primera persona de un chico que ha tenido que huir de su país y del vínculo que ha establecido con su familia de acogida. La actividad 8 invita a los alumnos a reflexionar sobre los valores solidarios de este testimonio real.
- En la actividad 9 se trabaja el género literario de la narración epistolar, y en la 10, se contrapone la comunicación epistolar a la comunicación en redes sociales.
- En la actividad 11 se estimula la opinión del alumnado.
- La actividad 12 propone el repaso de los elementos de la comunicación y la 13, las características del lenguaje oral.

Llueve sobre mojado

Este apartado propone la comprensión de un texto expositivo acerca de las consecuencias negativas que tienen los fenómenos meteorológicos extremos en la naturaleza.

- Las actividades 14, 15 y 17 son de comprensión lectora.
- En la actividad 16 el alumnado debe deducir a qué tipología textual se adscribe el texto propuesto, teniendo en cuenta las características propias de los textos argumentativos y expositivos. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 8 del material *Saberes y destrezas*.
- La actividad 18 trata la sinonimia y la antonimia. Para la resolución de esta actividad, se puede recurrir, como material de apoyo, a la ficha 103 del material *Saberes y destrezas*.
- En la actividad 19 se trabaja la acentuación. Para la resolución de esta actividad, se puede recurrir, como material de apoyo, a la ficha 95 del material *Saberes y destrezas*.

- En las actividades 20 y 21 se pide al alumnado un trabajo de definición y análisis.
- La actividad 22 es una propuesta para trabajar aspectos morfosintácticos. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de las fichas 77 y 78 del material *Saberes y destrezas*.

Toda acción suma

En este apartado se trabajan las características de los mensajes propagandísticos, un aspecto que el alumnado deberá tener en cuenta a la hora de poner en práctica el producto final de esta situación de aprendizaje.

- La actividad 23 parte de una serie de carteles propagandísticos con fines solidarios para que el alumnado trabaje esta tipología textual. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 14 del material *Saberes y destrezas*.
  - Estructuración y consolidación
- Actividades sistemáticas de *Saberes y destrezas*.
- Fichas.

Cierre

- Síntesis

Nuestro granito de arena

Esta situación de aprendizaje ha servido para que el alumnado sea capaz de elaborar una campaña propagandística solidaria.

- La actividad 24 proporciona las pautas para conseguir la tarea final propuesta.
  - Reflexión y metacognición

REVISA-T

Actividad de metacognición para que el alumnado reflexione sobre su proceso de aprendizaje y cómo se ha sentido a lo largo del mismo, además de valorar su grado de participación en los trabajos de grupo.

Evidencia de aprendizaje	Metodología
<ul style="list-style-type: none"> ● Participación en clase y en las rutinas y destrezas de pensamiento. ● Actividades propias de la situación de aprendizaje y de <i>Saberes y destrezas</i>. ● Fichas de trabajo. ● Elaboración de una campaña solidaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Investigación grupal. ● Expositiva. ● Investigación grupal. ● Aprendizaje cooperativo.

d. Evaluación

Rúbrica de la SA

Rúbrica de la SA					Instrumento s/ Actividades
Competencias específicas	Indicador Nivel 1	Indicador Nivel 2	Indicador Nivel 3	Indicador Nivel 4	
2. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la escucha activa, aplicando estrategias de comprensión oral, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.	Comete errores básicos en la escucha activa e interpretación y valoración de textos orales y multimodales de géneros, registros y tipologías y propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Ocasionalmente escucha de forma activa, interpreta y valora, con progresiva autonomía, textos orales y multimodales de géneros, registros y propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Escucha de forma activa, interpreta y valora, con progresiva autonomía, textos orales y multimodales de géneros, registros y propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	2.1 Escucha de forma activa, interpreta y valora, de manera autónoma, textos orales y multimodales de géneros, registros y propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad e idoneidad del canal utilizado.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 6.
	Carece de criterios para interpretar el sentido global y las ideas	Le cuesta interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de	Interpreta el sentido global y algunas de las ideas principales y secundarias	2.2. Interpreta el sentido global y las ideas principales y	

principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.
---	--	---	---

Muestra una gran dificultad en la extracción e interpretación de los textos orales y multimodales.	Extrae e interpreta información explícita de los textos orales y multimodales, pero le cuesta de los elementos no verbales.	Extrae e interpreta información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, e identifica incongruencias entre texto y elementos no verbales	2.3. Extrae e interpreta información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, identifica incongruencias entre texto y elementos no verbales, valora de manera crítica y razonada los contenidos, el propósito del texto y la intención del emisor.
--	---	--	--

3. Comprender, interpretar y	Evidencia grandes problemas en	Lee, interpreta y valora, con mucha ayuda	Lee, interpreta y valora, de	3.1 Lee, interpreta y valora, de	Observación .
------------------------------	--------------------------------	---	------------------------------	----------------------------------	---------------

<p>valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.</p>	<p>la lectura, interpretación y valoración de textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros propios del ámbito personal, social y educativo.</p>	<p>por parte del docente, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma.</p>	<p>manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma.</p>	<p>manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad y la idoneidad del canal utilizado, así como la eficacia de los procedimientos comunicativos empleados.</p>	<p>Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 10, 11, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 23.</p>
	<p>Es incapaz de aplicar alguna estrategia para comprender el sentido global y la información específica.</p>	<p>Aplica, con progresiva autonomía, algunas estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distinguiendo algunas ideas</p>	<p>Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica,</p>	<p>3.2 Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica,</p>	

		principales y secundarias.	distingue las ideas principales de las secundarias, obtiene información literal, interpreta información explícita e implícita.	distingue las ideas principales de las secundarias, obtiene información literal, interpreta información explícita e implícita y valora de manera razonada y crítica los contenidos, el propósito de diferentes textos y la intención del emisor.	
	Le cuesta identificar las tipologías textuales y los géneros discursivos.	Identifica algunas tipologías textuales y géneros discursivos, y reconoce su estructura.	Identifica las tipologías textuales y los géneros discursivos y reconoce su estructura.	3.3 Identifica las tipologías textuales y los géneros discursivos, reconoce la estructura compleja y el formato de los textos y las características lingüísticas específicas de cada tipo de texto.	
4. Producir mensajes orales con coherencia,	Le cuesta producir discursos orales	Produce, con progresiva autonomía, discursos orales	Produce, con progresiva autonomía, discursos	4.1 Produce, con autonomía, discursos	Observación

<p>cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.</p>	<p>extensos sobre conocimiento s ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, pero tiene fallos en la adecuación y en la coherencia.</p>	<p>orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, con adecuación y coherencia.</p>	<p>orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, con adecuación, coherencia y cohesión, manifestando una conciencia crítica hacia el tema.</p>	<p>Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 7, 10, 11, 14.</p>
	<p>Pronuncia con dificultad y presenta una pobre entonación.</p>	<p>Mejora en la pronunciación y entonación, utilizando algunos elementos prosódicos y recursos no verbales adecuados que refuercen el discurso.</p>	<p>Produce discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos y los recursos no verbales.</p>	<p>4.2 Produce discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos, los recursos no verbales y diferentes soportes</p>	

				audiovisuales que refuercen las ideas expresadas y capten la atención del receptor.	
	Muestra poco interés en la producción oral, con un vocabulario poco preciso y, en ocasiones, discriminatorio.	Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma.	Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis .	4.3 Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis , reflexionando sobre la lengua, su uso y el propósito comunicativo .	
5. Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados,	Presenta grandes dificultades en la producción, con	Le cuesta producir, con progresiva autonomía, textos escritos y multimodales	Produce, con progresiva autonomía, textos escritos y multimodales	5.1 Produce, de manera autónoma, textos escritos y multimodales	Observación . Análisis de las producciones

<p>adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.</p>	<p>progresiva autonomía, de textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa.</p>	<p>complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.</p>	<p>complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con algunos fallos en la adecuación, coherencia, cohesión y corrección.</p>	<p>complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.</p>	<p>s del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 24.</p>
	<p>Utiliza un lenguaje discriminatorio.</p>	<p>Suele utilizar un lenguaje no discriminatorio, pero le cuesta detectar, de manera progresivamente autónoma, los posibles usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.</p>	<p>Utiliza en la mayoría de las ocasiones un lenguaje no discriminatorio detectando, de manera progresivamente autónoma, algunos de los posibles usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.</p>	<p>5.2 Utiliza un lenguaje no discriminatorio detectando, de forma autónoma, los usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.</p>	
<p>Evidencia dificultades al utilizar los conocimientos</p>	<p>Utiliza algunos de los conocimientos lingüísticos,</p>	<p>Utiliza, durante el proceso de escritura, con</p>	<p>Utiliza, durante el proceso de escritura, con</p>	<p>5.3. Utiliza, durante el proceso de escritura, de</p>	

	s lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	y mucha ayuda del profesorado e incorporando progresivamente el metalenguaje, los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	
	Pone poco interés en planificar y textualizar durante el proceso de escritura.	Le cuesta planificar y textualizar, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura.	Planifica y textualiza, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa	5.4. Planifica, textualiza, revisa y edita, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.	
7. Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más	Muestra poco interés en seleccionar y aplicar estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.	Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, algunas estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.	Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.	7.3 Selecciona y aplica, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 6.

<p>elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>				<p>y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).</p>
---	--	--	--	--

Situación de aprendizaje 4: Encaminando mi futuro

a. Justificación

Contextualización

Proporcionar al alumnado las habilidades y destrezas necesarias que le permitan ir orientando cuáles son sus intereses al finalizar esta etapa escolar obligatoria y sean capaces de presentar su candidatura para acceder en un futuro a una oferta laboral, un curso, un máster... Para ello se van a estudiar las diferentes tipologías textuales propias del ámbito laboral, así como otros aspectos propiamente de reflexión sobre la lengua, como son los adjetivos y su sustantivación, la formación de palabras, la denotación y la connotación, y el análisis morfológico.

Relación con los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS)

- ODS 8: Trabajo decente y crecimiento económico

Elementos transversales

- Comunicación audiovisual
- Competencia digital
- Fomento de la creatividad
- Emprendimiento

Recursos y propuestas para la Inclusión

Fichas, actividades multinivel, trabajo cooperativo, materiales adaptados, aprendizaje entre iguales, actividades DUA, aplicaciones y recursos TIC (vídeos, etc.).

b. Concreción curricular. Mapa de relaciones curriculares

Competencias específicas de las situaciones de aprendizaje

Competencia específica 2

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la escucha activa, aplicando estrategias de comprensión oral, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

2.1 Escuchar de forma activa, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del

ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad e idoneidad del canal utilizado.

2.2. Interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.

2.3. Extraer e interpretar información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, identificar incongruencias entre texto y elementos no verbales, valorar de manera crítica y razonada los contenidos, el propósito del texto y la intención del emisor.

Competencia específica 3

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

3.1 Leer, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad y la idoneidad del canal utilizado, así como la eficacia de los procedimientos comunicativos empleados.

3.2 Aplicar, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distinguir las ideas principales de las secundarias, obtener información literal, interpretar información explícita e implícita y valorar de manera razonada y crítica los contenidos, el propósito de diferentes textos y la intención del emisor.

3.3 Identificar las tipologías textuales y los géneros discursivos, reconocer la estructura compleja y el formato de los textos y las características lingüísticas específicas de cada tipo de texto.

Competencia específica 4

Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.

Criterios de evaluación

4.1 Producir, con autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, con adecuación, coherencia y cohesión, manifestando una conciencia crítica hacia el tema.

4.2 Producir discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos, los recursos no verbales y diferentes soportes audiovisuales que refuercen las ideas expresadas y capten la atención del receptor.

4.3 Realizar producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis, reflexionando sobre la lengua, su uso y el propósito comunicativo.

Competencia específica 5

Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.

Criterios de evaluación

5.1 Producir, de manera autónoma, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.

5.2 Utilizar un lenguaje no discriminatorio detectando, de forma autónoma, los usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.

5.3. Utilizar, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.

5.4 Planificar, textualizar, revisar y editar, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.

Competencia específica 7

Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.

Criterios de evaluación

7.2 Comprender, comunicar, describir y parafrasear textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

7.3 Seleccionar y aplicar, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

Saberes básicos

Bloque 2: Estrategias comunicativas.

Sub-bloque 2.1 Saberes comunes.

- **Estrategias para adaptar el discurso a la situación comunicativa: grado de formalidad y carácter público o privado; distancia social entre los interlocutores; propósitos comunicativos e interpretación de intenciones; canal de comunicación y elementos no verbales de la comunicación.**
- **Tipologías textuales y géneros discursivos.**
- **Géneros discursivos propios del ámbito profesional: el currículum vitae, la carta de motivación y la entrevista de trabajo**
- **Propiedades textuales: coherencia, cohesión y adecuación.**

Sub-bloque 2.3 Reflexión sobre la lengua.

- **Adecuación del registro a la situación de comunicación.**

- **Corrección lingüística y revisión ortográfica y gramatical de los textos.**
- **La lengua como sistema y sus unidades básicas.**
- **Formas gramaticales y funciones sintácticas.**
- **Relación entre los esquemas semántico y sintáctico de la oración simple. Observación y transformación de enunciados y uso de la terminología sintáctica.**
- **Procedimientos léxicos (afijos) y sintácticos para el cambio de categoría gramatical.**
- **Procedimientos de adquisición y formación de palabras: los cambios en su significado.**

Sub-bloque 2.4 Comunicación e interacción oral.

G1: Comprensión oral

- **Estrategias de comprensión oral: sentido global del texto y relación entre sus partes, selección y retención de la información relevante.**
- **Valoración de la forma y el contenido del texto.**

G2: Expresión oral

- **Discursos orales en situaciones comunicativas de carácter formal.**
- **Rasgos discursivos y lingüísticos de la oralidad formal. Deliberación oral argumentada.**
- **Adecuación a la audiencia y al tiempo de exposición.**
- **Planificación, producción y revisión de textos orales y multimodales.**
- **Rasgos discursivos y lingüísticos de la oralidad formal.**
- **Estrategias de expresión oral: interpretación y uso de elementos de la comunicación no verbal.**

Sub-bloque 2.5 Comprensión escrita.

- **Estrategias de comprensión antes de la lectura: conocimientos previos, objetivos de lectura, hipótesis a través de información paratextual, tipología, género y estructura del texto.**
- **Estrategias de comprensión durante la lectura: coherencia interna del texto, inferencias, sentidos figurados y significados no explícitos.**
- **Estrategias de comprensión después de la lectura: tema, tesis, idea principal, argumentos, intención del autor y organización del contenido.**
- **Valoración de la forma y el contenido del texto.**

Sub-bloque 2.6 Expresión escrita y multimodal.

- **Estrategias del proceso de escritura y multimodal: planificación, textualización, revisión y corrección.**
- **Aplicación de las normas ortográficas y gramaticales. Propiedad léxica.**
- **Presentación cuidada de las producciones escritas.**
- **Elementos gráficos y paratextuales.**

- Interacciones escritas en situaciones comunicativas de carácter formal e informal.

c. Secuencia didáctica

Inicio

➤ Motivación inicial

Observación de la fotografía que aparece en la portada y lectura del título de la situación de aprendizaje. Utilizar la destreza de pensamiento *Lluvia de ideas* para que el alumnado enumere las profesiones que cree mejor valoradas.

➤ Contextualización y significado

Leer el texto de portada y pedir opiniones sobre las carreras universitarias y los ciclos formativos.

- Contestar a las preguntas planteadas y preocuparnos por los sentimientos que genera en el alumnado una elección tan importante.

➤ Activación y conocimiento previo

Activar los conocimientos previos del alumnado mediante la destreza de pensamiento *Toma de decisiones* y comentar el ODS 8.

Desarrollo

➤ Investigación e información

¿Qué buscan las empresas de ti?

En este apartado se pretende contextualizar el tema objeto de estudio a partir de un primer texto acerca de lo que las empresas buscan en sus candidatos.

- En la actividad 2 se realiza una interpretación del texto, y en la 3 se lleva a cabo una reflexión sobre los datos que aparecen en el mismo.
- La actividad 4 consiste en un trabajo propiamente de reflexión sobre la lengua. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 101 del material *Saberes y destrezas*.

¿Qué puedes ofrecer tú?

La finalidad de este apartado es hacer reflexionar al alumnado acerca de sus habilidades y capacidades, y le ofrece unas pautas para poder definir su personalidad y orientar mejor su futuro.

- La actividad 5 presenta una lista de adjetivos para que el alumnado escoja aquellos que mejor definan su personalidad, y en la 6 se practica la expresión escrita a partir de una autodescripción y la reflexión sobre la lengua, a través del análisis de los adjetivos que se hayan utilizado.
- En la actividad 7 se trata la sustantivación de los adjetivos. Se puede recurrir a la ficha 75 del material *Saberes y destrezas*.
- La actividad 8 es un ejercicio de autorreflexión sobre la personalidad, que da pie a trabajar diferentes temas relacionados con la reflexión sobre la lengua, como por ejemplo, el análisis de los adjetivos.
- La actividad 9 trabaja las clases de palabras, los sintagmas y la derivación. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de las fichas 74 y 76 del material *Saberes y destrezas*.

- La actividad 10 parte de un audio sobre la inclusión en el mundo laboral para trabajar la comprensión oral, y la 11, de un enlace informativo de Internet para trabajar la comprensión lectora.

Lucha por lo que quieres

El objetivo de este apartado es trabajar en los objetivos y metas personales que perseguimos en la vida.

- En las actividades 12 y 13 se trabaja la comprensión lectora y la argumentación.
- Las actividades 14, 15 y 16 sirven para trabajar los sustantivos, el análisis morfológico, y la denotación y connotación.

Así debes presentarte

El objetivo de este apartado es que el alumnado se acerque a las tipologías textuales propias del ámbito laboral, el currículum y la carta de motivación, y reconozca sus características propias.

- La actividad 17 invita al alumnado a investigar sobre otros tipos de currículums más especializados. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de las fichas 9 y 10 del material *Saberes y destrezas*.
- Las actividades 18 y 19 siguen trabajando la comprensión del currículum.
- La actividad 20 propone la visualización de un vídeo para trabajar la comprensión oral.
- Estructuración y consolidación
- Actividades sistemáticas de *Saberes y destrezas*.
- Fichas.

Cierre

- Síntesis

Mi videocurrículum

Esta situación de aprendizaje ha servido para dotar al alumnado de herramientas que le permitan elaborar un videocurrículum.

- La actividad 21 ofrece al alumnado bien la opción de elaborar un videocurrículum formal o bien otro más original, con un tono satírico, que permite desplegar la creatividad de los alumnos.
- Reflexión y metacognición

REVISAR

Actividad de metacognición para que el alumnado reflexione sobre su proceso de aprendizaje y cómo se ha sentido a lo largo del mismo, además de valorar su grado de participación en los trabajos de grupo.

Evidencia de aprendizaje

Metodología

- Participación en clase y en las rutinas y destrezas de pensamiento.
- Actividades propias de la situación de aprendizaje y de *Saberes y destrezas*.
- Fichas de trabajo.
- Elaboración de un videocurrículum.

- Expositiva
- Investigación guiada.
- Enseñanza no directiva.

d. Evaluación

Rúbrica de la SA					Instrumento s/ Actividades
Competencias específicas	Indicador Nivel 1	Indicador Nivel 2	Indicador Nivel 3	Indicador Nivel 4	
2. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la escucha activa, aplicando estrategias de comprensión oral, reflexionando	Comete errores básicos en la escucha activa e interpretación y valoración de textos orales y multimodales de géneros, registros y tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Ocasionalmente escucha de forma activa, interpreta y valora, con progresiva autonomía, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Escucha de forma activa, interpreta y valora, con progresiva autonomía, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	2.1 Escucha de forma activa, interpreta y valora, de manera autónoma, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el	Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 10, 20.

sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

			contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad e idoneidad del canal utilizado.
Carece de criterios para interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	Le cuesta interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	Interpreta el sentido global y algunas de las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	2.2. Interpreta el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.
Muestra una gran dificultad en la extracción e interpretación de los textos orales y multimodales.	Extrae e interpreta información explícita de los textos orales y multimodales, pero le cuesta de los elementos no verbales.	Extrae e interpreta información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, e identifica incongruencias entre textos	2.3. Extrae e interpreta información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, e identifica incongruencias entre textos

			y elementos no verbales	y elementos no verbales, valora de manera crítica y razonada los contenidos, el propósito del texto y la intención del emisor.	
3. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.	Evidencia grandes problemas en la lectura, interpretación y valoración de textos escritos y multimodales de géneros, registros y tipologías propios del ámbito personal, social y educativo.	Lee, interpreta y valora, con mucha ayuda por parte del docente, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma.	Lee, interpreta y valora, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma.	3.1 Lee, interpreta y valora, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad y la idoneidad del canal utilizado, así como la eficacia de los procedimientos	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 1, 2, 3, 11, 12, 13, 14.

			os comunicativos empleados.
Es incapaz de aplicar alguna estrategia para comprender el sentido global y la información específica.	Aplica, con progresiva autonomía, algunas estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distinguiendo algunas ideas principales y secundarias.	Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distingue las ideas principales de las secundarias, obtiene información literal, interpreta información explícita e implícita.	3.2 Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distingue las ideas principales de las secundarias, obtiene información literal, interpreta información explícita e implícita y valora de manera razonada y crítica los contenidos, el propósito de diferentes textos y la intención del emisor.
Le cuesta identificar las tipologías textuales y los géneros discursivos.	Identifica algunas tipologías textuales y géneros discursivos, y	Identifica las tipologías textuales y los géneros discursivos y	3.3 Identifica las tipologías textuales y los géneros discursivos, reconoce la

		reconoce su estructura.	reconoce su estructura.	estructura compleja y el formato de los textos y las características lingüísticas específicas de cada tipo de texto.	
4. Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.	Le cuesta producir discursos orales extensos sobre conocimientos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Produce, con progresiva autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, pero tiene fallos en la adecuación y en la coherencia.	Produce, con progresiva autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, con adecuación y coherencia.	4.1 Produce, con autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, con adecuación, coherencia y cohesión, manifestando una conciencia crítica hacia el tema.	Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 21.
	Pronuncia con dificultad y	Mejora en la pronunciación y entonación,	Produce discursos orales con	4.2 Produce discursos orales con	

<p>presenta una pobre entonación.</p>	<p>utilizando algunos elementos prosódicos y recursos verbales adecuados que refuercen el discurso.</p>	<p>fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos y los recursos no verbales.</p>	<p>fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos, los recursos no verbales y diferentes soportes audiovisuales que refuercen las ideas expresadas y capten la atención del receptor.</p>
<p>Muestra poco interés en la producción oral, con un vocabulario poco preciso y, en ocasiones, discriminatorio.</p>	<p>Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma.</p>	<p>Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la</p>	<p>4.3 Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis</p>

			morfosintaxis .	, reflexionando sobre la lengua, su uso y el propósito comunicativo .	
5. Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.	Presenta grandes dificultades en la producción, con progresiva autonomía, de textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	Le cuesta producir, con progresiva autonomía, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	Produce, con progresiva autonomía, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con algunos fallos en la adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	5.1 Produce, de manera autónoma, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 4, 5, 6, 8, 9, 17, 18, 19, 20
	Utiliza un lenguaje discriminatorio.	Suele utilizar un lenguaje no discriminatorio, pero le cuesta detectar, de manera progresivamente autónoma, los posibles usos manipuladores	Utiliza en la mayoría de las ocasiones un lenguaje no discriminatorio detectando, de manera progresivamente	5.2 Utiliza un lenguaje no discriminatorio detectando, de forma autónoma, los usos manipuladores de la	

	de la lengua durante el proceso de composición escrita.	autónoma, algunos de los posibles usos manipulador es de la lengua durante el proceso de composición escrita.	lengua durante el proceso de composición escrita.	
Evidencia dificultades al utilizar los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza algunos de los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza, durante el proceso de escritura, con mucha ayuda del profesorado e incorporando progresivamente el metalenguaje, los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	5.3. Utiliza, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 15, 16, 17, 18, 19, 20
Pone poco interés en planificar y textualizar durante el proceso de escritura.	Le cuesta planificar y textualizar, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura.	Planifica y textualiza, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa	5.4. Planifica, textualiza, revisa y edita, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.	

<p>7. Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>Evidencia dificultades en la comprensión, comunicación y descripción de textos de cierta complejidad en diferentes soportes.</p>	<p>Comprende, comunica y describe algunos textos de cierta complejidad en diferentes soportes.</p>	<p>Comprende, comunica y describe textos de cierta complejidad en diferentes soportes, pero le cuesta explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico.</p>	<p>7.2 Comprende, comunica, describe y parafrasea textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).</p>	<p>Observación .</p> <p>Análisis de las producciones del alumnado.</p> <p>Ejercicios.</p> <p>Actividades SA: 4, 7, 8, 9, 15, 16.</p>
	<p>Muestra poco interés en seleccionar y aplicar estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.</p>	<p>Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, algunas estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.</p>	<p>Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.</p>	<p>7.3 Selecciona y aplica, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico</p>	<p>Observación .</p> <p>Análisis de las producciones del alumnado.</p> <p>Ejercicios.</p> <p>Actividades SA: 1, 2, 3, 10, 11, 12, 13, 14, 20.</p>

(L1-L1, L1-
L2, L2-L1).

Situación de aprendizaje 5: En la onda

a. Justificación

Contextualización

Dotar al alumnado de habilidades y destrezas que le permitan conocer las posibilidades de la radio como medio y canal de comunicación, tanto de información como de opinión, y como medio de entretenimiento. Además, se recuperan conocimientos ya aprendidos en otros cursos y se profundiza en otros, como son las clases de palabras, la oración compuesta, los géneros periodísticos de opinión y la precisión léxica.

Relación con los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS)

- ODS 17: Alianzas para lograr los objetivos

Elementos transversales

- Competencia digital
- Fomento de la creatividad
- Espíritu científico
- Emprendimiento
- Formación estética
- Cooperación entre iguales

Recursos y propuestas para la Inclusión

Fichas, actividades multinivel, trabajo cooperativo, materiales adaptados, aprendizaje entre iguales, actividades DUA, aplicaciones y recursos TIC (audios, videos, etc.).

b. Concreción curricular. Mapa de relaciones curriculares

Competencias específicas de las situaciones de aprendizaje

Competencia específica 2

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la escucha activa, aplicando estrategias de comprensión oral, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

2.1 Escuchar de forma activa, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad e idoneidad del canal utilizado.

2.2. Interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.

2.3. Extraer e interpretar información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, identificar incongruencias entre texto y elementos no verbales, valorar de manera crítica y razonada los contenidos, el propósito del texto y la intención del emisor.

Competencia específica 3

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

3.1 Leer, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad y la idoneidad del canal utilizado, así como la eficacia de los procedimientos comunicativos empleados.

3.2 Aplicar, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distinguir las ideas principales de las secundarias, obtener información literal, interpretar información explícita e implícita y valorar de manera razonada y crítica los contenidos, el propósito de diferentes textos y la intención del emisor.

3.3 Identificar las tipologías textuales y los géneros discursivos, reconocer la estructura compleja y el formato de los textos y las características lingüísticas específicas de cada tipo de texto.

3.4 Localizar, seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertenencia en función de los objetivos de lectura y evitando los riesgos de manipulación y desinformación, en diferentes textos multimodales en medios digitales, de manera autónoma, del ámbito personal, social, educativo y profesional.

3.5 Aplicar, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para la busca, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimientos de manera responsable, contrastar y valorar la información de fuentes diversas, atendiendo el contexto y la intención comunicativa y utilizarla citando las fuentes y respetando los principios de propiedad intelectual.

Competencia específica 4

Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.

Criterios de evaluación

4.1 Producir, con autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, con adecuación, coherencia y cohesión, manifestando una conciencia crítica hacia el tema.

4.2 Producir discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos, los recursos no verbales y diferentes soportes audiovisuales que refuercen las ideas expresadas y capten la atención del receptor.

4.3 Realizar producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis, reflexionando sobre la lengua, su uso y el propósito comunicativo.

4.4 Seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia, reelaborarla y comunicarla de manera creativa adoptando un punto de vista crítico respetando los principios de propiedad intelectual.

Competencia específica 5

Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.

Criterios de evaluación

5.1 Producir, de manera autónoma, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.

5.2 Utilizar un lenguaje no discriminatorio detectando, de forma autónoma, los usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.

5.3. Utilizar, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.

5.4 Planificar, textualizar, revisar y editar, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.

Competencia específica 7

Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.

Criterios de evaluación

7.2 Comprender, comunicar, describir y parafrasear textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

7.3 Seleccionar y aplicar, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

Saberes básicos

Bloque 2: Estrategias comunicativas.

Sub-bloque 2.1 Saberes comunes.

Estrategias para adaptar el discurso a la situación comunicativa: grado de formalidad y carácter público o privado; distancia social entre los interlocutores; propósitos comunicativos e interpretación de intenciones; canal de comunicación y elementos no verbales de la comunicación.

Tipologías textuales y géneros discursivos.

Propiedades textuales: coherencia, cohesión y adecuación.

Sub-bloque 2.2 Alfabetización informacional.

- **Redes sociales y medios de comunicación. Etiqueta digital. Riesgos de desinformación, manipulación y vulneración de la privacidad en la red.**
- **Hábitos y conductas para la comunicación segura en entornos virtuales.**
- **Análisis de la imagen y elementos paratextuales de los textos icónico-verbales y multimodales.**
- **Usos de la escritura para la organización del pensamiento: notas, esquemas, mapas conceptuales, resúmenes, etc.**
- **Estrategias de búsqueda en fuentes documentales diversas y con distintos soportes y formatos con criterios de fiabilidad, calidad y pertinencia.**
- **Estrategias de uso y tratamiento de fuentes documentales diversas.**
- **Uso de modelos para analizar, valorar, reorganizar y sintetizar la información en esquemas propios.**
- **Comunicación y difusión creativa y respetuosa con la propiedad intelectual.**
- **Utilización de la biblioteca y de los recursos digitales.**
- **Herramientas digitales para el trabajo colaborativo y la comunicación.**

Sub-bloque 2.3 Reflexión sobre la lengua.

- **La implicación del emisor en los textos.**
- **La expresión de la subjetividad en textos.**
- **Adecuación del registro a la situación de comunicación.**
- **Cohesión: Conectores textuales temporales, explicativos, de orden y de contraste, distributivos, causa, consecuencia, condición e hipótesis.**
- **Correlación temporal en la coordinación y subordinación de oraciones.**
- **Corrección lingüística y revisión ortográfica y gramatical de los textos.**
- **Los signos de puntuación como mecanismo organizador del texto escrito. Su relación con el significado.**
- **Diferencias e intersecciones entre lengua oral y lengua escrita en situaciones comunicativas.**
- **La lengua como sistema y sus unidades básicas.**
- **Relación entre los esquemas semántico y sintáctico de la oración simple. Observación y transformación de enunciados y uso de la terminología sintáctica.**

Sub-bloque 2.4 Comunicación e interacción oral.

G1: Comprensión oral

- **Estrategias de comprensión oral: sentido global del texto y relación entre sus partes, selección y retención de la información relevante.**
- **Valoración de la forma y el contenido del texto.**

G2: Expresión oral

- **Discursos orales en situaciones comunicativas de carácter formal.**
- **Rasgos discursivos y lingüísticos de la oralidad formal. Deliberación oral argumentada.**
- **Adecuación a la audiencia y al tiempo de exposición.**
- **Planificación, producción y revisión de textos orales y multimodales.**
- **Rasgos discursivos y lingüísticos de la oralidad formal.**
- **Estrategias de expresión oral: interpretación y uso de elementos de la comunicación no verbal.**

Sub-bloque 2.5 Comprensión escrita.

- **Estrategias de comprensión antes de la lectura: conocimientos previos, objetivos de lectura, hipótesis a través de información paratextual, tipología, género y estructura del texto.**
- **Estrategias de comprensión durante la lectura: coherencia interna del texto, inferencias, sentidos figurados y significados no explícitos.**
- **Estrategias de comprensión después de la lectura: tema, tesis, idea principal, argumentos, intención del autor y organización del contenido.**
- **Valoración de la forma y el contenido del texto.**

Sub-bloque 2.6 Expresión escrita y multimodal.

- **Estrategias del proceso de escritura y multimodal: planificación, textualización, revisión y corrección.**
- **Aplicación de las normas ortográficas y gramaticales. Propiedad léxica.**
- **Presentación cuidada de las producciones escritas.**
- **Elementos gráficos y paratextuales.**
- **Interacciones escritas en situaciones comunicativas de carácter formal e informal.**

c. Secuencia didáctica

Inicio

- **Motivación inicial**

Observación de la fotografía que aparece en la portada y presentación de los temas principales que se van a tratar. Preguntas al alumnado sobre su uso de la radio.

- **Contextualización y significado**

Presentaremos las bondades de este medio de comunicación y su importancia para la sociedad.

- **Responderemos a las preguntas planteadas y hablaremos sobre los últimos pódcast o programas radiofónicos que han escuchado.**
- **Activación y conocimiento previo**

Activar los conocimientos previos del alumnado mediante la destreza de pensamiento *Lluvia de ideas* y comentar el ODS 17, que se va a trabajar a lo largo de la situación de aprendizaje.

Desarrollo

➤ Investigación e información

La radio, una fiel compañera

El objetivo de este apartado es introducir al alumnado en el tema que va a servir de hilo conductor de esta situación de aprendizaje, a partir de un texto de Pepa Fernández sobre las particularidades de la radio.

- Las actividades de la 1 a la 5 son propuestas en las que se trabaja la comprensión lectora, así como otras cuestiones del léxico y de la lengua.

Una imagen (no) vale más que mil palabras

La finalidad de este apartado es presentar las características del mensaje radiofónico, concretamente en la importancia de la voz en la transmisión del mensaje.

- La actividad 6 es de comprensión lectora y la 7, de localización de los determinantes y sustantivos del texto propuesto. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 74 del material *Saberes y destrezas*.
- La actividad 8 propone una tarea de investigación y una posterior producción escrita, concretamente, una descripción.
- La actividad 9 pide una reflexión por parte de los alumnos sobre las limitaciones de la radio como canal de comunicación.

¿Qué nos ofrece la radio? Información...

El objetivo de este apartado es que el alumnado se familiarice con el lenguaje radiofónico, concretamente, con las particularidades de las noticias de la radio. Para ello se ofrecen una serie de consejos que hay que seguir a la hora de redactar noticias para este medio de comunicación.

- La actividad 10 propone una serie de oraciones para que el alumnado identifique cuál o cuáles de las normas listadas previamente no cumplen y las reformulen.
- La actividad 11 se centra en la precisión léxica. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 107 del material *Saberes y destrezas*.
- En la actividad 12 el alumnado, en parejas, debe seleccionar y clasificar noticias para incluirlas en un boletín informativo, según los criterios dados.

... también opinión...

El propósito de este apartado es acercar al alumnado otra de las funciones de la radio: la de ofrecer y crear opinión.

- Las actividades 13, 14 y 15 se centran en la comprensión y análisis del audio propuesto, y se pide analizar las características propias de estos géneros periodísticos de opinión, así como las diferentes funciones del lenguaje que aparecen representadas en él.

- En la actividad 16 se pide al alumnado ejemplos que corroboren la afirmación anterior.
- La actividad 17 es una propuesta en la que se pide a los alumnos la creación de un pódcast a partir de un artículo de opinión que habrán escrito previamente. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 12 del material *Saberes y destrezas*.

... y, cómo no, entretenimiento

Este apartado tiene como objetivo familiarizar al alumnado con las características de los programas de entretenimiento radiofónico, y para ello se parte de la anécdota de la adaptación de *La guerra de los mundos*, de Orson Wells, en la CBS.

- En la actividad 18 el alumnado debe elaborar el guion de una entrevista radiofónica,
- La actividad 19 propone trabajar los tipos de oraciones según su complejidad a partir del texto dado. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 80 del material *Saberes y destrezas*.
- En la actividad 20 el alumnado deberá acceder a la web de RNE y realizar fichas sobre obras relevantes.

Una radio escolar

El apartado pretende invitar al alumnado a poner en marcha una radio escolar en su centro.

- En la actividad 21 se indican los pasos que hay que seguir para ello, y se lista el material, tanto técnico como humano, que se precisará. Además, se ofrece una infografía con recomendaciones para redactar el guion de un programa radiofónico.
- Estructuración y consolidación
- Actividades sistemáticas de *Saberes y destrezas*.
- Fichas.

Cierre

- Síntesis

¡Micrófonos abiertos!

Esta situación de aprendizaje ha servido para dotar al alumnado de herramientas que le permitirán grabar su propio programa radiofónico.

- En la actividad 22 se dan indicaciones al alumnado para que dé los pasos adecuados, tanto antes de la grabación como en el momento de efectuarla.
- Reflexión y metacognición

REVISA-T

Actividad de metacognición para que el alumnado reflexione sobre su proceso de aprendizaje y cómo se ha sentido a lo largo del mismo, además de valorar su grado de participación en los trabajos de grupo.

Evidencia de aprendizaje	Metodología
<ul style="list-style-type: none"> ● Participación en clase y en las rutinas y destrezas de pensamiento. ● Actividades propias de la situación de aprendizaje y de <i>Saberes y destrezas</i>. ● Fichas de trabajo. ● Creación de un programa radiofónico. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Investigación grupal. ● Investigación guiada. ● Enseñanza no directiva. ● Expositiva.

d. Evaluación

Rúbrica de la SA					Instrumento s/ Actividades
Competencias específicas	Indicador Nivel 1	Indicador Nivel 2	Indicador Nivel 3	Indicador Nivel 4	
2. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la escucha activa, aplicando estrategias de comprensión oral, reflexionando	Comete errores básicos en la escucha activa e interpretación y valoración de textos orales y multimodales de géneros, registros y tipos de géneros, registros y tipos de géneros, registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Ocasionalmente escucha de forma activa, interpreta y valora, con progresiva autonomía, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Escucha de forma activa, interpreta y valora, con progresiva autonomía, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	2.1 Escucha de forma activa, interpreta y valora, de manera autónoma, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el	Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 13, 14, 15, 16, 20

sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

			contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad e idoneidad del canal utilizado.
Carece de criterios para interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	Le cuesta interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	Interpreta el sentido global y algunas de las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	2.2. Interpreta el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.
Muestra una gran dificultad en la extracción e interpretación de los textos orales y multimodales.	Extrae e interpreta información explícita de los textos orales y multimodales, pero le cuesta de los elementos no verbales.	Extrae e interpreta información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, e identifica incongruencias entre textos	2.3. Extrae e interpreta información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, e identifica incongruencias entre textos

			y elementos no verbales	y elementos no verbales, valora de manera crítica y razonada los contenidos, el propósito del texto y la intención del emisor.	
3. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.	Evidencia grandes problemas en la lectura, interpretación y valoración de textos escritos y multimodales de géneros, registros y tipologías propios del ámbito personal, social y educativo.	Lee, interpreta y valora, con mucha ayuda por parte del docente, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma.	Lee, interpreta y valora, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma.	3.1 Lee, interpreta y valora, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad y la idoneidad del canal utilizado, así como la eficacia de los procedimientos	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 18

			os comunicativos empleados.
Es incapaz de aplicar alguna estrategia para comprender el sentido global y la información específica.	Aplica, con progresiva autonomía, algunas estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distinguiendo algunas ideas principales y secundarias.	Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distingue las ideas principales de las secundarias, obtiene información literal, interpreta información explícita e implícita.	3.2 Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distingue las ideas principales de las secundarias, obtiene información literal, interpreta información explícita e implícita y valora de manera razonada y crítica los contenidos, el propósito de diferentes textos y la intención del emisor.
Le cuesta identificar las tipologías textuales y los géneros discursivos.	Identifica algunas tipologías textuales y géneros discursivos, y	Identifica las tipologías textuales y los géneros discursivos y	3.3 Identifica las tipologías textuales y los géneros discursivos, reconoce la

	reconoce su estructura.	reconoce su estructura.	estructura compleja y el formato de los textos y las características lingüísticas específicas de cada tipo de texto.	
Muestra muchas dificultades en localizar, seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes.	Localiza y selecciona, pero nunca contrasta, información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertinencia, en diferentes textos multimodales en medios digitales, con progresiva autonomía, del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Localiza, selecciona y alguna vez contrasta información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertinencia, en diferentes textos multimodales en medios digitales, con progresiva autonomía, del ámbito personal, social, educativo y profesional.	3.4 Localiza, selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertinencia en función de los objetivos de lectura y evitando los riesgos de manipulación y desinformación, en diferentes textos multimodales en medios digitales, de manera autónoma, del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 8, 20

	<p>Demuestra un escaso interés en aplicar estrategias de búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales.</p>	<p>Le cuesta aplicar, con progresiva autonomía, estrategias para la búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales.</p>	<p>Aplica, con progresiva autonomía, todo tipo de estrategias para la búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimientos de manera responsable.</p>	<p>3.5 Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para la busca, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimientos de manera responsable, contrastar y valorar la información de fuentes diversas, atendiendo el contexto y la intención comunicativa y utilizarla citando las fuentes y respetando los principios de propiedad intelectual.</p>	
<p>4. Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y</p>	<p>Le cuesta producir discursos orales extensos sobre conocimiento</p>	<p>Produce, con progresiva autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos</p>	<p>Produce, con progresiva autonomía, discursos orales extensos sobre</p>	<p>4.1 Produce, con autonomía, discursos orales extensos sobre</p>	<p>Observación . Análisis de las producciones</p>

<p>corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.</p>	<p>s ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, pero tiene fallos en la adecuación y en la coherencia.</p>	<p>conocimiento s complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, con adecuación y coherencia.</p>	<p>conocimiento s complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, con adecuación, coherencia y cohesión, manifestando una conciencia crítica hacia el tema.</p>	<p>s del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 22</p>
	<p>Pronuncia con dificultad y presenta una pobre entonación.</p>	<p>Mejora en la pronunciación y entonación, utilizando algunos elementos prosódicos y recursos no verbales adecuados que refuercen el discurso.</p>	<p>Produce discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos y los recursos no verbales.</p>	<p>4.2 Produce discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos, los recursos no verbales y diferentes soportes audiovisuales que refuercen las</p>	

			ideas expresadas y captan la atención del receptor.	
Muestra poco interés en la producción oral, con un vocabulario poco preciso y, en ocasiones, discriminatorio.	Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma.	Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis	4.3 Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis, reflexionando sobre la lengua, su uso y el propósito comunicativo	
Evidencia un gran desinterés en seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes.	Selecciona información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico,	Selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas	4.4 Selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma,	Observación . Análisis de las producciones del alumnado.

		personal o social, pero no la contrasta.	de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia.	sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia, la reelabora y la comunica de manera creativa adoptando un punto de vista crítico respetando los principios de propiedad intelectual.	Ejercicios. Actividades SA: 8, 20
5. Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.	Presenta grandes dificultades en la producción, con progresiva autonomía, de textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	Le cuesta producir, con progresiva autonomía, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	Produce, con progresiva autonomía, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con algunos fallos en la adecuación, coherencia,	5.1 Produce, de manera autónoma, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 10, 11, 12, 17, 21

comunicativa .		cohesión y corrección.	
Utiliza un lenguaje discriminatorio.	Suele utilizar un lenguaje no discriminatorio, pero le cuesta detectar, de manera progresivamente autónoma, los posibles usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.	Utiliza en la mayoría de las ocasiones un lenguaje no discriminatorio detectando, de manera progresivamente autónoma, algunos de los posibles usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.	5.2 Utiliza un lenguaje no discriminatorio detectando, de forma autónoma, los usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.
Evidencia dificultades al utilizar los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza algunos de los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza, durante el proceso de escritura, con mucha ayuda del profesorado e incorporando progresivamente el metalenguaje, los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	5.3. Utiliza, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.

	Pone poco interés en planificar y textualizar durante el proceso de escritura.	Le cuesta planificar y textualizar, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura.	Planifica y textualiza, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa	5.4. Planifica, textualiza, revisa y edita, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.	
7. Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.	Evidencia dificultades en la comprensión, comunicación y descripción de textos de cierta complejidad en diferentes soportes.	Comprende, comunica y describe algunos textos de cierta complejidad en diferentes soportes.	Comprende, comunica y describe textos de cierta complejidad en diferentes soportes, pero le cuesta explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico.	7.2 Comprende, comunica, describe y parafrasea textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 7, 19
	Muestra poco interés en seleccionar y aplicar estrategias de simplificación, adaptación y	Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, algunas estrategias de simplificación, adaptación y	Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y	7.3 Selecciona y aplica, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y	Observación . Análisis de las producciones del alumnado.

reformulación de la lengua.	reformulación de la lengua.	reformulación de la lengua.	reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).	Ejercicios. Actividades SA: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 13, 14, 15, 16, 18, 20
-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------	--	--

Situación de aprendizaje 6: No dejes para mañana...

a. Justificación

Contextualización

Dotar al alumnado de las habilidades y destrezas que le permitan, a partir del tema que sirve de hilo conductor (el hábito lector), valorar todo lo que nos ofrecen los libros, así como reconocer los textos argumentativos y su estructura, para poder utilizar esta tipología textual y argumentar en favor de la lectura. Simultáneamente, se repasarán nociones de sintaxis y de léxico.

Relación con los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS)

- ODS 4: Educación de calidad

Elementos transversales

- Comprensión lectora
- Fomento de la creatividad
- Formación estética

Recursos y propuestas para la Inclusión

Fichas, actividades multinivel, trabajo cooperativo, materiales adaptados, aprendizaje entre iguales, actividades DUA, aplicaciones y recursos TIC (audios, test interactivo, etc.).

b. Concreción curricular. Mapa de relaciones curriculares

Competencias específicas de las situaciones de aprendizaje

Competencia específica 2

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la escucha activa, aplicando estrategias de comprensión oral, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

2.1 Escuchar de forma activa, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad e idoneidad del canal utilizado.

2.2. Interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.

2.3. Extraer e interpretar información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, identificar incongruencias entre texto y elementos no verbales, valorar de manera crítica y razonada los contenidos, el propósito del texto y la intención del emisor.

Competencia específica 3

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

3.1 Leer, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad y la idoneidad del canal utilizado, así como la eficacia de los procedimientos comunicativos empleados.

3.2 Aplicar, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distinguir las ideas principales de las secundarias, obtener información literal, interpretar información explícita e implícita y valorar de manera razonada y crítica los contenidos, el propósito de diferentes textos y la intención del emisor.

3.3 Identificar las tipologías textuales y los géneros discursivos, reconocer la estructura compleja y el formato de los textos y las características lingüísticas específicas de cada tipo de texto.

Competencia específica 5

Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.

Criterios de evaluación

5.1 Producir, de manera autónoma, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.

5.2 Utilizar un lenguaje no discriminatorio detectando, de forma autónoma, los usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.

5.3. Utilizar, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.

5.4 Planificar, textualizar, revisar y editar, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.

Competencia específica 7

Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.

Criterios de evaluación

7.2 Comprender, comunicar, describir y parafrasear textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

7.3 Seleccionar y aplicar, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

Competencia específica 8

Leer obras y textos de carácter diverso y de complejidad progresiva, seleccionados con autonomía, reflexionando sobre el perfil lector que se va configurando.

Criterios de evaluación

8.1 Leer obras diversas y textos escritos y multimodales del ámbito personal, social, educativo y profesional, seleccionando de manera autónoma aquellos que mejor se ajustan en cada momento vital a sus gustos, intereses y necesidades personales.

8.2 Dejar constancia del propio itinerario lector y cultural, explicando los criterios de selección de las lecturas, las formas de acceso a la cultura literaria y las experiencias lectoras.

8.3. Compartir las experiencias de lectura, en diferentes soportes, participando en comunidades lectoras en el ámbito educativo y social, y relacionando el sentido de la obra con la propia experiencia biográfica, lectora y cultural.

Saberes básicos

Bloque 2: Estrategias comunicativas.

Sub-bloque 2.1 Saberes comunes.

- **Tipologías textuales y géneros discursivos.**

Sub-bloque 2.3 Reflexión sobre la lengua.

- **Cohesión: Conectores textuales temporales, explicativos, de orden y de contraste, distributivos, causa, consecuencia, condición e hipótesis.**
- **Cohesión: Mecanismos de referencia interna gramaticales (sustituciones pronominales) y léxicos (nominalizaciones e hiperónimos de significado abstracto, sinónimos, repeticiones y elipsis).**
- **Correlación temporal en la coordinación y subordinación de oraciones.**
- **La lengua como sistema y sus unidades básicas.**
- **Formas gramaticales y funciones sintácticas.**
- **Relación entre los esquemas semántico y sintáctico de la oración simple. Observación y transformación de enunciados y uso de la terminología sintáctica.**
- **Procedimientos de adquisición y formación de palabras: los cambios en su significado.**

Sub-bloque 2.4 Comunicación e interacción oral.

G1: Comprensión oral

- **Estrategias de comprensión oral: sentido global del texto y relación entre sus partes, selección y retención de la información relevante.**
- **Valoración de la forma y el contenido del texto.**

Sub-bloque 2.5 Comprensión escrita.

- **Estrategias de comprensión antes de la lectura: conocimientos previos, objetivos de lectura, hipótesis a través de información paratextual, tipología, género y estructura del texto.**
- **Estrategias de comprensión durante la lectura: coherencia interna del texto, inferencias, sentidos figurados y significados no explícitos.**
- **Estrategias de comprensión después de la lectura: tema, tesis, idea principal, argumentos, intención del autor y organización del contenido.**
- **Valoración de la forma y el contenido del texto.**

Sub-bloque 2.6 Expresión escrita y multimodal.

- **Estrategias del proceso de escritura y multimodal: planificación, textualización, revisión y corrección.**
- **Aplicación de las normas ortográficas y gramaticales. Propiedad léxica.**
- **Presentación cuidada de las producciones escritas.**
- **Elementos gráficos y paratextuales.**
- **Interacciones escritas en situaciones comunicativas de carácter formal e informal.**

Bloque 3: Lectura y literatura.

Sub-bloque 3.1 Hábito lector.

- **Identidad lectora: selección de obras variadas y lectura autónoma, conciencia y verbalización de los propios gustos.**
- **Identidad lectora: valoración crítica de los textos y sobre la propia práctica de lectura.**
- **Expresión de la experiencia lectora y de diferentes formas de apropiación y recreación de los textos leídos.**
- **Uso de la biblioteca escolar y pública. Circuito literario y lector. Participación en actos culturales.**
- **Estrategias para la recomendación de las lecturas.**

c. Secuencia didáctica

Inicio

- **Motivación inicial**

Observación de la fotografía que aparece en la portada y lectura del título de la situación de aprendizaje. Conversación con el alumnado sobre la experiencia de lectura.

➤ **Contextualización y significado**

Después de leer la introducción y exponer el tema principal que se va a tratar, preguntaremos al alumnado por los últimos libros que ha leído.

- Responderemos a las preguntas planteadas y hablaremos de personajes de libros inspiradores.

➤ **Activación y conocimiento previo**

Activar los conocimientos previos del alumnado mediante la destreza de pensamiento *Lluvia de ideas* y comentar el ODS 4, que se trabajará a lo largo de la situación de aprendizaje.

Desarrollo

➤ **Investigación e información**

¿Será verdad?

El objetivo de este apartado es que el alumnado analice unos datos oficiales acerca del hábito lector en adolescentes, los interprete y los contraste con los que ellos recojan de una encuesta que se les propone hacer sobre los hábitos de lectura entre los compañeros del centro.

- La actividad 2 tiene como finalidad que el alumnado diferencie lo que es opinión de lo que es información.

Leer: la gimnasia del cerebro y... muchas cosas más

En este apartado, las actividades giran en torno a la argumentación y el texto argumentativo, a partir de un texto de Irene Vallejo sobre los beneficios que nos aporta la lectura.

- En la actividad 3 se pide al alumnado que identifique la finalidad del texto propuesto, así como las partes por las que está formado, propias de los textos argumentativos. Además, en la 4 deben identificar la estructura argumentativa, de entre las tres opciones que se ofrecen, de este mismo texto.
- Las actividades 5, 6 y 9 son de comprensión lectora.
- En la actividad 7 se trabajan los argumentos de autoridad. Para la resolución de estas actividades, se cuenta con el apoyo de las fichas 8 y 16 del material *Saberes y destrezas*.
- La actividad 8 es una propuesta para trabajar la función sintáctica de palabras y sintagmas destacados en el texto. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 76 del material *Saberes y destrezas*.
- En la actividad 10 escucharán un manifiesto de la Unesco y responderán a las preguntas formuladas.

Leer como acto de rebeldía...

En este apartado se continúa trabajando la argumentación, en este caso acerca de los argumentos que apoyan la idea que leer es un acto de rebeldía.

- Las actividades 11 a 13 son propiamente de comprensión lectora, de opinión y reflexión, y de análisis de la estructura del texto propuesto.
- En la actividad 14 se trabaja el análisis morfosintáctico, y en la 15, la sinonimia y antonimia. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 103 del material *Saberes y destrezas*.

... y de supervivencia

Este apartado centra su contenido en los argumentos que avalan el hecho de que la lectura, en muchas ocasiones, nos puede salvar en determinadas circunstancias de la vida, lo que da pie a hacer una investigación sobre este tema.

- La actividad 16 plantea al alumnado buscar una determinada información acerca de los títulos propuestos para luego exponerla ante los compañeros. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de las fichas 30 y 32 del material *Saberes y destrezas*. La actividad 17 es de comprensión lectora.
- La actividad 18 parte de una iniciativa literaria surgida durante la pandemia para tratar temas léxicos relacionados con la formación de palabras. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 101 del material *Saberes y destrezas*.

Abramos la puerta a la imaginación

El objetivo de este apartado es aportar dos muestras literarias que corroboran la afirmación de que los libros nos abren la puerta a la imaginación, ya que sus páginas nos transportan a lugares increíbles.

- La actividad 19 es de comprensión lectora y, además, se aprovecha el texto propuesto para trabajar temas morfológicos.
- La actividad 20 es de investigación sobre otros lugares fantásticos recreados en diferentes títulos de la literatura universal.
- Estructuración y consolidación
- Actividades sistemáticas de *Saberes y destrezas*.
- Fichas.

Cierre

- Síntesis

En favor de la lectura

Esta situación de aprendizaje ha servido para dotar al alumnado de herramientas para redactar un manifiesto en favor de la lectura.

- En la actividad 21 se dan las indicaciones adecuadas para la creación de dicho manifiesto..
- Reflexión y metacognición

REVISAR-T

Actividad de metacognición para que el alumnado reflexione sobre su proceso de aprendizaje y cómo se ha sentido a lo largo del mismo, además de valorar su grado de participación en los trabajos de grupo.

Evidencia de aprendizaje	Metodología
<ul style="list-style-type: none"> ● Participación en clase y en las rutinas y destrezas de pensamiento. ● Actividades propias de la situación de aprendizaje y de <i>Saberes y destrezas</i>. ● Fichas de trabajo. ● Redacción de un manifiesto. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Investigación grupal. ● Investigación guiada. ● Enseñanza no directiva. ● Aprendizaje cooperativo.

d. Evaluación

Rúbrica de la SA					Instrumento s/ Actividades
Competencias específicas	Indicador Nivel 1	Indicador Nivel 2	Indicador Nivel 3	Indicador Nivel 4	
2. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la escucha activa, aplicando estrategias de comprensión	Comete errores básicos en la escucha activa e interpretación y valoración de textos orales y multimodales de géneros, tipos de registros y tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social,	Ocasionalmente escucha de forma activa, interpreta y valora, con progresiva autonomía, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Escucha de forma activa, interpreta y valora, con progresiva autonomía, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	2.1 Escucha de forma activa, interpreta y valora, de manera autónoma, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional,	Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 1, 10

<p>oral, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.</p>	<p>educativo y profesional.</p>			<p>reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad e idoneidad del canal utilizado.</p>
	<p>Carece de criterios para interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.</p>	<p>Le cuesta interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.</p>	<p>Interpreta el sentido global y algunas de las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.</p>	<p>2.2. Interpreta el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.</p>
	<p>Muestra una gran dificultad en la extracción e interpretación de los textos orales y multimodales.</p>	<p>Extrae e interpreta información explícita de los textos orales y multimodales, pero le cuesta de los elementos no verbales.</p>	<p>Extrae e interpreta información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, e identifica</p>	<p>2.3. Extrae e interpreta información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, identifica</p>

			incongruencias entre textos y elementos no verbales	incongruencias entre textos y elementos no verbales, valora de manera crítica y razonada los contenidos, el propósito del texto y la intención del emisor.	
3. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.	Evidencia grandes problemas en la lectura, interpretación y valoración de textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros propios del ámbito personal, social y educativo.	Lee, interpreta y valora, con mucha ayuda por parte del docente, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma.	Lee, interpreta y valora, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma.	3.1 Lee, interpreta y valora, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad y la idoneidad del canal utilizado, así como la	Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 17, 18, 19

			eficacia de los procedimientos comunicativos empleados.
Es incapaz de aplicar alguna estrategia para comprender el sentido global y la información específica.	Aplica, con progresiva autonomía, algunas estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distinguiendo algunas ideas principales y secundarias.	Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distingue las ideas principales de las secundarias, obtiene información literal, interpreta información explícita e implícita.	3.2 Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distingue las ideas principales de las secundarias, obtiene información literal, interpreta información explícita e implícita y valora de manera razonada y crítica los contenidos, el propósito de diferentes textos y la intención del emisor.
Le cuesta identificar las tipologías textuales y	Identifica algunas tipologías textuales y	Identifica las tipologías textuales y los géneros	3.3 Identifica las tipologías textuales y los géneros

	los géneros discursivos.	géneros discursivos, y reconoce su estructura.	discursivos y reconoce su estructura.	discursivos, reconoce la estructura compleja y el formato de los textos y las características lingüísticas específicas de cada tipo de texto.	
5. Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.	Presenta grandes dificultades en la producción, con progresiva autonomía, de textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa.	Le cuesta producir, con progresiva autonomía, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	Produce, con progresiva autonomía, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con algunos fallos en la adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	5.1 Produce, de manera autónoma, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 1, 21
	Utiliza un lenguaje discriminatorio.	Suele utilizar un lenguaje no discriminatorio, pero le cuesta detectar, de manera	Utiliza en la mayoría de las ocasiones un lenguaje no discriminatorio	5.2 Utiliza un lenguaje no discriminatorio detectando, de forma	

	progresivamente autónoma, los posibles usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.	io detectando, de manera progresivamente autónoma, algunos de los posibles usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.	autónoma, los usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.	
Evidencia de dificultades al utilizar los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza algunos de los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza, durante el proceso de escritura, con mucha ayuda del profesorado e incorporando progresivamente el metalenguaje, los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	5.3. Utiliza, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando el metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 1, 8, 14, 15, 21
Pone poco interés en planificar y textualizar durante el proceso de escritura.	Le cuesta planificar y textualizar, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura.	Planifica y textualiza, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura, utilizando las	5.4. Planifica, textualiza, revisa y edita, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las	

			estrategias necesarias de manera precisa	estrategias necesarias de manera precisa.	
7. Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.	Evidencia dificultades en la comprensión, comunicación y descripción de textos de cierta complejidad en diferentes soportes.	Comprende, comunica y describe algunos textos de cierta complejidad en diferentes soportes.	Comprende, comunica y describe textos de cierta complejidad en diferentes soportes, pero le cuesta explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico.	7.2 Comprende, comunica, describe y parafrasea textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 8, 14, 15
	Muestra poco interés en seleccionar y aplicar estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.	Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, algunas estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.	Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.	7.3 Selecciona y aplica, de forma autónoma, estrategias de simplificación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 17, 18, 19

				en distintas lenguas de su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).	
8. Leer obras y textos de carácter diverso y de complejidad progresiva, seleccionados con autonomía, reflexionando sobre el perfil lector que se va configurando.	Su hábito lector es insuficiente.	Elige y lee algunas obras y textos escritos y multimodales del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Le gusta leer algunas obras y textos escritos y multimodales del ámbito personal, social, educativo y profesional, seleccionando con progresiva autonomía aquellos que mejor se ajustan en cada momento vital a sus gustos, intereses y necesidades personales.	8.1 Lee obras diversas y textos escritos y multimodales del ámbito personal, social, educativo y profesional, seleccionando de manera autónoma aquellos que mejor se ajustan en cada momento vital a sus gustos, intereses y necesidades personales.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 1,12, 13, 14, 16, 20
	Demuestra poco interés en dejar constancia del propio itinerario lector y de las experiencias lectoras y culturales.	Únicamente deja constancia del propio itinerario lector y de las experiencias lectoras y culturales a petición del docente.	Ocasionalmente deja constancia del propio itinerario lector y cultural de las experiencias lectoras.	8.2 Deja constancia del propio itinerario lector y cultural, explicando los criterios de selección de las lecturas, las	

			formas de acceso a la cultura literaria y las experiencias lectoras.
Muestra escaso interés en compartir las experiencias de lectura.	Comparte algunas experiencias de lectura, en diferentes soportes, participando en comunidades lectoras en el ámbito educativo y social.	Comparte las experiencias de lectura, en diferentes soportes, participando en comunidades lectoras en el ámbito educativo y social.	8.3. Comparte las experiencias de lectura, en diferentes soportes, participando en comunidades lectoras en el ámbito educativo y social, y relacionando el sentido de la obra con la propia experiencia biográfica, lectora y cultural.

Situación de aprendizaje 7: Sobrevivir a las redes sociales

a. Justificación

Contextualización

Dotar al alumnado de las habilidades y destrezas que le permitan hacer un uso responsable y saludable de Internet, especialmente en su comunicación en redes sociales. Para ello se van a presentar los conceptos de FOMO y JOMO, y se le van a ofrecer las herramientas necesarias para reconocer cuándo se está haciendo un mal uso o un uso excesivo de las redes sociales, y familiarizarse con la etiqueta digital y comunicarse con corrección. Paralelamente, se recuperarán nociones relacionadas con las oraciones compuestas, la formación de palabras, la sinonimia y la antonimia, el coloquio y la búsqueda de información.

Relación con los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS)

- ODS 3: Salud y bienestar

Elementos transversales

- **Comprensión lectora**
- **Expresión oral y escrita**
- **Competencia digital**
- **Formación para el respeto mutuo**
- **Cooperación entre iguales**
- **Educación para la salud**

Recursos y propuestas para la Inclusión

Fichas, actividades multinivel, trabajo cooperativo, materiales adaptados, aprendizaje entre iguales, actividades DUA, aplicaciones y recursos TIC (vídeos, etc.).

b. Concreción curricular. Mapa de relaciones curriculares

Competencias específicas de las situaciones de aprendizaje

Competencia específica 3

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

3.1 Leer, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad y la idoneidad del canal utilizado, así como la eficacia de los procedimientos comunicativos empleados.

3.2 Aplicar, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distinguir las ideas principales de las secundarias, obtener información literal, interpretar información explícita e implícita y valorar de manera razonada y crítica los contenidos, el propósito de diferentes textos y la intención del emisor.

3.3 Identificar las tipologías textuales y los géneros discursivos, reconocer la estructura compleja y el formato de los textos y las características lingüísticas específicas de cada tipo de texto.

Competencia específica 4

Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.

Criterios de evaluación

4.1 Producir, con autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, con adecuación, coherencia y cohesión, manifestando una conciencia crítica hacia el tema.

4.2 Producir discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos, los recursos no verbales y

diferentes soportes audiovisuales que refuercen las ideas expresadas y capten la atención del receptor.

4.3 Realizar producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis, reflexionando sobre la lengua, su uso y el propósito comunicativo.

Competencia específica 5

Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.

Criterios de evaluación

5.1 Producir, de manera autónoma, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.

5.2 Utilizar un lenguaje no discriminatorio detectando, de forma autónoma, los usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.

5.3. Utilizar, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.

5.4 Planificar, textualizar, revisar y editar, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.

Competencia específica 7

Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.

Criterios de evaluación

7.2 Comprender, comunicar, describir y parafrasear textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

7.3 Seleccionar y aplicar, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

Saberes básicos

Bloque 2: Estrategias comunicativas.

Sub-bloque 2.1 Saberes comunes.

- **Tipologías textuales y géneros discursivos.**

Sub-bloque 2.3 Reflexión sobre la lengua.

- **Cohesión: Conectores textuales temporales, explicativos, de orden y de contraste, distributivos, causa, consecuencia, condición e hipótesis.**

- **Cohesión:** Mecanismos de referencia interna gramaticales (sustituciones pronominales) y léxicos (nominalizaciones e hiperónimos de significado abstracto, sinónimos, repeticiones y elipsis).
- **Uso coherente de las formas verbales en los textos.**
- **Correlación temporal en la coordinación y subordinación de oraciones.**
- **Corrección lingüística y revisión ortográfica y gramatical de los textos.**
- **Uso de diccionarios, manuales de consulta y de correctores en soporte analógico o digital.**
- **Los signos de puntuación como mecanismo organizador del texto escrito. Su relación con el significado.**
- **Observación, comparación y manipulación de estructuras lingüísticas.**
- **La lengua como sistema y sus unidades básicas.**
- **Formas gramaticales y funciones sintácticas.**
- **Relación entre los esquemas semántico y sintáctico de la oración simple. Observación y transformación de enunciados y uso de la terminología sintáctica.**
- **Procedimientos de adquisición y formación de palabras: los cambios en su significado.**

Sub-bloque 2.4 Comunicación e interacción oral.

G2: Expresión oral

- **Discursos orales en situaciones comunicativas de carácter formal.**
- **Rasgos discursivos y lingüísticos de la oralidad formal. Deliberación oral argumentada.**
- **Adecuación a la audiencia y al tiempo de exposición.**
- **Planificación, producción y revisión de textos orales y multimodales.**
- **Rasgos discursivos y lingüísticos de la oralidad formal.**
- **Estrategias de expresión oral: interpretación y uso de elementos de la comunicación no verbal.**

G3: Interacción oral

- **Estrategias de escucha activa, asertividad y resolución dialogada de los conflictos, teniendo en cuenta la perspectiva de género.**
- **Interacciones orales en situaciones comunicativas de carácter formal e informal.**
- **Estrategias de cortesía lingüística y cooperación conversacional.**

Sub-bloque 2.5 Comprensión escrita.

- **Estrategias de comprensión antes de la lectura: conocimientos previos, objetivos de lectura, hipótesis a través de información paratextual, tipología, género y estructura del texto.**
- **Estrategias de comprensión durante la lectura: coherencia interna del texto, inferencias, sentidos figurados y significados no explícitos.**

- Estrategias de comprensión después de la lectura: tema, tesis, idea principal, argumentos, intención del autor y organización del contenido.
- Valoración de la forma y el contenido del texto.

Sub-bloque 2.6 Expresión escrita y multimodal.

- Estrategias del proceso de escritura y multimodal: planificación, textualización, revisión y corrección.
- Aplicación de las normas ortográficas y gramaticales. Propiedad léxica.
- Presentación cuidada de las producciones escritas.
- Elementos gráficos y paratextuales.
- Interacciones escritas en situaciones comunicativas de carácter formal e informal.

c. Secuencia didáctica

Inicio

- Motivación inicial

Observación de la fotografía que aparece en la portada y lectura del título de la situación de aprendizaje.

- Contextualización y significado

Conversación con el alumnado sobre el peligro de las redes sociales.

- Responderemos a las preguntas planteadas y hablaremos de la actitud que tenemos en las redes sociales, así como conductas peligrosas que solemos realizar.
- Activación y conocimiento previo

Activar los conocimientos previos del alumnado mediante la destreza de pensamiento *Lluvia de ideas* y comentar el ODS 4.

Desarrollo

- Investigación e información

¿FOMO y JOMO? ¿Y eso qué es?

En este apartado se reflexionará sobre estas dos actitudes relacionadas con el uso de dispositivos digitales en general, y con las redes sociales en particular.

- La actividad 1 es de reflexión y argumentación personales en relación con el uso de las redes sociales, y la 2 propone una reflexión colectiva acerca de este mismo tema.
- La actividad 3 plantea un trabajo lingüístico relacionado con los términos en torno a los cuales gira este apartado: FOMO y JOMO. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de las fichas 101 y 103 del material *Saberes y destrezas*.
- La actividad 4 es también de reflexión sobre la relación sintáctica que se establece entre las dos oraciones compuestas propuestas. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 80 del material *Saberes y destrezas*.
- En la actividad 5, el alumnado reflexionará sobre los momentos en los que usa dispositivos digitales.

¿Realidad o puro posturo?

El objetivo de este apartado es hacer reflexionar al alumnado, a partir de un relato narrativo, acerca de los efectos que tienen las redes sociales en quienes las usan muy frecuentemente. Se pueden utilizar las fichas 64, 65 y 66 del material *Saberes y destrezas*.

- Las actividades 6, 7, 8, 9, 10, 11 y 12 son propuestas para trabajar la comprensión lectora y otros aspectos relacionados con el léxico de la lectura.

¡Sigue la etiqueta!

El objetivo de este apartado es trabajar el concepto de etiqueta digital. Para ello se parte de un texto introductorio que trata sobre ello, así como sobre otros temas relacionados con el intercambio de información en internet.

- La actividad 13 requiere de un trabajo morfológico y de redacción de una definición.
- En la actividad 14 se pide al alumnado que reflexione sobre situaciones de la vida fuera de la red que pueden darse, de forma paralela, en la comunicación en internet para que comparen sus comportamientos.
- La actividad 15 requiere de una tarea de investigación acerca de la etiqueta digital. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 30 del material *Saberes y destrezas*.
- En la actividad 16 se analizan las relaciones semánticas de las expresiones dadas, en la 17 el uso de los emoticonos y en la 18 se pregunta acerca de la relación semántica y sintáctica que se da entre las dos oraciones que forman una secuencia oracional compuesta.
- La actividad 19 es una propuesta para trabajar la expresión oral de los alumnos. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 22 del material *Saberes y destrezas*.

Escribas donde escribas, hazlo siempre con corrección

Este apartado pretende afianzar aspectos relacionados con la corrección ortográfica e incidir en la importancia de respetar las normas de cortesía en cualquier acto comunicativo. Como material de refuerzo y apoyo de este apartado, el docente puede recurrir, si lo desea, a las fichas 95, 96, 98, 99 y 100 del material *Saberes y destrezas*.

- Estructuración y consolidación
- Actividades sistemáticas de *Saberes y destrezas*.
- Fichas.

Cierre

- Síntesis

Mi manual de supervivencia

Esta situación de aprendizaje ha servido para que el alumnado elabore un manual de uso para interactuar de forma segura y adecuada en la comunicación en redes sociales.

- La actividad 24 proporciona al alumnado una serie de indicaciones para recopilar y completar la información que sea necesaria, ampliándola con otras fuentes; además, aconseja sobre la redacción del manual.

➤ Reflexión y metacognición

REVISA-T

Actividad de metacognición para que el alumnado reflexione sobre su proceso de aprendizaje y cómo se ha sentido a lo largo del mismo, además de valorar su grado de participación en los trabajos de grupo.

Evidencia de aprendizaje	Metodología
<ul style="list-style-type: none"> ● Participación en clase y en las rutinas y destrezas de pensamiento. ● Actividades propias de la situación de aprendizaje y de <i>Saberes y destrezas</i>. ● Fichas de trabajo. ● Elaboración de un manual. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Investigación grupal. ● Investigación guiada. ● Rutinas de pensamiento. ● Aprendizaje cooperativo.

d. Evaluación

Rúbrica de la SA					Instrumento s/ Actividades
Competencias específicas	Indicador Nivel 1	Indicador Nivel 2	Indicador Nivel 3	Indicador Nivel 4	
3. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos,	Evidencia grandes problemas en la lectura, interpretación y valoración de textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal,	Lee, interpreta y valora, con mucha ayuda por parte del docente, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el	Lee, interpreta y valora, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional,	3.1 Lee, interpreta y valora, de manera autónoma, textos escritos y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes propios del ámbito personal, social, educativo y profesional,	Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 1, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13

<p>aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.</p>	<p>social y educativo.</p>	<p>contenido y la forma.</p>	<p>reflexionando sobre el contenido y la forma.</p>	<p>reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad y la idoneidad del canal utilizado, así como la eficacia de los procedimientos comunicativos empleados.</p>
	<p>Es incapaz de aplicar alguna estrategia para comprender el sentido global y la información específica.</p>	<p>Aplica, con progresiva autonomía, algunas estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distinguiendo algunas ideas principales y secundarias.</p>	<p>Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distingue las ideas principales de las secundarias, obtiene información literal, interpreta información explícita e implícita.</p>	<p>3.2 Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para comprender el sentido global y la información específica, distingue las ideas principales de las secundarias, obtiene información literal, interpreta información explícita e implícita y valora de manera razonada y</p>

				crítica los contenidos, el propósito de diferentes textos y la intención del emisor.	
	Le cuesta identificar las tipologías textuales y los géneros discursivos.	Identifica algunas tipologías textuales y géneros discursivos, y reconoce su estructura.	Identifica las tipologías textuales y los géneros discursivos y reconoce su estructura.	3.3 Identifica las tipologías textuales y los géneros discursivos, reconoce la estructura compleja y el formato de los textos y las características lingüísticas específicas de cada tipo de texto.	
4. Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.	Le cuesta producir discursos orales extensos sobre conocimiento ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Produce, con progresiva autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, pero tiene fallos en la adecuación	Produce, con progresiva autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y	4.1 Produce, con autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 5, 14, 15, 17, 19, 20

	y en la coherencia.	profesional, con adecuación y coherencia.	profesional, con adecuación, coherencia y cohesión, manifestando una conciencia crítica hacia el tema.
Pronuncia con dificultad y presenta una pobre entonación.	Mejora en la pronunciación y entonación, utilizando algunos elementos prosódicos y recursos verbales adecuados que refuercen el discurso.	Produce discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos y los recursos no verbales.	4.2 Produce discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos, los recursos no verbales y diferentes soportes audiovisuales que refuercen las ideas expresadas y capten la atención del receptor.
Muestra poco interés en la producción oral, con un vocabulario poco preciso	Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario	Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminator	4.3 Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminator

	y, en ocasiones, discriminatorio.	rico y ajustado a la norma.	io y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis .	io y un vocabulario rico y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis , reflexionando sobre la lengua, su uso y el propósito comunicativo .	
5. Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.	Presenta grandes dificultades en la producción, con progresiva autonomía, de textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	Le cuesta producir, con progresiva autonomía, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	Produce, con progresiva autonomía, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con algunos fallos en la adecuación,	5.1 Produce, de manera autónoma, textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia,	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 21, 23, 24

la situación comunicativa .		coherencia, cohesión y corrección.	cohesión y corrección.	
Utiliza un lenguaje discriminatorio.	Suele utilizar un lenguaje no discriminatorio, pero le cuesta detectar, de manera progresivamente autónoma, los posibles usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.	Utiliza en la mayoría de las ocasiones un lenguaje no discriminatorio detectando, de manera progresivamente autónoma, algunos de los posibles usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.	5.2 Utiliza un lenguaje no discriminatorio detectando, de forma autónoma, los usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.	
Evidencia dificultades al utilizar los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza algunos de los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza, durante el proceso de escritura, con mucha ayuda del profesorado e incorporando progresivamente el metalenguaje, los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	5.3. Utiliza, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando el metalenguaje, los conocimientos lingüísticos y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 3, 4, 12, 16, 18, 21, 22, 23, 24

	Pone poco interés en planificar y textualizar durante el proceso de escritura.	Le cuesta planificar y textualizar, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura.	Planifica y textualiza, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa	5.4. Planifica, textualiza, revisa y edita, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.	
7. Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.	Evidencia dificultades en la comprensión, comunicación y descripción de textos de cierta complejidad en diferentes soportes.	Comprende, comunica y describe algunos textos de cierta complejidad en diferentes soportes.	Comprende, comunica y describe textos de cierta complejidad en diferentes soportes, pero le cuesta explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico.	7.2 Comprende, comunica, describe y parafrasea textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 3, 4, 12, 16, 18, 21, 22, 23
	Muestra poco interés en seleccionar y aplicar estrategias de simplificación, adaptación y	Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, algunas estrategias de simplificación, adaptación y	Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y	7.3 Selecciona y aplica, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y	Observación . Análisis de las producciones del alumnado.

reformulación de la lengua.	reformulación de la lengua.	reformulación de la lengua.	reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).	Ejercicios. Actividades SA: 1, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13
-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------	--	---

Situación de aprendizaje 8: El adulto que seremos

a. Justificación

Contextualización

Dotar al alumnado de las habilidades y destrezas que le permitan conocer cómo se han plasmado las relaciones familiares en la historia de la literatura, concretamente en los siglos XVIII, XIX y XX en el género dramático, para poder reflexionar con argumentos sobre las relaciones intergeneracionales, sus conflictos y la influencia de una generación en otra. Paralelamente, se avanzará en el conocimiento del teatro en los siglos XVIII a XX, de las oraciones coordinadas, yuxtapuestas y su análisis, y en el reportaje periodístico.

Relación con los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS)

- ODS 17: Alianzas para lograr los objetivos

Elementos transversales

- Comprensión lectora
- Fomento de la creatividad
- Formación estética

Recursos y propuestas para la Inclusión

Fichas, actividades multinivel, trabajo cooperativo, materiales adaptados, aprendizaje entre iguales, actividades DUA, aplicaciones y recursos TIC (audios, vídeos, etc.).

b. Concreción curricular. Mapa de relaciones curriculares

Competencias específicas de las situaciones de aprendizaje

Competencia específica 2

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a

través de la escucha activa, aplicando estrategias de comprensión oral, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

2.1 Escuchar de forma activa, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad e idoneidad del canal utilizado.

2.2. Interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.

2.3. Extraer e interpretar información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, identificar incongruencias entre texto y elementos no verbales, valorar de manera crítica y razonada los contenidos, el propósito del texto y la intención del emisor.

Competencia específica 5

Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.

Criterios de evaluación

5.3. Utilizar, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.

5.4 Planificar, textualizar, revisar y editar, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.

Competencia específica 7

Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.

Criterios de evaluación

7.2 Comprender, comunicar, describir y parafrasear textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

7.3 Seleccionar y aplicar, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

Competencia específica 9

Leer y producir textos literarios, contextualizados en la cultura y la sociedad, como fuente de placer y de conocimiento.

Criterios de evaluación

9.1. Leer y escuchar fragmentos literarios y obras completas, de manera autónoma, teniendo en cuenta los intereses del alumno.

9.2. Interpretar la información relevante de las obras literarias, de manera autónoma, y aportar conclusiones con reflexión y visión crítica.

9.3. Establecer, de manera progresivamente autónoma, vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones

artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos, mostrando, además implicación y respuesta personal del lector en la lectura.

9.4. Expresar opinión sobre textos y obras literarias, utilizando los recursos retóricos fundamentales, el metalenguaje y las características de los géneros, de manera autónoma.

9.5. Crear textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones) aplicando los recursos literarios adecuados a cada género, de manera autónoma.

9.6. Organizar y participar en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.

Saberes básicos

Bloque 2: Estrategias comunicativas.

Sub-bloque 2.1 Saberes comunes.

- **Tipologías textuales y géneros discursivos.**
- **Propiedades textuales: coherencia, cohesión y adecuación.**

Sub-bloque 2.3 Reflexión sobre la lengua.

- **La implicación del emisor en los textos.**
- **La expresión de la subjetividad en textos.**
- **Adecuación del registro a la situación de comunicación.**
- **Cohesión: Conectores textuales temporales, explicativos, de orden y de contraste, distributivos, causa, consecuencia, condición e hipótesis.**
- **Cohesión: Mecanismos de referencia interna gramaticales (sustituciones pronominales) y léxicos (nominalizaciones e hiperónimos de significado abstracto, sinónimos, repeticiones y elipsis).**
- **Correlación temporal en la coordinación y subordinación de oraciones.**
- **Diferencias e intersecciones entre lengua oral y lengua escrita en situaciones comunicativas.**
- **Formas gramaticales y funciones sintácticas.**
- **Relación entre los esquemas semántico y sintáctico de la oración simple. Observación y transformación de enunciados y uso de la terminología sintáctica.**

Sub-bloque 2.4 Comunicación e interacción oral.

G1: Comprensión oral

- **Estrategias de comprensión oral: sentido global del texto y relación entre sus partes, selección y retención de la información relevante.**
- **Valoración de la forma y el contenido del texto.**

Sub-bloque 2.5 Comprensión escrita.

- **Estrategias de comprensión antes de la lectura: conocimientos previos, objetivos de lectura, hipótesis a través de información paratextual, tipología, género y estructura del texto.**

- **Estrategias de comprensión durante la lectura: coherencia interna del texto, inferencias, sentidos figurados y significados no explícitos.**
- **Estrategias de comprensión después de la lectura: tema, tesis, idea principal, argumentos, intención del autor y organización del contenido.**
- **Valoración de la forma y el contenido del texto.**

Sub-bloque 2.6 Expresión escrita y multimodal.

- **Estrategias del proceso de escritura y multimodal: planificación, textualización, revisión y corrección.**
- **Aplicación de las normas ortográficas y gramaticales. Propiedad léxica.**
- **Presentación cuidada de las producciones escritas.**
- **Elementos gráficos y paratextuales.**
- **Interacciones escritas en situaciones comunicativas de carácter formal e informal.**

Bloque 3: Lectura y literatura.

Sub-bloque 3.1 Hábito lector.

- **Identidad lectora: selección de obras variadas y lectura autónoma, conciencia y verbalización de los propios gustos.**
- **Identidad lectora: valoración crítica de los textos y sobre la propia práctica de lectura.**
- **Expresión de la experiencia lectora y de diferentes formas de apropiación y recreación de los textos leídos.**

Sub-bloque 3.2 Literatura.

- **Obras relevantes del patrimonio literario nacional y universal y de la literatura actual inscritas en itinerarios temáticos o de género, que incluyan la presencia de autoras y autores.**
- **Estrategias de construcción compartida de la interpretación de las obras. Conversaciones literarias.**
- **Lectura y comprensión de textos literarios: estructura, aspectos formales, recursos estilísticos y retóricos.**
- **Estrategias de utilización de información sociohistórica, cultural y artística básica para construir la interpretación de las obras literarias.**
- **Relación y comparación de los textos leídos con otros textos, orales, escritos o multimodales, y manifestaciones artísticas y culturales, y con las nuevas formas de ficción en función de temas, tópicos, estructuras y lenguajes. Elementos de continuidad y ruptura.**
- **Estrategias para interpretar obras y fragmentos literarios atendiendo a los valores culturales, éticos y estéticos presentes en los textos. Lectura con perspectiva de género.**
- **Lectura expresiva, dramatización y recitación de los textos atendiendo a los procesos de comprensión, apropiación y oralización implicados.**

- **Planificación y creación de textos a partir de la apropiación de las convenciones del lenguaje literario y en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación).**

c. Secuencia didáctica

Inicio

➤ Motivación inicial

Observación de la fotografía que aparece en la portada y lectura del título de la situación de aprendizaje. Preguntamos al alumnado sobre los miedos que tienen en su paso a la edad adulta.

➤ Contextualización y significado

Conversación con el alumnado sobre la importancia del teatro y su finalidad

- **Responderemos a las preguntas planteadas y hablaremos con el alumnado de su relación con las personas adultas.**

➤ Activación y conocimiento previo

Activar los conocimientos previos del alumnado mediante la rutina de pensamiento *Lluvia de ideas* y comentar el ODS 17, que se trabajará a lo largo de la situación de aprendizaje.

Desarrollo

➤ Investigación e información

Ya en el siglo XVIII...

El objetivo de este apartado es hacer reflexionar al alumnado acerca de los matrimonios concertados a partir de un texto de Moratín. Para introducir al alumnado en este período histórico y literario y trabajar la comprensión lectora, se puede ofrecer previamente la ficha 27 del material *Saberes y destrezas*.

- **Las actividades 1 y 2 son de comprensión lectora y de reflexión sobre la problemática que plantea el texto trabajado. Para la resolución de estas actividades, se cuenta con el apoyo de las fichas 33 y 35 del material *Saberes y destrezas*.**

Cambios generacionales

El objetivo es que el alumnado reflexione sobre el cambio que supuso el paso del Neoclasicismo al período romántico, y cuestione la ruptura que representa el Romanticismo respecto al período anterior.

- **Las actividades 3, 4 y 5 se centran en el análisis del personaje de doña Inés y se compara con el de doña Francisca, protagonista del texto de Moratín.**
- **La actividad 6 pretende analizar la libertad social que había durante el Romanticismo.**
- **La actividad 7 propone contraponer las características del teatro neoclásico y romántico. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de las fichas 36 y 39 del material *Saberes y destrezas*.**
- **Las actividades 8 y 9 se centran en el personaje de don Juan, y en la lexicalización que ha sufrido esta denominación. Se puede usar la ficha 106 del material *Saberes y destrezas*.**

Y esto ocurría en el siglo XX

El objetivo de este apartado es reflexionar acerca de la función de los personajes femeninos en las obras de Federico García Lorca en general, y en *La casa de Bernarda Alba* en particular. Dos fragmentos de esta obra permiten analizar los caracteres de las hijas de Bernarda y de su progenitora, así como la relación que existe entre ellas. Para la resolución de las actividades de este apartado, se cuenta con el apoyo de las fichas 53, 55 y 57 del material *Saberes y destrezas*.

- **Las actividades 10, 11, 12, 14 y 14 son de comprensión lectora y de análisis de la obra de Federico García Lorca.**
- **En la actividad 15 se pide investigar la dicotomía poder/libertad en la obra teatral de Lorca.**
- **La actividad 16 propone un análisis de diferentes oraciones extraídas del texto lorquiano. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de las fichas 81 y 82 del material *Saberes y destrezas*.**

Los adultos nos inspiran

Un diálogo entre los protagonistas de *Historia de una escalera* permite seguir trabajando la relación entre padres e hijos y contextualizar la obra en el periodo histórico en el que se inscribe.

- **La actividad 17 es una propuesta de comprensión lectora activa, que incluye tanto una reflexión sobre la obra como su adscripción a una tendencia teatral de posguerra. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de las fichas 58 y 62 del material *Saberes y destrezas*.**
  - **En la actividad 18 el alumnado trabajará las acotaciones y su función.**
  - **La actividad 19 propone la locución de un reportaje radiofónico para trabajar la comprensión oral con los alumnos y se pide, partiendo de este ejemplo, que registren uno propio a partir de un guion previo. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 19 del material *Saberes y destrezas*.**
- **Estructuración y consolidación**
- **Actividades sistemáticas de *Saberes y destrezas*.**
  - **Fichas.**

Cierre

- **Síntesis**

Mi yo adulto ¡a escena!

El objetivo de esta tarea final es elaborar un guion teatral relacionado con el tema desarrollado en la situación de aprendizaje.

- **En la actividad 20 se describen los pasos que se deben dar y los aspectos que deben cuidarse especialmente.**
- **Reflexión y metacognición**

REVISA-T

Actividad de metacognición para que el alumnado reflexione sobre su proceso de aprendizaje y cómo se ha sentido a lo largo del mismo, además de valorar su grado de participación en los trabajos de grupo.

Evidencia de aprendizaje

- Participación en clase y en las rutinas y destrezas de pensamiento.
- Actividades propias de la situación de aprendizaje y de *Saberes y destrezas*.
- Fichas de trabajo.
- Elaboración de un guion teatral.

Metodología

- Juego de roles.
- Investigación guiada.
- Enseñanza no directiva.
- Memorística.

d. Evaluación

Rúbrica de la SA					Instrumento s/ Actividades
Competencias específicas	Indicador Nivel 1	Indicador Nivel 2	Indicador Nivel 3	Indicador Nivel 4	
2. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la escucha activa, aplicando estrategias de comprensión oral,	Comete errores básicos en la escucha activa e interpretación y valoración de textos orales y multimodales de géneros, tipos y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Ocasionalmente escucha de forma activa, interpreta y valora, con progresiva autonomía, textos orales y multimodales de géneros, tipos y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Escucha de forma activa, interpreta y valora, con progresiva autonomía, textos orales y multimodales de géneros, tipos y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.	2.1 Escucha de forma activa, interpreta y valora, de manera autónoma, textos orales y multimodales de géneros, tipos y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionand	Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 19

reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

			o sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad e idoneidad del canal utilizado.
Carece de criterios para interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	Le cuesta interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	Interpreta el sentido global y algunas de las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	2.2. Interpreta el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.
Muestra una gran dificultad en la extracción e interpretación de los textos orales y multimodales.	Extrae e interpreta información explícita de los textos orales y multimodales, pero le cuesta de los elementos no verbales.	Extrae e interpreta información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, e identifica incongruencias	2.3. Extrae e interpreta información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, e identifica incongruencias

			as entre texto y elementos no verbales	as entre texto y elementos no verbales, valora de manera crítica y razonada los contenidos, el propósito del texto y la intención del emisor.	
5. Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.	Evidencia dificultades al utilizar los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza algunos de los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza, durante el proceso de escritura, con mucha ayuda del profesorado e incorporando progresivamente metalenguaje, los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	5.3. Utiliza, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 16
	Pone poco interés en planificar y textualizar durante el proceso de escritura.	Le cuesta planificar y textualizar, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura.	Planifica y textualiza, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de	5.4. Planifica, textualiza, revisa y edita, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de	

			manera precisa	manera precisa.	
7. Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.	Evidencia dificultades en la comprensión, comunicación y descripción de textos de cierta complejidad en diferentes soportes.	Comprende, comunica y describe algunos textos de cierta complejidad en diferentes soportes.	Comprende, comunica y describe textos de cierta complejidad en diferentes soportes, pero le cuesta explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico.	7.2 Comprende, comunica, describe y parafrasea textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 16
	Muestra poco interés en seleccionar y aplicar estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.	Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, algunas estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.	Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.	7.3 Selecciona y aplica, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 19

				repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).	
9. Leer y producir textos literarios, contextualizados en la cultura y la sociedad, como fuente de placer y de conocimiento.	Muestra una pasividad total en la lectura y escucha de fragmentos literarios y obras completas.	Apenas lee y escucha fragmentos literarios y obras completas.	Lee y escucha algunos fragmentos literarios y obras completas, con progresiva autonomía, teniendo en cuenta los intereses del alumno.	9.1. Lee y escucha fragmentos literarios y obras completas, de manera autónoma, teniendo en cuenta los intereses del alumno.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 20
	Demuestra una nula interpretación de la información relevante de las obras literarias.	Interpreta con mucha ayuda del docente la información relevante de las obras literarias.	Interpreta la información relevante de las obras literarias.	9.2. Interpreta la información relevante de las obras literarias, de manera autónoma, y aporta conclusiones con reflexión y visión crítica.	
	Es reacio a establecer, de manera muy guiada, algunos vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o	Establece, de manera muy guiada, algunos vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o bien con otras manifestaciones artísticas en	Establece, de manera progresivamente autónoma, vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o	9.3. Establece, de manera progresivamente autónoma, vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos,	

<p>multimodales.</p>	<p>función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores.</p>	<p>multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos.</p>	<p>orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos, mostrando, además implicación y respuesta personal del lector en la lectura.</p>
<p>Evidencia un gran desinterés en expresar opinión sobre textos y obras literarias.</p>	<p>Le cuesta expresar opinión sobre textos y obras literarias, utilizando pocos recursos retóricos y el metalenguaje literario, con mucho apoyo del profesorado.</p>	<p>Expresa opinión sobre textos y obras literarias, utilizando algunos recursos retóricos y el metalenguaje literario, con mucho apoyo del profesorado.</p>	<p>9.4. Expresa opinión sobre textos y obras literarias, utilizando los recursos retóricos fundamentales, el metalenguaje y las características de los géneros, de manera autónoma.</p>
<p>Manifiesta un gran desinterés en la creación de textos literarios</p>	<p>Crea textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones),</p>	<p>Crea textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas,</p>	<p>9.5. Crea textos literarios (relatos breves, dramatizaciones,</p>

sencillos de los géneros básicos.	aplicando algunos recursos literarios básicos adecuados, con mucha ayuda del docente.	canciones), aplicando los recursos literarios adecuados a cada género, con ayuda del docente.	nes, poemas, canciones) aplicando los recursos literarios adecuados a cada género, de manera autónoma.
Participa en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales partiendo de modelos.	Muestra interés en participar algunas veces en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.	Participa en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.	9.6. Organiza y participa en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.

Situación de aprendizaje 9: Somos naturaleza

a. Justificación

Contextualización

Dotar al alumnado de las habilidades y destrezas que le permitan reflexionar y trabajar distintos aspectos de la creación poética: el yo poético, la voz poética, la métrica, las figuras retóricas, el lenguaje poético..., a partir de un hilo conductor común a todas las composiciones trabajadas: la naturaleza, y la importancia de cuidarla y respetarla para que pueda seguir siendo fuente de inspiración para el hombre. Además, se profundizará en la poesía y la estética de distintos movimientos literarios: el Romanticismo, el modernismo, la generación del 98 y la generación del 27.

Relación con los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS)

- ODS 13: Acción por el clima

Elementos transversales

- Fomento de la creatividad
- Educación emocional y en valores
- Formación estética

Recursos y propuestas para la Inclusión

Fichas, actividades multinivel, trabajo cooperativo, materiales adaptados, aprendizaje entre iguales, actividades DUA, aplicaciones y recursos TIC (vídeos, etc.).

b. Concreción curricular. Mapa de relaciones curriculares

Competencias específicas de las situaciones de aprendizaje

Competencia específica 5

Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.

Criterios de evaluación

5.3. Utilizar, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.

5.4 Planificar, textualizar, revisar y editar, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.

Competencia específica 7

Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.

Criterios de evaluación

7.2 Comprender, comunicar, describir y parafrasear textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

Competencia específica 8

Leer obras y textos de carácter diverso y de complejidad progresiva, seleccionados con autonomía, reflexionando sobre el perfil lector que se va configurando.

Criterios de evaluación

8.1 Leer obras diversas y textos escritos y multimodales del ámbito personal, social, educativo y profesional, seleccionando de manera autónoma aquellos que mejor se ajustan en cada momento vital a sus gustos, intereses y necesidades personales.

8.2 Dejar constancia del propio itinerario lector y cultural, explicando los criterios de selección de las lecturas, las formas de acceso a la cultura literaria y las experiencias lectoras.

8.3. Compartir las experiencias de lectura, en diferentes soportes, participando en comunidades lectoras en el ámbito educativo y social, y relacionando el sentido de la obra con la propia experiencia biográfica, lectora y cultural.

Competencia específica 9

Leer y producir textos literarios, contextualizados en la cultura y la sociedad, como fuente de placer y de conocimiento.

Criterios de evaluación

9.1. Leer y escuchar fragmentos literarios y obras completas, de manera autónoma, teniendo en cuenta los intereses del alumno.

9.2. Interpretar la información relevante de las obras literarias, de manera autónoma, y aportar conclusiones con reflexión y visión crítica.

9.3. Establecer, de manera progresivamente autónoma, vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos, mostrando, además implicación y respuesta personal del lector en la lectura.

9.4. Expresar opinión sobre textos y obras literarias, utilizando los recursos retóricos fundamentales, el metalenguaje y las características de los géneros, de manera autónoma.

9.5. Crear textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones) aplicando los recursos literarios adecuados a cada género, de manera autónoma.

9.6. Organizar y participar en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.

Saberes básicos

Bloque 2: Estrategias comunicativas.

Sub-bloque 2.3 Reflexión sobre la lengua.

- **La implicación del emisor en los textos.**
- **La expresión de la subjetividad en textos.**
- **Adecuación del registro a la situación de comunicación.**
- **Cohesión: Conectores textuales temporales, explicativos, de orden y de contraste, distributivos, causa, consecuencia, condición e hipótesis.**
- **Cohesión: Mecanismos de referencia interna gramaticales (sustituciones pronominales) y léxicos (nominalizaciones e hiperónimos de significado abstracto, sinónimos, repeticiones y elipsis).**
- **Uso coherente de las formas verbales en los textos.**
- **Correlación temporal en la coordinación y subordinación de oraciones.**
- **Diferencias e intersecciones entre lengua oral y lengua escrita en situaciones comunicativas.**
- **La lengua como sistema y sus unidades básicas.**
- **Formas gramaticales y funciones sintácticas.**
- **Relación entre los esquemas semántico y sintáctico de la oración simple. Observación y transformación de enunciados y uso de la terminología sintáctica.**

Sub-bloque 2.5 Comprensión escrita.

- **Estrategias de comprensión antes de la lectura: conocimientos previos, objetivos de lectura, hipótesis a través de información paratextual, tipología, género y estructura del texto.**
- **Estrategias de comprensión durante la lectura: coherencia interna del texto, inferencias, sentidos figurados y significados no explícitos.**
- **Estrategias de comprensión después de la lectura: tema, tesis, idea principal, argumentos, intención del autor y organización del contenido.**
- **Valoración de la forma y el contenido del texto.**

Bloque 3: Lectura y literatura.

Sub-bloque 3.1 Hábito lector.

- **Identidad lectora: selección de obras variadas y lectura autónoma, conciencia y verbalización de los propios gustos.**

- **Identidad lectora: valoración crítica de los textos y sobre la propia práctica de lectura.**
- **Expresión de la experiencia lectora y de diferentes formas de apropiación y recreación de los textos leídos.**
- **Uso de la biblioteca escolar y pública. Circuito literario y lector. Participación en actos culturales.**
- **Estrategias para la recomendación de las lecturas.**

Sub-bloque 3.2 Literatura.

- **Obras relevantes del patrimonio literario nacional y universal y de la literatura actual inscritas en itinerarios temáticos o de género, que incluyan la presencia de autoras y autores.**
- **Estrategias de construcción compartida de la interpretación de las obras. Conversaciones literarias.**
- **Lectura y comprensión de textos literarios: estructura, aspectos formales, recursos estilísticos y retóricos.**
- **Estrategias de utilización de información sociohistórica, cultural y artística básica para construir la interpretación de las obras literarias.**
- **Relación y comparación de los textos leídos con otros textos, orales, escritos o multimodales, y manifestaciones artísticas y culturales, y con las nuevas formas de ficción en función de temas, tópicos, estructuras y lenguajes. Elementos de continuidad y ruptura.**
- **Estrategias para interpretar obras y fragmentos literarios atendiendo a los valores culturales, éticos y estéticos presentes en los textos. Lectura con perspectiva de género.**
- **Lectura expresiva, dramatización y recitación de los textos atendiendo a los procesos de comprensión, apropiación y oralización implicados.**
- **Planificación y creación de textos a partir de la apropiación de las convenciones del lenguaje literario y en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación).**

c. Secuencia didáctica

Inicio

➤ Motivación inicial

Observación de la fotografía que aparece en la portada y lectura del título de la situación de aprendizaje. Recordatorio de lo importante que es para nosotros el cuidado de la naturaleza.

➤ Contextualización y significado

Tras conversar con el alumnado sobre el papel fundamental que tenemos en la defensa y protección de la naturaleza, reflexionaremos sobre los sentimientos que nos puede evocar.

- **Responderemos a las preguntas planteadas y pediremos a algún estudiante que lea algún poema que trate sobre la naturaleza.**
- **Activación y conocimiento previo**

Activar los conocimientos previos del alumnado mediante las destrezas de pensamiento *Lluvia de ideas* y *Toma de decisiones* y comentar el ODS 13.

Desarrollo

➤ Investigación e información

La naturaleza nos habla

Este apartado se centra en el análisis, tanto del contenido como de la forma, de un poema de Rosalía de Castro, y permite poner en contexto esta composición con los preceptos de la estética romántica. Para la resolución de las actividades de este apartado, se cuenta con el apoyo de las fichas 37 y 38 del material *Saberes y destrezas*.

- La actividad 6 parte de varias oraciones extraídas del poema para trabajar la subordinación. Se puede recurrir a la ficha 83 del material *Saberes y destrezas*.

Las estaciones del año...

El objetivo de este apartado es profundizar en distintos elementos de la creación poética a partir de la lectura, análisis y comprensión de diferentes composiciones. El objetivo es reflexionar sobre el tratamiento que hacen de la naturaleza estos autores teniendo en cuenta el período literario al que pertenecen y la estética que predomina en ellos.

... más que un movimiento de la Tierra

En este apartado se siguen trabajando contenidos relacionados con la comprensión poética, además de que el alumnado podrá seguir ejercitando la sintaxis.

- La actividad 16 propone el análisis de la oración coordinada que se haya localizado previamente.

Una golondrina no hace verano

Las actividades de este apartado giran en torno a dos poemas, uno de Antonio Machado y otro de Bécquer, y tienen como objetivo seguir afianzando los conocimientos del alumnado sobre la poesía española. Además, se ponen en contexto ambas composiciones con la trayectoria poética de cada autor, así como con el período literario al que pertenecen. Para la resolución de estas actividades, se cuenta con el apoyo de las fichas 49 y 51 del material *Saberes y destrezas*.

- La actividad 24 parte de un texto publicado en la prensa e inspirado en el poema de Bécquer para trabajar la comprensión lectora y la competencia plurilingüe, y hacer reflexionar a los alumnos sobre cómo afecta el cambio climático en las aves.

Juntos por el planeta

Este apartado cierra la situación de aprendizaje con dos poemas contemporáneos que ofrecen una visión de la naturaleza que no se había visto antes en las anteriores composiciones. El objetivo es que los alumnos contrapongan esta visión pesimista del medio natural y del mundo a la ofrecida por los poetas anteriores, en la que la naturaleza está en armonía.

- Las actividades 25 a 28 son de comprensión y análisis de los poemas propuestos de José Emilio Pacheco.
- La actividad 29 es una propuesta gramatical, puesto que se pide a los alumnos que localicen una oración yuxtapuesta y una adversativa.

- Estructuración y consolidación
- Actividades sistemáticas de *Saberes y destrezas*.
- Fichas.

Cierre

- Síntesis

Mi canto a la naturaleza

Esta situación de aprendizaje ha servido para dotar al alumnado de herramientas para elaborar un poema que ayude a concienciar a la población sobre la necesidad de cuidar el medio ambiente.

- En la actividad 30 se listan los pasos que se deben seguir para la creación de la tarea final.

- Reflexión y metacognición

REVISAR-T

Actividad de metacognición para que el alumnado reflexione sobre su proceso de aprendizaje y cómo se ha sentido a lo largo del mismo, además de valorar su grado de participación en los trabajos de grupo.

Evidencia de aprendizaje	Metodología
<ul style="list-style-type: none"> ● Participación en clase y en las rutinas y destrezas de pensamiento. ● Actividades propias de la situación de aprendizaje y de <i>Saberes y destrezas</i>. ● Fichas de trabajo. ● Creación de un poema. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Aprendizaje cooperativo. ● Enseñanza no directiva. ● Expositiva. ● Investigación guiada.

d. Evaluación

Rúbrica de la SA					Instrumento s/ Actividades
Competencias específicas	Indicador Nivel 1	Indicador Nivel 2	Indicador Nivel 3	Indicador Nivel 4	
5. Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.	Evidencia dificultades al utilizar los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza algunos de los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza, durante el proceso de escritura, con mucha ayuda del profesorado e incorporando progresivamente metalenguaje, los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	5.3. Utiliza, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 6, 16, 29
	Pone poco interés en planificar y textualizar durante el proceso de escritura.	Le cuesta planificar y textualizar, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura.	Planifica y textualiza, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa	5.4. Planifica, textualiza, revisa y edita, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.	
7. Mediar entre interlocutores	Evidencia dificultades en la	Comprende, comunica y describe algunos	Comprende, comunica y describe	7.2 Comprende, comunica,	Observación .

<p>aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>comprensión, comunicación y descripción de textos de cierta complejidad en diferentes soportes.</p>	<p>textos de cierta complejidad en diferentes soportes.</p>	<p>textos de cierta complejidad en diferentes soportes, pero le cuesta explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico.</p>	<p>describe y parafrasea textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).</p>	<p>Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 6, 16, 29</p>
<p>8. Leer obras y textos de carácter diverso y de complejidad progresiva, seleccionados con autonomía, reflexionando sobre el perfil lector que se va configurando.</p>	<p>Su hábito lector es insuficiente.</p>	<p>Elige y lee algunas obras y textos escritos y multimodales del ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>Le gusta leer algunas obras y textos escritos y multimodales del ámbito personal, social, educativo y profesional, seleccionando con progresiva autonomía algunos de aquellos que mejor se ajustan en cada momento vital a sus gustos, intereses y</p>	<p>8.1 Lee obras diversas y textos escritos y multimodales del ámbito personal, social, educativo y profesional, seleccionando de manera autónoma aquellos que mejor se ajustan en cada momento vital a sus gustos, intereses y necesidades personales.</p>	<p>Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 1, 7, 11, 17, 25</p>

		necesidades personales.	
Demuestra poco interés en dejar constancia del propio itinerario lector y de las experiencias lectoras y culturales.	Únicamente deja constancia del propio itinerario lector y de las experiencias lectoras y culturales a petición del docente.	Ocasionalmente deja constancia del propio itinerario lector y cultural de las experiencias lectoras.	8.2 Deja constancia del propio itinerario lector y cultural, explicando los criterios de selección de las lecturas, las formas de acceso a la cultura literaria y las experiencias lectoras.
Muestra escaso interés en compartir las experiencias de lectura.	Comparte algunas experiencias de lectura, en diferentes soportes, participando en comunidades lectoras en el ámbito educativo y social.	Comparte las experiencias de lectura, en diferentes soportes, participando en comunidades lectoras en el ámbito educativo y social.	8.3. Comparte las experiencias de lectura, en diferentes soportes, participando en comunidades lectoras en el ámbito educativo y social, y relacionando el sentido de la obra con la propia experiencia biográfica, lectora y cultural.

<p>9. Leer y producir textos literarios, contextualizados en la cultura y la sociedad, como fuente de placer y de conocimiento.</p>	<p>Muestra una pasividad total en la lectura y escucha de fragmentos literarios y obras completas.</p>	<p>Apenas lee y escucha fragmentos literarios y obras completas.</p>	<p>Lee y escucha algunos fragmentos literarios y obras completas, con progresiva autonomía, teniendo en cuenta los intereses del alumno.</p>	<p>9.1. Lee y escucha fragmentos literarios y obras completas, de manera autónoma, teniendo en cuenta los intereses del alumno.</p>	<p>Observación .</p> <p>Análisis de las producciones del alumnado.</p> <p>Ejercicios.</p> <p>Actividades SA: 1, 2, 3, 4,</p>
	<p>Demuestra una nula interpretación de la información relevante de las obras literarias.</p>	<p>Interpreta con mucha ayuda del docente la información relevante de las obras literarias.</p>	<p>Interpreta la información relevante de las obras literarias.</p>	<p>9.2. Interpreta la información relevante de las obras literarias, de manera autónoma, y aporta conclusiones con reflexión y visión crítica.</p>	<p>5, 7, 18, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28</p>
	<p>Es reacio a establecer, de manera muy guiada, algunos vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales.</p>	<p>Establece, de manera muy guiada, algunos vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores.</p>	<p>Establece, de manera progresivamente autónoma, vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas</p>	<p>9.3. Establece, de manera progresivamente autónoma, vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones</p>	

		en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos.	nes artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos, mostrando, además implicación y respuesta personal del lector en la lectura.
Evidencia un gran desinterés en expresar opinión sobre textos y obras literarias.	Le cuesta expresar opinión sobre textos y obras literarias, utilizando pocos recursos retóricos y el metalenguaje literario, con mucho apoyo del profesorado.	Expresa opinión sobre textos y obras literarias, utilizando algunos recursos retóricos y el metalenguaje literario, con mucho apoyo del profesorado.	9.4. Expresa opinión sobre textos y obras literarias, utilizando los recursos retóricos fundamentales, el metalenguaje y las características de los géneros, de manera autónoma.
Manifiesta un gran desinterés en la creación de textos literarios sencillos de los géneros básicos.	Crea textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones), aplicando algunos recursos literarios básicos adecuados, con	Crea textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones), aplicando los recursos literarios adecuados a	9.5. Crea textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones) aplicando los recursos literarios

	mucha ayuda del docente.	cada género, con ayuda del docente.	adecuados a cada género, de manera autónoma.
Participa en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales partiendo de modelos.	Muestra interés en participar algunas veces en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.	Participa en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.	9.6. Organiza y participa en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.

Situación de aprendizaje 10: Toda una vida

a. Justificación

Contextualización

Dotar al alumnado de las habilidades y destrezas que le permitan acercarse y valorar la figura de doña Emilia Pardo Bazán, como crítica literaria, novelista y cronista, además de luchadora por los derechos de la mujer. Este hilo conductor permitirá trabajar las características del realismo y del naturalismo, así como otros temas relacionados con la reflexión sobre la lengua.

Relación con los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS)

- ODS 5: Igualdad de género

Elementos transversales

- Fomento de la creatividad
- Educación emocional y en valores
- Igualdad entre hombres y mujeres
- Formación estética

Recursos y propuestas para la Inclusión

Fichas, actividades multinivel, trabajo cooperativo, materiales adaptados, aprendizaje entre iguales, actividades DUA, aplicaciones y recursos TIC (audios, vídeos, etc.).

b. Concreción curricular. Mapa de relaciones curriculares

Competencias específicas de las situaciones de aprendizaje

Competencia específica 3

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

3.4 Localizar, seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertenencia en función de los objetivos de lectura y evitando los riesgos de manipulación y desinformación, en diferentes textos multimodales en medios digitales, de manera autónoma, del ámbito personal, social, educativo y profesional.

3.5 Aplicar, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para la busca, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimientos de manera responsable, contrastar y valorar la información de fuentes diversas, atendiendo el contexto y la intención comunicativa y utilizarla citando las fuentes y respetando los principios de propiedad intelectual.

Competencia específica 4

Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.

Criterios de evaluación

4.4 Seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia, reelaborarla y comunicarla de manera creativa adoptando un punto de vista crítico respetando los principios de propiedad intelectual.

Competencia específica 5

Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.

Criterios de evaluación

5.3. Utilizar, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.

5.4 Planificar, textualizar, revisar y editar, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.

Competencia específica 7

Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.

Criterios de evaluación

7.2 Comprender, comunicar, describir y parafrasear textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

Competencia específica 9

Leer y producir textos literarios, contextualizados en la cultura y la sociedad, como fuente de placer y de conocimiento.

Criterios de evaluación

- 9.1. Leer y escuchar fragmentos literarios y obras completas, de manera autónoma, teniendo en cuenta los intereses del alumno.
- 9.2. Interpretar la información relevante de las obras literarias, de manera autónoma, y aportar conclusiones con reflexión y visión crítica.
- 9.3. Establecer, de manera progresivamente autónoma, vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos, mostrando, además implicación y respuesta personal del lector en la lectura.
- 9.4. Expresar opinión sobre textos y obras literarias, utilizando los recursos retóricos fundamentales, el metalenguaje y las características de los géneros, de manera autónoma.
- 9.5. Crear textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones) aplicando los recursos literarios adecuados a cada género, de manera autónoma.
- 9.6. Organizar y participar en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.

Saberes básicos

Bloque 2: Estrategias comunicativas.

Sub-bloque 2.2 Alfabetización informacional.

Redes sociales y medios de comunicación. Etiqueta digital. Riesgos de desinformación, manipulación y vulneración de la privacidad en la red.

Hábitos y conductas para la comunicación segura en entornos virtuales.

Análisis de la imagen y elementos paratextuales de los textos icónico-verbales y multimodales.

Usos de la escritura para la organización del pensamiento: notas, esquemas, mapas conceptuales, resúmenes, etc.

Estrategias de búsqueda en fuentes documentales diversas y con distintos soportes y formatos con criterios de fiabilidad, calidad y pertinencia.

Estrategias de uso y tratamiento de fuentes documentales diversas.

Uso de modelos para analizar, valorar, reorganizar y sintetizar la información en esquemas propios.

Comunicación y difusión creativa y respetuosa con la propiedad intelectual.

Utilización de la biblioteca y de los recursos digitales.

Herramientas digitales para el trabajo colaborativo y la comunicación.

Sub-bloque 2.3 Reflexión sobre la lengua.

- **La implicación del emisor en los textos.**
- **La expresión de la subjetividad en textos.**
- **Cohesión: Conectores textuales temporales, explicativos, de orden y de contraste, distributivos, causa, consecuencia, condición e hipótesis.**
- **Cohesión: Mecanismos de referencia interna gramaticales (sustituciones pronominales) y léxicos (nominalizaciones e hiperónimos de significado abstracto, sinónimos, repeticiones y elipsis).**

- **Correlación temporal en la coordinación y subordinación de oraciones.**
- **Uso de diccionarios, manuales de consulta y de correctores en soporte analógico o digital.**
- **Observación, comparación y manipulación de estructuras lingüísticas.**
- **Relación entre los esquemas semántico y sintáctico de la oración simple. Observación y transformación de enunciados y uso de la terminología sintáctica.**

Sub-bloque 2.5 Comprensión escrita.

- **Estrategias de comprensión antes de la lectura: conocimientos previos, objetivos de lectura, hipótesis a través de información paratextual, tipología, género y estructura del texto.**
- **Estrategias de comprensión durante la lectura: coherencia interna del texto, inferencias, sentidos figurados y significados no explícitos.**
- **Estrategias de comprensión después de la lectura: tema, tesis, idea principal, argumentos, intención del autor y organización del contenido.**
- **Valoración de la forma y el contenido del texto.**

Bloque 3: Lectura y literatura.

Sub-bloque 3.1 Hábito lector.

- **Identidad lectora: selección de obras variadas y lectura autónoma, conciencia y verbalización de los propios gustos.**
- **Identidad lectora: valoración crítica de los textos y sobre la propia práctica de lectura.**
- **Expresión de la experiencia lectora y de diferentes formas de apropiación y recreación de los textos leídos.**
- **Uso de la biblioteca escolar y pública. Circuito literario y lector. Participación en actos culturales.**
- **Estrategias para la recomendación de las lecturas.**

Sub-bloque 3.2 Literatura.

- **Obras relevantes del patrimonio literario nacional y universal y de la literatura actual inscritas en itinerarios temáticos o de género, que incluyan la presencia de autoras y autores.**
- **Estrategias de construcción compartida de la interpretación de las obras. Conversaciones literarias.**
- **Lectura y comprensión de textos literarios: estructura, aspectos formales, recursos estilísticos y retóricos.**
- **Estrategias de utilización de información sociohistórica, cultural y artística básica para construir la interpretación de las obras literarias.**
- **Relación y comparación de los textos leídos con otros textos, orales, escritos o multimodales, y manifestaciones artísticas y culturales, y con las nuevas**

formas de ficción en función de temas, tópicos, estructuras y lenguajes. Elementos de continuidad y ruptura.

- Estrategias para interpretar obras y fragmentos literarios atendiendo a los valores culturales, éticos y estéticos presentes en los textos. Lectura con perspectiva de género.
- Lectura expresiva, dramatización y recitación de los textos atendiendo a los procesos de comprensión, apropiación y oralización implicados.
- Planificación y creación de textos a partir de la apropiación de las convenciones del lenguaje literario y en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación).

c. Secuencia didáctica

Inicio

➤ Motivación inicial

Observación de la fotografía que aparece en la portada y lectura del título de la situación de aprendizaje. Preguntar por el objeto que aparece en la portada y su función.

➤ Contextualización y significado

Conversación con el alumnado sobre el papel de la mujer a lo largo de la historia.

- Responderemos a las preguntas planteadas y reflexionaremos sobre las desigualdades que todavía hoy existen entre hombres y mujeres.

➤ Activación y conocimiento previo

Activar los conocimientos previos del alumnado mediante la destreza de pensamiento *Lluvia de ideas* y comentar el ODS 5, que se trabajará a lo largo de la situación de aprendizaje.

Desarrollo

➤ Investigación e información

Pardo Bazán, crítica literaria

El objetivo de este apartado es dar a conocer al alumnado la labor de Emilia Pardo Bazán como crítica literaria, así como introducir el hilo conductor que guiará toda la situación de aprendizaje, la relación epistolar que mantuvo con su coetáneo Benito Pérez Galdós. Para contextualizar esta relación, se puede ofrecer como material para trabajar la comprensión lectora la ficha 28 del material *Saberes y destrezas*.

- La actividad 2 se centra en un texto de La cuestión palpitante, en el que hace referencia a los términos naturalismo y realismo y reflexiona sobre ellos. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de las fichas 41 y 42 del material *Saberes y destrezas*.

Pardo Bazán, novelista

Este apartado se centra en la Pardo Bazán novelista y, para ello, se parte de una de las cartas que envía a Pérez Galdós, en la que habla de su obra *La Tribuna*.

- La actividad 3 trabaja la comprensión lectora de la carta, y la 4 y la 5 se centran en la información que se puede extraer de la epístola de la novela *La Tribuna*; finalmente, se propone al alumnado que realice un trabajo de investigación y contextualización de esta obra. Para la resolución de estas

actividades, se cuenta con el apoyo de las fichas 43 y 44 del material *Saberes y destrezas*.

- La actividad 6 propone un fragmento de La Tribuna y se formulan una serie de preguntas para trabajar la comprensión lectora. Las actividades 7, 8 y 9 son propuestas para trabajar la descripción en el texto, así como para poder contextualizar la obra en su época y en la corriente literaria en la que se inscribe. Se puede ampliar este contenido ofreciendo la ficha 71 del material *Saberes y destrezas*.
- La actividad 10 es una propuesta para trabajar las oraciones subordinadas de relativo. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 88 del material *Saberes y destrezas*.

Pardo Bazán, cronista

En este apartado se estudia la vida literaria que pudo llevar Pardo Bazán gracias a la educación que recibió y el análisis del estilo galdosiano a partir del fragmento de una de sus obras.

- Las actividades 11, 12, 13 y 14 parten del contenido de la carta escrita desde París por Pardo Bazán para analizar su contenido, reflexionar sobre su educación y deducir cómo era la personalidad de la escritora.
- Las actividades 15, 16, 7 y 18 proponen un trabajo de comprensión lectora del fragmento de La desheredada, de análisis de la producción galdosiana, de contextualización de esta obra en la corriente naturalista y de identificación de sus características.
- En la actividad 19 se trabaja la sintaxis, concretamente, las oraciones subordinadas de relativo.

¿Pardo Bazán, académica?

El objetivo de este apartado es hacer reflexionar al alumnado sobre la opinión que expone Pardo Bazán en esta nueva carta acerca de su propósito de ingresar en la Real Academia y el rechazo que recibió por parte de esta institución.

- La actividad 20 propone una serie de cuestiones para trabajar la comprensión lectora de la carta.
  - En la actividad 21 se pide al alumnado que investigue acerca del ingreso de la primera mujer en la RAE y reflexione sobre este hecho.
  - La actividad 22 gira en torno a la locución de un audio que trata sobre las tertulias que Pardo Bazán organizaba en su casa y propone una serie de cuestiones para trabajar la comprensión oral. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 23 del material *Saberes y destrezas*.
- Estructuración y consolidación
  - Actividades sistemáticas de *Saberes y destrezas*.
  - Fichas.

Cierre

- Síntesis

Un monográfico para Emilia Pardo Bazán

Esta situación de aprendizaje ha servido para dotar al alumnado de herramientas para elaborar una exposición monográfica sobre la obra y la vida de Pardo Bazán.

- En la actividad 23 se pautan las fases que debe seguir el alumnado para la resolución de esta tarea final.

➤ Reflexión y metacognición

REVISA-T

Actividad de metacognición para que el alumnado reflexione sobre su proceso de aprendizaje y cómo se ha sentido a lo largo del mismo, además de valorar su grado de participación en los trabajos de grupo.

Evidencia de aprendizaje	Metodología
<ul style="list-style-type: none"> ● Participación en clase y en las rutinas y destrezas de pensamiento. ● Actividades propias de la situación de aprendizaje y de <i>Saberes y destrezas</i>. ● Fichas de trabajo. ● Elaboración de una exposición monográfica. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Investigación grupal. ● Investigación guiada. ● Enseñanza no directiva. ● Aprendizaje cooperativo.

d. Evaluación

Rúbrica de la SA					Instrumento s/ Actividades
Competencias específicas	Indicador Nivel 1	Indicador Nivel 2	Indicador Nivel 3	Indicador Nivel 4	
3. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social,	Muestra muchas dificultades en localizar, seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes.	Localiza y selecciona, pero nunca contrasta, información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertenencia, en diferentes textos multimodales en medios digitales,	Localiza, selecciona y alguna vez contrasta información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertenencia, en diferentes textos	3.4 Localiza, selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertenencia en función de los objetivos de lectura y	Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios.

<p>educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.</p>		<p>con progresiva autonomía, del ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>multimodales en medios digitales, con progresiva autonomía, del ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>evitando los riesgos de manipulación y desinformación, en diferentes textos multimodales en medios digitales, de manera autónoma, del ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>Actividades SA: 2, 4, 17, 23</p>
	<p>Demuestra un escaso interés en aplicar estrategias de búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales.</p>	<p>Le cuesta aplicar, con progresiva autonomía, estrategias para la búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales.</p>	<p>Aplica, con progresiva autonomía, todo tipo de estrategias para la búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimientos de manera responsable.</p>	<p>3.5 Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para la busca, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimientos de manera responsable, contrastar y valorar la información de fuentes diversas,</p>	

				atendiendo el contexto y la intención comunicativa y utilizarla citando las fuentes y respetando los principios de propiedad intelectual.	
4. Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.	Evidencia un gran desinterés en seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes.	Selecciona información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, pero no la contrasta.	Selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia.	4.4 Selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia, la reelabora y la comunica de manera creativa adoptando un punto de vista crítico respetando los principios de propiedad intelectual.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 2, 4, 17, 23
5. Producir textos escritos y	Evidencia dificultades al utilizar los	Utiliza algunos de los conocimientos	Utiliza, durante el proceso de	5.3. Utiliza, durante el proceso de	Observación .

<p>multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.</p>	<p>conocimiento s lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.</p>	<p>lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.</p>	<p>escritura, con mucha ayuda del profesorado e incorporando progresivamente metalenguaje, los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.</p>	<p>escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.</p>	<p>Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 10, 19</p>
<p>7. Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información</p>	<p>Evidencia dificultades en la comprensión, comunicación y descripción de textos de cierta complejidad en diferentes soportes.</p>	<p>Comprende, comunica y describe algunos textos de cierta complejidad en diferentes soportes.</p>	<p>Comprende, comunica y describe textos de cierta complejidad en diferentes soportes, pero le cuesta explicar conceptos, de forma oral o escrita,</p>	<p>7.2 Comprende, comunica, describe y parafrasea textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o</p>	<p>Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 10, 19</p>
	<p>Pone poco interés en planificar y textualizar durante el proceso de escritura.</p>	<p>Le cuesta planificar y textualizar, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura.</p>	<p>Planifica y textualiza, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa</p>	<p>5.4. Planifica, textualiza, revisa y edita, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.</p>	

<p>más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>			<p>combinando su repertorio lingüístico.</p>	<p>escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).</p>	
<p>9. Leer y producir textos literarios, contextualizados en la cultura y la sociedad, como fuente de placer y de conocimiento.</p>	<p>Muestra una pasividad total en la lectura y escucha de fragmentos literarios y obras completas.</p>	<p>Apenas lee y escucha fragmentos literarios y obras completas.</p>	<p>Lee y escucha algunos fragmentos literarios y obras completas, con progresiva autonomía, teniendo en cuenta los intereses del alumno.</p>	<p>9.1. Lee y escucha fragmentos literarios y obras completas, de manera autónoma, teniendo en cuenta los intereses del alumno.</p>	<p>Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 23</p>
	<p>Demuestra una nula interpretación de la información relevante de las obras literarias.</p>	<p>Interpreta con mucha ayuda del docente la información relevante de las obras literarias.</p>	<p>Interpreta la información relevante de las obras literarias.</p>	<p>9.2. Interpreta la información relevante de las obras literarias, de manera autónoma, y aporta conclusiones con reflexión y visión crítica.</p>	
	<p>Es reacio a establecer, de manera muy guiada, algunos vínculos</p>	<p>Establece, de manera muy guiada, algunos vínculos entre los textos leídos y otros textos</p>	<p>Establece, de manera progresivamente autónoma, vínculos entre</p>	<p>9.3. Establece, de manera progresivamente autónoma,</p>	

<p>entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales.</p>	<p>escritos, orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores.</p>	<p>los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos.</p>	<p>vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos, mostrando, además implicación y respuesta personal del lector en la lectura.</p>
<p>Evidencia un gran desinterés en expresar opinión sobre textos y obras literarias.</p>	<p>Le cuesta expresar opinión sobre textos y obras literarias, utilizando pocos recursos retóricos y el metalenguaje literario, con mucho apoyo del profesorado.</p>	<p>Expresa opinión sobre textos y obras literarias, utilizando algunos recursos retóricos y el metalenguaje literario, con mucho apoyo del profesorado.</p>	<p>9.4. Expresa opinión sobre textos y obras literarias, utilizando los recursos retóricos fundamentales, el metalenguaje y las características de los géneros, de manera autónoma.</p>

<p>Manifiesta un gran desinterés en la creación de textos literarios sencillos de los géneros básicos.</p>	<p>Crea textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones), aplicando algunos recursos literarios básicos adecuados, con mucha ayuda del docente.</p>	<p>Crea textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones), aplicando los recursos literarios adecuados a cada género, con ayuda del docente.</p>	<p>9.5. Crea textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones) aplicando los recursos literarios adecuados a cada género, de manera autónoma.</p>
<p>Participa en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales partiendo de modelos.</p>	<p>Muestra interés en participar algunas veces en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.</p>	<p>Participa en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.</p>	<p>9.6. Organiza y participa en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.</p>

Situación de aprendizaje 11: El arte por el arte

a. Justificación

Contextualización

Dotar al alumnado de las habilidades y destrezas que le permitan familiarizarse con los movimientos literarios de vanguardia, reconocer la obra de Gómez de la Serna, profundizar en algunos de los ismos más importantes (el creacionismo, el cubismo literario, el surrealismo) y establecer la relación que se dio entre vanguardia y tradición en la generación del 27. Paralelamente, se recuperarán nociones sobre la ambigüedad léxica y las subordinadas sustantivas.

Relación con los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS)

- ODS 17: Alianzas para lograr los objetivos

Elementos transversales

- Fomento de la creatividad
- Emprendimiento
- Educación emocional y en valores

Recursos y propuestas para la Inclusión

Fichas, actividades multinivel, trabajo cooperativo, materiales adaptados, aprendizaje entre iguales, actividades DUA, aplicaciones y recursos TIC (audios, vídeos, etc.).

b. Concreción curricular. Mapa de relaciones curriculares

Competencias específicas de las situaciones de aprendizaje

Competencia específica 3

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

3.4 Localizar, seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertenencia en función de los objetivos de lectura y evitando los riesgos de manipulación y desinformación, en diferentes textos multimodales en medios digitales, de manera autónoma, del ámbito personal, social, educativo y profesional.

3.5 Aplicar, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para la busca, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimientos de manera responsable, contrastar y valorar la información de fuentes diversas, atendiendo el contexto y la intención comunicativa y utilizarla citando las fuentes y respetando los principios de propiedad intelectual.

Competencia específica 4

Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.

Criterios de evaluación

4.4 Seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia, reelaborarla y comunicarla de manera creativa adoptando un punto de vista crítico respetando los principios de propiedad intelectual.

Competencia específica 5

Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.

Criterios de evaluación

5.3. Utilizar, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.

5.4 Planificar, textualizar, revisar y editar, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa. de escucha para la construcción de un discurso común consensuado.

Competencia específica 7

Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.

Criterios de evaluación

7.2 Comprender, comunicar, describir y parafrasear textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

Competencia específica 9

Leer y producir textos literarios, contextualizados en la cultura y la sociedad, como fuente de placer y de conocimiento.

Criterios de evaluación

9.1. Leer y escuchar fragmentos literarios y obras completas, de manera autónoma, teniendo en cuenta los intereses del alumno.

9.2. Interpretar la información relevante de las obras literarias, de manera autónoma, y aportar conclusiones con reflexión y visión crítica.

9.3. Establecer, de manera progresivamente autónoma, vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos, mostrando, además implicación y respuesta personal del lector en la lectura.

9.4. Expresar opinión sobre textos y obras literarias, utilizando los recursos retóricos fundamentales, el metalenguaje y las características de los géneros, de manera autónoma.

9.5. Crear textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones) aplicando los recursos literarios adecuados a cada género, de manera autónoma.

9.6. Organizar y participar en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.

Saberes básicos

Bloque 2: Estrategias comunicativas.

Sub-bloque 2.2 Alfabetización informacional.

- **Redes sociales y medios de comunicación. Etiqueta digital. Riesgos de desinformación, manipulación y vulneración de la privacidad en la red.**
- **Hábitos y conductas para la comunicación segura en entornos virtuales.**
- **Análisis de la imagen y elementos paratextuales de los textos icónico-verbales y multimodales.**
- **Usos de la escritura para la organización del pensamiento: notas, esquemas, mapas conceptuales, resúmenes, etc.**
- **Estrategias de búsqueda en fuentes documentales diversas y con distintos soportes y formatos con criterios de fiabilidad, calidad y pertinencia.**
- **Estrategias de uso y tratamiento de fuentes documentales diversas.**
- **Uso de modelos para analizar, valorar, reorganizar y sintetizar la información en esquemas propios.**

Sub-bloque 2.3 Reflexión sobre la lengua.

- La implicación del emisor en los textos.
- La expresión de la subjetividad en textos.
- **Cohesión: Conectores textuales temporales, explicativos, de orden y de contraste, distributivos, causa, consecuencia, condición e hipótesis.**
- **Cohesión: Mecanismos de referencia interna gramaticales (sustituciones pronominales) y léxicos (nominalizaciones e hiperónimos de significado abstracto, sinónimos, repeticiones y elipsis).**
- **Uso coherente de las formas verbales en los textos.**
- **Correlación temporal en la coordinación y subordinación de oraciones. .**
- **Uso de diccionarios, manuales de consulta y de correctores en soporte analógico o digital.**
- **Relación entre los esquemas semántico y sintáctico de la oración simple. Observación y transformación de enunciados y uso de la terminología sintáctica.**

Bloque 3: Lectura y literatura.

Sub-bloque 3.1 Hábito lector.

- **Identidad lectora: selección de obras variadas y lectura autónoma, conciencia y verbalización de los propios gustos.**
- **Identidad lectora: valoración crítica de los textos y sobre la propia práctica de lectura.**
- **Expresión de la experiencia lectora y de diferentes formas de apropiación y recreación de los textos leídos.**
- **Uso de la biblioteca escolar y pública. Circuito literario y lector. Participación en actos culturales.**
- **Estrategias para la recomendación de las lecturas.**

Sub-bloque 3.2 Literatura.

- **Obras relevantes del patrimonio literario nacional y universal y de la literatura actual inscritas en itinerarios temáticos o de género, que incluyan la presencia de autoras y autores.**
- **Estrategias de construcción compartida de la interpretación de las obras. Conversaciones literarias.**
- **Lectura y comprensión de textos literarios: estructura, aspectos formales, recursos estilísticos y retóricos.**
- **Estrategias de utilización de información sociohistórica, cultural y artística básica para construir la interpretación de las obras literarias.**
- **Relación y comparación de los textos leídos con otros textos, orales, escritos o multimodales, y manifestaciones artísticas y culturales, y con las nuevas formas de ficción en función de temas, tópicos, estructuras y lenguajes. Elementos de continuidad y ruptura.**

- Estrategias para interpretar obras y fragmentos literarios atendiendo a los valores culturales, éticos y estéticos presentes en los textos. Lectura con perspectiva de género.
- Lectura expresiva, dramatización y recitación de los textos atendiendo a los procesos de comprensión, apropiación y oralización implicados.
- Planificación y creación de textos a partir de la apropiación de las convenciones del lenguaje literario y en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación).

c. Secuencia didáctica

Inicio

➤ Motivación inicial

Observación de la fotografía que aparece en la portada y lectura del título de la situación de aprendizaje. Preguntaremos al alumnado por las sensaciones que les provoca la imagen de portada.

➤ Contextualización y significado

Conversación con el alumnado sobre el poder de la imaginación.

- Responderemos a las preguntas planteadas y preguntaremos por creaciones artísticas hechas por el alumnado.

➤ Activación y conocimiento previo

Activar los conocimientos previos del alumnado mediante la destreza de pensamiento *Lluvia de ideas* y comentar el ODS 17.

Desarrollo

➤ Investigación e información

Antes de nada, ¿qué es un ismo?

El objetivo de este apartado es que el alumnado se familiarice con los principales movimientos artísticos de vanguardia del siglo XX.

- Las actividades 1 a 3 proponen una investigación sobre los diferentes ismos. Para la resolución de estas actividades, se cuenta con el apoyo de la ficha 53 del material *Saberes y destrezas*.

La ironía y el humor en el arte

En este apartado se trabajan las greguerías de Ramón Gómez de la Serna y se destaca la importancia de este autor en el contexto vanguardista. Para ello se parte del prólogo de su obra *Greguerías*, en el que habla de esta forma de expresión literaria que él mismo inventó.

- La actividad 5 es de comprensión lectora, y en la 6 se trabaja la definición del término greguería.
- La actividad 7 propone una serie de greguerías para trabajar las oraciones subordinadas sustantivas.

Una declaración de principios

Este apartado se centra en una de las manifestaciones vanguardistas, el creacionismo, y para ello se parte del poema de Vicente Huidobro, que es toda una declaración de principios.

- Las actividades 8 a 12 plantean una serie de cuestiones para trabajar la estética creacionista a partir de los versos de Huidobro, y propone unos versos de sor Juana Inés de la Cruz, para comparar el tratamiento que hace el poeta de la rosa al que hace el poeta chileno de esta misma.
- La actividad 12 propone al alumnado identificar una oración subordinada en el poema.

Poemas que son cuadros

En este apartado se recurre a un poema de Gerardo Diego para trabajar la relación entre poesía y pintura.

- La actividad 13 es de reflexión sobre la disposición formal de los versos; en la 14 se trabajan el ritmo y la musicalidad, y en la 15, los recursos literarios y el tratamiento de determinados símbolos pictóricos.
- En la actividad 16 se trabaja el léxico, concretamente, la polisemia. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 104 del material *Saberes y destrezas*.

Viajar al subconsciente

Este apartado se centra en el surrealismo.

- Las actividades 18, 19 y 20 proponen una serie de cuestiones para trabajar la forma y el contenido del poema «Mi voz».
- La actividad 21 se centra en el surrealismo pictórico tomando como punto de partida *La persistencia de la memoria*, de Salvador Dalí.

Aunar innovación y tradición

Este apartado invita a reflexionar sobre el equilibrio que se dio entre innovación y poesía tradicional en la generación del 27 tomando como eje el poema de Lorca «Navidad en el Hudson».

- La actividad 22 centra el trabajo en esta identificación de rasgos vanguardistas y rasgos propios de la tradición en el poema de Lorca; la 23, en su temática; la 24 plantea una reflexión sobre el tratamiento que hace Lorca de la ciudad y la naturaleza en estos versos; la 25 trabaja varias metáforas del mismo poema, y la 26 cierra el análisis de estos versos centrandó la atención en los recursos que usa el autor para empezar y cerrar su composición.
- Estructuración y consolidación
- Actividades sistemáticas de *Saberes y destrezas*.
- Fichas.

Cierre

- Síntesis

Nuestro ismo

Esta situación de aprendizaje ha servido para dotar al alumnado de herramientas para la creación de un ismo y su posterior presentación ante el resto de compañeros utilizando un discurso.

- En la actividad 27 se dan las indicaciones exhaustivas para alcanzar el objetivo propuesto.

➤ Reflexión y metacognición

REVISA-T

Actividad de metacognición para que el alumnado reflexione sobre su proceso de aprendizaje y cómo se ha sentido a lo largo del mismo, además de valorar su grado de participación en los trabajos de grupo.

Evidencia de aprendizaje	Metodología
<ul style="list-style-type: none"> ● Participación en clase y en las rutinas y destrezas de pensamiento. ● Actividades propias de la situación de aprendizaje y de <i>Saberes y destrezas</i>. ● Fichas de trabajo. ● Creación de un ismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Investigación grupal. ● Aprendizaje cooperativo. ● Enseñanza no directiva. ● Rutinas de pensamiento.

d. Evaluación

Rúbrica de la SA					Instrumento s/ Actividades
Competencias específicas	Indicador Nivel 1	Indicador Nivel 2	Indicador Nivel 3	Indicador Nivel 4	
3. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos,	Muestra muchas dificultades en localizar, seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes.	Localiza y selecciona, pero nunca contrasta, información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertenencia, en diferentes textos multimodales en medios digitales, con progresiva autonomía, del ámbito personal, social,	Localiza, selecciona y alguna vez contrasta información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertenencia, en diferentes textos multimodales en medios digitales, con progresiva autonomía,	3.4 Localiza, selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertenencia en función de los objetivos de lectura y evitando los riesgos de manipulación y desinformación	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 4, 6, 7, 15, 20, 21

<p>aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.</p>		<p>educativo y profesional.</p>	<p>del ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>ón, en diferentes textos multimodales en medios digitales, de manera autónoma, del ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>
	<p>Demuestra un escaso interés en aplicar estrategias de búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales.</p>	<p>Le cuesta aplicar, con progresiva autonomía, estrategias para la búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales.</p>	<p>Aplica, con progresiva autonomía, todo tipo de estrategias para la búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimientos de manera responsable.</p>	<p>3.5 Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para la busca, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimientos de manera responsable, contrastar y valorar la información de fuentes diversas, atendiendo el contexto y la intención comunicativa y utilizarla</p>

				citando las fuentes y respetando los principios de propiedad intelectual.	
4. Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.	Evidencia un gran desinterés en seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes.	Selecciona información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, pero no la contrasta.	Selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia.	4.4 Selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia, la reelabora y la comunica de manera creativa adoptando un punto de vista crítico respetando los principios de propiedad intelectual.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 4, 6, 7, 15, 20, 21
5. Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y correctos	Evidencia dificultades al utilizar los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en	Utiliza algunos de los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la	Utiliza, durante el proceso de escritura, con mucha ayuda del profesorado e incorporando	5.3. Utiliza, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando	Observación . Análisis de las producciones del alumnado.

<p>empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.</p>	<p>la situación de aprendizaje.</p>	<p>situación de aprendizaje.</p>	<p>progresivamente metalenguaje, los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.</p>	<p>metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.</p>	<p>Ejercicios. Actividades SA: 7, 12, 16</p>
	<p>Pone poco interés en planificar y textualizar durante el proceso de escritura.</p>	<p>Le cuesta planificar y textualizar, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura.</p>	<p>Planifica y textualiza, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa</p>	<p>5.4. Planifica, textualiza, revisa y edita, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.</p>	
<p>7. Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito</p>	<p>Evidencia dificultades en la comprensión, comunicación y descripción de textos de cierta complejidad en diferentes soportes.</p>	<p>Comprende, comunica y describe algunos textos de cierta complejidad en diferentes soportes.</p>	<p>Comprende, comunica y describe textos de cierta complejidad en diferentes soportes, pero le cuesta explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico.</p>	<p>7.2 Comprende, comunica, describe y parafrasea textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico</p>	<p>Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 7, 12, 16</p>

personal, social, educativo y profesional.				(L1-L1, L1-L2, L2-L1).	
9. Leer y producir textos literarios, contextualizados en la cultura y la sociedad, como fuente de placer y de conocimiento.	Muestra una pasividad total en la lectura y escucha de fragmentos literarios y obras completas.	Apenas lee y escucha fragmentos literarios y obras completas.	Lee y escucha algunos fragmentos literarios y obras completas, con progresiva autonomía, teniendo en cuenta los intereses del alumno.	9.1. Lee y escucha fragmentos literarios y obras completas, de manera autónoma, teniendo en cuenta los intereses del alumno.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 27
	Demuestra una nula interpretación de la información relevante de las obras literarias.	Interpreta con mucha ayuda del docente la información relevante de las obras literarias.	Interpreta la información relevante de las obras literarias.	9.2. Interpreta la información relevante de las obras literarias, de manera autónoma, y aporta conclusiones con reflexión y visión crítica.	
	Es reacio a establecer, de manera muy guiada, algunos vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o	Establece, de manera muy guiada, algunos vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o bien con otras manifestaciones artísticas en	Establece, de manera progresivamente autónoma, vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o	9.3. Establece, de manera progresivamente autónoma, vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos,	

<p>multimodales.</p>	<p>función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores.</p>	<p>multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos.</p>	<p>orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos, mostrando, además implicación y respuesta personal del lector en la lectura.</p>
<p>Evidencia un gran desinterés en expresar opinión sobre textos y obras literarias.</p>	<p>Le cuesta expresar opinión sobre textos y obras literarias, utilizando pocos recursos retóricos y el metalenguaje literario, con mucho apoyo del profesorado.</p>	<p>Expresa opinión sobre textos y obras literarias, utilizando algunos recursos retóricos y el metalenguaje literario, con mucho apoyo del profesorado.</p>	<p>9.4. Expresa opinión sobre textos y obras literarias, utilizando los recursos retóricos fundamentales, el metalenguaje y las características de los géneros, de manera autónoma.</p>
<p>Manifiesta un gran desinterés en la creación de textos literarios</p>	<p>Crea textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones),</p>	<p>Crea textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas,</p>	<p>9.5. Crea textos literarios (relatos breves, dramatizaciones,</p>

sencillos de los géneros básicos.	aplicando algunos recursos literarios básicos adecuados, con mucha ayuda del docente.	canciones), aplicando los recursos literarios adecuados a cada género, con ayuda del docente.	nes, poemas, canciones) aplicando los recursos literarios adecuados a cada género, de manera autónoma.
Participa en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales partiendo de modelos.	Muestra interés en participar algunas veces en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.	Participa en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.	9.6. Organiza y participa en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.

Situación de aprendizaje 12: ¡Cómo hemos cambiado!

a. Justificación

Contextualización

Dotar al alumnado de las habilidades y destrezas que le permitan reflexionar acerca de la evolución (o no) que ha experimentado la sociedad, como son las trabas burocráticas, el progreso tecnológico, los estudios universitarios o las relaciones de amistad, a partir del testimonio que nos han dejado los textos literarios. Además, se van a recuperar conocimientos relacionados con la educación literatura desde el Romanticismo hasta la época de posguerra, y se van a abordar otros, como la reclamación, el debate y las estructuras bimembres.

Relación con los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS)

- ODS 10: Reducción de las desigualdades

Elementos transversales

- Fomento de la creatividad
- Educación emocional y en valores
- Formación estética

Recursos y propuestas para la Inclusión

Fichas, actividades multinivel, trabajo cooperativo, materiales adaptados, aprendizaje entre iguales, actividades DUA, aplicaciones y recursos TIC (vídeos, etc.).

b. Concreción curricular. Mapa de relaciones curriculares

Competencias específicas de las situaciones de aprendizaje

Competencia específica 1

Describir y apreciar la diversidad lingüística y cultural de la Comunidad Valenciana, de España y del mundo, a través del reconocimiento de las lenguas del alumnado y de la realidad multilingüe e intercultural del entorno, analizando las características, el origen y el desarrollo sociohistórico de las dos lenguas oficiales y de las principales variedades lingüísticas, y combatiendo los prejuicios lingüísticos.

Criterios de evaluación

1.1. Identificar y valorar las lenguas de España y del mundo, y las variedades lingüísticas de las dos lenguas oficiales de la Comunidad Valenciana a partir de la explicación de su origen y de su desarrollo socio-histórico, contrastando aspectos lingüísticos y discursivos, así como los rasgos de las diferentes variedades, en manifestaciones orales, escritas y multimodales.

Competencia específica 2

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la escucha activa, aplicando estrategias de comprensión oral, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

2.1 Escuchar de forma activa, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad, fiabilidad e idoneidad del canal utilizado.

2.2. Interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.

2.3. Extraer e interpretar información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, identificar incongruencias entre texto y elementos no verbales, valorar de manera crítica y razonada los contenidos, el propósito del texto y la intención del emisor.

Competencia específica 3

Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

Criterios de evaluación

3.4. Localizar, seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertenencia en función de los objetivos de lectura y evitando los riesgos de manipulación y desinformación, en diferentes textos multimodales en medios digitales, de manera autónoma, del ámbito personal, social, educativo y profesional.

3.5. Aplicar, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para la busca, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimientos de manera responsable, contrastar y valorar la información de fuentes diversas, atendiendo el contexto y la intención comunicativa y utilizarla citando las fuentes y respetando los principios de propiedad intelectual.

Competencia específica 4

Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.

Criterios de evaluación

4.4. Seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia, reelaborarla y comunicarla de manera creativa adoptando un punto de vista crítico respetando los principios de propiedad intelectual.

Competencia específica 7

Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.

Criterios de evaluación

7.1. Mostrar interés por participar en la solución de problemas de comprensión recíproca entre hablantes de lenguas o variedades lingüísticas diferentes, sobre asuntos diversos del ámbito personal, social, educativo y profesional.

7.2. Comprender, comunicar, describir y parafrasear textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

7.3. Seleccionar y aplicar, de forma autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

Competencia específica 9

Leer y producir textos literarios, contextualizados en la cultura y la sociedad, como fuente de placer y de conocimiento.

Criterios de evaluación

9.1. Leer y escuchar fragmentos literarios y obras completas, de manera autónoma, teniendo en cuenta los intereses del alumno.

9.2. Interpretar la información relevante de las obras literarias, de manera autónoma, y aportar conclusiones con reflexión y visión crítica.

9.3. Establecer, de manera progresivamente autónoma, vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos, mostrando, además implicación y respuesta personal del lector en la lectura.

9.4. Expresar opinión sobre textos y obras literarias, utilizando los recursos retóricos fundamentales, el metalenguaje y las características de los géneros, de manera autónoma.

9.5. Crear textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones) aplicando los recursos literarios adecuados a cada género, de manera autónoma.

9.6. Organizar y participar en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.

Saberes básicos

Bloque 1: Lengua y uso.

Las lenguas y sus hablantes.

- **Plurilingüismo, las familias lingüísticas y las lenguas del mundo.**
- **Desarrollo sociohistórico de las lenguas de España.**
- **Expresiones idiomáticas de la lengua.**

Bloque 2: Estrategias comunicativas.

Sub-bloque 2.2 Alfabetización informacional.

- **Redes sociales y medios de comunicación. Etiqueta digital. Riesgos de desinformación, manipulación y vulneración de la privacidad en la red.**
- **Hábitos y conductas para la comunicación segura en entornos virtuales.**
- **Análisis de la imagen y elementos paratextuales de los textos icónico-verbales y multimodales.**
- **Usos de la escritura para la organización del pensamiento: notas, esquemas, mapas conceptuales, resúmenes, etc.**
- **Estrategias de búsqueda en fuentes documentales diversas y con distintos soportes y formatos con criterios de fiabilidad, calidad y pertinencia.**
- **Estrategias de uso y tratamiento de fuentes documentales diversas.**
- **Uso de modelos para analizar, valorar, reorganizar y sintetizar la información en esquemas propios.**
- **Comunicación y difusión creativa y respetuosa con la propiedad intelectual.**
- **Utilización de la biblioteca y de los recursos digitales.**
- **Herramientas digitales para el trabajo colaborativo y la comunicación.**

Sub-bloque 2.3 Reflexión sobre la lengua.

Estrategias para el contraste y la transferencia entre las lenguas.

- **Estrategias para el contraste y la transferencia entre las lenguas.**
- **Relación entre los esquemas semántico y sintáctico de la oración simple. Observación y transformación de enunciados y uso de la terminología sintáctica.**
- **Procedimientos léxicos (afijos) y sintácticos para el cambio de categoría gramatical.**

Sub-bloque 2.4 Comunicación e interacción oral.

G1: Comprensión oral

- **Estrategias de comprensión oral: sentido global del texto y relación entre sus partes, selección y retención de la información relevante.**
- **Valoración de la forma y el contenido del texto.**

Sub-bloque 2.5 Comprensión escrita.

- Estrategias de comprensión antes de la lectura: conocimientos previos, objetivos de lectura, hipótesis a través de información paratextual, tipología, género y estructura del texto.
- Estrategias de comprensión durante la lectura: coherencia interna del texto, inferencias, sentidos figurados y significados no explícitos.
- Estrategias de comprensión después de la lectura: tema, tesis, idea principal, argumentos, intención del autor y organización del contenido.
- Valoración de la forma y el contenido del texto.

c. Secuencia didáctica

Inicio

➤ Motivación inicial

Observación de la fotografía que aparece en la portada y lectura del título de la situación de aprendizaje.

➤ Contextualización y significado

Coloquio con el alumnado sobre los avances de la humanidad en los últimos siglos.

- Responderemos a las preguntas planteadas y hablaremos de los cambios que ha experimentado el alumnado en los tres últimos cursos.

➤ Activación y conocimiento previo

Activar los conocimientos previos del alumnado mediante la destreza de pensamiento *Lluvia de ideas* y comentar el ODS 10, que se trabajará a lo largo de la situación de aprendizaje.

Desarrollo

➤ Investigación e información

La burocracia: «Vuelva usted mañana»

Este apartado tiene como objetivo hacer reflexionar al alumnado sobre la actualidad y vigencia de la problemática que ponía en evidencia Larra en su época.

- La actividad 1 es de interpretación del texto dado, y la 2 pide identificar el género literario del texto y situarlo en la obra de Larra. Para la resolución de estas actividades, se cuenta con el apoyo de las fichas 37 y 40 del material *Saberes y destrezas*.
- La actividad 3 propone la lectura de un texto de opinión publicado en 2021 para que los alumnos reflexionen sobre la evolución (o no) de la situación expuesta por Larra en su texto.
- En la actividad 4 se trabajará la expresión escrita del alumnado, puesto que deben redactar una reclamación. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 11 del material *Saberes y destrezas*.

La revolución tecnológica: la culebra de hierro

La finalidad de este apartado es reflexionar sobre los aspectos positivos y negativos del progreso.

- Las actividades 5 y 7 son propiamente de comprensión lectora y de trabajo del léxico.
- En la actividad 8 se pide al alumnado que lleve a cabo una tarea de investigación acerca de un invento al que se hace referencia en el texto.

- La actividad 9 propone una serie de expresiones propias de la variedad asturiana para que el alumnado trabaje con ellas y las ponga en relación con la estética literaria a la que pertenece este texto.
- En la actividad 10 se listan una serie de oraciones extraídas del texto para trabajar las estructuras oracionales bimembres y las oraciones subordinadas adverbiales. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 91 del material *Saberes y destrezas*.
- La actividad 11 invita a un debate en clase sobre el progreso, lo que permite trabajar la expresión oral del alumnado. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de la ficha 21 del material *Saberes y destrezas*.

La juventud: decisiones y oportunidades

En este apartado se reflexiona sobre la vida universitaria y la sociedad de la época en la que fueron escritos estos textos y comparar estos ámbitos con el momento actual.

- Las actividades 12 a 14 proponen una serie de cuestiones para trabajar la comprensión y contextualizar el texto de Baroja. Para la resolución de estas actividades, se cuenta con el apoyo de las fichas 49 y 50 del material *Saberes y destrezas*.
- La actividad 15 es una propuesta para trabajar la comprensión oral del alumnado.
- La actividad 17, basada en un texto de Martín Gaité, es de comprensión lectora activa y de reflexión sobre la época en que se desarrolla la acción del texto. Para la resolución de esta actividad, se cuenta con el apoyo de las fichas 59 y 61 del material *Saberes y destrezas*.
- En la actividad 18 se trabaja la sintaxis, concretamente, la oración de infinitivo. Si el docente lo considera necesario, puede recurrir como refuerzo a la ficha 86 del material *Saberes y destrezas*.

El tiempo libre: la pandilla

El último de los apartados de esta situación de aprendizaje se centra en un texto de Rafael Sánchez Ferlosio, concretamente, en un fragmento de *El Jarama*.

- La actividad 19 es de comprensión lectora; la 20 propone la creación de un *storyboard* a partir de la comprensión oral que los alumnos hagan de la locución de otro fragmento de esta novela, y la actividad 21 pide contextualizar y poner en relación las características más importantes de esta obra con la corriente a la que pertenece.
- Estructuración y consolidación
- Actividades sistemáticas de *Saberes y destrezas*.
- Fichas.

Cierre

- Síntesis

Mi cápsula literaria

Esta situación de aprendizaje ha servido para que el alumnado elabore una cápsula literaria.

➤ Reflexión y metacognición

REVISA-T

Actividad de metacognición para que el alumnado reflexione sobre su proceso de aprendizaje y cómo se ha sentido a lo largo del mismo, además de valorar su grado de participación en los trabajos de grupo.

Evidencia de aprendizaje	Metodología
<ul style="list-style-type: none"> ● Participación en clase y en las rutinas y destrezas de pensamiento. ● Actividades propias de la situación de aprendizaje y de <i>Saberes y destrezas</i>. ● Fichas de trabajo. ● Creación de una cápsula literaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Investigación grupal. ● Aprendizaje cooperativo. ● Enseñanza no directiva. ● Rutinas de pensamiento.

d. Evaluación

Rúbrica de la SA					Instrumento s/ Actividades
Competencias específicas	Indicador Nivel 1	Indicador Nivel 2	Indicador Nivel 3	Indicador Nivel 4	
1. Describir y apreciar la diversidad lingüística y cultural de la Comunidad Valenciana, de España y del mundo, a través del reconocimiento de las lenguas del alumnado y de la realidad	Muestra graves dificultades para identificar las lenguas de España y del mundo, y las variedades lingüísticas de las dos lenguas oficiales de la	Identifica algunas de las lenguas de España y del mundo, y algunas de las variedades lingüísticas de las dos lenguas oficiales de la Comunidad Valenciana, identificando nociones básicas de las lenguas.	Identifica y valora las lenguas de España y del mundo, y las variedades lingüísticas de las dos lenguas oficiales de la Comunidad Valenciana, identificando nociones	1.1. Identifica y valora las lenguas de España y del mundo, y las variedades lingüísticas de las dos lenguas oficiales de la Comunidad Valenciana a partir de la explicación de su origen y	Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 9

<p>multilingüe e intercultural del entorno, analizando las características, el origen y el desarrollo sociohistórico de las dos lenguas oficiales y de las principales variedades lingüísticas, y combatiendo los prejuicios lingüísticos.</p>	<p>Comunidad Valenciana.</p>		<p>básicas de las lenguas.</p>	<p>de su desarrollo socio-histórico, contrastando aspectos lingüísticos y discursivos, así como los rasgos de las diferentes variedades, en manifestaciones orales, escritas y multimodales.</p>	
<p>2. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos orales y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la escucha activa, aplicando estrategias de comprensión oral, reflexionando sobre el contenido y la</p>	<p>Comete errores básicos en la escucha activa e interpretación y valoración de textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>Ocasionalmente escucha de forma activa, interpreta y valora, con progresiva autonomía, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>Escucha de forma activa, interpreta y valora, con progresiva autonomía, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>2.1 Escucha de forma activa, interpreta y valora, de manera autónoma, textos orales y multimodales de géneros, tipologías y registros diferentes, propios del ámbito personal, social, educativo y profesional, reflexionando sobre el contenido y la forma, y</p>	<p>Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 15, 20</p>

forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.

			evaluando su calidad, fiabilidad e idoneidad del canal utilizado.
Carece de criterios para interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	Le cuesta interpretar el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	Interpreta el sentido global y algunas de las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.	2.2. Interpreta el sentido global y las ideas principales y secundarias de textos orales y multimodales de conocimientos complejos y ajustados a la situación comunicativa.
Muestra una gran dificultad en la extracción e interpretación de los textos orales y multimodales.	Extrae e interpreta información explícita de los textos orales y multimodales, pero le cuesta de los elementos no verbales.	Extrae e interpreta información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, e identifica incongruencias entre texto y elementos no verbales	2.3. Extrae e interpreta información (explícita e implícita) de los textos orales y multimodales, de los elementos no verbales y de los elementos prosódicos, identifica incongruencias entre texto y elementos no verbales,

				valora de manera crítica y razonada los contenidos, el propósito del texto y la intención del emisor.	
3. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.	Muestra muchas dificultades en localizar, seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes.	Localiza y selecciona, pero nunca contrasta, información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertinencia, en diferentes textos multimodales en medios digitales, con progresiva autonomía, del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Localiza, selecciona y alguna vez contrasta información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertinencia, en diferentes textos multimodales en medios digitales, con progresiva autonomía, del ámbito personal, social, educativo y profesional.	3.4 Localiza, selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertinencia en función de los objetivos de lectura y evitando los riesgos de manipulación y desinformación, en diferentes textos multimodales en medios digitales, de manera autónoma, del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 8, 13, 16, 21
	Demuestra un escaso	Le cuesta aplicar, con	Aplica, con progresiva	3.5 Aplica, de manera	

	<p>interés en aplicar estrategias de búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales.</p>	<p>progresiva autonomía, estrategias para la búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales.</p>	<p>autonomía, todo tipo de estrategias para la búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales , para ampliar conocimientos de manera responsable.</p>	<p>autónoma, todo tipo de estrategias para la busca, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales , para ampliar conocimientos de manera responsable, contrastar y valorar la información de fuentes diversas, atendiendo el contexto y la intención comunicativa y utilizarla citando las fuentes y respetando los principios de propiedad intelectual.</p>	
<p>4. Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de</p>	<p>Evidencia un gran desinterés en seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes.</p>	<p>Selecciona información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico,</p>	<p>Selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas</p>	<p>4.4 Selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma,</p>	<p>Observación . Análisis de las producciones del alumnado.</p>

diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.		personal o social, pero no la contrasta.	de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia.	sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia, la reelabora y la comunica de manera creativa adoptando un punto de vista crítico respetando los principios de propiedad intelectual.	Ejercicios. Actividades SA: 8, 13, 16, 21
7. Mediar entre interlocutores aplicando estrategias de adaptación, simplificación y reformulación del lenguaje para procesar y transmitir información más elaborada, en situaciones comunicativas de ámbito personal, social, educativo y profesional.	Muestra un nulo interés por participar en la solución de problemas de comprensión recíproca entre hablantes de lenguas o variedades lingüísticas diferentes.	Demuestra algo de interés por participar en la solución de problemas de comprensión recíproca entre hablantes de lenguas o variedades lingüísticas diferentes.	Muestra interés por participar en la solución de algunos problemas de comprensión recíproca entre hablantes de lenguas o variedades lingüísticas diferentes.	7.1 Muestra interés por participar en la solución de problemas de comprensión recíproca entre hablantes de lenguas o variedades lingüísticas diferentes, sobre asuntos diversos del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 9
	Evidencia dificultades en la	Comprende, comunica y describe algunos	Comprende, comunica y describe	7.2 Comprende, comunica,	Observación .

<p>comprensión, comunicación y descripción de textos de cierta complejidad en diferentes soportes.</p>	<p>textos de cierta complejidad en diferentes soportes.</p>	<p>textos de cierta complejidad en diferentes soportes, pero le cuesta explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico.</p>	<p>describe y parafrasea textos de una cierta complejidad en diferentes soportes, o explicar conceptos, de forma oral o escrita, combinando su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).</p>	<p>Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 10, 18</p>
<p>Muestra poco interés en seleccionar y aplicar estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.</p>	<p>Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, algunas estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.</p>	<p>Selecciona y aplica, de forma progresivamente autónoma, estrategias de simplificación, adaptación y reformulación de la lengua.</p>	<p>7.3 Selecciona y aplica, de forma autónoma, estrategias de simplificación y reformulación de la lengua, que faciliten la comprensión y expresión oral y escrita de la información en distintas lenguas de su repertorio lingüístico (L1-L1, L1-L2, L2-L1).</p>	<p>Observación . Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 15, 20</p>

<p>9. Leer y producir textos literarios, contextualizados en la cultura y la sociedad, como fuente de placer y de conocimiento.</p>	<p>Muestra una pasividad total en la lectura y escucha de fragmentos literarios y obras completas.</p>	<p>Apenas lee y escucha fragmentos literarios y obras completas.</p>	<p>Lee y escucha algunos fragmentos literarios y obras completas, con progresiva autonomía, teniendo en cuenta los intereses del alumno.</p>	<p>9.1. Lee y escucha fragmentos literarios y obras completas, de manera autónoma, teniendo en cuenta los intereses del alumno.</p>	<p>Observación .</p> <p>Análisis de las producciones del alumnado.</p> <p>Ejercicios.</p> <p>Actividades SA: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 14, 17, 19, 22</p>
	<p>Demuestra una nula interpretación de la información relevante de las obras literarias.</p>	<p>Interpreta con mucha ayuda del docente la información relevante de las obras literarias.</p>	<p>Interpreta la información relevante de las obras literarias.</p>	<p>9.2. Interpreta la información relevante de las obras literarias, de manera autónoma, y aporta conclusiones con reflexión y visión crítica.</p>	
	<p>Es reacio a establecer, de manera muy guiada, algunos vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales.</p>	<p>Establece, de manera muy guiada, algunos vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores.</p>	<p>Establece, de manera progresivamente autónoma, vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones artísticas</p>	<p>9.3. Establece, de manera progresivamente autónoma, vínculos entre los textos leídos y otros textos escritos, orales o multimodales, o bien con otras manifestaciones</p>	

		en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos.	nes artísticas en función de temas, tópicos, estructuras, lenguaje y valores éticos o estéticos, mostrando, además implicación y respuesta personal del lector en la lectura.
Evidencia un gran desinterés en expresar opinión sobre textos y obras literarias.	Le cuesta expresar opinión sobre textos y obras literarias, utilizando pocos recursos retóricos y el metalenguaje literario, con mucho apoyo del profesorado.	Expresa opinión sobre textos y obras literarias, utilizando algunos recursos retóricos y el metalenguaje literario, con mucho apoyo del profesorado.	9.4. Expresa opinión sobre textos y obras literarias, utilizando los recursos retóricos fundamentales, el metalenguaje y las características de los géneros, de manera autónoma.
Manifiesta un gran desinterés en la creación de textos literarios sencillos de los géneros básicos.	Crea textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones), aplicando algunos recursos literarios básicos adecuados, con	Crea textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones), aplicando los recursos literarios adecuados a	9.5. Crea textos literarios (relatos breves, dramatizaciones, poemas, canciones) aplicando los recursos literarios

	mucha ayuda del docente.	cada género, con ayuda del docente.	adecuados a cada género, de manera autónoma.
Participa en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales partiendo de modelos.	Muestra interés en participar algunas veces en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.	Participa en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.	9.6. Organiza y participa en manifestaciones literarias, recitales y representaciones teatrales.

d. Evaluación

Rúbrica de la SA					Instrumentos/ Actividades
Competencias específicas	Indicador Nivel 1	Indicador Nivel 2	Indicador Nivel 3	Indicador Nivel 4	
3. Comprender, interpretar y valorar, de manera autónoma, textos escritos y multimodales propios de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, a través de la lectura de textos, aplicando estrategias de comprensión escrita, reflexionando sobre el contenido y la forma, y evaluando su calidad y fiabilidad.	Muestra muchas dificultades en localizar, seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes.	Localiza y selecciona, pero nunca contrasta, información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertenencia, en diferentes textos multimodales en medios digitales, con progresiva autonomía, del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Localiza, selecciona y alguna vez contrasta información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertenencia, en diferentes textos multimodales en medios digitales, con progresiva autonomía, del ámbito personal, social, educativo y profesional.	3.4 Localiza, selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, evaluando su fiabilidad y pertenencia en función de los objetivos de lectura y evitando los riesgos de manipulación y desinformación, en diferentes textos multimodales en medios digitales, de manera autónoma, del ámbito	Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 6, 7

				personal, social, educativo y profesional.	
	Demuestra un escaso interés en aplicar estrategias de búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales.	Le cuesta aplicar, con progresiva autonomía, estrategias para la búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales.	Aplica, con progresiva autonomía, todo tipo de estrategias para la búsqueda, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimientos de manera responsable.	3.5 Aplica, de manera autónoma, todo tipo de estrategias para la busca, selección, gestión y edición de la información, en diferentes textos multimodales, para ampliar conocimientos de manera responsable, contrastar y valorar la información de fuentes diversas, atendiendo el contexto y la intención comunicativa y utilizarla citando las fuentes y respetando los principios de propiedad intelectual.	
4. Producir mensajes orales con coherencia, cohesión y adecuación, fluidez y corrección, a través de	Le cuesta producir discursos orales extensos sobre conocimientos ajustados a la situación	Produce, con progresiva autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la	Produce, con progresiva autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la	4.1 Produce, con autonomía, discursos orales extensos sobre conocimientos complejos ajustados a la situación	Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios.

<p>diferentes soportes y situaciones de comunicación del ámbito familiar, social, educativo o profesional.</p>	<p>comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional.</p>	<p>situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, pero tiene fallos en la adecuación y en la coherencia.</p>	<p>situación comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, con adecuación y coherencia.</p>	<p>comunicativa y a los géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional, con adecuación, coherencia y cohesión, manifestando una conciencia crítica hacia el tema.</p>	<p>Actividades SA: 1, 2, 3, 4, 5</p>
	<p>Pronuncia con dificultad y presenta una pobre entonación.</p>	<p>Mejora en la pronunciación y entonación, utilizando algunos elementos prosódicos y recursos no verbales adecuados que refuercen el discurso.</p>	<p>Produce discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos y los recursos no verbales.</p>	<p>4.2 Produce discursos orales con fluidez, una buena pronunciación y entonación, utilizando de manera eficaz los elementos prosódicos, los recursos no verbales y diferentes soportes audiovisuales que refuercen las ideas expresadas y capten la atención del receptor.</p>	
	<p>Muestra poco interés en la producción oral, con un vocabulario poco preciso y, en ocasiones,</p>	<p>Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico</p>	<p>Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario rico</p>	<p>4.3 Realiza producciones orales con un registro formal, un lenguaje no discriminatorio y un vocabulario</p>	

	discriminatorio .	y ajustado a la norma.	y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis.	rico y ajustado a la norma, haciendo uso de expresiones idiomáticas, con un dominio óptimo de la morfosintaxis, reflexionando sobre la lengua, su uso y el propósito comunicativo.	
	Evidencia un gran desinterés en seleccionar y contrastar información procedente de diferentes fuentes.	Selecciona información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, pero no la contrasta.	Selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia.	4.4 Selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes, de manera autónoma, sobre temas de interés académico, personal o social, calibrando su fiabilidad y pertinencia, la reelabora y la comunica de manera creativa adoptando un punto de vista crítico respetando los principios de propiedad intelectual.	Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: 6, 7
5. Producir textos escritos y multimodales coherentes, cohesionados, adecuados y	Presenta grandes dificultades en la producción, con progresiva autonomía, de	Le cuesta producir, con progresiva autonomía, textos escritos y multimodales complejos de	Produce, con progresiva autonomía, textos escritos y multimodales complejos de	5.1 Produce, de manera autónoma, textos escritos y multimodales complejos de	Observación. Análisis de las producciones del alumnado.

correctos empleando estrategias de planificación, textualización, revisión y edición.	textos escritos y multimodales complejos de géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa.	géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con algunos fallos en la adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	géneros discursivos del ámbito personal, social, educativo y profesional que respondan a la situación comunicativa con adecuación, coherencia, cohesión y corrección.	Ejercicios. Actividades SA: 7, 8
	Utiliza un lenguaje discriminatorio .	Suele utilizar un lenguaje no discriminatorio, pero le cuesta detectar, de manera progresivamente autónoma, los posibles usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.	Utiliza en la mayoría de las ocasiones un lenguaje no discriminatorio detectando, de manera progresivamente autónoma, algunos de los posibles usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.	5.2 Utiliza un lenguaje no discriminatorio detectando, de forma autónoma, los usos manipuladores de la lengua durante el proceso de composición escrita.	
Evidencia dificultades al utilizar los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza algunos de los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	Utiliza, durante el proceso de escritura, con mucha ayuda del profesorado e incorporando progresivamente metalenguaje, los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos	Utiliza, durante el proceso de escritura, con mucha ayuda del profesorado e incorporando progresivamente metalenguaje, los conocimientos lingüísticos, textuales y discursivos	5.3. Utiliza, durante el proceso de escritura, de forma reflexiva, autónoma y utilizando metalenguaje, los conocimientos lingüísticos textuales y	

			necesarios en la situación de aprendizaje.	discursivos necesarios en la situación de aprendizaje.	
	Pone poco interés en planificar y textualizar durante el proceso de escritura.	Le cuesta planificar y textualizar, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura.	Planifica y textualiza, con progresiva autonomía, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa	5.4. Planifica, textualiza, revisa y edita, de manera autónoma, durante el proceso de escritura, utilizando las estrategias necesarias de manera precisa.	
6. Interactuar de manera oral, escrita y multimodal, de forma progresivamente autónoma, a través de textos de complejidad creciente de los ámbitos personal, social, educativo y profesional, utilizando un lenguaje no discriminatorio y estrategias básicas de comprensión, expresión y resolución dialogada de conflictos, de forma síncrona y asíncrona.	Rechaza interactuar oralmente sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa del ámbito personal, social, educativo y profesional.	Interactúa oralmente, siempre a petición del docente, sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa del ámbito personal, social, educativo y profesional, a través de diferentes soportes, aplicando la escucha activa y utilizando un vocabulario preciso y no discriminatorio.	Interactúa oralmente, con progresiva autonomía, sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa del ámbito personal, social, educativo y profesional, a través de diferentes soportes, aplicando la escucha activa y utilizando un vocabulario preciso y no discriminatorio.	6.1 Interactúa oralmente, con autonomía, sobre conocimientos complejos ajustados a la situación comunicativa del ámbito personal, social, educativo y profesional, a través de diferentes soportes, utilizando un vocabulario rico y correcto y no discriminatorio e implicándose activa y reflexivamente con una actitud dialogante y de escucha para la construcción de	Observación. Análisis de las producciones del alumnado. Ejercicios. Actividades SA: Todas las actividades

			un discurso común consensuado.
Demuestra poco interés en identificar y rechazar los usos discriminatorios y manipuladores de la lengua.	Identifica y rechaza, con mucha ayuda por parte del docente, los usos discriminatorios y manipuladores de la lengua a partir de la reflexión y el análisis de los elementos verbales, pero le cuesta analizar los elementos no verbales utilizados en el discurso.	Identifica y rechaza, con mucha ayuda por parte del docente, los usos discriminatorios y manipuladores de la lengua a partir de la reflexión y el análisis de los elementos verbales y no verbales utilizados en el discurso.	6.2. Identifica y rechaza, de forma autónoma, los usos discriminatorios y manipuladores de la lengua a partir de la reflexión y el análisis de los elementos verbales y no verbales utilizados en el discurso.
Carece de estrategias para la gestión dialogada de conflictos en el ámbito personal, educativo y social.	Ocasionalmente utiliza, con mucha ayuda por parte del profesorado, estrategias para la gestión dialogada de conflictos en el ámbito personal, educativo y social.	Utiliza, con mucha ayuda por parte del profesorado, estrategias para la gestión dialogada de conflictos en el ámbito personal, educativo y social.	6.3. Utiliza estrategias, de manera autónoma, para la gestión dialogada de conflictos en el ámbito personal, educativo y social.
Evita interactuar en textos escritos y multimodales complejos de manera asíncrona y síncrona.	Interactúa en textos escritos y multimodales complejos de manera asíncrona y síncrona con progresiva autonomía; mostrando empatía y respeto por las diferentes necesidades, ideas	Interactúa en textos escritos y multimodales complejos de manera asíncrona y síncrona con progresiva autonomía; mostrando empatía y respeto por las	6.4. Interactúa en textos escritos y multimodales complejos de manera asíncrona y síncrona, con autonomía; mostrando empatía y respeto por las

y motivaciones de los interlocutores.	diferentes necesidades, ideas y motivaciones de los interlocutores, utilizando estrategias para expresar mensajes cohesionados, coherentes.	diferentes necesidades, ideas y motivaciones de los interlocutores, con adecuación, coherencia, cohesión, corrección y vocabulario rico y no discriminatorio.
---------------------------------------	---	---

VALENCIÀ. LENGUA I LITERATURA 4t ESO

PROPOSTA PEDAGÒGICA I

PROGRAMACIÓ D'AULA

DE VALENCIÀ

4t ESO

(Avancem 4)

ÍNDEX

1. Introducció
- 1.1. Justificació de la programació
2. Orientacions didàctiques i metodologia
- 2.1. Model competencial i situacions d'aprenentatge
- 2.2. Interdisciplinarietat i tractament integrat de llengua i contingut (TILC)
- 2.3. Tractament integrat de llengües (TIL)
- 2.4. Enfocament comunicatiu
- 2.5. Aprenentatge cooperatiu
3. Les competències clau i el perfil d'eixida de l'alumnat
- 3.1. Les competències clau
- 3.2. El perfil d'eixida de l'alumnat
- 3.3. Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències clau: competències específiques
4. Continguts i estructura del llibre de text escollit
5. Concreció curricular (relació entre sabers bàsics, competències específiques, criteris d'avaluació i material de l'alumnat)
- 5.1. Situacions d'aprenentatge d'Avancem 4t ESO.
6. Temporalització i organització dels espais d'aprenentatge
7. Atenció a la diversitat
8. Avaluació de l'alumnat
- 8.1. Criteris d'avaluació
- 8.2. Instruments d'avaluació
- 8.3. Criteris de qualificació
9. Elements transversals
- 9.1. Equitat i inclusió
- 9.2. Foment de la lectura, comprensió lectora i expressió oral i escrita
- 9.3. Comunicació audiovisual i competència digital
- 9.4. Emprenedoria i creativitat
- 9.5. Educació cívica i democràtica
- 9.6. Consciència ecològica i educació per a la sostenibilitat (ODS)
- 9.7. Educació per a la salut
10. Avaluació de la pràctica docent i indicadors

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Justificació de la programació

L'objectiu d'una programació és planificar, ordenar i concretar el projecte educatiu per a reduir la improvisació o l'arbitrarietat.

La programació didàctica és el tercer nivell de concreció curricular i, per tant, està lligada als dos nivells superiors: el currículum oficial (primer nivell) i el Projecte Curricular de Centre, el Projecte Educatiu de Centre i la Programació General Anual (segon nivell).

La programació ha de ser oberta, dinàmica i en contínua evolució respecte de les múltiples variables que intervenen en el procés d'ensenyament-aprenentatge.

La programació següent s'ha fet d'acord amb la **Llei Orgànica 3/2020**, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació; el **Reial Decret 217/2022**, de 29 de març, pel qual s'estableix l'ordenació i els ensenyaments mínims de l'Educació Secundària Obligatoria; i el **Decret 107/2022**, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum de l'etapa d'Educació Secundària Obligatoria en l'àmbit de la Comunitat Valenciana.

2. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES I METODOLOGIA

2.1. Enfocament competencial i situacions d'aprenentatge

En les classes de Valencià, treballarem conceptes, però sobretot, habilitats i actituds. Per això, a banda d'activitats i exercicis, farem tasques més complexes que permeten mobilitzar una sèrie de competències i sabers per a resoldre-les. Es tracta de situacions de l'àmbit personal, social, educatiu i professional que ajuden a posar en context i a aplicar les competències i els coneixements treballats. Aquesta manera de vehicular les seqüències didàctiques a partir de situacions d'aprenentatge té diversos avantatges:

- Permet oferir propostes variades que s'adapten a tots els gustos.
- La transició entre maneres de treballar més tradicionals i plantejaments pedagògics més moderns és més fàcil.
- S'integren continguts de diverses àrees de coneixement.
- S'afavoreix la competència d'aprendre a aprendre.
- Proposen activitats centrades en la recerca, la investigació i la resolució de problemes (aprenentatge competencial).
- Combinen el treball individual i el treball en equip, de manera que s'afavoreix la interacció d'alumnes amb diferents capacitats (atenció a la diversitat).
- Tenen com a resultat un producte final que convida a connectar coneixements de diverses àrees i que requereix l'aplicació de competències com la tecnològica, la científica, l'artística, etc.
- Augmenten la motivació de l'alumnat, ja que les tasques tenen una finalitat, es basen en contextos reals o versemblants i es tenen en compte les seues opinions (aprenentatge significatiu).
- Fomenten el treball autònom, de manera que l'alumnat es fa responsable del seu propi aprenentatge.
- Donen importància al procés, no només al resultat, per això l'alumnat s'autoavalua i coavalua a través de rúbriques.
- Atorguen al professorat un rol menys rígid: acompanya, orienta, dona suport, suggereix, modera, pregunta, introdueix continguts...

2.2. Interdisciplinarietat i tractament integrat de llengua i contingut (TILC)

El material escollit per a la matèria busca punts de connexió entre els diferents camps del saber a través de les lectures, les activitats i les situacions d'aprenentatge, perquè encara que el currículum estiga organitzat en àrees i matèries, cal trencar la falsa barrera que les separa.

La interdisciplinarietat afavoreix un aprenentatge significatiu i competencial, ja que les preguntes que es fa l'alumnat per a entendre el món que l'envolta no es poden abordar des d'una única disciplina.

Per això, els recursos didàctics de València s'han dissenyat tenint en compte el tractament integrat de llengua i contingut (TILC), que permet adquirir coneixements d'àrees no lingüístiques alhora que es desenvolupa la competència lingüística. I és que s'ha demostrat que la competència comunicativa es treballa millor en un context real que de manera aïllada. A més, els continguts d'àrees no lingüístiques s'aprenen millor si l'alumnat els incorpora a les seues produccions orals o escrites amb una finalitat concreta.

2.3. Tractament integrat de llengües (TIL)

També prenem com a base el tractament integrat de llengües (TIL), que permet transferir els coneixements d'un idioma a l'adquisició o la millora d'altres idiomes. Els continguts comuns dels currículums de València i Castellà es tracten només en una de les dues, excepte quan no estan prou consolidats. A més a més, hem fet un treball d'unificació de la terminologia lingüística, de manera que l'alumnat puga establir connexions fàcilment entre els sabers més abstractes.

2.4. Enfocament comunicatiu

Aprendre una llengua és aprendre a comunicar-se en eixa llengua, per això, en les classes de València posarem el focus en l'ús. En aquest sentit, la reflexió gramatical i l'adquisició de lèxic nou no han de ser una finalitat, sinó el mitjà per a aconseguir l'objectiu esmentat: comunicar-se millor, en situacions més complexes i amb diversos graus de formalitat.

El material escollit no només treballa la comprensió lectora i l'expressió escrita, també té en compte la resta d'habilitats lingüístiques, això és, la comprensió i l'expressió oral. A més a més, no es limita a les produccions orals o escrites individuals, com ara exposicions o redaccions, sinó que inclou a bastament propostes d'interacció: intercanvi de missatges, diàlegs o debats.

2.5. Aprenentatge cooperatiu

L'aprenentatge cooperatiu és una metodologia que proposa treballar en equip per a assolir objectius comuns. Es basa en la composició de grups heterogenis –formats per membres de característiques diverses– que interactuen regularment, de manera que posen en pràctica destreses socials i adquireixen responsabilitats individuals i també de grup. Els principis de l'aprenentatge cooperatiu són:

- Interdependència positiva: u guanya si guanya la resta.
- Responsabilitat individual: ningú s'amaga.
- Igualtat de participació: tothom intervé.
- Interacció simultània: tot el grup es manté actiu durant tota l'activitat.

La introducció de l'aprenentatge cooperatiu a l'aula ve aparellada d'una sèrie d'avantatges respecte altres tipus d'organització de les tasques, com ara la necessitat d'exposar i escoltar diferents punts de vista, la suma de capacitats, la compartició de dades, la pràctica de l'empatia

o l'organització. Quan l'alumnat treballa cooperativament, compara la informació que posseeix amb la que proporcionen les altres persones i modifica, així, el seu marc conceptual. Aquest procés de reflexió i reestructuració ajuda a donar sentit al món, i l'intercanvi d'idees condueix a un nivell de pensament més elevat, ja que obliga a treballar la capacitat de síntesi, a posicionar-se i a argumentar les opinions.

Com s'ha indicat més amunt, els beneficis de l'aprenentatge cooperatiu són múltiples i diversos pel que fa als continguts curriculars, però a més, l'ambient que es respira a l'aula pot millorar dràsticament, començant per l'augment de la cohesió del grup, que es produeix gràcies al treball de les habilitats socials en els equips i, com a conseqüència, entre tot l'alumnat. En definitiva, es crea una consciència de grup col·lectiva que afavoreix el coneixement, l'acceptació i la confiança mutus.

Els grups cooperatius

Per a aconseguir establir aquest mètode de treball de manera efectiva i fomentar la inclusió, formarem equips heterogenis. És a dir, ens assegurarem que els membres de cada grup tinguin característiques diverses quant a gènere, origen, nivell acadèmic, habilitats socials, etc.

El nombre ideal de membres per equip és quatre, perquè es tracta d'un nombre parell que facilita la participació de tots. Cada grup haurà d'estar format, si és possible, per quatre alumnes de nivells diferents: alt, mitjà-alt, mitjà-baix i baix. Per a garantir l'heterogeneïtat, podem registrar l'alumnat en una taula de doble entrada en funció del seu nivell acadèmic amb l'objectiu de fer un bon repartiment. Com que la realitat de l'aula mana, haurem de ser flexibles en els agrupaments, però mirant d'organitzar equips el més heterogenis possible.

Una altra dada útil per a formar els equips és esbrinar com són les interaccions entre l'alumnat. Podem repartir a la classe un full amb dues preguntes que ens proporcionaran informació sobre les relacions i les preferències de l'alumnat a l'hora d'interactuar:

Nom: .....

Amb qui t'agrada més treballar? Escribe tres noms.

.....

Amb qui t'agrada menys treballar? Escribe tres noms.

.....

A partir de les respostes, emplenarem un quadre de doble entrada que ens ajudarà a saber qui és més o menys popular, si hi ha algun alumne o alumna aïllat, qui és indiferent per al grup, etc.

	Nom	Punts +	Punts -
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			

19			
20			
21			
22			
23			
24			
25			
26			
27			
28			
29			
30			

Organització dels espais d'aprenentatge

Una vegada repartits els alumnes en grups sobre el paper, caldrà plantejar-nos la situació física de l'alumnat a l'aula. Per a les activitats cooperatives, es recomana que s'asseguen en companyia del grup base, enfrontats dos a dos de la manera següent:

mitjà	baix
alt	mitjà

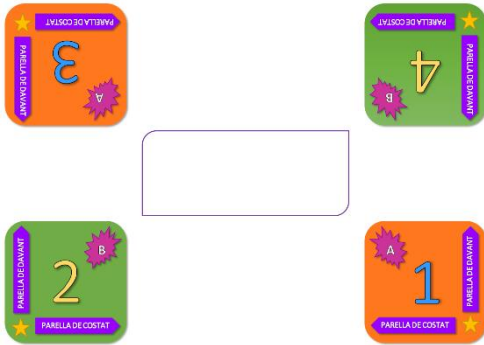
D'aquesta manera, si han de fer activitats per parelles, cada alumne i alumna tindrà, tant al costat com enfront, un company o companya de nivell curricular distint del seu, però sense diferències dràstiques. En cas que hagen de treballar individualment, dos dels alumnes poden girar les taules de manera que deixen d'estar enfrontats i queden per parelles o inclús solts. Pel que fa a la distribució dels grups dins de l'aula, convé que tot l'alumnat pugui veure la pissarra des de la taula, i per això es poden situar en forma d'espiga.

Rols d'equip

És el moment de consolidar la identitat dels equips i també de repartir els rols. A fi que l'alumnat prengui consciència d'aquesta nova unitat de treball, demanarem que acorden un nom per a cada equip amb el qual se senten identificats i que dissenyen un logotip representatiu. Els rols que pot dur a terme cada alumne o alumna són diversos, com veurem en cada repte, però ací n'anotem uns quants que poden servir per a qualsevol tasca:

	Rol	Consisteix a...
1	Moderador/a	Conèixer la tasca. Animar i fer que l'equip treballi bé. Controlar el temps i el nivell de soroll.
2	Portaveu	Transmetre a la resta els acords i altres qüestions. Explicar les conclusions a la resta de la classe.
3	Secretari/ària	Omplir els qüestionaris. Recordar els objectius de l'equip. Registrar el treball que es fa.
4	Encarregat/da del material	Tindre cura del material comú. Procurar que el material estigui a l'abast. Mantindre la zona de treball ordenada.

Seria interessant utilitzar un tapís d'equip. És un element molt útil per a treballar de manera cooperativa, ja que assigna un número a cada membre de l'equip i permet formar parelles de davant i parelles de costat ràpidament per a poder aplicar les estructures d'aprenentatge cooperatiu. No obstant això, perquè funcione, cal assignar un mateix número a alumnes de perfil heterogeni.

Podem canviar els rols de l'equip cada quinze dies o després de cada repte, però si els equips estan ben formats i funcionen, és recomanable que siguin de llarga durada i es mantinguin durant tot el curs. D'aquesta manera, tindrem una bona base per a posar en marxa les estructures cooperatives d'una forma ordenada i fluida.

Gestió del temps i del soroll

Cal assumir que per les característiques inherents a aquesta metodologia, és inevitable que hi haja soroll a l'aula. No obstant això, hem d'intentar que se situe en un nivell assumible, per a la qual cosa proposem el mètode del semàfor. Aquest semàfor pot tindre diferents formats i podem utilitzar el que ens resulte més atractiu: una pila de tres gotes de colors, dalt de la qual es posa el color del nivell de soroll actual, un mesurador vertical amb un indicador, una roda... El verd indica un nivell de so adequat; el groc, que cal abaixar la veu, i el roig, que hem d'actuar immediatament. El membre que s'encarrega de gestionar el soroll és el moderador/a, que canviarà el semàfor de posició i alertarà el grup.

El temps es pot gestionar de manera senzilla amb un rellotge d'arena o un temporitzador digital com els que tenim en els mòbils. Com en el cas del soroll, és el moderador o la moderadora qui s'ha d'encarregar de controlar-lo.

Estructures de treball cooperatiu

El contingut acadèmic es treballa sovint aplicant estructures d'aprenentatge cooperatiu. En el llibre que hem escollit s'introdueixen de manera gradual i lògica en funció d'aquest contingut i del tipus d'activitat o tasca. Treballar en grup no sempre és la millor opció, per això trobarem també moltes activitats individuals.

Les estructures cooperatives més habituals en el nostre llibre són aquestes:

«Lectura compartida»

Es reparteix la lectura en fragments proporcionals. Un membre de l'equip llig el primer i la resta para molta atenció al que diu, ja que, quan acabe, el següent (seguint el sentit de les agulles del rellotge) haurà d'explicar el que acaba de llegir o bé fer-ne un resum. Els altres dos hauran de dir si estan d'acord o no amb el resum del segon alumne i corregir-lo, si cal. Després, el membre que ha fet el resum passa a llegir l'altre fragment, el següent fa un resum o explica el que acaba de llegir, etc. Així fins que hagen llegit tot el text:

3	4	1: llig 2: resumeix o explica
2	1	3 i 4: corregeixen, si cal

3	4	3: llig 4: resumeix o explica
2	1	1 i 2: corregeixen, si cal

Torn 1

3	4	2: llig 3: resumeix o explica
2	1	4 i 1: corregeixen, si cal

Torn 2

Torn 3

3	4	4: llig 1: resumeix o explica
2	1	2 i 3: corregeixen, si cal

Torn 4

«Taula redona»

Es tracta de compartir informació oralment i entre tot l'equip. Cal respectar els torns de paraula que indique el tapís. Per al desenvolupament d'aquesta estructura és especialment important que els rols de l'equip estiguen ben definits. Així hi haurà qui s'encarregue de controlar el nivell de soroll, de moderar els torns de paraula, d'escriure les aportacions si l'activitat ho requereix, de comunicar les respostes a la classe... El nostre paper serà comprovar que el funcionament dels equips és adequat i tot el món hi participa.

«Les parelles comparteixen»

És una taula redona en què només participen dos membres de l'equip. Podem indicar que les parelles siguen de costat o de front.

«1-2-4»

L'activitat es resol primer de forma individual, després es discuteix la resposta per parelles i finalment entre tot l'equip. Es tracta de resoldre la mateixa qüestió tres vegades, de forma que les aportacions de la resta enriqueixen la resposta inicial. L'activitat permet intercanviar arguments, i alerta, perquè no sempre la persona més convincent té la raó!

Podem trobar les variacions «1-2» i «1-4», en les quals l'activitat es resol individualment i en parella, i individualment i en equip, respectivament. Són les opcions més adequades quan no es vol dedicar massa temps a una mateixa activitat.

«4-2-1»

Al contrari que en l'estructura anterior, l'activitat es resol primer en grup, a continuació en parelles i després individualment. És adequada per a resoldre activitats difícils, ja que permet guanyar autonomia a mesura que s'interioritza el procés de resolució. És una estructura habitual en operacions matemàtiques, i normalment no es resol la mateixa qüestió en cada pas, sinó variacions sobre la primera.

Igual que en el cas anterior, trobem les variacions «2-1» i «4-1», que acurten l'activitat.

«Full giratori»

El grup escriu les respostes per torns en un mateix full. Recomanem que cada persona utilitze un llapis de color diferent per a identificar a simple vista les aportacions de cada u. Aquesta estructura permet que els membres amb un nivell més baix anoten les respostes més òbvies, mentre que els membres amb un nivell més alt anoten les menys evidents. El full giratori també es pot fer per parelles.

«Parada de tres minuts»

Aquesta estructura té l'objectiu de comprovar que l'alumnat ha comprés un contingut teòric determinat i facilitar l'exposició de dubtes. Al llarg d'una explicació, la professora o el professor introdueix parades de tres minuts en què cada equip resumeix el que s'ha dit i anota dues preguntes sobre el que s'ha explicat. Cada equip planteja una de les seues preguntes a la resta de grups. Si aquesta ja s'ha fet, es planteja la següent.

«Llapis al centre»

Els llapis o bolígrafs es col·loquen al centre de la taula per a indicar que es pot parlar i escoltar però no escriure. En cada equip, un moderador o moderadora llig en veu alta la pregunta o l'activitat, s'assegura que tots els membres exposen la seua opinió i comprova que tots entenen la resposta acordada. Tot seguit, cada u agarra el seu llapis o bolígraf i anota la resposta. En eixe moment es pot escriure, però no parlar. Si ixen dubtes, es pot tornar a dir «llapis al centre». Tots els membres deixaran els llapis al mig i resoldran el dubte abans de continuar. Aquesta estructura permet que els membres d'un equip avancen al mateix ritme i posa en valor la premissa «U guanya si guanya la resta».

«Puzle d'Aronson»

Es divideix un determinat tema en quatre parts, una per a cada membre de l'equip, i busquen informació. A continuació, la classe s'organitza en grups d'experts, que són totes les persones que tenen una mateixa part del tema. Els grups d'experts comparteixen i revisen la informació que han arreplegat. Finalment, cada alumne i alumna torna al seu equip per a acabar el treball.

Aquestes són només algunes de les estructures que posarem en pràctica en les nostres classes. Possiblement, n'afegirem més i les combinarem amb rutines de pensament i dinàmiques de grup.

3. LES COMPETÈNCIES CLAU I EL PERFIL D'EIXIDA DE L'ALUMNAT (OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA)

3.1. Les competències clau

El treball basat en les competències clau busca la posada en pràctica dels continguts teòrics que conformen els currículums educatius, per tal que aquests siguin útils en la vida adulta de l'alumnat.

Competència és la capacitat d'un individu per a reorganitzar allò que ha après i per a transferir-ho a noves situacions i contextos. L'adjectiu *clau* indica que ha de ser accessible a tot l'alumnat immers en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Per tant, les competències clau exerceixen un paper d'enllaç entre la definició dels objectius i la selecció dels continguts, i al seu torn el disseny de la programació proporciona les eines per a assolir-les.

Les competències clau són, en resum, les combinacions de **coneixements, destreses i actituds** que l'alumnat ha de desenvolupar per a ser capaç, en acabar l'educació bàsica, d'aconseguir la seua realització personal, exercir la ciutadania activa, incorporar-se a la vida adulta d'una manera satisfactòria i poder desenvolupar un aprenentatge permanent al llarg de la vida.

El desenvolupament científic i tecnològic ha fet possible que la informació estiga a l'abast de tot el món, per tant, no té sentit saber, tindre molts coneixements exclusivament conceptuals, sinó que és molt més útil posseir sabers globals i abstractes aplicables a moltes situacions pràctiques

i desenvolupar eines i disposar de criteris per a analitzar críticament aquests sabers. En definitiva, es tracta de potenciar els continguts procedimentals i actitudinals (pràctics) per damunt dels que tradicionalment s'han valorat com a fonamentals: els conceptuals (teòrics).

Un altre factor important en els processos d'ensenyament-aprenentatge és l'enfocament interdisciplinari. L'adquisició de les competències clau té un sentit global, de manera que totes les àrees, matèries i assignatures han de contribuir a adquirir-les.

Algunes àrees de coneixement estan molt lligades epistemològicament a alguna de les competències, però no hi ha una relació unívoca entre l'ensenyament de determinades àrees o matèries i el desenvolupament de certes competències, sinó que totes contribueixen, encara que en grau diferent, a l'assoliment global dels objectius. En concret, Valencià: llengua i literatura està íntimament connectada amb la competència en comunicació lingüística, la competència plurilingüe i la competència en consciència i expressió culturals, però farà la seua aportació a l'assoliment de la resta, de la mateixa manera que altres matèries han de contribuir a l'adquisició de les competències esmentades.

En aquest apartat, definirem les **huit competències clau per a l'aprenentatge permanent** que recull la Recomanació del Consell de la Unió Europea del 22 de maig del 2018, tenint en compte que les legislacions educatives dels estats membres sovint adapten la nomenclatura i la distribució d'aquestes d'acord amb la seua realitat. La raó és que no hi ha, entre elles, uns límits diferenciats, sinó que se superposen i s'entrellacen. Així mateix, tampoc s'estableix cap jerarquia entre les competències clau, ja que totes es consideren igualment importants.

Competència en comunicació lingüística (CCL)

La competència comunicativa comporta mobilitzar, de manera conscient, el conjunt de sabers, destreses i actituds que permeten identificar, expressar, crear, comprendre i interpretar sentiments, fets, opinions, pensaments i conceptes de manera oral i escrita en suports visuals, sonors i multimodals en contextos diversos i amb finalitats diferents. Això implica l'habilitat de comunicar-se eficaçment amb altres persones de manera respectuosa, ètica, adequada i creativa.

El desenvolupament de la competència en comunicació lingüística constitueix la base de l'aprenentatge posterior i la interacció lingüística successiva. En funció del context, la competència en comunicació lingüística pot adquirir-se en la llengua materna, la llengua d'escolarització o la llengua oficial d'un país o regió.

Competència plurilingüe (CP)

La competència plurilingüe implica utilitzar diferents llengües de manera apropiada i eficaç per a l'aprenentatge i la comunicació. Aquesta competència implica reconèixer i respectar els perfils lingüístics individuals i aprofitar les experiències pròpies per a desenvolupar estratègies que permeten mediar i fer transferències entre llengües, incloses les clàssiques, i, si escau, mantindre i adquirir destreses en la llengua o llengües maternes, així com en les llengües oficials. Integra, així mateix, dimensions històriques i interculturals orientades a conèixer, valorar i respectar la diversitat lingüística i cultural de la societat per a fomentar la convivència democràtica.

Competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria (STEM)

La competència en matemàtiques, ciència, tecnologia i enginyeria (competència STEM per les seues sigles en anglés) implica la comprensió del món utilitzant el mètode científic, el pensament i la representació matemàtics, la tecnologia i els mètodes de l'enginyeria per a transformar l'entorn de manera compromesa, responsable i sostenible.

La competència matemàtica és l'habilitat de desenvolupar i aplicar la perspectiva i el raonament matemàtics amb la finalitat de resoldre diversos problemes en situacions quotidianes.

La competència en ciència al·ludeix a l'habilitat i la voluntat de comprendre i explicar el món natural utilitzant un conjunt de coneixements i metodologia, incloses l'observació i l'experimentació, amb la finalitat de plantejar preguntes i extraure conclusions basades en proves.

Per competències en matèria de tecnologia i enginyeria s'entén l'aplicació d'aquests coneixements i metodologia per a respondre al que es percep com a necessitats o desitjos humans.

Competència digital (CD)

La competència digital implica l'ús segur, saludable, sostenible, crític i responsable de les tecnologies digitals per a l'aprenentatge, en el treball i per a la participació en la societat, així com la interacció amb aquestes tecnologies. Inclou l'alfabetització en informació i dades, la comunicació i la col·laboració, l'alfabetització mediàtica, la creació de continguts digitals (inclosa la programació), la seguretat (inclòs el benestar digital) i les competències relacionades amb la ciutadania digital, la privacitat, la propietat intel·lectual, la resolució de problemes i el pensament computacional i crític.

Competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA)

La competència personal, social i d'aprendre a aprendre és l'habilitat de reflexionar sobre un mateix, gestionar el temps i la informació eficaçment, col·laborar amb uns altres de forma constructiva, mantindre la resiliència i gestionar l'aprenentatge al llarg de la vida. Inclou l'habilitat de fer front a la incertesa i la complexitat, l'adaptació al canvi, aprendre a aprendre, contribuir al propi benestar físic i emocional, conservar la salut física i mental, i ser capaç de portar una vida saludable i orientada al futur, expressar empatia i gestionar els conflictes en un context integrador i de suport.

Competència ciutadana (CC)

La competència ciutadana és l'habilitat d'actuar com a ciutadans responsables i participar plenament en la vida social i cívica, basant-se en la comprensió dels conceptes i les estructures socials, econòmiques, jurídiques i polítiques, així com en el coneixement dels esdeveniments mundials i el compromís actiu amb la sostenibilitat i l'assoliment d'una ciutadania mundial. Inclou l'alfabetització cívica, l'adopció conscient dels valors propis d'una cultura democràtica fundada en el respecte als drets humans, la reflexió crítica sobre els grans problemes ètics del nostre temps, i el desenvolupament d'un estil de vida d'acord amb els objectius de desenvolupament sostenible (ODS) plantejats en l'Agenda 2030.

Competència emprenedora (CE)

La competència emprenedora, de creativitat i iniciativa implica desenvolupar un enfocament vital dirigit a actuar sobre oportunitats i idees, utilitzant els coneixements específics necessaris

per a generar resultats de valor per a uns altres. Aporta estratègies que permeten entrenar la mirada per a detectar necessitats i oportunitats; entrenar el pensament per a analitzar i avaluar l'entorn, crear i replantejar idees utilitzant la imaginació, la creativitat, el pensament estratègic i la reflexió ètica, crítica i constructiva dins dels processos creatius i d'innovació; despertar la disposició a aprendre, a arriscar, a afrontar la incertesa, prendre decisions basades en la informació i el coneixement i col·laborar de manera àgil amb altres persones, amb motivació, empatia, habilitats de comunicació i de negociació, per a portar les idees plantejades a l'acció mitjançant la planificació i la gestió de projectes sostenibles de valor social, cultural i financer.

Competència en consciència i expressió culturals (CCEC)

La competència en consciència i expressió culturals implica comprendre i respectar la forma en què les idees i el significat s'expressen de forma creativa i es comuniquen en les diferents cultures, així com a través d'una sèrie d'arts i altres manifestacions culturals. Implica esforçar-se per comprendre, desenvolupar i expressar les idees pròpies i un sentit de pertinença a la societat o d'exercir una funció en aquesta en diferents formes i contextos, així com l'enriquiment de la identitat a través del diàleg intercultural.

3.2. El perfil d'eixida de l'alumnat

El *Perfil d'eixida de l'alumnat en acabar l'ensenyament bàsic* és el document en què es concreten els principis i els objectius del sistema educatiu referits a aquest període, que inclou l'ESO. El perfil identifica i defineix, en connexió amb els reptes del segle XXI, les competències clau que s'espera que l'alumnat haja desenvolupat en acabar aquesta fase del seu itinerari formatiu.

L'ensenyament bàsic contribuirà a desenvolupar en l'alumnat les capacitats que li permeten...	CL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
a) Assumir responsablement els seus deures, conèixer i exercir els seus drets en el respecte als altres, practicar la tolerància, la cooperació i la solidaritat entre les persones i grups, exercitar-se en el diàleg afermant els drets humans i la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes, com a valors comuns d'una societat plural i preparar-se per a l'exercici de la ciutadania democràtica.	•	•		•	•	•		
b) Desenvolupar i consolidar hàbits de disciplina, estudi i treball individual i en equip com a condició necessària per a una realització			•	•	•		•	

eficàç de les tasques de l'aprenentatge i com a mitjà de desenvolupament personal.								
c) Valorar i respectar la diferència de sexes i la igualtat de drets i oportunitats entre ells. Rebutjar els estereotips que suposen discriminació entre homes i dones.	•				•	•		•
d) Enfortir les seues capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les seues relacions amb els altres, així com rebutjar la violència, els prejudicis de qualsevol tipus, els comportaments sexistes i resoldre pacíficament els conflictes.	•	•			•	•	•	•
e) Desenvolupar destreses bàsiques en la utilització de les fonts d'informació per a, amb sentit crític, adquirir nous coneixements. Desenvolupar les competències tecnològiques bàsiques i avançar en una reflexió ètica sobre el seu funcionament i utilització.	•		•	•	•		•	
f) Concebre el coneixement científic com un saber integrat, que s'estructura en diferents disciplines, així com conèixer i aplicar els mètodes per a identificar els problemes en els diversos camps del coneixement i de l'experiència.	•		•		•			
g) Desenvolupar l'esperit emprenedor i la confiança en si mateix, la participació, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per a aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats.	•		•	•	•		•	
h) Comprendre i expressar amb correcció, oralment i per escrit, en valencià i en castellà, textos i	•	•	•		•	•		•

missatges complexos, i iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura.								
i) Comprendre i expressar-se en una o més llengües estrangeres de manera apropiada.		•						
j) Conèixer, valorar i respectar els aspectes bàsics de la cultura i la història pròpies i dels altres, així com el patrimoni artístic i cultural.	•	•				•		•
k) Conèixer i acceptar el funcionament del propi cos i el dels altres, respectar les diferències, afermar els hàbits de cura i salut corporals i incorporar l'educació física i la pràctica de l'esport per a afavorir el desenvolupament personal i social. Conèixer i valorar la dimensió humana de la sexualitat en tota la seua diversitat. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura, l'empatia i el respecte cap als éssers vius, especialment els animals, i el medi ambient, contribuint a la seua conservació i millora.	•		•		•	•		•
l) Apreciar la creació artística i comprendre el llenguatge de les diferents manifestacions artístiques, utilitzant diversos mitjans d'expressió i representació.								•

L'adquisició de cada competència té un caràcter seqüencial i progressiu, per això la legislació preveu una sèrie de descriptors que en concreten el progrés en cada etapa educativa.

En acabar l'educació bàsica, l'alumnat:

Competència en comunicació lingüística (CCL)

CCL1. S'expressa de forma oral, escrita o signada amb coherència, correcció i adequació als diferents contextos socials, i participa en interaccions comunicatives amb actitud cooperativa i respectuosa tant per a intercanviar informació i crear coneixement, com per a construir vincles personals.

CCL2. Comprén, interpreta i valora amb actitud crítica textos orals, signats, escrits o multimodals dels àmbits personal, social, educatiu i professional per a participar en diferents contextos de manera activa i informada i per a construir coneixement.

CCL3. Localitza, selecciona i contrasta de manera progressivament autònoma informació procedent de diferents fonts avaluant-ne la fiabilitat i pertinència en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, i la integra i transforma en coneixement per a comunicar-la adoptant un punt de vista creatiu, crític i personal alhora que respectuós amb la propietat intel·lectual.

CCL4. Llig amb autonomia obres diverses adequades a la seua edat, seleccionant les que millor s'ajusten als seus gustos i interessos; aprecia el patrimoni literari com a via privilegiada de l'experiència individual i col·lectiva; i mobilitza la seua pròpia experiència biogràfica i els seus coneixements literaris i culturals per a construir i compartir la seua interpretació de les obres i per a crear textos d'intenció literària de complexitat progressiva.

CCL5. Posa les seues pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica, la resolució dialogada dels conflictes i la igualtat de drets de totes les persones bandejant els usos discriminatoris de la llengua, així com els abusos de poder a través d'aquesta, per a afavorir un ús no solament eficaç sinó també ètic del llenguatge.

Competència plurilingüe (CP)

CP1. Usa eficaçment una o més llengües, a més de la llengua o llengües familiars, per a respondre a les seues necessitats comunicatives, de manera apropiada i adequada tant al seu desenvolupament i interessos com a diferents situacions i contextos dels àmbits personal, social, educatiu i professional.

CP2. A partir de les seues experiències, realitza transferències entre diferents llengües com a estratègia per a comunicar-se i ampliar el seu repertori lingüístic individual.

CP3. Coneix, valora i respecta la diversitat lingüística i cultural present en la societat, integrant-la en el seu desenvolupament personal com a factor de diàleg, per a fomentar la cohesió social.

Competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria (STEM)

STEM1. Utilitza mètodes inductius, deductius i lògics propis del raonament matemàtic en situacions conegudes, selecciona i emprà diferents estratègies per a la resolució de problemes analitzant críticament les solucions i reformulant el procediment quan és necessari.

STEM2. Utilitza el pensament científic per a entendre i explicar els fenòmens que ocorren al seu voltant, confiant en el coneixement com a motor de desenvolupament, plantejant-se preguntes i comprovant hipòtesis mitjançant l'experimentació i la indagació, utilitzant eines i instruments adequats, apreciament la importància de la precisió i la veracitat i mostrant una actitud crítica sobre l'abast i les limitacions de la ciència.

STEM3. Planteja i desenvolupa projectes dissenyant, fabricant i avaluant diferents prototips o models per a generar i/o utilitzar productes que donen solució a una necessitat o problema d'una manera creativa i cooperativa, procurant la participació de tot el grup, resolent pacíficament els conflictes que puguen sorgir, adaptant-se davant la incertesa i valorant la importància de la sostenibilitat.

STEM4. Interpreta i transmet els elements més rellevants de processos, raonaments, demostracions, mètodes i resultats científics, matemàtics i tecnològics d'una manera clara i precisa, en diferents formats (gràfics, taules, diagrames, fórmules, esquemes, símbols...) i

aprofitant de manera crítica la cultura digital, inclòs el llenguatge matemàtic-formal, amb ètica i responsabilitat per a compartir i construir nous coneixements.

STEM5. Emprén accions fonamentades científicament per a preservar la salut física i mental i el medi ambient i aplica principis d'ètica i seguretat en la realització de projectes per a transformar el seu entorn pròxim d'una manera sostenible; en valora l'impacte global i practica el consum responsable.

Competència digital (CD)

CD1. Realitza cerques avançades en internet atenent criteris de validesa, qualitat, actualitat i fiabilitat, seleccionant-les de manera crítica i arxivant-les per a recuperar, referenciar i reutilitzar aquestes cerques respectant la propietat intel·lectual.

CD2. Gestiona i utilitza el seu propi entorn personal digital d'aprenentatge permanent per a construir nou coneixement i crear continguts digitals, mitjançant estratègies de tractament de la informació i l'ús de diferents eines digitals, seleccionant i configurant la més adequada en funció de la tasca i de les seues necessitats en cada cas.

CD3. Participa, col·labora i interactua mitjançant eines i/o plataformes virtuals per a comunicar-se, treballar col·laborativament i compartir continguts, dades i informació; gestiona de manera responsable les seues accions, presència i visibilitat en la xarxa, i exerceix una ciutadania digital activa, cívica i reflexiva.

CD4. Identifica riscos i adopta mesures en usar les tecnologies digitals per a protegir els dispositius, les dades personals, la salut i el medi ambient, i per a prendre consciència de la importància i la necessitat de fer un ús crític, legal, segur, saludable i sostenible d'aquestes.

CD5. Desenvolupa aplicacions informàtiques senzilles i solucions tecnològiques creatives i sostenibles per a resoldre problemes concrets o respondre a reptes proposats, mostrant interès i curiositat per l'evolució de les tecnologies digitals i pel seu desenvolupament sostenible i ètic.

Competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA)

CPSAA1. Regula i expressa les seues emocions enfortint l'optimisme, la resiliència, l'autoeficàcia i la cerca de propòsit i motivació en l'aprenentatge, per a gestionar els reptes i canvis i harmonitzar-los amb els seus propis objectius.

CPSAA2. Coneix els riscos per a la salut relacionats amb factors socials, per a consolidar hàbits de vida saludables en l'aspecte físic i mental.

CPSAA3. Comprén proactivament les perspectives i les experiències dels altres i les incorpora al seu aprenentatge, per a participar en el treball en grup, distribuint i acceptant tasques i responsabilitats de manera equitativa i emprant estratègies cooperatives.

CPSAA4. Realitza autoavaluacions sobre el seu procés d'aprenentatge, cercant fonts fiables per a validar, sustentar i contrastar la informació i per a obtindre conclusions rellevants.

CPSAA5. Planeja objectius a mitjan termini i desenvolupa processos metacognitius de retroalimentació per a aprendre dels seus errors en el procés de construcció del coneixement.

Competència ciutadana (CC)

CC1. Analitza i comprén idees relatives a la dimensió social i ciutadana de la seua pròpia identitat, així com als fets socials, històrics i normatius que la determinen, demostrant respecte

per les normes, empatia, equitat i esperit constructiu en la interacció amb els altres en diferents contextos socioinstitucionals.

CC2. Analitza i assumeix amb fonament els principis i valors que emanen del procés d'integració europeu, la Constitució espanyola i els drets humans i dels infants, participant en activitats comunitàries, com la presa de decisions o la resolució de conflictes, amb actitud democràtica, respecte per la diversitat, i compromís amb la igualtat de gènere, la cohesió social, el desenvolupament sostenible i l'assoliment de la ciutadania mundial.

CC3. Comprén i analitza problemes ètics fonamentals i d'actualitat, considerant críticament els valors propis i aliens, i desenvolupant els seus propis judicis per a afrontar la controvèrsia moral amb actitud dialogant, argumentativa, respectuosa, i oposada a qualsevol tipus de discriminació o violència.

CC4. Comprén les relacions sistèmiques d'interdependència, ecodependència i interconnexió entre actuacions locals i globals, i adopta, conscientment i motivadament, un estil de vida sostenible i ecosocialment responsable.

Competència emprenedora (CE)

CE1. Analitza necessitats, oportunitats i afronta reptes amb sentit crític, fent balanç de la seua sostenibilitat, valorant l'impacte que puguen suposar en l'entorn, per a presentar idees i solucions innovadores, ètiques i sostenibles, dirigides a crear valor en l'àmbit personal, social, cultural i econòmic.

CE2. Avalua les fortaleses i febleses pròpies, fent ús d'estratègies d'autoconeixement i autoeficàcia, i comprén els elements fonamentals de l'economia i les finances, aplicant coneixements econòmics i financers a activitats i situacions concretes, utilitzant destreses que afavorisquen el treball col·laboratiu i en equip, per a reunir i optimitzar els recursos necessaris que porten a l'acció una experiència emprenedora de valor.

CE3. Desenvolupa el procés de creació d'idees i solucions valuoses i pren decisions, de manera raonada, utilitzant estratègies àgils de planificació i gestió, i reflexiona sobre el procés realitzat i el resultat obtingut, per a portar a terme el procés de creació de prototips innovadors i de valor, considerant l'experiència com una oportunitat per a aprendre.

Competència en consciència i expressió culturals (CCEC)

CCEC1. Coneix, aprecia críticament, respecta i promou els aspectes essencials del patrimoni cultural i artístic de qualsevol època, valorant la llibertat d'expressió i l'enriquiment inherent a la diversitat cultural i artística, per a construir la seua pròpia identitat.

CCEC2. Gaudeix, reconeix i analitza amb autonomia les especificitats i intencionalitats de les manifestacions artístiques i culturals més destacades del patrimoni a través dels seus llenguatges i elements tècnics, en qualsevol mitjà o suport.

CCEC3. Expressa idees, opinions, sentiments i emocions de manera creativa i oberta. Desenvolupa l'autoestima, la creativitat i el sentit de pertinença a través de l'expressió cultural i artística, amb empatia i actitud col·laborativa.

CCEC4. Coneix, selecciona i utilitza amb creativitat diversos mitjans/suports i tècniques fonamentals plàstiques, visuals, audiovisuals, sonores i corporals per a crear productes artístics i culturals a través de la interpretació, execució, improvisació i composició musical. Identifica les oportunitats de desenvolupament personal, social i econòmic que li ofereixen.

3.3. Contribució de la matèria a l'adquisició de les competències clau: les competències específiques

La matèria **Valencià: llengua i literatura** ajudarà a adquirir les competències clau per mitjà del desenvolupament de les competències específiques següents:

- **Competència específica 1. Multilingüisme i interculturalitat**

Descriure i apreciar la diversitat lingüística i cultural de la Comunitat Valenciana, d'Espanya i del món, per mitjà del reconeixement de les llengües de l'alumnat i de la realitat multilingüe i intercultural de l'entorn, analitzant les característiques, l'origen i el desenvolupament sociohistòric de les dues llengües oficials i de les principals varietats lingüístiques, i combatent els prejudicis lingüístics.

- **Competència específica 2. Comprensió oral i multimodal**

Comprendre, interpretar i valorar, de manera autònoma, textos orals i multimodals propis dels àmbits personal, social, educatiu i professional, per mitjà de l'escolta activa, aplicant estratègies de comprensió oral, reflexionant sobre el contingut i la forma, i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat.

- **Competència específica 3. Comprensió escrita i multimodal**

Comprendre, interpretar i valorar, de manera autònoma, textos escrits i multimodals propis dels àmbits personal, social, educatiu i professional, per mitjà de la lectura de textos, aplicant estratègies de comprensió escrita, reflexionant sobre el contingut i la forma, i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat.

- **Competència específica 4. Expressió oral**

Produir missatges orals amb coherència, cohesió i adequació, fluïdesa i correcció, per mitjà de diferents suports i situacions de comunicació de l'àmbit familiar, social, educatiu o professional.

- **Competència específica 5. Expressió escrita i multimodal**

Produir textos escrits i multimodals coherents, cohesionats, adequats i correctes emprant estratègies de planificació, textualització, revisió i edició.

- **Competència específica 6. Interacció oral, escrita i multimodal**

Interactuar de manera oral, escrita i multimodal, de forma progressivament autònoma, per mitjà de textos de complexitat creixent dels àmbits personal, social, educatiu i professional, utilitzant un llenguatge no discriminatori i estratègies bàsiques de comprensió, expressió i resolució dialogada de conflictes, de manera síncrona i asíncrona.

- **Competència específica 7. Mediació oral, escrita i multimodal**

Mediar entre interlocutors aplicant estratègies d'adaptació, simplificació i reformulació del llenguatge per a processar i transmetre informació més elaborada en situacions comunicatives d'àmbit personal, social i professional.

- **Competència específica 8. Lectura autònoma**

Llegir obres i textos de caràcter divers i de complexitat progressiva, seleccionats amb autonomia, i reflexionar sobre el perfil lector que es va configurant.

- **Competència específica 9. Competència literària**

Llegir i produir textos literaris, contextualitzats en la cultura i la societat, com a font de plaer i de coneixement.

La relació entre les competències específiques de la matèria i les competències clau del perfil d'eixida de l'alumnat és aquesta:

		CCL	CP	CMC T	CD	CPSA A	CC	CE	CCEC
CE 1	Multilingüisme i interculturalitat	•	•		•	•	•	•	•
CE 2	Comprensió oral i multimodal	•	•		•	•	•		
CE 3	Comprensió escrita i multimodal	•	•		•	•	•		
CE 4	Expressió oral	•	•		•	•	•		
CE 5	Expressió escrita i multimodal	•	•		•	•	•		
CE 6	Interacció oral, escrita i multimodal	•	•		•	•	•	•	
CE 7	Mediació oral, escrita i multimodal	•	•		•	•	•	•	
CE 8	Lectura autònoma	•	•		•	•	•	•	•
CE 9	Competència literària	•	•		•	•	•	•	•

4. CONTINGUTS I ESTRUCTURA DEL LLIBRE DE TEXT (AVANCEM 4)

El llibre *Avancem 4* inclou els continguts i sabers bàsics següents:

	Llegim i compre m	Parlem	Identifiqu em el model	Ampliem el vocabul ari	Trobem el sentit	Construïm	Coneixem les normes	Ens divertim llegint	Ens relacionem	Ens posem a prova
1 A una veu (pàg. 9)	«La força del grup», Andrea Mayo (Flavia	La pertinença al grup	La columna periodística	Els noms col·lectius	Les gramàtiques normatives	Usos generals de <i>ser</i> i <i>estar</i>	El sistema vocàlic. Interferències vocàliques	El romanticisme i el realisme. La	La recerca d'un model lingüístic culte (la Renaixença:	Defensem un model de llengua en una columna periodística
2 Per a tots els públi cs	«El Consell de l'Audiovisual denuncia	Les regles de la publicitat	La publicitat comercial i la institucional	Els neologismes de les TIC	Els diccionaris en línia	L'article neutre. Valor abstractiu i construcció	Vocals en contacte: elisions i altres fenòmens	El modernisme	La recerca d'un model lingüístic culte (el modernisme)	Creem una exposició sobre el modernisme
3 Un lloc en la històri a	Fullet sobre el <i>Cant de la Sibila</i> , Ajuntamen	El patrimoni immaterial	El fullet informatiu	Els balls tradicionals	Les enciclopèdies	Usos habituals de les preposicions àtones	El sistema consonàntic. El punt d'articulació, el mode	El noucentisme	El procés de normativització de la llengua	Fem una presentació virtual d'una de les figures de Women's
4 Anem per faena (pàg. 63)	«47 somnis», <i>Les línies del diàleg</i> , Fani	L'ofici com a part de la identitat	El currículum i la carta de presentació	Els oficis	Els traductors automàtics	Usos de <i>per</i> i <i>per a</i>	Fenòmens consonàntics: ensordiment,	Les avantguardes	L'estàndard i els mitjans de comunicació	Traduïm un text avantguardista al valencià amb l'ajuda

5 Declaració de principis (pàg. 81)	Declaració de Pau Casals	Els problemes universals	El discurs públic	Els avanços científics	Les eines de correcció en els processadors de textos.	Les perífrasis verbals	Les consonants oclusives en posició final	La poesia de postguerra	El bilingüisme	Redactem i pronunciem un discurs solemne sobre un
6 El poder de la paraula (pàg. 99)	<i>Paraules, flors i pólvora,</i> Cinta Arasa	La legitimitat de viure en la llengua	La biografia novel·lada	Els geosinònims	Les abreviatures i els símbols	Verbs irregulars velaritzats més habituals	Distinció d'homòfons i parònims habituals. La funció	La narrativa de postguerra	El conflicte lingüístic i la substitució lingüística	Fem la biografia breu del nostre personatge
7 A la lluna de València (pàg. 153)	«La Lluna es va formar més ràpid del que es	Les ciències humanes	L'article de divulgació	Els astres	Les sigles i els acrònims	Verbs irregulars amb canvis vocàlics	El guionet en numerals, paraules compostes i	El teatre de postguerra	Actituds lingüístiques i prejudicis	Fem un article de divulgació amb neologismes
8 Emocions de bat a bat (pàg. 153)	<i>La taxidermia d'emocions,</i> Mariló	Els prejudicis sobre l'atenció psicològica	L'entrevista de treball	La salut mental	Els prefixos i els sufixos grecollatins	Oracions subordinades consecutives i	Els guions llargs, els parèntesis i les cometes	L'assaig de postguerra	Els estereotips i el llenguatge discriminatori	Ens venem bé en una entrevista de treball
9 Entre les estrelles (pàg. 153)	<i>Nadar entre les estrelles,</i> Kanishk Tharoor	Les traduccions literàries	La narrativa breu	La llengua	Les locucions llatines	Oracions subordinades condicionals i	Les majúscules, la cursiva i la negreta	La literatura actual	La situació actual del valencià	Debatem sobre què és fàcil i difícil en literatura

Dins de cada seqüència didàctica, els sabers s'estructuren de la manera següent:

↳ ↳ ↳ ↳ ↳ ↳ ↳ ↳ ↳ ↳ ↳ ↳ ↳ ↳ ↳ ↳ ↳	«Planifiquem»	<ul style="list-style-type: none"> • Presentació de l'itinerari de la seqüència didàctica.
	«Ens preguntem»	<ul style="list-style-type: none"> • Qüestions per a avaluar els coneixements previs i posar en valor l'ús de la llengua com a instrument de comunicació.
	«Llegim i comprenem»	<ul style="list-style-type: none"> • Lectura d'un text relacionat amb els interessos de l'alumnat. • Comprensió lectora i comentari de text, amb activitats de síntesi, d'identificació del tema, de comprensió del contingut i del vocabulari, i de detecció de la tipologia textual (finalitat comunicativa, àmbit d'ús i gènere textual).
	«Parlem!»	<ul style="list-style-type: none"> • Interacció oral en grup a partir dels temes suggerits en la lectura.
	«Identifiquem el model»	<ul style="list-style-type: none"> • Descripció de la tipologia textual vista i que formarà part del repte final. • Estructura i característiques del tipus de text, amb exemples extrets de la lectura.
	«Ampliem el vocabulari» «Ens posem en situació»	<ul style="list-style-type: none"> • Ampliació del lèxic relacionat amb el tema. • Joc de rol en parella per a millorar la capacitat de dialogar, argumentar i exposar.
	«Trobem el sentit»	<ul style="list-style-type: none"> • Estudi dels fenòmens lèxics i semàntics.
	«Construïm»	<ul style="list-style-type: none"> • Recapitulació de conceptes gramaticals explicats d'una manera entenedora.
	«Coneixem les normes» «Parem l'orella»	<ul style="list-style-type: none"> • Treball de la normativa lingüística, especialment la referida a l'ortografia. • Dictat reflexionat.
	«Ens divertim»	<ul style="list-style-type: none"> • Introducció de l'educació literària d'una manera lúdica.

	«Ens relacionem»	<ul style="list-style-type: none"> • Tractament de la dimensió social de les llengües i foment d'actituds lingüístiques respectuoses amb la diversitat.
	«Repassem»	<ul style="list-style-type: none"> • Consolidació dels conceptes rellevants tractats en la seqüència didàctica
	«Ens posem a prova»	<ul style="list-style-type: none"> • Repte per a aplicar els coneixements i les competències adquirides a contextos nous. • Rúbrica d'avaluació.

5. CONCRECIÓ CURRICULAR (RELACIÓ ENTRE SABERS BÀSICS, COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES, CRITERIS D'AVUACIÓ I MATERIAL DE L'ALUMNAT)

Bloc 1: Llengua i ús

LES LLENGÜES I ELS SEUS PARLANTS	SABERS BÀSICS	ACTIVITATS, TASQUES O SITUACIONS D'APRENTATGE ON ES TREBALLA	COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES	CRITERIS D'AVUACIÓ
	Biografia lingüística personal. Diversitat lingüística de l'entorn.	<ul style="list-style-type: none"> «Llegim i comprenem» (U6, U9) «Parlem» (U6, U9) 	CE1. Multilingüisme i interculturalitat	<p>1.1. Identificar i valorar les llengües d'Espanya i del món, i les varietats lingüístiques de les dues llengües oficials de la Comunitat Valenciana a partir de l'explicació del seu origen i del seu desenvolupament sociohistòric, contrastant aspectes lingüístics i discursius, així com els trets de les diferents varietats, en manifestacions orals, escrites i multimodals.</p> <p>1.2. Mostrar interès per l'ús del valencià en les diferents situacions comunicatives de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, i valorar la seua importància com a llengua pròpia del territori.</p> <p>1.3. Mostrar interès i respecte per les diverses varietats lingüístiques, identificant i contrastant les seues característiques principals i diferenciant-les d'altres varietats en diferents contextos d'ús.</p> <p>1.4. Identificar i qüestionar prejudicis i estereotips lingüístics a partir de l'anàlisi de la diversitat lingüística de l'entorn, de les llengües en contacte i dels drets lingüístics individuals i col·lectius, amb una actitud de respecte i valoració de la riquesa cultural, lingüística i dialectal.</p>
	Variació lingüística.	<ul style="list-style-type: none"> «Ens relacionem» (U1, U2, U4) 	CE4. Expressió oral	
	Desenvolupament sociohistòric de les llengües d'Espanya.	<ul style="list-style-type: none"> «Ens relacionem» (U3, U6, U9) «Ens divertim llegint» 	CE5. Expressió escrita i multimodal	
	Reflexió interlingüística.	<ul style="list-style-type: none"> «Ens relacionem» (U1, U2, U5, U6, U7, U9) «Ampliem el vocabulari» (U2) Reflexió individual i col·lectiva 	CE6. Interacció oral, escrita i multimodal	
	Estratègies d'exploració i qüestionament de prejudicis i	<ul style="list-style-type: none"> «Ens relacionem» 	CE7. Mediació oral, escrita i multimodal	

	estereotips lingüístics. Fenòmens del contacte entre llengües	<ul style="list-style-type: none"> • «Llegim i comprenem» (U6, U9) • «Parlem» (U6, U9) 		<p>1.5. Formular generalitzacions, amb progressiva autonomia, sobre aspectes del funcionament de les llengües, a partir de la manipulació, la comparació i la transformació d'enunciats, així com també de la formulació d'hipòtesis i la cerca d'exemples, fent ús del metallenguatge específic i consultant diccionaris, manuals i gramàtiques.</p> <p>4.1. Produir, amb autonomia, discursos orals extensos sobre coneixements complexos ajustats a la situació comunicativa i als gèneres discursius de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, amb adequació, coherència i cohesió, manifestant una consciència crítica cap al tema.</p> <p>4.2. Produir discursos orals amb fluïdesa, una bona pronunciació i entonació, utilitzant de manera eficaç els elements prosòdics, els recursos no verbals i diferents suports audiovisuals que reforcen les idees expressades i que capten l'atenció del receptor.</p> <p>4.3. Efectuar produccions orals amb un registre formal, un llenguatge no discriminatori i un vocabulari ric i ajustat a la norma, fent ús d'expressions idiomàtiques, amb un domini òptim de la morfosintaxi, i reflexionant sobre la llengua, el seu ús i el propòsit comunicatiu.</p> <p>4.4. Seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, de manera autònoma, sobre temes d'interès acadèmic, personal o social, calibrant-ne la fiabilitat i pertinència, i reelaborar-la i comunicar-la de manera creativa adoptant un punt de vista crític i respectant els principis de propietat intel·lectual.</p>
	Drets lingüístics i la seua expressió en lleis i declaracions institucionals	<ul style="list-style-type: none"> • «Ens relacionem» (U9) 		
	Expressions idiomàtiques de la llengua.	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats orals • Activitats d'escriure • «Ampliem el vocabulari» 		

				<p>5.1. Produir, de manera autònoma, textos escrits i multimodals complexos de gèneres discursius de l'àmbit personal, social, educatiu i professional que responguen a la situació comunicativa amb adequació, coherència, cohesió i correcció.</p> <p>5.2. Utilitzar un llenguatge no discriminatori i detectar, de manera autònoma, els usos manipuladors de la llengua durant el procés de composició escrita.</p> <p>5.3. Utilitzar, durant el procés d'escriptura, de manera reflexiva i autònoma, i utilitzant metallenguatge, els coneixements lingüístics textuais i discursius necessaris en la situació d'aprenentatge.</p> <p>5.4. Planificar, textualitzar, revisar i editar, de manera autònoma, durant el procés d'escriptura, utilitzant les estratègies necessàries de manera precisa.</p> <p>6.1. Interactuar oralment, amb autonomia, sobre coneixements complexos ajustats a la situació comunicativa de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, per mitjà de diferents suports, utilitzant un vocabulari ric, correcte i no discriminatori, i implicant-se de manera activa i reflexiva amb una actitud dialogant i d'escolta per a la construcció d'un discurs comú consensuat.</p> <p>6.2. Identificar i rebutjar, de manera autònoma, els usos discriminatoris i manipuladors de la llengua, a partir de la</p>
--	--	--	--	--

				<p>reflexió i l'anàlisi dels elements verbals i no verbals utilitzats en el discurs.</p> <p>6.3. Utilitzar estratègies, de manera autònoma, per a la gestió dialogada de conflictes en l'àmbit personal, educatiu i social.</p> <p>6.4. Interactuar en textos escrits i multimodals complexos de manera asíncrona i síncrona amb autonomia, mostrant empatia i respecte per les diferents necessitats, idees i motivacions dels interlocutors, amb adequació, coherència, cohesió, correcció i un vocabulari ric i no discriminatori.</p> <p>7.1. Mostrar interès per participar en la solució de problemes de comprensió recíproca entre parlants de llengües o varietats lingüístiques diferents, sobre assumptes diversos de l'àmbit personal, social, educatiu i professional.</p> <p>7.2. Comprendre, comunicar, descriure i parafrasejar textos d'una certa complexitat en diferents suports, o explicar conceptes, de manera oral o escrita, combinant el seu repertori lingüístic (L1-L1, L1-L2, L2-L1).</p> <p>7.3. Seleccionar i aplicar, de manera autònoma, estratègies de simplificació, adaptació i reformulació de la llengua, que faciliten la comprensió i expressió oral i escrita de la informació en diferents llengües del seu repertori lingüístic (L1-L1, L1-L2, L2-L1).</p>
--	--	--	--	---

Bloc 2: Estratègies comunicatives

SABERS COMUNS	SABERS BÀSICS	ACTIVITATS, TASQUES O SITUACIONS D'APRENTATGE ON ES TREBALLA	COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES	CRITERIS D'AVUACIÓ
	Estratègies per a adaptar el discurs a la situació comunicativa: grau de formalitat i caràcter públic o privat; distància social entre els interlocutors; propòsits comunicatius i interpretació d'intencions; canal de comunicació i elements no verbals de la comunicació.	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats orals • Activitats d'escriure • Interaccions a l'aula i fora de l'aula 	<p>CE2. Comprensió oral i multimodal</p> <p>CE3. Comprensió escrita i multimodal</p>	<p>2.1. Escoltar de manera activa, interpretar i valorar, de manera autònoma, textos orals i multimodals de gèneres, tipologies i registres diferents, propis de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, reflexionant sobre el contingut i la forma, i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat, així com la idoneïtat del canal utilitzat.</p> <p>2.2. Interpretar el sentit global i les idees principals i secundàries de textos orals i multimodals de coneixements complexos i ajustats a la situació comunicativa.</p> <p>2.3. Extraure i interpretar informació (explícita i implícita) dels textos orals i multimodals, dels elements no verbals i dels elements prosòdics, així com identificar incongruències entre text i elements no verbals, i valorar de manera crítica i raonada els continguts, el propòsit del text i la intenció de l'emissor.</p> <p>3.1. Llegir, interpretar i valorar, de manera autònoma, textos escrits i multimodals de</p>
	Tipologies textuals i gèneres discursius.	<ul style="list-style-type: none"> • «Llegim i comprenem» • «Identifiquem el model» • «Parlem!» • «Ens posem en situació» • «Ens divertim» • «Ens posem a prova» 	<p>CE4. Expressió oral</p> <p>CE5. Expressió escrita i multimodal</p> <p>CE6. Interacció oral, escrita i multimodal</p>	
	Gèneres discursius propis de l'àmbit professional: el currículum, la carta de motivació i l'entrevista de treball.	<ul style="list-style-type: none"> • «Identifiquem el model» (U4, U8) • «Ens posem a prova» (U8) 	<p>CE7. Mediació oral, escrita i multimodal</p>	

<p>Propietats textuais: coherència, cohesió i adequació.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • «Llegim i comprenem» • «Identifiquem el model» • «Parlem!» • «Ens posem en situació» • «Ens divertim» • «Ens posem a prova» 		<p>gèneres, tipologies i registres diferents propis de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, reflexionant sobre el contingut i la forma, i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat, així com la idoneïtat del canal utilitzat i l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.</p> <p>3.2. Aplicar, de manera autònoma, tot tipus d'estratègies per a comprendre el sentit global i la informació específica, distingir les idees principals de les secundàries, obtenir informació literal, interpretar informació explícita i implícita i valorar de manera raonada i crítica els continguts, el propòsit de diferents textos i la intenció de l'emissor.</p> <p>3.3. Identificar les tipologies textuais i els gèneres discursius, i reconèixer l'estructura complexa i el format dels textos i les característiques lingüístiques específiques de cada tipus de text.</p> <p>3.4. Localitzar, seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, avaluant-ne la fiabilitat i pertinença en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, en diferents textos multimodals en mitjans digitals, de manera autònoma, de l'àmbit personal, social, educatiu i professional.</p>
<p>Estratègies de detecció i ús d'un llenguatge verbal i icònic no discriminatori.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats orals • Activitats d'escriure • «Llegim i comprenem» (U2) • «Parlem!» (U2, U8) • «Ens relacionem» (U8) 		
<p>Estratègies de reflexió sobre el procés d'aprenentatge, autoavaluació i autocorrecció.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • «Ens preguntem» • «Repassem» • «Ens posem a prova» 		
<p>Estratègies de gestió de les emocions en la comunicació.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • «Parlem!» • «Ens posem en situació» 		

		<ul style="list-style-type: none"> • «Ens posem a prova»	<p>3.5. Aplicar, de manera autònoma, tot tipus d'estratègies per a la cerca, selecció, gestió i edició de la informació, en diferents textos multimodals, per a ampliar coneixements de manera responsable, contrastar i valorar la informació de fonts diverses, atenent el context i la intenció comunicativa, i utilitzar-la citant-ne les fonts i respectant els principis de propietat intel·lectual.</p> <p>4.1. Produir, amb autonomia, discursos orals extensos sobre coneixements complexos ajustats a la situació comunicativa i als gèneres discursius de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, amb adequació, coherència i cohesió, manifestant una consciència crítica cap al tema.</p> <p>4.2. Produir discursos orals amb fluïdesa, una bona pronunciació i entonació, utilitzant de manera eficaç els elements prosòdics, els recursos no verbals i diferents suports audiovisuals que reforcen les idees expressades i que captin l'atenció del receptor.</p> <p>4.3. Efectuar produccions orals amb un registre formal, un llenguatge no discriminatori i un vocabulari ric i ajustat a la norma, fent ús d'expressions idiomàtiques, amb un domini</p>
--	--	---	--

				<p>òptim de la morfosintaxi, i reflexionant sobre la llengua, el seu ús i el propòsit comunicatiu.</p> <p>4.4. Seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, de manera autònoma, sobre temes d'interès acadèmic, personal o social, calibrant-ne la fiabilitat i pertinència, i reelaborar-la i comunicar-la de manera creativa adoptant un punt de vista crític i respectant els principis de propietat intel·lectual.</p> <p>5.1. Produir, de manera autònoma, textos escrits i multimodals complexos de gèneres discursius de l'àmbit personal, social, educatiu i professional que responguen a la situació comunicativa amb adequació, coherència, cohesió i correcció.</p> <p>5.2. Utilitzar un llenguatge no discriminatori i detectar, de manera autònoma, els usos manipuladors de la llengua durant el procés de composició escrita.</p> <p>5.3. Utilitzar, durant el procés d'escriptura, de manera reflexiva i autònoma, i utilitzant metallenguatge, els coneixements lingüístics textuais i discursius necessaris en la situació d'aprenentatge.</p>
--	--	--	--	--

				<p>5.4. Planificar, textualitzar, revisar i editar, de manera autònoma, durant el procés d'escriptura, utilitzant les estratègies necessàries de manera precisa.</p> <p>6.1. Interactuar oralment, amb autonomia, sobre coneixements complexos ajustats a la situació comunicativa de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, per mitjà de diferents suports, utilitzant un vocabulari ric, correcte i no discriminatori, i implicant-se de manera activa i reflexiva amb una actitud dialogant i d'escolta per a la construcció d'un discurs comú consensuat.</p> <p>6.2. Identificar i rebutjar, de manera autònoma, els usos discriminatoris i manipuladors de la llengua, a partir de la reflexió i l'anàlisi dels elements verbals i no verbals utilitzats en el discurs.</p> <p>6.3. Utilitzar estratègies, de manera autònoma, per a la gestió dialogada de conflictes en l'àmbit personal, educatiu i social.</p> <p>6.4. Interactuar en textos escrits i multimodals complexos de manera asíncrona i síncrona amb autonomia, mostrant empatia i respecte per les diferents necessitats, idees i motivacions dels interlocutors, amb adequació, coherència,</p>
--	--	--	--	--

				<p>cohesió, correcció i un vocabulari ric i no discriminatori.</p> <p>7.1. Mostrar interès per participar en la solució de problemes de comprensió recíproca entre parlants de llengües o varietats lingüístiques diferents, sobre assumptes diversos de l'àmbit personal, social, educatiu i professional.</p> <p>7.2. Comprendre, comunicar, descriure i parafrasejar textos d'una certa complexitat en diferents suports, o explicar conceptes, de manera oral o escrita, combinant el seu repertori lingüístic (L1-L1, L1-L2, L2-L1).</p> <p>7.3. Seleccionar i aplicar, de manera autònoma, estratègies de simplificació, adaptació i reformulació de la llengua, que faciliten la comprensió i expressió oral i escrita de la informació en diferents llengües del seu repertori lingüístic (L1-L1, L1-L2, L2-L1).</p>
--	--	--	--	--

ALFABETITZACIÓ INFORMACIONAL	SABERS BÀSICS	ACTIVITATS, TASQUES O SITUACIONS D'APRENTATGE ON ES TREBALLA	COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES	CRITERIS D'AVALUACIÓ
	Xarxes socials i mitjans de comunicació. Etiqueta digital. Riscos de desinformació, manipulació i vulneració de la privacitat en la xarxa.	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats de recerca • Treballs de classe 	Transversal	Transversal
	Hàbits i conductes per a la comunicació segura en entorns virtuals.	<ul style="list-style-type: none"> • Entorn virtual d'aprenentatge 		
	Anàlisi de la imatge i elements paratextuals dels textos iconicoverbals i multimodals.	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats de recerca • Recursos audiovisuals 		
	Usos de l'escriptura per a l'organització del pensament: notes, esquemes, mapes conceptuals, resums.	<ul style="list-style-type: none"> • Tècniques d'estudi 		
	Estratègies de cerca en fonts documentals diverses i amb diferents suports i formats, amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència.	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats de recerca • Treballs de classe 		
	Estratègies d'ús i tractament de fonts documentals diverses.	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats de recerca • Treballs de classe 		
	Ús de models per a analitzar, valorar, reorganitzar i sintetitzar la informació en esquemes propis.	<ul style="list-style-type: none"> • Tècniques d'estudi 		
	Comunicació i difusió creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual.	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats de recerca • Treballs de classe 		
	Utilització de la biblioteca i dels recursos digitals.	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats de recerca • Treballs de classe 		

		<ul style="list-style-type: none"> • Lectures recomanades • Lectures de lliure elecció • Llibre digital • Activitats digitals • Recursos audiovisuals 		
	Eines digitals per al treball col·laboratiu i la comunicació.	<ul style="list-style-type: none"> • Entorn virtual d'aprenentatge 		

REFLEXIÓ SOBRE LA LLENGUA	SABERS BÀSICS	ACTIVITATS, TASQUES O SITUACIONS D'APRENENTATGE ON ES TREBALLA	COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES	CRITERIS D'AVUACIÓ
	La implicació de l'emissor en els textos.	<ul style="list-style-type: none"> • «Llegim i comprenem» • «Identifiquem el model» • «Parlem!» • «Ens posem en situació» • «Ens divertim» • «Ens posem a prova» 	<p>CE1. Multilingüisme i interculturalitat</p> <p>CE2. Comprensió oral i multimodal</p> <p>CE3. Comprensió escrita i multimodal</p> <p>CE4. Expressió oral</p>	<p>1.1. Identificar i valorar les llengües d'Espanya i del món, i les varietats lingüístiques de les dues llengües oficials de la Comunitat Valenciana a partir de l'explicació del seu origen i del seu desenvolupament sociohistòric, contrastant aspectes lingüístics i discursius, així com els trets de les diferents varietats, en manifestacions orals, escrites i multimodals.</p> <p>1.2. Mostrar interès per l'ús del valencià en les diferents situacions comunicatives de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, i valorar la seua importància com a llengua pròpia del territori.</p> <p>1.3. Mostrar interès i respecte per les diverses varietats lingüístiques, identificant i contrastant les seues característiques principals i diferenciant-les d'altres varietats en diferents contextos d'ús.</p> <p>1.4. Identificar i qüestionar prejudicis i estereotips lingüístics a partir de l'anàlisi de la diversitat lingüística de l'entorn, de les</p>

			<p>CE5. Expressió escrita i multimodal</p> <p>CE7. Mediació oral, escrita i multimodal</p>	<p>llengües en contacte i dels drets lingüístics individuals i col·lectius, amb una actitud de respecte i valoració de la riquesa cultural, lingüística i dialectal.</p> <p>1.5. Formular generalitzacions, amb progressiva autonomia, sobre aspectes del funcionament de les llengües, a partir de la manipulació, la comparació i la transformació d'enunciats, així com també de la formulació d'hipòtesis i la cerca d'exemples, fent ús del metallenguatge específic i consultant diccionaris, manuals i gramàtiques.</p> <p>2.1. Escoltar de manera activa, interpretar i valorar, de manera autònoma, textos orals i multimodals de gèneres, tipologies i registres diferents, propis de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, reflexionant sobre el contingut i la forma, i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat, així com la idoneïtat del canal utilitzat.</p> <p>2.2. Interpretar el sentit global i les idees principals i secundàries de textos orals i multimodals de coneixements complexos i ajustats a la situació comunicativa.</p> <p>2.3. Extraure i interpretar informació (explícita i implícita) dels textos orals i multimodals, dels elements no verbals i dels elements prosòdics, així com identificar incongruències entre text i elements no verbals, i valorar de manera crítica i raonada els continguts, el propòsit del text i la intenció de l'emissor.</p> <p>3.1. Llegir, interpretar i valorar, de manera autònoma, textos escrits i multimodals de gèneres, tipologies i registres diferents propis de l'àmbit personal, social, educatiu i professional,</p>
--	--	--	--	--

				<p>reflexionant sobre el contingut i la forma, i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat, així com la idoneïtat del canal utilitzat i l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.</p> <p>3.2. Aplicar, de manera autònoma, tot tipus d'estratègies per a comprendre el sentit global i la informació específica, distingir les idees principals de les secundàries, obtenir informació literal, interpretar informació explícita i implícita i valorar de manera raonada i crítica els continguts, el propòsit de diferents textos i la intenció de l'emissor.</p> <p>3.3. Identificar les tipologies textuais i els gèneres discursius, i reconèixer l'estructura complexa i el format dels textos i les característiques lingüístiques específiques de cada tipus de text.</p> <p>3.4. Localitzar, seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, avaluant-ne la fiabilitat i pertinença en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, en diferents textos multimodals en mitjans digitals, de manera autònoma, de l'àmbit personal, social, educatiu i professional.</p> <p>3.5. Aplicar, de manera autònoma, tot tipus d'estratègies per a la cerca, selecció, gestió i edició de la informació, en diferents textos multimodals, per a ampliar coneixements de manera responsable, contrastar i valorar la informació de fonts diverses, atenent el context i la intenció comunicativa, i utilitzar-la citant-ne les fonts i respectant els principis de propietat intel·lectual.</p> <p>4.1. Produir, amb autonomia, discursos orals extensos sobre coneixements complexos ajustats a la situació comunicativa i als</p>
--	--	--	--	--

				<p>gèneres discursius de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, amb adequació, coherència i cohesió, manifestant una consciència crítica cap al tema.</p> <p>4.2. Produir discursos orals amb fluïdesa, una bona pronunciació i entonació, utilitzant de manera eficaç els elements prosòdics, els recursos no verbals i diferents suports audiovisuals que reforcen les idees expressades i que capten l'atenció del receptor.</p> <p>4.3. Efectuar produccions orals amb un registre formal, un llenguatge no discriminatori i un vocabulari ric i ajustat a la norma, fent ús d'expressions idiomàtiques, amb un domini òptim de la morfosintaxi, i reflexionant sobre la llengua, el seu ús i el propòsit comunicatiu.</p> <p>4.4. Seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, de manera autònoma, sobre temes d'interés acadèmic, personal o social, calibrant-ne la fiabilitat i pertinència, i reelaborar-la i comunicar-la de manera creativa adoptant un punt de vista crític i respectant els principis de propietat intel·lectual.</p> <p>5.1. Produir, de manera autònoma, textos escrits i multimodals complexos de gèneres discursius de l'àmbit personal, social, educatiu i professional que responguen a la situació comunicativa amb adequació, coherència, cohesió i correcció.</p> <p>5.2. Utilitzar un llenguatge no discriminatori i detectar, de manera autònoma, els usos manipuladors de la llengua durant el procés de composició escrita.</p>
--	--	--	--	--

				<p>5.3. Utilitzar, durant el procés d'escriptura, de manera reflexiva i autònoma, i utilitzant metallenguatge, els coneixements lingüístics textuais i discursius necessaris en la situació d'aprenentatge.</p> <p>5.4. Planificar, textualitzar, revisar i editar, de manera autònoma, durant el procés d'escriptura, utilitzant les estratègies necessàries de manera precisa.</p> <p>7.1. Mostrar interès per participar en la solució de problemes de comprensió recíproca entre parlants de llengües o varietats lingüístiques diferents, sobre assumptes diversos de l'àmbit personal, social, educatiu i professional.</p> <p>7.2. Comprendre, comunicar, descriure i parafrasejar textos d'una certa complexitat en diferents suports, o explicar conceptes, de manera oral o escrita, combinant el seu repertori lingüístic (L1-L1, L1-L2, L2-L1).</p> <p>7.3. Seleccionar i aplicar, de manera autònoma, estratègies de simplificació, adaptació i reformulació de la llengua, que faciliten la comprensió i expressió oral i escrita de la informació en diferents llengües del seu repertori lingüístic (L1-L1, L1-L2, L2-L1).</p>
--	--	--	--	--

Bloc 3: Lectura i literatura

HÀBIT LECTOR	SABERS BÀSICS	ACTIVITATS, TASQUES O SITUACIONS D'APRENENTATGE ON ES TREBALLA	COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES	CRITERIS D'AVUACIÓ
	Identitat lectora: selecció d'obres variades i lectura autònoma, consciència i verbalització dels propis gustos.	<ul style="list-style-type: none"> • Lectures recomanades • Lectures de lliure elecció • Activitats extraescolars lliures • Activitats extraescolars programades (visites a la biblioteca, a la casa de cultura, a l'auditori, a la fira del llibre, etc.) 	CE8. Lectura autònoma	<p>8.1. Llegir obres diverses i textos escrits i multimodals de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, seleccionant de manera autònoma els que millor s'ajusten en cada moment vital als seus gustos, interessos i necessitats personals.</p> <p>8.2. Deixar constància del propi itinerari lector i cultural, explicant els criteris de selecció de les lectures, les formes d'accés a la cultura literària i les experiències lectores.</p> <p>8.3. Compartir les experiències de lectura, en suports diversos, participant en comunitats lectores en l'àmbit educatiu i social, i relacionant el sentit de l'obra amb la pròpia experiència biogràfica, lectora i cultural.</p>
	Identitat lectora: valoració crítica dels textos i sobre la pròpia pràctica de lectura.			
	Expressió de l'experiència lectora i de diferents formes d'apropiació i recreació dels textos llegits.			
	Ús de la biblioteca escolar i pública. Circuit literari i lector. Participació en actes culturals.			
	Estratègies per a la recomanació de les lectures.			

LITERATURA	SABERS BÀSICS	ACTIVITATS, TASQUES O SITUACIONS D'APRENTATGE ON ES TREBALLA	COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES	CRITERIS D'AVUACIÓ
	Obres rellevants del patrimoni literari nacional i universal i de la literatura actual, inscrites en itineraris temàtics o de gènere, que incloguen la presència d'autores i autors.	<ul style="list-style-type: none"> • «Llegim i comprenem» (U6, U8, U9) • «Ens divertim» 	CE9. Competència literària	9.1. Llegir i escoltar fragments literaris i obres completes, de manera autònoma, tenint en compte els interessos de l'alumne.
	Estratègies de construcció compartida de la interpretació de les obres. Converses literàries.	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats amb fragments literaris 		9.2. Interpretar la informació rellevant de les obres literàries, de manera autònoma, i aportar conclusions amb reflexió i visió crítica.
	Lectura i comprensió de textos literaris: estructura, aspectes formals, recursos estilístics i retòrics.	<ul style="list-style-type: none"> • Lectures recomanades 		9.3. Establir, de manera progressivament autònoma, vincles entre els textos llegits i altres textos escrits, orals o multimodals, o bé amb altres manifestacions artístiques en funció de temes, tòpics, estructures, llenguatge i valors ètics o estètics, mostrant, a més, implicació i resposta personal del lector en la lectura.
	Estratègies d'utilització d'informació sociohistòrica, cultural i artística bàsica per a construir la interpretació de les obres literàries.	<ul style="list-style-type: none"> • Lectures de lliure elecció 		9.4. Expressar opinió sobre textos i obres literàries, utilitzant els recursos retòrics fonamentals, el metallenguatge i les característiques dels gèneres, de manera autònoma.
	Relació i comparació dels textos llegits amb altres textos, orals, escrits o multimodals, i manifestacions artístiques i culturals, i amb les noves formes de ficció en funció de temes, tòpics, estructures i llenguatges. Elements de continuïtat i ruptura.			9.5. Crear textos literaris (relats breus, dramatitzacions, poemes, cançons) aplicant els

	Estratègies per a interpretar obres i fragments literaris tenint en compte els valors culturals, ètics i estètics presents en els textos. Lectura amb perspectiva de gènere.			recursos literaris adequats a cada gènere, de manera autònoma. 9.6. Organitzar i participar en manifestacions literàries, recitals i representacions teatrals.
	Lectura expressiva, dramatització i recitació dels textos tenint en compte els processos de comprensió, apropiació i oralització implicats.	<ul style="list-style-type: none"> • «Ens posem a prova» (U5) 		
	Planificació i creació de textos a partir de l'apropiació de les convencions del llenguatge literari i en referència a models donats (imitació, transformació, continuació).	<ul style="list-style-type: none"> • «Ens posem a prova» (U4, U6) 		

5.1. SITUACIONS D'APRENTATGE D'AVANÇEM 4t ESO

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO		Grup: ____
Situació d'aprenentatge núm. 1 (Avançem 4t ESO U1, pàgines 9-13)	Títol: «Quina és la força del grup?»		Context:	Personal	Educatiu
Descripció/Justificació: En aquesta situació d'aprenentatge reflexionarem sobre la força del grup i com alguns d'aquests castiguen aquells que no hi pertanyen. El fragment ens servirà per a analitzar també les característiques de la columna periodística com a gènere discursiu. L'objectiu, a banda de reflexionar sobre valors ètics, és millorar la competència lingüística gràcies al treball de la comprensió escrita i al diàleg. A més, es treballa la competència literària i audiovisual, ampliant l'horitzó a sèries de ficció. La comprensió escrita potencia la capacitat d'identificar la informació literal, de fer inferències i d'interpretar l'objectiu dels textos. La interacció oral afavoreix l'ús d'estratègies adequades a la situació comunicativa per a iniciar, mantindre i tancar el discurs sobre coneixements de l'àmbit personal, social i educatiu, i per a expressar missatges cohesionats, coherents i adequats amb un vocabulari precís.				Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS: Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible: <ul style="list-style-type: none"> • El respecte a la diversitat en tots els sentits (ODS 10, Reducció de les desigualtats). • El paper de l'escola i de l'educació en la formació dels adolescents (ODS 4, Educació de qualitat). • El diàleg com a mitjà per a intercanviar idees, opinions i emocions, i per a resoldre conflictes (ODS 16, Pau, justícia i institucions sòlides). 	

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques:		Criteris d'avaluació vinculats:			
CE3. Comprensió escrita i multimodal		3.1, 3.2, 3.3			
CE6. Interacció oral, escrita i multimodal		6.1, 6.2			
CE9. Competència literària		9.1, 9.2, 9.3, 9.4			
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies per a adaptar el discurs a la situació comunicativa. • Tipologies textuais i gèneres discursius. • La implicació de l'emissor en els textos. • L'expressió de la subjectivitat en els textos. • Estratègies de comprensió abans, durant i després de la lectura. • Adequació del registre a la situació de comunicació. 					
Organització	Seqüenciació d'activitats:	Organització dels espais:	Distribució del temps:	Recursos i materials:	Mesures de resposta educativa per a la inclusió:
	<ul style="list-style-type: none"> • Presentació del professorat de la SA. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aula amb recursos TIC. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (presentació, «Llegim i comprenem», «Parlem!»). 	<ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. • Codis QR amb enllaços interessants. 	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats en parella. • Activitats en grup.

	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats de «Llegim i comprenem». • Taula redona de «Parlem!». • Activitats d'«Identifiquem el model». 		<ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió («Identifiquem el model»). 	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats digitals disponibles en la versió digital. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO. • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera. • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals. 				
Instrumentes de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat									
<ul style="list-style-type: none"> • Quadern de classe. • Interaccions orals. 									
Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)		Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO	Grup: ____				
Situació d'aprenentatge núm. 2 (Avancem 4t ESO U1, pàgina 26)		Títol: «Quina veu tens quan escrius?»		Context:	<table border="1"> <tr> <td>Personal X</td> <td>Educatiu X</td> </tr> <tr> <td>Social</td> <td>Professional</td> </tr> </table>	Personal X	Educatiu X	Social	Professional
Personal X	Educatiu X								
Social	Professional								
Descripció/Justificació:			Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS:						

En aquesta situació d'aprenentatge hauran de redactar un text argumentatiu en forma de columna periodística posant-se en la pell d'un personatge de la Renaixença, decidint per quin model de llengua optaria el personatge en qüestió. Això els servirà per a aplicar els coneixements que han anat adquirint sobre aquest gènere discursiu i sobre els dos models lingüístics en pugna.

L'objectiu, a banda de posicionar-se sobre un tema polèmic i trobar arguments convinents, és millorar la competència lingüística gràcies al treball de l'expressió escrita.

L'expressió escrita treballa la capacitat d'utilitzar el gènere discursiu i el registre lingüístic adequats a la situació comunicativa tenint en compte l'objectiu que es persegueix i el públic al qual s'adreça (adequació), organitzar les idees amb claredat (coherència), enllaçar els enunciats en seqüències textuais cohesionades (cohesió) i respectar les normes gramaticals i ortogràfiques (correcció).

Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible:

- L'ús de la paraula com a mitjà d'expressió de l'opinió pròpia mirant d'evitar prejudicis (ODS 4, Educació de qualitat).
- El diàleg com a mitjà per a intercanviar idees, opinions i emocions, i per a resoldre conflictes (ODS 16, Pau, justícia i institucions sòlides).

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques: CE5. Expressió escrita i multimodal			Criteris d'avaluació vinculats: 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies per a adaptar el discurs a la situació comunicativa. • Estratègies de detecció i ús d'un llenguatge verbal i icònic no discriminatori. • Tipologies textuais i gèneres discursius. • Estratègies del procés d'escriptura: planificació, textualització, revisió i correcció. • Aplicació de les normes ortogràfiques i gramaticals. Propietat lèxica. • Interaccions escrites en situacions comunicatives de caràcter formal i informal. 					
Organització	Seqüenciació d'activitats: <ul style="list-style-type: none"> • Triar un personatge i determinar-ne les idees. • Triar els arguments adequats. • Fer un esborrany amb l'exposició, la demostració i la conclusió. 	Organització dels espais: <ul style="list-style-type: none"> • Aula amb recursos TIC. • Casa. 	Distribució del temps: <ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (preparació i redacció). • 1 sessió (compartició i valoració). 	Recursos i materials: <ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. • Rúbrica digital. 	Mesures de resposta educativa per a la inclusió: <ul style="list-style-type: none"> • Possibilitat de treballar en parella o en grup amb repartiment de rols (redactor/a, corrector/a).

	<ul style="list-style-type: none"> • Revisar el text i passar-lo en net. • Autoavaluar-se. 				<ul style="list-style-type: none"> • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO. • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera. • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
Instrumentes de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat					
<ul style="list-style-type: none"> • Produccions escrites (dossier). 					

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO	Grup: ____	
Situació d'aprenentatge núm. 3 (Avancem 4t ESO U2, pàgines 27-32)	Títol: « Quins trucs fa servir la publicitat? »		Context:	Personal	Educatiu
				Social X	Professional
Descripció/Justificació: En aquesta situació d'aprenentatge posarem en relleu com d'important és ser conscients del nostre grau d'exposició a la publicitat, que ens		Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS:			

<p>interpel·la moltes voltes de manera amagada. Per a fer-ho, partirem d'un article de denúncia sobre la publicitat encoberta en vídeos de TikTok, i analitzarem les característiques discursives dels anuncis publicitaris, tant dels comercials com dels no comercials. També debatrem sobre si és necessari que la publicitat estiga regulada legalment.</p> <p>L'objectiu, a banda de fomentar l'esperit crític, és millorar la competència lingüística –gràcies a la comprensió de l'article i als diàlegs de «Parlem!» i «Ens posem en situació»– i conèixer els recursos que fa servir la publicitat per a modificar la nostra conducta (creant necessitats noves, modelant els nostres gustos i canviant els nostres hàbits de consum).</p> <p>La comprensió textual potencia la capacitat d'identificar la informació literal, de fer inferències i d'interpretar l'objectiu dels textos, tant en el canal oral com en l'escrit.</p> <p>La interacció oral afavoreix l'ús d'estratègies adequades a la situació comunicativa per a iniciar, mantindre i tancar el discurs sobre coneixements de l'àmbit personal, social i educatiu, i per a expressar missatges cohesionats, coherents i adequats amb un vocabulari precís.</p> <p>I el treball dels gèneres discursius, com ara l'anunci publicitari, busca desenvolupar la capacitat de llegir i interpretar textos senzills, parant atenció als recursos retòrics, i aportar opinions des de la reflexió.</p>	<p>Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La importància de comprar productes i serveis d'una manera responsable (ODS 12, Consum i producció responsables). • La necessitat de detectar els biaixos de gènere i de qualsevol altre tipus (ètnia, condició social, ideologia, religió, llengua...) en la publicitat (ODS 5, Igualtat de gènere, i ODS 10, Reducció de les desigualtats). • La importància de detectar productes i serveis que no són bons per a la nostra salut ni per a la salut del planeta (ODS 3, Salut i benestar, i ODS 12, 13, 14 i 15).
<p>Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats</p>	
<p>Competències específiques:</p> <p>CE3. Comprensió escrita i multimodal</p>	<p>Criteris d'avaluació vinculats:</p> <p>3.1, 3.2, 3.3</p>

<p>CE5. Expressió escrita</p> <p>CE6. Interacció oral, escrita i multimodal</p>	<p>5.1, 5.2, 5.3, 5.4</p> <p>6.1, 6.2</p>				
<p>Sabers bàsics</p>					
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies de comprensió abans, durant i després de la lectura. • Tipologies textuals i gèneres discursius. • La implicació de l'emissor en els textos. • L'expressió de la subjectivitat en els textos. 					
<p>Organització</p>	<p>Seqüenciació d'activitats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Presentació del professorat de la SA i «Ens preguntem». • Activitats de «Llegim i comprenem». • Taula redona de «Parlem!». • Activitats d'«Identifiquem el model». • Diàleg d'«Ens posem en situació». 	<p>Organització dels espais:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aula amb recursos TIC. 	<p>Distribució del temps:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (presentació, «Llegim i comprenem», «Parlem!»). • 1 sessió («Identifiquem el model»). • 1 sessió («Ampliem el vocabulari» i «Ens posem en situació») 	<p>Recursos i materials:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. • Codis QR. 	<p>Mesures de resposta educativa per a la inclusió:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activitats en parella. • Activitats en grup. • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO. • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera. • Explicacions del docent.

					<ul style="list-style-type: none"> • Tutoria entre iguals.
Instruments de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat					
<ul style="list-style-type: none"> • Quadern de classe. • Interaccions orals. • Produccions escrites (dossier).					

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO	Grup: ____	
Situació d'aprenentatge núm. 4 (Avancem 4t ESO U2, pàgina 44)	Títol: «Quines petjades ha deixat el modernisme en les nostres ciutats?»		Context:	Personal	Educatiu
				Social X	Professional X
<p>Descripció/Justificació:</p> <p>En aquesta situació d'aprenentatge hauran de triar una localitat, buscar mostres d'arquitectura modernista, aconseguir-ne imatges i fer-ne una exposició. L'exposició pot ser monogràfica sobre un tema concret i caldrà atraure l'atenció del públic amb un eslògan.</p> <p>L'objectiu és posar en relació la literatura modernista amb altres tipus d'expressions artístiques per a tindre una imatge més completa del corrent i els seus ideals. A banda, es pretén millorar la competència lingüística i la competència digital a partir d'un exercici que implica buscar imatges, redactar textos explicatius i fer eslògans.</p> <p>L'expressió escrita a l'hora de redactar les exposicions permet aplicar estratègies de planificació, textualització, revisió i edició.</p> <p>La recerca de mostres del modernisme millora la consciència artística i cultural i fa possible establir connexions entre els diversos camps de l'expressió artística.</p>			<p>Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS:</p> <p>Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La relació entre diverses formes d'expressió artística (ODS 4, Educació de qualitat). • El foment de la competència digital, ja que s'ha de fer una exposició (ODS 9, Indústria, innovació i infraestructura). • La importància del patrimoni arquitectònic (ODS 11, Ciutats i comunitats sostenibles). 		

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques: CE5. Expressió escrita i multimodal CE6. Interacció oral, escrita i multimodal		Criteris d'avaluació vinculats: 5.1, 5.2, 5.3, 5.4 6.1			
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Tipologies textuals i gèneres discursius. • Elements gràfics i paratextuals. • La implicació de l'emissor en els textos. • L'expressió de la subjectivitat en els textos. 					
Organització	Seqüenciació d'activitats:	Organització dels espais:	Distribució del temps:	Recursos i materials:	Mesures de resposta educativa per a la inclusió:
	<ul style="list-style-type: none"> • Selecció de la localitat o el tema monogràfic. • Recerca d'imatges. • Redacció dels textos expositius. • Composició i edició. • Redacció d'eslògans. • Autoavaluació. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aula amb recursos TIC. • Casa. 	<ul style="list-style-type: none"> • 2 sessions (preparació i elaboració de l'exposició). • 1 sessió (compartició de les exposicions). 	<ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. • Codis QR sobre el modernisme. • Rúbrica d'autoavaluació. 	<ul style="list-style-type: none"> • Treball en equip amb repartiment de rols. • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO. • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera.

					<ul style="list-style-type: none"> • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
Instrumentes de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat					
<ul style="list-style-type: none"> • Produccions escrites (dossiers). • Produccions digitals.					

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO		Grup: ____
Situació d'aprenentatge núm. 5 (Avancem 4t ESO U3, pàgines 46-49)	Títol: «Què inclouríeu en la llista de patrimoni immaterial de la humanitat?»		Context:	Personal	Educatiu
<p>Descripció/Justificació:</p> <p>En aquesta situació d'aprenentatge coneixerem una mostra de teatre medieval que, igual que el <i>Misteri d'Elx</i>, es conserva encara en algunes poblacions o s'ha recuperat: el <i>Cant de la Sibil·la</i>.</p> <p>L'objectiu és ampliar el coneixement de mostres artístiques i culturals autòctones i millorar la competència lingüística, gràcies a la comprensió escrita del fullet informatiu proposat i al diàleg sobre el patrimoni immaterial de la humanitat.</p> <p>La comprensió escrita potencia la capacitat d'identificar la informació literal, de fer inferències i d'interpretar l'objectiu dels textos, tant en el canal oral com en l'escrit.</p> <p>La interacció oral afavoreix l'ús d'estratègies adequades a la situació comunicativa per a iniciar, mantindre i tancar el discurs sobre coneixements de l'àmbit personal, social i educatiu, i per a expressar missatges cohesionats, coherents i adequats amb un vocabulari precís.</p>					<p>Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS:</p> <p>Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El valor del patrimoni immaterial de la humanitat (ODS 11, Ciutats i comunitats sostenibles). • La reivindicació de la literatura protagonitzada per dones (ODS 5, Igualtat de gènere).
				Social X	Professional

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques:		Criteris d'avaluació vinculats:			
CE3. Comprensió escrita i multimodal		3.1, 3.2, 3.3			
CE6. Interacció oral, escrita i multimodal		6.1, 6.2			
CE9. Competència literària		9.1, 9.2, 9.3, 9.4			
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies de comprensió abans, durant i després de la lectura. • Tipologies textuais i gèneres discursius. • La implicació de l'emissor en els textos. • L'expressió de la subjectivitat en els textos. 					
Organització	Seqüenciació d'activitats:	Organització dels espais:	Distribució del temps:	Recursos i materials:	Mesures de resposta educativa per a la inclusió:
	<ul style="list-style-type: none"> • Presentació del professorat de la SA. • Activitats de «Llegim i comprenem». • Taula redona de «Parlem!». • Activitats d'«Identifiquem el model». 	<ul style="list-style-type: none"> • Aula amb recursos TIC. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (presentació, «Llegim i comprenem», «Parlem!»). • 1 sessió («Identifiquem el model»). 	<ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. • Activitats en la versió digital del llibre. 	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats en parella. • Activitats en grup. • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO.

					<ul style="list-style-type: none"> • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera. • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
<p>Instruments de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat</p>					
<ul style="list-style-type: none"> • Quadern de classe. • Interaccions orals. 					

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO	Grup: ____	
Situació d'aprenentatge núm. 6 (Avancem 4t ESO U3, pàgina 62)	Títol: «A quin personatge silenciats donaríeu veu?»		Context:	Personal	Educatiu X
				Social X	Professional
Descripció/Justificació: <p>En aquesta situació d'aprenentatge hauran de fer una presentació oral, en equip, d'una de les persones que trobaran en la pàgina de Women's Legacy, que inclou escriptores, filòsofes, científiques, etc. En una primera fase hauran d'elaborar el guió, justificar la tria, buscar imatges, redactar els textos explicatius i fer el disseny. En una segona fase hauran d'exposar la presentació en veu alta.</p> <p>L'objectiu és augmentar la nòmina de referents femenins, al mateix temps que es treballen algunes competències lingüístiques bàsiques (l'expressió escrita i l'expressió oral), i la competència digital, a l'hora de muntar les diapositives de la presentació.</p> <p>L'expressió escrita treballa la capacitat d'utilitzar el gènere discursiu i el registre lingüístic adequats a la situació comunicativa tenint en compte l'objectiu que es persegueix i el públic al qual s'adreça (adequació), organitzar les idees amb claredat (coherència), enllaçar els enunciats en seqüències textuais cohesionades (cohesió) i respectar les normes gramaticals i ortogràfiques (correcció).</p> <p>L'expressió oral afavoreix la construcció de missatges orals estructurats (coherència), articulats (cohesió) i adaptats a la finalitat i al registre</p>			Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS: <p>Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La posada en valor del llegat aportat per les dones al llarg de la història a pesar dels obstacles d'una societat tradicionalment masclista (ODS 5, Igualtat de gènere). • El treball de les destreses en el maneig d'aplicacions digitals (ODS 9, Indústria, innovació i infraestructures). 		

requerit per a cada situació comunicativa (adequació). I també treballa el control de la norma, la pronunciació i la prosòdia.

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques:		Criteris d'avaluació vinculats:			
CE4. Expressió oral		4.1, 4.2, 4.3			
CE5. Expressió escrita i multimodal		5.1, 5.2, 5.3, 5.4			
CE7. Mediació oral, escrita i multimodal		7.1, 7.2, 7.3			
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Tipologies textuals i gèneres discursius. • Estratègies del procés d'escriptura: planificació, textualització, revisió i correcció. • Aplicació de les normes ortogràfiques i gramaticals. Propietat lèxica. • Trets discursius i lingüístics de l'oralitat formal. • Estratègies per a adaptar el discurs a la situació comunicativa. • Elements gràfics i paratextuals. 					
Organització	Seqüenciació d'activitats: <ul style="list-style-type: none"> • Organització inicial conjunta (tria i guió general). • Repartiment de tasques (buscar imatges, redactar textos, 	Organització dels espais: <ul style="list-style-type: none"> • Aula amb recursos TIC. • Casa. 	Distribució del temps: <ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió per a organitzar-se. • Desenvolupament del treball a casa. 	Recursos i materials: <ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. 	Mesures de resposta educativa per a la inclusió: <ul style="list-style-type: none"> • Treball en grup amb repartiment de rols.

	<p>dissenyar les diapositives).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Desenvolupament del treball i presentació final. 		<ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió per a presentar els treballs. 		<ul style="list-style-type: none"> • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO. • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera. • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
<p>Instrumentes de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat</p>					
<ul style="list-style-type: none"> • Produccions audiovisuals. • Presentacions orals. 					

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO	Grup: ____	
Situació d'aprenentatge núm. 7 (Avancem 4t ESO U4, pàgines 63-68)	Títol: « Com es fa un currículum?»		Context:	Personal	Educatiu
				Social	Professional X
<p>Descripció/Justificació:</p> <p>En aquesta situació d'aprenentatge parlarem sobre l'àmbit laboral i com s'accedeix normalment a un lloc de treball. Partirem d'un text assagístic de Fani Grande sobre les aspiracions d'un grup d'adolescents, comentarem l'ús responsable de les xarxes socials (que poden tindre un impacte negatiu en el nostre futur laboral) i observarem les característiques que ha de tindre un bon currículum i una carta de presentació eficient.</p> <p>L'objectiu és conèixer aquests dos tipus de textos i reflexionar sobre què pengem a les xarxes socials, amb la finalitat d'assegurar-nos que el contingut de les nostres publicacions no compromet les nostres aspiracions.</p> <p>Una altra finalitat és fer entendre que el grau de formalitat no depèn tant del canal com de la intenció comunicativa. Un text oral pot ser molt formal si la situació ho requereix, per exemple, una entrevista de treball.</p> <p>La comprensió textual potencia la capacitat d'identificar la informació literal, de fer inferències i d'interpretar l'objectiu dels textos, tant en el canal oral com en l'escrit.</p>			<p>Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS:</p> <p>Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El dret al treball de totes les persones (ODS 5, Igualtat de gènere, i ODS 10, Reducció de les desigualtats). • La preparació per a la vida laboral (ODS 8, Treball digne i creixement econòmic). • La importància de dominar les ferramentes digitals per a fer un bon currículum (ODS 9, Indústria, innovació i infraestructures). 		

<p>La interacció oral afavoreix l'ús d'estratègies adequades a la situació comunicativa per a iniciar, mantindre i tancar el discurs sobre coneixements de l'àmbit personal, social i educatiu, i per a expressar missatges cohesionats, coherents i adequats amb un vocabulari precís.</p>	
---	--

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques:		Criteris d'avaluació vinculats:			
CE3. Comprensió escrita i multimodal		3.1, 3.2, 3.3			
CE6. Interacció oral, escrita i multimodal		6.1, 6.2			
CE7. Mediació oral, escrita i multimodal		7.1, 7.2, 7.3			
CE9. Competència literària		9.1, 9.2, 9.3, 9.4			
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Lectura i comprensió de textos literaris. • Estratègies de comprensió abans, durant i després de la lectura. • Trets discursius i lingüístics de l'oralitat formal i informal. • Estratègies per a adaptar el discurs a la situació comunicativa. • Tipologies textuais i gèneres discursius. 					
Organització	Seqüenciació d'activitats: <ul style="list-style-type: none"> • Presentació del professorat de la SA i «Ens preguntem». • Activitats de «Llegim i comprenem». 	Organització dels espais: <ul style="list-style-type: none"> • Aula amb recursos TIC. 	Distribució del temps: <ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (presentació, «Llegim i comprenem», «Parlem!»). 	Recursos i materials: <ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. • Activitats digitals en la 	Mesures de resposta educativa per a la inclusió: <ul style="list-style-type: none"> • Activitats en parella. • Activitats en grup.

	<ul style="list-style-type: none"> • Taula redona de «Parlem!». • Activitats d'«Identifiquem el model». • Activitats d'«Ampliem el vocabulari» i «Ens posem en situació» 		<ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió («Identifiquem el model»). • 1 sessió («Ampliem el vocabulari» i «Ens posem en situació») 	<p>versió en línia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO. • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera. • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
<p>Instrumentes de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat</p>					
<ul style="list-style-type: none"> • Quadern de classe. • Interaccions orals. • Produccions escrites (dossier). 					

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO	Grup: ____	
Situació d'aprenentatge núm. 8 (Avancem 4t ESO U4, pàgina 80)	Títol: «Són 100% fiables les traduccions automàtiques?»		Context:	Personal	Educatiu X
				Social	Professional X
<p>Descripció/Justificació:</p> <p>La situació d'aprenentatge consisteix a traduir en parella, amb l'ajuda d'un traductor automàtic, un text d'avantguarda. Això els permetrà entendre la complexitat de la tasca i valorar la intel·ligència humana, hui que es parla tant de la intel·ligència artificial.</p> <p>L'activitat promou la mediació interlingüística, la competència digital i la competència comunicativa. Traduir un text implica trobar l'accepció adequada de cada mot en la llengua original i la traducció més adient en la llengua d'arribada, parant atenció especialment als falsos amics i a les frases fetes, que sovint requereixen un exercici de creativitat per a la persona que tradueix.</p> <p>A més a més, es treballa la competència literària, ja que partim de textos literaris als quals hem de donar en la llengua d'arribada també una forma literària.</p> <p>Finalment, la situació d'aprenentatge contribueix al treball en equip, ja que es tracta d'una activitat en parella, en què cada u ha de donar suport al company.</p>			<p>Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS:</p> <p>Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ús d'eines digitals i foment de la creativitat (ODS 4, Educació de qualitat). • La rellevància de treballar en equip per a assolir metes comunes, com l'organització d'un concurs (ODS 17, Aliança pels objectius). 		

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques:		Criteris d'avaluació vinculats:			
CE5. Expressió escrita i multimodal		5.1, 5.2, 5.3, 5.4			
CE6. Interacció oral, escrita i multimodal		6.1, 6.2, 6.3, 6.4			
CE7. Mediació oral, escrita i multimodal		7.2, 7.3			
CE9. Competència literària		9.5			
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Reflexió interlingüística. • Tipologies textuals i gèneres discursius. • Aplicació de les normes ortogràfiques i gramaticals. Propietat lèxica. • Lectura i comprensió de textos literaris: estructura, aspectes formals, recursos estilístics i retòrics. • Planificació i creació de textos a partir de l'apropiació de les convencions del llenguatge literari i en referència a models donats (imitació, transformació, continuació). 					
Organització	Seqüenciació d'activitats:	Organització dels espais:	Distribució del temps:	Recursos i materials:	Mesures de resposta educativa per a la inclusió:
	<ul style="list-style-type: none"> • Transcripció del cal·ligrama. • Traducció automàtica. • Edició i revisió. • Reflexió. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aula. • Casa. 	<ul style="list-style-type: none"> • 2 sessions (transcripció i traducció). • 1 sessió (reflexió i valoració). 	<ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t d'ESO. • Rúbrica de la versió digital. 	<ul style="list-style-type: none"> • Treball en parella amb repartiment de rols. • Fitxes d'atenció a la diversitat

	<ul style="list-style-type: none"> • Autoavaluació. 				<p>d'Avançem 4t d'ESO.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera. • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
<p>Instruments de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat</p>					
<ul style="list-style-type: none"> • Quaderns de classe. • Produccions escrites (dossiers). 					

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO	Grup: ____	
Situació d'aprenentatge núm. 9 (Avancem 4t ESO U5, pàgines 81-85)	Títol: « Com ha de ser un bon discurs? »		Context:	Personal	Educatiu X
				Social	Professional
<p>Descripció/Justificació:</p> <p>Aquesta situació d'aprenentatge ens mostra les particularitats del discurs, en tant que gènere oral formal. D'una banda, la doble dimensió (escrita en una primera fase, i parlada en una segona); d'una altra, el registre lingüístic, ja que el fet que no siga un text oral espontani i que vaja dirigit a un públic ampli condiciona el grau de formalitat.</p> <p>L'objectiu, a banda de millorar la competència lingüística i de reflexionar sobre les interseccions entre escriptura i oralitat i sobre la falsa associació oral-col·loquial, és prendre consciència de la vigència de les paraules de Pau Casals, que demanava l'entesa entre els pobles i que posem el focus en allò que ens uneix.</p> <p>La comprensió escrita i oral potencia la capacitat d'identificar la informació literal, de fer inferències i d'interpretar l'objectiu dels textos, tant en el canal oral com en l'escrit.</p> <p>L'expressió oral afavoreix la construcció de missatges orals estructurats (coherència), articulats (cohesió) i adaptats a la finalitat i al registre requerit per a cada situació comunicativa (adequació). I també treballa el control de la norma, la pronunciació i la prosòdia.</p>			<p>Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS:</p> <p>Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La resolució pacífica dels conflictes (ODS 16, Pau, justícia i institucions sòlides). • L'entesa entre els pobles del món (ODS 17, Aliança pels objectius). 		

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques:		Criteris d'avaluació vinculats:			
CE2. Comprensió oral i multimodal		2.1, 2.2, 2.3			
CE3. Comprensió escrita i multimodal		3.1, 3.2, 3.3			
CE4. Expressió oral		4.1, 4.2, 4.3			
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies de comprensió abans, durant i després de la lectura. • Trets discursius i lingüístics de l'oralitat formal. • Estratègies per a adaptar el discurs a la situació comunicativa. • Tipologies textuais i gèneres discursius. • L'expressió de la subjectivitat en els textos. 					
Organització	Seqüenciació d'activitats: <ul style="list-style-type: none"> • «Ens preguntem» • Presentació del professorat de la SA. • Activitats de «Llegim i comprenem». • Expressió oral de «Parlem!». 	Organització dels espais: <ul style="list-style-type: none"> • Aula amb recursos TIC. 	Distribució del temps: <ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (presentació, «Llegim i comprenem», «Parlem!»). • 1 sessió («Identifiquem el model!»). 	Recursos i materials: <ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. • Codis QR amb enllaços interessants. 	Mesures de resposta educativa per a la inclusió: <ul style="list-style-type: none"> • Activitats en parella. • Activitats en grup. • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO.

	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats d'«Identifiquem el model». 		<ul style="list-style-type: none"> • Mitja sessió («Ampliem el vocabulari») 		<ul style="list-style-type: none"> • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera. • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
Instrumentes de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat					
<ul style="list-style-type: none"> • Quadern de classe. • Interaccions orals. 					

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO	Grup: ____	
Situació d'aprenentatge núm. 10 (Avancem 4t ESO U5, pàgina 98)	Títol: «Quin poc trellat!»		Context:	Personal	Educatiu X
				Social	Professional
<p>Descripció/Justificació:</p> <p>En aquesta situació d'aprenentatge aplicaran el que han après al llarg de la seqüència pel que fa als discursos orals. Triaran un tema absurd i elaboraran un discurs seriós per a defensar-hi.</p> <p>L'objectiu, a banda de millorar la competència literària i la competència lingüística, és desenvolupar la creativitat artística, ja que una escenificació</p>			<p>Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS:</p> <p>Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El foment de la creativitat artística (ODS 4, Educació de qualitat). • La paraula com a eina de comunicació (ODS 11, Ciutats i comunitats sostenibles). 		

requereix imaginació, tant per a la preparació de l'escenari com per a l'exposició del discurs en si.

L'expressió oral treballa el control de la norma, la pronunciació i la prosòdia.

I com que es tracta d'un exercici creatiu, es millora la consciència i l'expressió artística.

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques:		Criteris d'avaluació vinculats:			
CE4. Expressió oral		4.1, 4.2, 4.3			
CE9. Competència literària		9.1, 9.2, 9.3, 9.4, 9.5, 9.6			
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Tipologies textuals i gèneres discursius. • Trets discursius i lingüístics de l'oralitat formal. • Estratègies per a adaptar el discurs a la situació comunicativa. • L'expressió de la subjectivitat en els textos. 					
Organització	Seqüenciació d'activitats:	Organització dels espais:	Distribució del temps:	Recursos i materials:	Mesures de resposta educativa per a la inclusió:
	<ul style="list-style-type: none"> • Tria del tema. • Elaboració del guió o esborrany. • Revisió i edició del text. • Discurs oral. • Autoavaluació. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aula. • Sala d'actes. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (preparació del text i revisió). • 1 sessió (representació). 	<ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. • Rúbrica en la versió digital del llibre. 	<ul style="list-style-type: none"> • Possibilitat de treball en grup amb repartiment de rols. • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO. • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera.

					<ul style="list-style-type: none"> • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
Instrumentes de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat					
<ul style="list-style-type: none"> • Produccions orals.					

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO		Grup: ____
Situació d'aprenentatge núm. 11 (Avancem 4t ESO U6, pàgines 100-103)	Títol: «Qui fou Mercè Rodoreda?»		Context:	Personal	Educatiu X
				Social X	Professional
<p>Descripció/Justificació:</p> <p>En aquesta situació d'aprenentatge llegirem i analitzarem un fragment de la biografia novel·lada de l'escriptora Mercè Rodoreda, de la mà de Cinta Arasa. Això ens permetrà reflexionar sobre la seua figura i sobre el valor de la ficció com a font de coneixement. A continuació, observarem les característiques del gènere a través d'altres exemples de la nostra literatura.</p> <p>L'objectiu és familiaritzar-nos amb la vida d'una escriptora que ha esdevingut universal i reflexionar sobre les dificultats d'un període històric, el franquisme, per a les persones que parlaven a Espanya idiomes diferents del castellà.</p> <p>A banda, es pretén millorar la competència lingüística i literària gràcies a la comprensió d'un text literari que té com a protagonista una escriptora de prestigi.</p> <p>També es treballa l'expressió oral i la reflexió per mitjà del debat en la secció «Parlem!», sobre el dret d'expressar-se en l'idioma propi d'un territori.</p>			<p>Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS:</p> <p>Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La importància de disposar de referents femenins en l'àmbit literari (ODS 5, Igualtat de gènere). • La literatura com a mitjà per a recrear èpoques passades (ODS 4, Educació de qualitat). • El petit comerç com a xarxa social (ODS 11, Ciutats i comunitats sostenibles). 		

<p>La interacció oral afavoreix l'ús d'estratègies adequades a la situació comunicativa per a iniciar, mantindre i tancar el discurs sobre coneixements de l'àmbit personal, social i educatiu, i per a expressar missatges cohesionats, coherents i adequats amb un vocabulari precís.</p>	
---	--

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques:		Criteris d'avaluació vinculats:			
CE3. Comprensió escrita i multimodal		3.1, 3.2, 3.3			
CE6. Interacció oral, escrita i multimodal		6.1, 6.2			
CE9. Competència literària		9.1, 9.2, 9.3, 9.4			
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Lectura i comprensió de textos literaris. • Estratègies de comprensió abans, durant i després de la lectura. • Estratègies d'escolta activa, assertivitat i resolució dialogada dels conflictes, tenint en compte la perspectiva de gènere. • Tipologies textuais i gèneres discursius. • La implicació de l'emissor en els textos. • L'expressió de la subjectivitat en els textos. • Estratègies per a adaptar el discurs a la situació comunicativa. 					
Organització	Seqüenciació d'activitats: <ul style="list-style-type: none"> • Presentació del professorat de la SA. • Activitats de «Llegim i comprenem». 	Organització dels espais: <ul style="list-style-type: none"> • Aula amb recursos TIC. 	Distribució del temps: <ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (presentació, «Llegim i comprenem», «Parlem!»). 	Recursos i materials: <ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. 	Mesures de resposta educativa per a la inclusió: <ul style="list-style-type: none"> • Activitats en parella. • Activitats en grup.

	<ul style="list-style-type: none"> • Taula redona de «Parlem!». • Activitats d'«Identifiquem el model». 		<ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió («Identifiquem el model»). 		<ul style="list-style-type: none"> • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO. • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera. • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
<p>Instruments de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat</p>					
<ul style="list-style-type: none"> • Quadern de classe. • Interaccions orals. 					

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO	Grup: ____	
Situació d'aprenentatge núm. 12 (Avancem 4t ESO U6, pàgina 116)	Títol: « Donem vida a un personatge! »		Context:	Personal	Educatiu X
				Social	Professional
<p>Descripció/Justificació:</p> <p>En aquesta situació d'aprenentatge hauran d'escriure, en equip, un fragment de la biografia novel·lada d'un personatge de ficció, per a la qual cosa hauran de revisar algunes de les obres que protagonitzen i imaginar com va ser la seua infància (en el cas de personatges adults) o com serà el seu futur (en el cas de personatges joves). La proposta és molt oberta, de manera que poden triar qualsevol personatge, de qualsevol àmbit i en qualsevol format. La redacció ha de contindre les parts habituals d'un text narratiu i les característiques pròpies del gènere.</p> <p>L'objectiu, a banda d'interioritzar les característiques de la biografia novel·lada com a gènere discursiu, és millorar la competència lingüística a partir d'un exercici d'escriptura creativa, per al qual hauran de dialogar amb els companys i les companyes, ja que la tasca es planteja amb repartiment de rols.</p> <p>L'expressió escrita treballa la capacitat d'utilitzar el gènere discursiu i el registre lingüístic adequats a la situació comunicativa tenint en compte l'objectiu que es persegueix i el públic al qual s'adreça (adequació), organitzar les idees amb claredat (coherència), enllaçar els enunciats en</p>			<p>Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS:</p> <p>Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El foment de la creativitat (ODS 4, Educació de qualitat). • El treball en equip com a via d'inclusió (ODS 10, Reducció de les desigualtats). 		

seqüències textuais cohesionades (cohesió) i respectar les normes gramaticals i ortogràfiques (correcció).

A més, com que es tracta d'un exercici creatiu, es desenvolupa la capacitat de crear textos senzills aplicant els recursos i els elements característics del gènere estudiat.

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques:		Criteris d'avaluació vinculats:			
CE5. Expressió escrita i multimodal		5.1, 5.2, 5.3, 5.4			
CE6. Interacció oral, escrita i multimodal		6.1			
CE9. Competència literària		9.5			
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Tipologies textuais i gèneres discursius. • Interaccions orals en situacions comunicatives de caràcter formal i informal. • Estratègies de cortesia lingüística i cooperació conversacional. • Estratègies del procés d'escriptura: planificació, textualització, revisió i correcció. • Aplicació de les normes ortogràfiques i gramaticals. Propietat lèxica. • Planificació i creació de textos a partir de l'apropiació de les convencions del llenguatge literari i en referència a models donats (imitació, transformació, continuació). 					
Organització	Seqüenciació d'activitats: <ul style="list-style-type: none"> • Tria del personatge i recerca d'informació. • Preparació de l'esborrany tenint en compte el tipus de 	Organització dels espais: <ul style="list-style-type: none"> • Aula. • Casa. 	Distribució del temps: <ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (tria i preparació). • Casa (redacció i revisió). 	Recursos i materials: <ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. 	Mesures de resposta educativa per a la inclusió: <ul style="list-style-type: none"> • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO.

	<p>narrador, l'estructura i els recursos lingüístics.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redacció del fragment. • Revisió i edició. • Posada en comú. • Autoavaluació. 		<ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (compartició dels resultats) 	<ul style="list-style-type: none"> • Rúbrica en la versió digital del llibre. 	<ul style="list-style-type: none"> • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera. • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
<p>Instrumentes de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat</p>					
<ul style="list-style-type: none"> • Produccions escrites (dossiers). 					

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO	Grup: ____	
Situació d'aprenentatge núm. 13 (Avancem 4t ESO U7, pàgines 117-122)	Títol: «Com es va formar la Lluna?»		Context:	Personal	Educatiu X
				Social	Professional
<p>Descripció/Justificació:</p> <p>En aquesta situació d'aprenentatge treballarem l'article divulgatiu per mitjà d'un text de caràcter científic que ens descobreix com es va formar la Lluna. És un fet que bona part de l'alumnat desconeix, de manera que pot servir com a esquer per a interessar-se per aquest gènere discursiu.</p> <p>L'objectiu és mostrar-los que els textos sobre ciència poden ser molt atractius. De fet, bona part de la ficció que miren es basa en descobertes científiques i en hipòtesis. Gràcies a l'anàlisi de les característiques d'aquest text i el següent, milloraran, així mateix, la competència lingüística.</p> <p>La comprensió oral i escrita potencia la capacitat d'identificar la informació literal, de fer inferències i d'interpretar l'objectiu dels textos, tant en el canal oral com en l'escrit.</p> <p>L'expressió oral de «Parlem!» afavoreix la construcció de missatges orals estructurats (coherència), articulats (cohesió) i adaptats a la finalitat i al registre requerit per a cada situació comunicativa (adequació). I també treballa el control de la norma, la pronunciació i la prosòdia.</p>			<p>Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS:</p> <p>Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La recerca científica com a activitat humana (ODS 9, Indústria, innovació i infraestructures). • El foment de la vocació científica (ODS 4, Educació de qualitat). • La col·laboració entre organismes i nacions per a avançar en el coneixement científic (ODS 17, Aliança pels objectius). 		

I el treball d'articles científics busca desenvolupar la capacitat de llegir i interpretar obres de caràcter expositiu i el pensament crític.

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques:		Criteris d'avaluació vinculats:			
CE3. Comprensió escrita i multimodal		3.1, 3.2, 3.3			
CE4. Expressió oral		4.1, 4.2, 4.3			
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies de comprensió abans, durant i després de la lectura. • Tipologies textuais i gèneres discursius. • Elements gràfics i paratextuals. • La implicació de l'emissor en els textos. • L'expressió de la subjectivitat en els textos. 					
Organització	Seqüenciació d'activitats:	Organització dels espais:	Distribució del temps:	Recursos i materials:	Mesures de resposta educativa per a la inclusió:
	<ul style="list-style-type: none"> • «Ens preguntem» • Presentació del professorat de la SA. • Activitats de «Llegim i comprenem». • Expressió oral de «Parlem!». 	<ul style="list-style-type: none"> • Aula amb recursos TIC. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (presentació, «Llegim i comprenem», «Parlem!»). • 1 sessió («Identifiquem el model»). 	<ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. • Codis QR amb enllaços interessants. 	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats en parella. • Activitats en grup. • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO. • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera.

	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats d'«Identifiquem el model». 				<ul style="list-style-type: none"> • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
<p>Instruments de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat</p>					
<ul style="list-style-type: none"> • Quadern de classe. • Interaccions orals. 					

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO		Grup: ____
Situació d'aprenentatge núm. 14 (Avancem 4t ESO U7, pàgina 134)	Títol: «Fem divulgació científica»		Context:	Personal	Educatiu
<p>Descripció/Justificació:</p> <p>En aquesta situació d'aprenentatge hauran de crear un article de divulgació. Per a fer-ho, s'hauran de posar en la pell d'un professional del periodisme i redactar un text clar i senzill en què tracten algun tema que els interesse. El repte té una part creativa, que consisteix a inventar terminologia per mitjà dels mecanismes lèxics estudiats al llarg de la seqüència didàctica.</p> <p>La finalitat és millorar la competència lingüística gràcies al treball de l'expressió escrita, al mateix temps que s'augmenta la competència científica, ja que cal transmetre coneixements d'una manera objectiva, i la creativitat, en tant que es demana la invenció de termes i d'organismes.</p> <p>L'expressió escrita treballa la capacitat d'utilitzar el gènere discursiu i el registre lingüístic adequats a la situació comunicativa tenint en compte l'objectiu que es persegueix i el públic al qual s'adreça (adequació), organitzar les idees amb claredat (coherència), enllaçar els enunciats en seqüències textuais cohesionades (cohesió) i respectar les normes gramaticals i ortogràfiques (correcció).</p> <p>A més, l'edició de l'article, amb la inclusió d'imatges o altres materials gràfics, millora la competència digital.</p>			Social	Professional X	<p>Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS:</p> <p>Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible:</p> <ul style="list-style-type: none"> • El foment de la vocació científica (ODS 4, Educació de qualitat) • El foment de la creativitat (ODS 4, Educació de qualitat). • El treball amb ferramentes digitals (ODS 9, Indústria, innovació i infraestructures).

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques:		Criteris d'avaluació vinculats:			
CE5. Expressió escrita i multimodal		5.1, 5.2, 5.3, 5.4			
CE7. Mediació oral, escrita i multimodal		7.2, 7.3			
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Tipologies textuais i gèneres discursius. • Estratègies del procés d'escriptura: planificació, textualització, revisió i correcció. • Estratègies per a adaptar el discurs a la situació comunicativa. • Aplicació de les normes ortogràfiques i gramaticals. Propietat lèxica. • Estratègies de cerca en fonts documentals diverses i amb diferents suports i formats, amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència. • Estratègies d'ús i tractament de fonts documentals diverses. • Comunicació i difusió creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual. 					
Organització	Seqüenciació d'activitats:	Organització dels espais:	Distribució del temps:	Recursos i materials:	Mesures de resposta educativa per a la inclusió:
	<ul style="list-style-type: none"> • Triar un tema d'interés científic. • Documentar-se. • Seleccionar la informació i fer un esborrany. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aula. • Casa. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (tria i preparació). • Casa (redacció i revisió) 	<ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. • Rúbrica digital. 	<ul style="list-style-type: none"> • Treball en grup amb repartiment de rols (recerca, redacció, correcció, muntatge).

	<ul style="list-style-type: none"> • Revisar i editar, incloent neologismes i material gràfic. • Autoavaluar-se. 		<ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (compartició i valoració). 		<ul style="list-style-type: none"> • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO. • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera. • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
Instrumentes de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat					
<ul style="list-style-type: none"> • Produccions escrites (dossier). 					

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO	Grup: ____	
Situació d'aprenentatge núm. 15 (Avancem 4t ESO U8, pàgines 136-139)	Títol: « Com saps que estimes algú? »		Context:	Personal X	Educatiu
				Social	Professional
Descripció/Justificació: En aquesta situació d'aprenentatge, treballarem el text dialogat, i ho farem per mitjà de dos exemples molt diferents. D'una banda, la lectura del fragment d'una novel·la de l'escriptora Mariló Àlvarez Sanchis, que inclou el diàleg entre la protagonista i la seua terapeuta sobre els		Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS: Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible: <ul style="list-style-type: none"> • La importància de la salut mental (ODS 3, Salut i benestar). 			

conflictes emocionals que afecten el benestar psicològic de la pacient.
D'una altra, l'anàlisi de les característiques d'una entrevista de treball.

L'objectiu és múltiple: consolidar la competència lingüística, aprofundint en tipologies textuais no necessàriament literàries i fomentant el diàleg en la secció «Parlem!»; eliminar els prejudicis respecte a la salut mental; fomentar les relacions personals sanes, i entendre la importància de la comunicació oral a l'hora de prosperar en la vida.

La comprensió escrita potencia la capacitat d'identificar la informació literal, de fer inferències i d'interpretar l'objectiu dels textos, tant en el canal oral com en l'escrit.

L'expressió oral afavoreix la construcció de missatges orals estructurats (coherència), articulats (cohesió) i adaptats a la finalitat i al registre requerit per a cada situació comunicativa (adequació). I també treballa el control de la norma, la pronunciació i la prosòdia.

La lectura de fragments literaris permet ampliar el bagatge cultural i estar al dia de la literatura actual (veus, temes, problemàtiques...).

- El foment de les relacions interpersonals saludables (ODS, Salut i benestar).
- La valoració de la tasca dels professionals de la psicologia (ODS 8, Treball digne i creixement econòmic).
- La competència en expressió oral a l'hora de trobar feina (ODS 4, Educació de qualitat).

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques:		Criteris d'avaluació vinculats:			
CE3. Comprensió escrita i multimodal		3.1, 3.2, 3.3			
CE4. Interacció oral, escrita i multimodal		4.1, 4.2, 4.3			
CE9. Competència literària		9.1, 9.2, 9.3, 9.4			
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Lectura i comprensió de textos literaris. • Estratègies de comprensió abans, durant i després de la lectura. • Estratègies per a adaptar el discurs a la situació comunicativa. • Gèneres discursius propis de l'àmbit professional: el currículum, la carta de motivació i l'entrevista de treball. • Elements gràfics i paratextuals. 					
Organització	Seqüenciació d'activitats: <ul style="list-style-type: none"> • «Ens preguntem» • Presentació del professorat de la SA. • Activitats de «Llegim i comprenem». • Expressió oral de «Parlem!». 	Organització dels espais: <ul style="list-style-type: none"> • Aula amb recursos TIC. 	Distribució del temps: <ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (presentació, «Llegim i comprenem», «Parlem!»). • 1 sessió («Identifiquem el model!»). 	Recursos i materials: <ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. 	Mesures de resposta educativa per a la inclusió: <ul style="list-style-type: none"> • Activitats en parella. • Activitats en grup. • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO.

	<ul style="list-style-type: none"> • Activitats d'«Identifiquem el model». 				<ul style="list-style-type: none"> • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera. • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
<p>Instruments de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat</p>					
<ul style="list-style-type: none"> • Quadern de classe. • Interaccions orals. 					

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO		Grup: ____
Situació d'aprenentatge núm. 16 (Avancem 4t ESO U8, pàgina 152)	Títol: «Superaràs l'entrevista de treball?»		Context:	Personal	Educatiu X
Descripció/Justificació: En aquesta situació d'aprenentatge, hauran de demostrar el seu poder de convicció en una entrevista de treball fictícia que té tots els ingredients per a acabar en catàstrofe. La idea és posar humor a una situació que en general és difícil de gestionar, perquè la pressió per trobar una faena és molt gran i perquè és molt complicat mostrar, en una entrevista de treball, tot allò que som capaços de fer. L'objectiu, a banda de millorar la competència lingüística, és fomentar la creativitat i perdre la por de parlar en veu alta. La interacció oral afavoreix l'ús d'estratègies adequades a la situació comunicativa per a iniciar, mantindre i tancar el discurs sobre coneixements de l'àmbit personal, social i educatiu, i per a expressar missatges cohesionats, coherents i adequats amb un vocabulari precís. A més, es busca potenciar la creativitat donant caràcter humorístic a un gènere discursiu, l'entrevista de treball, que sol estar marcat per les formes i la rigidesa.			Social	Professional X	Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS: Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible: <ul style="list-style-type: none"> • La dramatització com a via per a riure'ns de nosaltres mateixos i per a espantar les pors (ODS 3, Salut i benestar). • El foment de la creativitat i del poder de persuasió (ODS 4, Educació de qualitat).

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques:		Criteris d'avaluació vinculats:			
CE3. Comprensió escrita i multimodal		3.1, 3.2, 3.3			
CE6. Interacció oral, escrita i multimodal		6.1, 6.2			
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies per a adaptar el discurs a la situació comunicativa. • Gèneres discursius propis de l'àmbit professional: el currículum, la carta de motivació i l'entrevista de treball. • La implicació de l'emissor en els textos. • L'expressió de la subjectivitat en els textos. • Estratègies de comprensió abans, durant i després de la lectura. • Adequació del registre a la situació de comunicació. 					
Organització	Seqüenciació d'activitats: <ul style="list-style-type: none"> • Lectura de l'oferta i de les circumstàncies de l'entrevista. • Preparació de l'entrevista. • Dramatització. • Autoavaluació. 	Organització dels espais: <ul style="list-style-type: none"> • Aula. • Casa. 	Distribució del temps: <ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (lectura i preparació). • 1 sessió (dramatització). 	Recursos i materials: <ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. • Rúbrica en la versió digital del llibre. 	Mesures de resposta educativa per a la inclusió: <ul style="list-style-type: none"> • Treball en grup amb repartiment de rols. • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO.

					<ul style="list-style-type: none"> • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera. • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
Instrumentes de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat					
<ul style="list-style-type: none"> • Quadern de classe. • Interaccions orals.					

Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)	Curs acadèmic: 4t	Matèria: Valencià: llengua i literatura	Nivell: ESO		Grup: ____
Situació d'aprenentatge núm. 17 (Avancem 4t ESO U9, pàgines 153-157)	Títol: «Què aporten les traduccions?»		Context:	Personal	Educatiu
				Social X	Professional X
<p>Descripció/Justificació:</p> <p>En aquesta situació d'aprenentatge, a través d'un text de ficció, posarem en relleu la fragilitat de l'ecosistema lingüístic, en què les llengües majoritàries guanyen terreny a les minoritàries fins al punt de posar-les, en molts llocs del planeta, en risc de desaparèixer. El text, que és una traducció, ens servirà també per a comentar què aporten les traduccions literàries a la nostra cultura i quines són les característiques de la narrativa breu.</p> <p>L'objectiu és augmentar el bagatge literari de l'alumnat a través d'un text de Kanishk Tharoor i reflexionar sobre els conflictes lingüístics que pot originar el bilingüisme asimètric en què hi ha una llengua minoritzada per una altra que ocupa els seus espais naturals. També es mira d'eliminar el prejudici que la narrativa breu és literatura menor. Simplement segueix unes pautes diferents i no és ni més ni menys difícil.</p> <p>La comprensió escrita potencia la capacitat d'identificar la informació literal, de fer inferències i d'interpretar l'objectiu dels textos.</p> <p>La interacció oral afavoreix l'ús d'estratègies adequades a la situació comunicativa per a iniciar, mantindre i tancar el discurs sobre</p>			<p>Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS:</p> <p>Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La importància de valorar i mantindre la diversitat lingüística (ODS 10, Reducció de les desigualtats). • L'aportació de les traduccions literàries (ODS 4, Educació de qualitat). 		

coneixements de l'àmbit personal, social i educatiu, i per a expressar missatges cohesionats, coherents i adequats amb un vocabulari precís.

I el treball de textos literaris, com ara la narració breu, busca desenvolupar la capacitat de llegir i interpretar obres literàries senzilles, parant atenció als recursos retòrics.

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats	
<p>Competències específiques:</p> <p>CE1. Multilingüisme i interculturalitat</p> <p>CE3. Comprensió escrita i multimodal</p> <p>CE6. Interacció oral, escrita i multimodal</p> <p>CE9. Competència literària</p>	<p>Criteris d'avaluació vinculats:</p> <p>1.4</p> <p>3.1, 3.2, 3.3</p> <p>6.1, 6.2</p> <p>9.1, 9.2, 9.3, 9.4</p>
Sabers bàsics	
<ul style="list-style-type: none"> • Lectura i comprensió de textos literaris. • Estratègies de comprensió abans, durant i després de la lectura. • Tipologies textuais i gèneres discursius. • La implicació de l'emissor en els textos. • L'expressió de la subjectivitat en els textos. • Estratègies d'exploració i qüestionament de prejudicis i estereotips lingüístics. Fenòmens del contacte entre llengües. 	

Organització	<p>Seqüenciació d'activitats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Presentació del professorat de la SA. • «Ens preguntem» • Activitats de «Llegim i comprenem». • Taula redona de «Parlem!». • Activitats d'«Identifiquem el model». 	<p>Organització dels espais:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aula amb recursos TIC. 	<p>Distribució del temps:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (presentació, «Llegim i comprenem», «Parlem!»). • 1 sessió («Identifiquem el model»). 	<p>Recursos i materials:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. • Codis QR. 	<p>Mesures de resposta educativa per a la inclusió:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activitats en parella. • Activitats en grup. • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO. • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera. • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
<p>Instrumentes de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat</p>					
<ul style="list-style-type: none"> • Quadern de classe. • Interaccions orals. 					
<p>Programació d'aula (situacions d'aprenentatge)</p>		<p>Curs acadèmic: 4t</p>	<p>Matèria: Valencià: llengua i literatura</p>	<p>Nivell: ESO</p>	<p>Grup: ____</p>

<p>Situació d'aprenentatge núm. 18 (Avancem 4t ESO U9, pàgina 170)</p>	<p>Títol: «És la narrativa breu literatura menor?»</p>	<p>Context:</p>	<p>Personal</p>	<p>Educatiu</p>
			<p>Social</p>	<p>Professional X</p>
<p>Descripció/Justificació:</p> <p>En aquesta situació d'aprenentatge, desenvoluparem un dels temes de la situació d'aprenentatge anterior centrant-nos en els prejudicis associats amb l'extensió dels textos literaris. Es tracta de debatre si la novel·la és el gènere total o si, per contra, cada gènere té unes complicacions que, per prejudicis, no apreciem a simple vista.</p> <p>L'objectiu, a banda de millorar la competència lingüística a través del contrast d'idees en un debat, és trencar estereotips sobre la literatura.</p> <p>La interacció oral afavoreix l'ús d'estratègies adequades a la situació comunicativa per a iniciar, mantindre i tancar el discurs sobre coneixements de l'àmbit personal, social i educatiu, i per a expressar missatges cohesionats, coherents i adequats amb un vocabulari precís.</p> <p>A més, es busca potenciar la capacitat d'argumentar per mitjà d'una tasca que planteja qüestions polèmiques.</p>		<p>Relació amb els reptes del segle XXI i els ODS:</p> <p>Aquesta situació d'aprenentatge tracta diversos aspectes que podem vincular amb els reptes actuals i els Objectius de Desenvolupament Sostenible:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La dignificació de l'escriptura literària, independentment del gènere (ODS 8, Treball digne i creixement econòmic). • El diàleg com a via per a arribar a acords (ODS 16, Pau, justícia i institucions sòlides). 		

Competències específiques i criteris d'avaluació vinculats					
Competències específiques:		Criteris d'avaluació vinculats:			
CE6. Interacció oral, escrita i multimodal		6.1, 6.2			
CE9. Competència literària		9.4			
Sabers bàsics					
<ul style="list-style-type: none"> • Tipologies textuals i gèneres discursius. • Estratègies per a adaptar el discurs a la situació comunicativa. • Estratègies d'escolta activa, assertivitat i resolució dialogada dels conflictes, tenint en compte la perspectiva de gènere. • Interaccions orals en situacions comunicatives de caràcter formal i informal. • Estratègies de cortesia lingüística i cooperació conversacional. 					
Organització	Seqüenciació d'activitats: <ul style="list-style-type: none"> • Selecció de la postura. • Preparació dels arguments. • Debat. • Conclusions. • Autoavaluació. 	Organització dels espais: <ul style="list-style-type: none"> • Aula. • Casa. 	Distribució del temps: <ul style="list-style-type: none"> • 1 sessió (selecció i preparació). • 1 sessió (debat i conclusions). 	Recursos i materials: <ul style="list-style-type: none"> • Llibre de text Avancem 4t ESO. • Rúbrica en la versió digital del llibre. 	Mesures de resposta educativa per a la inclusió: <ul style="list-style-type: none"> • Treball en grup amb repartiment de rols. • Fitxes d'atenció a la diversitat d'Avancem 4t ESO. • Portal d'atenció a la diversitat de Bromera.

					<ul style="list-style-type: none"> • Explicacions del docent. • Tutoria entre iguals.
Instrumentes de recollida de la informació per a la valoració del progrés de l'alumnat					
<ul style="list-style-type: none"> • Interaccions orals.					

6. TEMPORALITZACIÓ I ORGANITZACIÓ DELS ESPAIS D'APRENTATGE

Dedicarem un mínim de quatre setmanes a cada unitat, és a dir, dotze sessions. Si tenim l'opció de fer sessions dobles, podrem dur a terme tasques d'una certa entitat com les que plantegen algunes seccions del llibre de text sense trencar el ritme de la classe: comprendre i comentar textos, analitzar tipologies textuais, fer tertúlies literàries, dur a terme activitats de recerca i ampliació, sintetitzar i traduir la informació, repassar continguts i, per descomptat, completar el repte final de cada seqüència.

Si no es disposa de temps suficient, prepararem fora de l'horari lectiu les seccions «Ampliem el vocabulari», «Trobem el sentit» o «Repassem», ja que per les seues característiques permeten un treball pràcticament autònom per part de l'alumnat. De la mateixa manera, «Ens posem a prova» es pot fer com a treball per a més avant.

Càrrega lectiva per secció

Secció	Nombre de sessions
«Planifiquem» i «Ens preguntem»	0,5
«Llegim i comprenem» i «Parlem»	1
«Identifiquem el model»	1
«Ampliem el vocabulari» i «Ens posem en situació»	1
«Trobem el sentit»	1
«Construïm»	2
«Coneixem les normes» i «Parem l'orella»	1,5
«Ens divertim»	1
«Ens relacionem»	1
«Repassem»	Extraescolar
«Ens posem a prova!»	2

Calendari de les unitats

Tenint en compte que les setmanes lectives poden variar i que els mesos, excepte febrer, no tenen quatre setmanes exactes, el calendari aproximat que proposem és aquest:

	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre	Gener
1a setmana					
2a setmana	Seqüència 1	Seqüència 2	Seqüència 3		
3a setmana				Seqüència 4	
4a setmana					

	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny
1a setmana	Seqüència 5	Seqüència 6	Seqüència 7	Seqüència 8	Seqüència 9
2a setmana					
3a setmana					
4a setmana					

Si ens coordinem amb l'equip docent d'altres llengües per a fer tractament integrat de llengües (TIL), podem eliminar una part del temari o tractar més superficialment alguns aspectes.

Després de coordinar-nos amb l'equip docent de _____, hem decidit que no tractarem aquestes seccions en les classes de Valencià:

- _____
- _____
- _____

- _____
- ...

També hem decidit que les pràctiques següents es duran a terme en un idioma diferent (_____):

- _____
- _____
- _____
- _____
- ...

Organització dels espais d'aprenentatge

Les classes es desenvoluparan normalment a l'aula i distribuïrem les taules tenint en compte que moltes vegades es treballarà en parella o en equip. No obstant això, qualsevol part del centre escolar pot ser susceptible de ser utilitzada com a espai educatiu, especialment la biblioteca, l'aula d'informàtica, el pati, _____...

Les situacions d'aprenentatge següents es produiran fora de l'aula:

- _____
- _____
- _____
- _____
- ...

7. ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

Serà aplicable, segons el **Decret 107/2022**, de 5 d'agost, del Consell, el que està indicat en l'**Ordre 20/2019**, de 30 d'abril, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat en els centres docents sostinguts amb fons públics del sistema educatiu valencià.

L'objectiu del professorat és que tot l'alumnat adquireisca el nivell mínim per a assolir els objectius generals de l'ESO i les competències clau.

L'alumnat presenta diversitat d'interessos, de motivacions i de capacitats, per tant, s'hi ha de donar una atenció diferenciada i individualitzada. Aquesta es concreta en una sèrie de mesures curriculars i de presa de decisions.

Algunes de les mesures que tenim a l'abast per a atendre la diversitat són:

- Adequar els objectius generals a la realitat del centre, fer una selecció de continguts significativa i seqüenciar-los de manera més coherent.
- Potenciar l'aprenentatge significatiu, buscant referències amb la vida quotidiana i donant de finalitat les tasques que es proposen.
- Fomentar el treball en equip, de manera que ningú quede exclòs i que interactuen alumnes amb perfils diferents.
- Seleccionar els materials d'acord amb les necessitats de l'alumnat, utilitzant una gran diversitat de recursos didàctics com, per exemple, els que facilita *Avançem*: recursos sonors i audiovisuals, activitats digitals autocorrectives, enllaços web, presentacions creades amb ferramentes com Genially, concursos elaborats amb Kahoot!
- Integrar l'avaluació com a part del procés d'aprenentatge, perquè l'alumnat conega què es valora i què i com es pot millorar.

Des del punt de vista de la legislació, les mesures d'atenció a la diversitat que es poden dur a terme són: les adequacions i personalitzacions del currículum, la integració de matèries en àmbits, els agrupaments flexibles, els desdoblaments de grups, l'oferta de matèries optatives, els programes de reforç i les mesures de suport personalitzat per a l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu.

Les **necessitats específiques de suport educatiu** de l'alumnat poden estar motivades per diferents causes i es classifiquen en:

- Alumnat nouvingut.
- Alumnes amb necessitats especials.
- Alumnat amb altes capacitats.

El sistema educatiu ha previst l'atenció a aquestes necessitats creant uns programes específics.

El nostre centre ha posat en marxa els següents **programes especials**:

En el grup per al qual està plantejada aquesta programació hi ha alumnes amb les següents **necessitats**:

Les **mesures** que s'han pres per a aquest alumnat són:

---

8. AVALUACIÓ

El caràcter de l'avaluació és l'establert en l'article 15 del **Reial Decret 217/2022** i la seua concreció en títol IV, capítol I del **Decret 107/2022**, de 5 d'agost, del Consell.

El caràcter continu, global i formatiu de l'avaluació tindrà com a fi detectar les dificultats en el moment en què es produïsquen, analitzar-ne les causes i, en conseqüència, reorientar la intervenció educativa i adequar-la a la diversitat de capacitats, ritmes d'aprenentatge, interessos i motivacions de l'alumnat.

L'avaluació, l'entendem com un instrument (procés) d'anàlisi i reflexió que proporciona informació del procés educatiu d'ensenyament i d'aprenentatge. Té com a finalitat orientar l'alumne/a respecte a la seua evolució, així com facilitar-li que pugui continuar millorant en el seu procés. De la mateixa manera, orienta l'equip docent respecte a l'efectivitat de la nostra actuació en relació amb el procés d'aprenentatge de l'alumne/a, i de com podem continuar enfocant-lo. Per tant, és molt important fer explícit que en el nostre projecte defenem una avaluació formativa.

Seràn objectes d'avaluació:

- L'alumnat, atenent el conjunt d'activitats realitzades per ells, valorant el seu treball i el grau en què van aconseguit els objectius previstos.
- La pràctica del docent: atenent la revisió i l'anàlisi de l'ambient de treball i relació de la classe, l'avaluació de l'alumnat, la correlació de la seua pràctica en funció dels objectius previstos, el contacte i la col·laboració amb les famílies.

Avaluació de l'alumnat

Avaluació inicial (o de diagnòstic)

Per a conèixer i valorar els coneixements previs de l'alumne/a en aquells aspectes que puguen condicionar el punt de partida de l'acció docent, es farà:

- Al principi d'un nou curs.
- Quan arribe un alumne/a nou/va.

Avaluació formativa (o de procés)

Encara que es farà de forma permanent al llarg de tot el procés, hi ha almenys tres moments, coincidint aproximadament amb els trimestres, en què es dona una informació a l'alumnat i a les famílies de l'evolució educativa. Reflexionant, així mateix, respecte de la pràctica docent.

Avaluació final (o sumativa)

Que coincidirà amb el final del curs.

Avaluació del professorat

Avaluació inicial

Per a conèixer les necessitats i disponibilitats del centre: espais físics, necessitats educatives especials de l'alumnat, situació econòmica, recursos didàctics, etc. Es farà durant el mes de setembre.

Avaluació formativa

Es farà de forma permanent al llarg de tot el procés educatiu, però hi ha uns moments de reflexió conjunta per a revisar aquesta evolució coincidint amb les sessions d'avaluació de l'alumnat. Aquesta avaluació tindrà en compte els aspectes següents:

- La valoració del ritme de treball del grup i la temporalització de les activitats realitzades.

- Valoració de les estratègies diversificades utilitzades per a donar respostes als diferents interessos i ritmes d'aprenentatge.
- Valoració dels materials didàctics utilitzats.
- Valoració dels aprenentatges de l'alumnat.
- Valoració del clima comunicatiu i de convivència establert a l'aula: professorat-alumnat, i alumnat entre ells.

Avaluació final

Com a anàlisi final del procés educatiu on es valoraran:

- Els objectius previstos en la programació.
- Altres activitats realitzades i no contemplades en la programació.
- Propostes de millora.

8.1. CRITERIS D'AVALUACIÓ

Són els que s'indiquen en el **Decret 107/2022**, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum de l'Educació Secundària Obligatòria. Concretament, els de 2n cicle d'ESO de la matèria Valencià: llengua i literatura.

CE1. Multilingüisme i interculturalitat
1.1. Identificar i valorar les llengües d'Espanya i del món, i les varietats lingüístiques de les dues llengües oficials de la Comunitat Valenciana a partir de l'explicació del seu origen i del seu desenvolupament sociohistòric, contrastant aspectes lingüístics i discursius, així com els trets de les diferents varietats, en manifestacions orals, escrites i multimodals.
1.2. Mostrar interès per l'ús del valencià en les diferents situacions comunicatives de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, i valorar la seua importància com a llengua pròpia del territori.
1.3. Mostrar interès i respecte per les diverses varietats lingüístiques, identificant i contrastant les seues característiques principals i diferenciant-les d'altres varietats en diferents contextos d'ús.
1.4. Identificar i qüestionar prejudicis i estereotips lingüístics a partir de l'anàlisi de la diversitat lingüística de l'entorn, de les llengües en contacte i dels drets lingüístics individuals i col·lectius, amb una actitud de respecte i valoració de la riquesa cultural, lingüística i dialectal.
1.5. Formular generalitzacions, amb progressiva autonomia, sobre aspectes del funcionament de les llengües, a partir de la manipulació, la comparació i la transformació d'enunciats, així com també de la formulació d'hipòtesis i la cerca d'exemples, fent ús del metallenguatge específic i consultant diccionaris, manuals i gramàtiques.
CE2. Comprensió oral i multimodal
2.1. Escoltar de manera activa, interpretar i valorar, de manera autònoma, textos orals i multimodals de gèneres, tipologies i registres diferents, propis de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, reflexionant sobre el contingut i la forma, i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat, així com la idoneïtat del canal utilitzat.
2.2. Interpretar el sentit global i les idees principals i secundàries de textos orals i multimodals de coneixements complexos i ajustats a la situació comunicativa.
2.3. Extraure i interpretar informació (explícita i implícita) dels textos orals i multimodals, dels elements no verbals i dels elements prosòdics, així com identificar incongruències entre text i elements no verbals, i valorar de manera crítica i raonada els continguts, el propòsit del text i la intenció de l'emissor.
CE3. Comprensió escrita i multimodal
3.1. Llegir, interpretar i valorar, de manera autònoma, textos escrits i multimodals de gèneres, tipologies i registres diferents propis de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, reflexionant sobre el contingut i la

forma, i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat, així com la idoneïtat del canal utilitzat i l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats.
3.2. Aplicar, de manera autònoma, tot tipus d'estratègies per a comprendre el sentit global i la informació específica, distingir les idees principals de les secundàries, obtenir informació literal, interpretar informació explícita i implícita i valorar de manera raonada i crítica els continguts, el propòsit de diferents textos i la intenció de l'emissor.
3.3. Identificar les tipologies textuais i els gèneres discursius, i reconèixer l'estructura complexa i el format dels textos i les característiques lingüístiques específiques de cada tipus de text.
3.4. Localitzar, seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, avaluant-ne la fiabilitat i pertinença en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, en diferents textos multimodals en mitjans digitals, de manera autònoma, de l'àmbit personal, social, educatiu i professional.
3.5. Aplicar, de manera autònoma, tot tipus d'estratègies per a la cerca, selecció, gestió i edició de la informació, en diferents textos multimodals, per a ampliar coneixements de manera responsable, contrastar i valorar la informació de fonts diverses, atenent el context i la intenció comunicativa, i utilitzar-la citant-ne les fonts i respectant els principis de propietat intel·lectual.

C4. Expressió oral
4.1. Produir, amb autonomia, discursos orals extensos sobre coneixements complexos ajustats a la situació comunicativa i als gèneres discursius de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, amb adequació, coherència i cohesió, manifestant una consciència crítica cap al tema.
4.2. Produir discursos orals amb fluïdesa, una bona pronunciació i entonació, utilitzant de manera eficaç els elements prosòdics, els recursos no verbals i diferents suports audiovisuals que reforcen les idees expressades i que capten l'atenció del receptor.
4.3. Efectuar produccions orals amb un registre formal, un llenguatge no discriminatori i un vocabulari ric i ajustat a la norma, fent ús d'expressions idiomàtiques, amb un domini òptim de la morfosintaxi, i reflexionant sobre la llengua, el seu ús i el propòsit comunicatiu.
4.4. Seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, de manera autònoma, sobre temes d'interès acadèmic, personal o social, calibrant-ne la fiabilitat i pertinència, i reelaborar-la i comunicar-la de manera creativa adoptant un punt de vista crític i respectant els principis de propietat intel·lectual.

CE5. Expressió escrita i multimodal
5.1. Produir, de manera autònoma, textos escrits i multimodals complexos de gèneres discursius de l'àmbit personal, social, educatiu i professional que responguen a la situació comunicativa amb adequació, coherència, cohesió i correcció.
5.2. Utilitzar un llenguatge no discriminatori i detectar, de manera autònoma, els usos manipuladors de la llengua durant el procés de composició escrita.
5.3. Utilitzar, durant el procés d'escriptura, de manera reflexiva i autònoma, i utilitzant metallenguatge, els coneixements lingüístics textuais i discursius necessaris en la situació d'aprenentatge.
5.4. Planificar, textualitzar, revisar i editar, de manera autònoma, durant el procés d'escriptura, utilitzant les estratègies necessàries de manera precisa.

CE6. Interacció oral, escrita i multimodal
6.1. Interactuar oralment, amb autonomia, sobre coneixements complexos ajustats a la situació comunicativa de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, per mitjà de diferents suports, utilitzant un vocabulari ric, correcte i no discriminatori, i implicant-se de manera activa i reflexiva amb una actitud dialogant i d'escolta per a la construcció d'un discurs comú consensuat.
6.2. Identificar i rebutjar, de manera autònoma, els usos discriminatoris i manipuladors de la llengua, a partir de la reflexió i l'anàlisi dels elements verbals i no verbals utilitzats en el discurs.

6.3. Utilitzar estratègies, de manera autònoma, per a la gestió dialogada de conflictes en l'àmbit personal, educatiu i social.
6.4. Interactuar en textos escrits i multimodals complexos de manera asíncrona i síncrona amb autonomia, mostrant empatia i respecte per les diferents necessitats, idees i motivacions dels interlocutors, amb adequació, coherència, cohesió, correcció i un vocabulari ric i no discriminatori.

CE7. Mediació oral, escrita i multimodal
7.1. Mostrar interès per participar en la solució de problemes de comprensió recíproca entre parlants de llengües o varietats lingüístiques diferents, sobre assumptes diversos de l'àmbit personal, social, educatiu i professional.
7.2. Comprendre, comunicar, descriure i parafrasejar textos d'una certa complexitat en diferents suports, o explicar conceptes, de manera oral o escrita, combinant el seu repertori lingüístic (L1-L1, L1-L2, L2-L1).
7.3. Seleccionar i aplicar, de manera autònoma, estratègies de simplificació, adaptació i reformulació de la llengua, que faciliten la comprensió i expressió oral i escrita de la informació en diferents llengües del seu repertori lingüístic (L1-L1, L1-L2, L2-L1).

CE8. Lectura autònoma
8.1. Llegir obres diverses i textos escrits i multimodals de l'àmbit personal, social, educatiu i professional, seleccionant de manera autònoma els que millor s'ajusten en cada moment vital als seus gustos, interessos i necessitats personals.
8.2. Deixar constància del propi itinerari lector i cultural, explicant els criteris de selecció de les lectures, les formes d'accés a la cultura literària i les experiències lectores.
8.3. Compartir les experiències de lectura, en suports diversos, participant en comunitats lectores en l'àmbit educatiu i social, i relacionant el sentit de l'obra amb la pròpia experiència biogràfica, lectora i cultural.

CE9. Competència literària
9.1. Llegir i escoltar fragments literaris i obres completes, de manera autònoma, tenint en compte els interessos de l'alumne.
9.2. Interpretar la informació rellevant de les obres literàries, de manera autònoma, i aportar conclusions amb reflexió i visió crítica.
9.3. Establir, de manera progressivament autònoma, vincles entre els textos llegits i altres textos escrits, orals o multimodals, o bé amb altres manifestacions artístiques en funció de temes, tòpics, estructures, llenguatge i valors ètics o estètics, mostrant, a més, implicació i resposta personal del lector en la lectura.
9.4. Expressar opinió sobre textos i obres literàries, utilitzant els recursos retòrics fonamentals, el metallenguatge i les característiques dels gèneres, de manera autònoma.
9.5. Crear textos literaris (relats breus, dramatitzacions, poemes, cançons) aplicant els recursos literaris adequats a cada gènere, de manera autònoma.
9.6. Organitzar i participar en manifestacions literàries, recitals i representacions teatrals.

8.2. INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ

Els diferents objectes d'avaluació requereixen estratègies distintes segons alumnat o pràctica docent, i és condició indispensable que siguin coherents amb les finalitats educatives, els continguts treballats i les activitats realitzades, així com que puguin fer possible el compliment de les característiques del procés d'avaluació formativa que pretenem i definida en el primer apartat.

Procediments i instruments

Observació sistemàtica	Alumnat	Professorat
• Escales d'observació	*	*
• Llistes de control	*	*
• Quadern de tutoria	*	*
• Altres		

Anàlisi de les produccions	Alumnat	Professorat
• Quadern de treball	*	
• Produccions orals	*	
• Produccions escrites	*	
• Produccions multimodals		
• Altres		

Interaccions	Alumnat	Professorat
• Diàlegs	*	
• Debats en grup	*	*
• Comunicació digital	*	*
• Participació	*	
• Tasques en equip	*	*
• Treball amb la PDI	*	

Proves específiques	Alumnat	Professorat
• Objectives	*	
• Qüestionaris o entrevistes	*	*
• Treballs individuals	*	
• Altres		

Equips / petit grup	Alumnat	Professorat
• Exposicions conjuntes	*	
• Treballs escrits en equip	*	
• Activitats en equip	*	
• Altres		

8.3. CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

D'acord amb el Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, no posarem una nota numèrica. El resultat de l'avaluació s'expressarà en els termes «insuficient (IN)», per a les qualificacions negatives; «suficient (SU)», «bé (BE)», «notable (NT)» o «excel·lent (EX)», per a les qualificacions positives.

Aquest resultat s'acompanyarà d'una valoració qualitativa per a cada alumne que destaquen els seus progressos, les dificultats superades, l'esforç, els talents i les fortaleses, i també els aspectes que caldria continuar treballant.

9. ELEMENTS TRANSVERSALS

9.1. Equitat i inclusió

El material escollit desenvolupa els principis d'equitat i d'inclusió. Ho fa, per exemple, a través de l'enfocament en grups de treball cooperatiu, de l'equitat de gènere en l'autoria dels textos que formen part de les unitats del llibre de l'alumnat i en la temàtica d'alguns d'aquests (contra la discriminació per raó de gènere, de procedència, de llengua, d'edat...). Els grups de treball cooperatiu estan pensats perquè siguin heterogenis, és a dir, els membres de

cada grup tenen característiques diverses quant a gènere, origen, nivell acadèmic, habilitats socials, etc. Aquesta interacció entre perfils tan diferents permet oferir una educació inclusiva i eliminar prejudicis.

9.2. Foment de la lectura, comprensió lectora i expressió oral i escrita

Els textos de la matèria estan vinculats amb els interessos que preocupen l'alumnat. Aquestes lectures de temàtica variada tracten aspectes com ara la superació, la solidaritat, l'amor, la perseverança, la denúncia del masclisme i de la violència de gènere i la defensa de valors com el feminisme, la igualtat o la consciència ecològica, entre altres. La lectura és important, ja que és una de les millors eines per a aprendre una llengua. Com assenyala el currículum, cal fomentar l'hàbit lector des de totes les àrees de l'ESO. L'ensenyament de la lectura mecànica ha de donar pas a la lectura comprensiva i s'ha de potenciar el fet de llegir com un mecanisme per a assolir tot un seguit d'objectius relacionats no sols amb la llengua, sinó amb tots els àmbits d'aprenentatge. A més, cal crear en l'alumnat l'hàbit lector.

Per aquest motiu, manllevat del camp de l'ensenyament de segones llengües, en el material de Bromera es potencien dos tipus de lectura diferents: la **lectura intensiva** i la **lectura extensiva**.

La lectura intensiva es treballa a l'aula, amb textos curts que ens permeten entrenar les microhabilitats i els diversos tipus de comprensió. Cada seqüència didàctica conté una gran varietat de textos per a treballar la comprensió i, al mateix temps, l'expressió oral i escrita.

La lectura extensiva es du a terme fora de l'aula. Durant el curs, els alumnes hauran de realitzar _____ lectures preceptives que valorarem com a contingut procedimental. A més, podran realitzar tantes lectures de lliure elecció com vulguen.

Lectures preceptives:

1r trimestre: _____

2n trimestre: _____

3r trimestre: _____

Lectures voluntàries:

9.3. Comunicació audiovisual i competència digital

Durant l'educació secundària, l'alumnat ha d'assolir la **competència digital**, és a dir, dominar les habilitats necessàries per a buscar, obtenir, processar i comunicar informació en diferents formats (textual, digital, audiovisual, gràfic i sonor).

Per a afavorir aquest aprenentatge, durant el curs els alumnes posen en pràctica les normes bàsiques per a presentar correctament treballs en diferents formats. Diverses sessions estan planificades a l'aula d'informàtica i es duran a terme les activitats següents:

- Recerca d'informació i ús de diccionaris en línia.
- Aspectes formals per a la presentació de treballs en format digital.
- Activitats interactives de reforç dels continguts treballats.

Els dispositius mòbils afavoreixen les funcions motivadora i innovadora. L'ús de l'ordinador facilita la recerca d'informació i l'elaboració de treballs, però un ús incorrecte pot convertir-lo en un mitjà reductor, simplificador i estereotipat, per això es posarà l'accent en l'ús responsable d'internet i de les xarxes socials.

En el treball de classe, utilitzarem, a més, altres dispositius:

- Pissarra digital interactiva.
- Llibre digital.

- Activitats interactives: serveixen d'introducció a les que es treballen sobre el llibre i són prèvies a l'activitat individual. Poden ser realitzades col·lectivament o individualment si disposem de tauletes digitals a classe. La disponibilitat en línia permet que siguin treballades per l'alumnat a casa, reforçant d'aquesta manera el treball fet a classe.
- Recursos d'internet: també a través de la PDI o de les tauletes accedirem a imatges, vídeos o enregistraments que reforcen els continguts treballats a classe. Poden ser emprats per a il·lustrar les explicacions de classe, i posteriorment per a construir activitats específiques.

9.4. Emprenedoria i creativitat

En el transcurs de les classes contribuïrem a desenvolupar el sentit d'iniciativa i l'esperit emprenedor, que és l'habilitat de les persones per a transformar les idees en actes. La creativitat, la iniciativa, la innovació i l'assumpció de riscos, així com la capacitat de planificar i gestionar projectes amb la finalitat d'aconseguir objectius, en són les característiques principals.

Tant els reptes de cada unitat com les tasques plantejades al llarg d'aquestes despertem la curiositat, la reflexió i el pensament crític i potencien l'autonomia per a emprendre accions i resoldre problemes de manera creativa.

Així mateix, l'elaboració de productes finals al llarg de les seqüències didàctiques permet expressar per mitjà de la creativitat pensaments, sentiments i estats d'ànim.

9.5. Educació cívica i democràtica

La comunicació facilita la construcció d'una identitat individual i col·lectiva i potencia relacions interpersonals enriquidores d'acord amb els valors cívics socialment reconeguts.

La literatura i el coneixement històric permeten a l'alumnat formar-se en el respecte als drets humans i les llibertats fonamentals i preparar-se per a assumir una vida responsable en una societat lliure i tolerant amb les diferències.

Així, a través de la literatura i de l'aprenentatge de llengües, potenciem l'adquisició de competències socials i cíviques personals, interpersonals i interculturals. També fomentem els processos que potencien la participació individual per a aconseguir fins col·lectius, enriquint les experiències socials de l'alumnat, el respecte als altres i la convivència, de manera que es facilita l'adquisició d'habilitats socials i la participació activa en la vida cívica i democràtica.

9.6. Consciència ecològica i educació per a la sostenibilitat (ODS)

Al llarg de les unitats, trobem textos de ficció, textos informatius i expositius i activitats diverses que miren de transmetre valors com el respecte per la natura i el desenvolupament d'una consciència ecològica que ens permeti pensar en les conseqüències dels nostres hàbits i del nostre sistema econòmic.

9.7. Educació per a la salut

Un altre dels temes recurrents és el foment d'hàbits de vida saludables, la qual cosa inclou l'educació afectivosexual. L'adolescència és una etapa de grans canvis, tant físics com emocionals i intel·lectuals, de manera que hem de saber estar al costat de l'alumnat per a orientar-lo i assegurar-nos que la salut és una de les seues prioritats.

10. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT

L'avaluació dels processos d'ensenyament-aprenentatge és un component del procés educatiu a través del qual s'observa, es recull i s'analitza informació significativa respecte a les possibilitats, les necessitats i els assoliments de l'alumnat amb la finalitat de reflexionar, valorar i prendre decisions pertinents i oportunes per a la millora dels aprenentatges. La finalitat és millorar la intervenció didàctica, controlant tots els elements que intervenen en la programació per a adequar-la cada vegada més a l'alumnat i comprovar si aquestes intervencions didàctiques han estat eficaces.

L'avaluació de la pràctica docent, així com de l'assoliment de tots els objectius programats a principi de curs, ens permetrà modificar aquells elements que han plantejat alguna dificultat i millorar així el procés d'ensenyament. Les propostes de millora que es realitzen seran incloses en la memòria de final de curs i figuraran en la programació del curs següent. D'altra banda, es tracta d'una part més del procés educatiu i, per això, ha de realitzar-se de manera contínua, amb la finalitat no només de valorar els resultats obtinguts segons les competències adquirides i els objectius aconseguits, sinó d'analitzar tot el procés d'ensenyament i aprenentatge. Serà decisiva per a detectar les dificultats en el moment en què es produïsquen, esbrinar-ne les causes i, en conseqüència, reorientar la intervenció educativa i acomodar-la a la diversitat de capacitats, ritmes d'aprenentatge, interessos i motivacions de l'alumnat.

(1 = mai, 2 = a voltes, 3 = sovint, 4 = sempre o quasi sempre)

Indicadors per a l'avaluació de la programació	1	2	3	4
La programació s'adequa a les necessitats de l'entorn i de l'alumnat.				
La programació és un instrument orientador i de referència.				
La programació respon a la línia pedagògica del centre.				
La programació té en compte els interessos i el nivell de desenvolupament de l'alumnat.				
La programació respon a la necessitat social de determinats continguts.				
La programació inclou conceptes, procediments, actituds, valors i normes.				
La programació té en compte mecanismes de suport per a l'alumnat que necessita ajuda.				
La programació s'aplica en la pràctica.				
La programació recull les propostes de millora de la memòria anterior.				
La programació contempla els objectius del cicle, la programació de les comissions, la disponibilitat de recursos...				
Es fa un seguiment i avaluació trimestral de la programació.				

Indicadors per a la valoració del pla d'activitats extracurriculars i complementàries	1	2	3	4
Hi ha una programació trimestral de les eixides i activitats complementàries.				
La planificació de les eixides didàctiques i activitats complementàries és coherent amb la programació.				
Aquest pla d'activitats està implementat en la programació d'aula.				
En la programació del pla, es fa després una valoració de les activitats.				
L'alumnat valora positivament aquest pla.				
Les activitats complementàries potencien la participació de les famílies.				
Aquest pla fa que l'escola siga més oberta, interessant i divertida.				
Aquest pla promou la implicació i la col·laboració amb organismes culturals i diverses institucions de la localitat.				

Indicadors per a la valoració de la pràctica docent	1	2	3	4
A l'inici de les seqüències didàctiques				
Explique a l'alumnat els objectius de la unitat.				

M'assegure que l'alumnat ha entés els objectius de la unitat.				
Diferencie entre objectius bàsics i objectius desitjables.				
Explique la utilitat d'allò que aprendrem (per què i per a què).				
Ajude a activar els coneixements previs de l'alumnat.				
Ajude a relacionar els continguts de la unitat amb els que s'han treballat en cursos anteriors o en altres assignatures.				
Planifique les sessions de la unitat didàctica.				
Comunique la planificació a l'alumnat.				
Presente a l'alumnat els criteris d'avaluació i de qualificació, així com els procediments d'avaluació i de recuperació.				
Durant les seqüències didàctiques				
Partisc de les experiències de l'alumnat per a mantindre el seu interès.				
Explique les aplicacions reals d'allò que anem aprenent.				
Estructure els continguts de manera lògica, per a donar una visió general del tema.				
Intercale preguntes, aclariments i explicacions per a facilitar l'adquisició de nous coneixements.				
Plantege activitats variades que tinguin en compte la diversitat de l'aula.				
Hi ha un equilibri entre tasques individuals i tasques en equip.				
El temps per a les explicacions i per a la realització d'activitats o tasques està ben repartit.				
L'alumnat coneix el temps de què disposa per a realitzar cada activitat o tasca.				
M'assegure que l'alumnat entén què ha de fer.				
La classe s'agrupa de maneres diferents segons la tasca que s'ha de dur a terme.				
Els recursos didàctics, tant per a les explicacions com per a les activitats, són variats (sonors, audiovisuals, mapes, llibres, periòdics...).				
Faig un seguiment del treball de l'alumnat: resolc dubtes, faig explicacions addicionals, done pistes, suggerisc canvis o millores...				
Fomente el respecte i la col·laboració entre alumnes i accepto els seus suggeriments i aportacions.				
Afavorisc que les relacions entre alumnes i entre alumnat i professorat siguin respectuoses, sense discriminacions i fluides.				
Reviso i corregisc el treball de l'alumnat, el funcionament dels grups, la distribució del temps i el material utilitzat.				
Fomente entre l'alumnat l'autoavaluació i la coavaluació.				
Quan els objectius no s'assoleixen prou, es proposen activitats de reforç.				
Quan els objectius s'assoleixen molt prompte, es proposen activitats d'ampliació.				
Les fases de l'aprenentatge s'adapten al perfil divers de cada alumne o alumna.				
Em coordino amb altres professionals del centre per a atendre l'alumnat amb necessitats educatives especials.				
Empre sistemàticament procediments i instruments variats de recollida d'informació per a l'avaluació (registre d'observacions, carpeta de l'alumne/a, fitxa de seguiment, diari de classe).				
Després de les unitats didàctiques				
Per a fer l'avaluació, tinc en compte el procediment general, que reflectisc en la meua programació.				
Aplique en cada unitat els criteris d'avaluació i de qualificació programats.				
Utilitze criteris d'avaluació diversos que valoren de manera equilibrada els diferents continguts (conceptuals, procedimentals i actitudinals).				
Faig servir diferents tècniques d'avaluació en funció de la diversitat d'alumnes, de les diferents àrees, dels temes, dels continguts...				

Utilitze diferents mitjans per a informar les famílies, el professorat i l'alumnat dels resultats de l'avaluació (sessions d'avaluació, butlletí d'informació, reunions, entrevistes individuals, assemblees de classe...).				
---	--	--	--	--

- A més a més, caldrà llegir una selecció de textos variats, amb predomini de la tipologia narrativa i expositivoargumentativa.

- **Mesures d'atenció a l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu o amb necessitat de compensació educativa**

Les mesures han d'orientar-se a assolir els objectius i les competències establides per a l'Educació Secundària Obligatòria i s'han de regir pels principis de qualitat, equitat i igualtat d'oportunitats, normalització, integració i inclusió escolar, igualtat entre dones i homes, no-discriminació, flexibilitat, accessibilitat i disseny universal, i cooperació de la comunitat educativa. La matèria de Valencià: Llengua i Literatura té com a eix constructiu bàsic en aquest curs el reconeixement de la diversitat de l'alumnat d'Educació Secundària i la integració de mesures, metodologies i components que permeten al professorat abordar amb garanties la diversitat de les seues aules. Aquest pla d'atenció a la diversitat es concreta en diferents components:

L'atenció a la diversitat està prevista en la programació del curs i en les programacions d'aula de les diferents unitats didàctiques. S'hi ofereixen suggeriments d'actuació i materials concrets de suport educatiu. **Durant el curs 19-20 el Programa de Millora de l'Aprenentatge (PMAR) en 3r ESO i el Programa de Reforç per a 4t d'ESO, el PR4. En els cursos 20-21 i posteriors, seguim amb el PR4.** En el curs 23-24, la denominació del Programa és "PDC".

- Aquestes mesures estan pensades per a afavorir un aprenentatge més eficaç per a l'alumnat amb determinades dificultats d'aprenentatge (PMAR) i que ja busquen el Graduat en ESO (PR4) o per tal de donar una resposta conjunta (Docència compartida). Com és evident, una adequada selecció de l'alumnat i un veritable treball encaminat a aprofundir els aprenentatges ja assolits podran garantir l'èxit d'aquestes mesures.
- L'atenció a les diferències individuals quant a motivacions, interessos, capacitats i estils d'aprenentatge estan previstes en la combinació de metodologies de les unitats didàctiques; en la diversitat d'agrupaments i tasques proposats; en la combinació de llenguatges i suports... elements orientats a satisfer les exigències d'aprenentatge de cada alumne i a permetre el seu desenvolupament individual.
- Per a atendre els diferents ritmes d'aprenentatge, s'ha dissenyat un programa de reforç destinat a millorar les possibilitats d'assolir els objectius educacionals en aquesta etapa. Aquests components estan incorporats en la programació de les unitats didàctiques.

Avaluació de la pràctica docent i indicadors d'èxit

- Desenvoluparem l'avaluació de l'ensenyament i els seus components d'acord amb estratègies que ens permeten obtenir informació significativa i contínua per a formular judicis i prendre decisions que afavorisquen la millora de qualitat de l'ensenyament. Amb l'objectiu de garantir l'objectivitat de l'avaluació, seleccionarem procediments, tècniques i instruments d'acord amb els requisits següents:
- Varietat, de manera que permeten contrastar dades d'avaluació obtingudes a través de diferents instruments.
- Concreció sobre el que es pretén, sense introduir variables que distorsionen les dades que s'obtinguen amb la seua aplicació.
- Flexibilitat i versatilitat, seran aplicables en diferents contextos i situacions.
-
- Identifica en la programació objectius, continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge adaptats a les característiques del grup d'alumnes a qui va dirigida la programació.
- Descriu les mesures per a atendre tant els alumnes amb ritme més lent d'aprenentatge com els que presenten un ritme més ràpid.
- Empra materials variats pel que fa a suport (imprés, audiovisual, informàtic) i quant a tipus de text (continu, discontinu).
- Empra materials "autèntics" per a afavorir el desenvolupament de les competències clau i la transferència dels aprenentatges de l'entorn escolar al sociofamiliar i professional. • Estimula tant el pensament lògic (vertical) com el pensament creatiu (lateral).
- Fomenta, a través de la seua pròpia conducta i les seues propostes d'experiències d'ensenyament-aprenentatge, l'educació en valors.
- Afavoreix la participació activa de l'alumne, per estimular la implicació en la construcció dels seus propis aprenentatges.

- Enfronta a l'alumne a la resolució de problemes complexos de la vida quotidiana que exigeixen aplicar de manera conjunt els coneixements adquirits.
- Estableix vies de cooperació efectiva amb les famílies per al desenvolupament de l'educació en valors i en l'establiment de pautes de lectura, estudi i esforç a casa, condicions per a afavorir la iniciativa i autonomia personal.
- Proposa activitats que estimulen les diferents fases del procés la construcció dels continguts (identificació de coneixements previs, presentació, desenvolupament, aprofundiment, síntesi). • Dóna resposta als diferents tipus d'interessos, necessitats i capacitats dels alumnes.
- Orienta les activitats al desenvolupament de capacitats i competències, tenint en compte que els continguts no són l'eix exclusiu de les tasques de planificació, sinó un element més del procés.

Aquests percentatges del curs ordinari **es modifiquen i concreten per al PDC** de la següent manera:

- Prova de continguts, 40%, CCL
- Lectures, 20%, CCL
- Treball i comportament, 15%, AA, CSC
- Deures i quadern, 15%, AA, CSC
- Expressió oral i escrita, 10%, CCL

Quant al percentatge assignat per trimestres, aplicarem el 25% el 1r trimestre, el 35% per al 2n i el 40% per al 3r en un sistema d'avaluació contínua.

Les AACCEE (Activitats Extraescolars i Complementàries

L'activitat prevista per al PDC al novembre és la participació en el *Taller de Cartografia* al mes de novembre de 2023. Aquest és un taller gratuït ofert per la Biblioteca Valenciana. L'alumnat només haurà de fer-se càrrec de pagar l'autobús. Considerem que el treball amb mapes i la cartografia en general és una excel·lent eina de treball en l'Àmbit i que, per tant, aquesta activitat és una bona oportunitat per a desenvolupar-la.

Recuperació d'assignatures pendents de cursos anteriors

Alumnes amb el Valencià* pendent: Si aproven la 1a i la 2a avaluació del curs actual, l'assignatura pendent quedarà aprovada automàticament. En cas contrari hauran de presentar-se a l'examen que tindrà lloc en el mes d'abril (primera convocatòria) o, si no superen aquesta prova, en el mes de juny/juliol (segona convocatòria, convocatòria extraordinària).

En el cas del PR4 caldrà comprovar si l'alumnat supera el mínim de 5 punts quan se li compten les 3 àrees de l'Àmbit. Si no iguala o supera el 5, se l'examinarà únicament de l'àrea o àrees suspeses.

- Cal recordar que l'arredoniment a la nota superior se situa en el 0.8.
- El valor percentual de cada trimestre és el següent: 20%, 1r trimestre; 30%, 2n trimestre; 50%, 3r trimestre.
- Per acord del curs 20-21, el professorat dels Àmbits ha de posar la mateixa qualificació en totes les matèries, ja que el format d'Ítaca i dels butlletins així ho exigeix.

4. COMPETÈNCIA LECTORA AMB L'APLICACIÓ *FICTION EXPRESS*

Al llarg del curs 23-24 farem servir una plataforma de lectura digital interactiva. Aquesta plataforma s'anomena Fiction Express i oferix al nostre alumnat la possibilitat de llegir llibres de manera còmoda i interactiva i de realitzar activitats al voltant de la lectura a les quals normalment no tenen accés (com ara, participar en un fòrum amb l'escriptor/a).

5. PROGRAMA *COMUNICA* D'EDUCAIXA

Aquest programa posa a l'abast de l'alumnat la possibilitat de desenvolupar les capacitats i competències comunicatives per mitjà del teatre.

CONCLUSIONS FINALS I INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Arribats a la fi del present document, la Programació Didàctica de l'Àmbit Sociolingüístic del PR4, recordem **alguns punts bàsics**:

- Els **continguts** de les 3 matèries es basen en el Currículum oficial de cadascuna de les matèries, però s'hi fa una selecció i adaptació per a l'alumnat concret a qui va destinat i es té en compte la integració i coherència entre les matèries. Per exemple, la tipologia textual es planteja de manera complementària, és a dir, l'alumnat coneix tots els textos bàsics però exercita uns en concret en cada llengua (text instructiu: una recepta en valencià i un decàlogo en castellano).
- Els **instruments d'avaluació** són **diversos**, tot procurant que aprofiten al màxim a eixe alumnat que ha de combinar i consolidar els seus hàbits de treball i estudi juntament amb el rigor d'un nivell que porta a una titulació, la de *Graduat en Eso*. Les proves tipus test, el control globalitzador de mapes, les Fitxes estàndard de lectura o les Rúbriques en són alguns exemples.
- La **comprensió i producció de textos** és un objectiu fonamental en l'Àmbit. Per aquest motiu s'ha optat per un Pla Lector ampli i flexible, que siga capaç d'acostar-se als interessos de l'alumnat i de proporcionar-li una adquisició de vocabulari, idees, etc. el més funcional possible. En Valencià, l'alumnat tria d'entre una vintena de títols possibles.
- Les característiques de l'avaluació de l'alumnat, és a dir, l'avaluació formativa, contínua i flexible afavoreix notablement l'èxit escolar, ja que **no es demanen notes mínimes en cada àrea per sumar-les a les altres notes**. S'hi farà una mitjana aritmètica.
- Evidentment, aquest programa educatiu necessita del **compromís ineludible de l'alumnat i de les seues famílies**. Sense una actitud i un comportament solidari, respectuós i una **implicació clara i rotunda** amb el seu aprenentatge no es podria arribar a l'èxit que persegüim. Cal recordar que **l'assistència és obligatòria** i que l'alumnat ha de justificar qualsevol absència que s'hi produïska i a posar-se al dia en la primera classe posterior a la seua falta.
- Enguany es demana a l'alumnat **1 sol quadern didàctic** o llibreta en el qual puga integrar les 3 matèries de l'Àmbit. L'alumnat porta un quadern ordenat cronològicament i assenyala amb les inicials ASL l'Àmbit Sociolingüístic i amb les inicials GH, VAL, CAS quina matèria o matèries està desenvolupant.
- Els **recursos audiovisuals** són de gran importància en l'ASL. S'hi faran servir pel·lícules, com ara

“Ladrona de llibros” que tracten temes perfectament alineats amb les competències comunicativa, plurilingüe i artística.

- Les **AACCEE** també serviran per a desenvolupar el Currículum i les competències adients. El PDC tindrà l'oportunitat de participar en un *Taller de Cartografia* ofert per la Biblioteca Valenciana al mes de novembre de 2023.

- El **percentatge** que apliquem **per trimestres** en el curs 23-24 és del 25%, 35% i 40% per al 1r, 2n i 3r trimestres, respectivament.
- Els **percentatges per Tasques i Proves Avaluables** és el següent:
40% per Proves de Continguts; 20% en Lectures (Castellà i Valencià) i Mapes; 20% en Deures i Quadern;
10% en Expressió Oral i Escrita; 10% en Treball i Comportament.